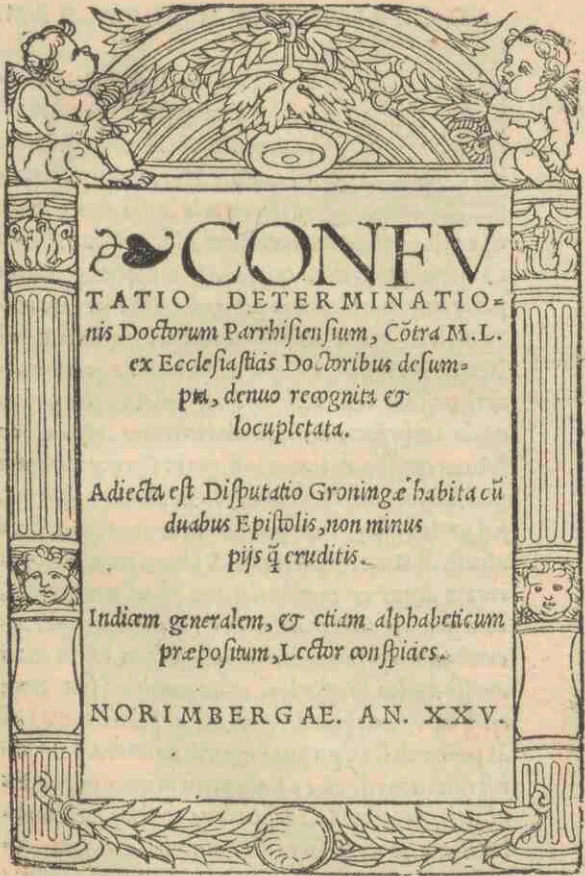

**Confutatio Determinationis Doctorum Parrhisiensium,
Co[n]tra M. L. ex Ecclesiastias Doctoribus desumpta, denuo
recognita et locupletata. : Adiecta est Disputatio Groningae
habita cu[m] duabus Epistolis, non minus pijs atque eruditis.
Indicem generalem, et etiam alphabeticum praepositum,
Lector conspicias.**

<https://hdl.handle.net/1874/454061>

CONFV
 TATIO DETERMINATIO-
 nis Doctorum Parrhisiensium, Cōtra M.L.
 ex Ecclesiasticis Doctoribus desum-
 ptis, denuo recognita &
 locupletata.

Adiecta est Disputatio Groningæ habita cū
 duabus Epistolis, non minus
 pijs q̄ eruditis.

Indicem generalem, & etiam alphabeticum
 præpositum, Lector conspiciat.

NORIMBERGAE. AN. XXV.

AD CHRISTIANVM LECTOREM.

VONIAM PARRHISI-
enses Theologastri nō potuerūt in
luam ueritatis oculorū aciem intēde
re, quæ per Mar. Lutheri spiritum
toti illuxit orbi, q̄ sui amore et pha-
risaica sua iustitia occæati essent, idq̄; Aristotelis benefi-
cio, quem ipsi numinis cuiusdam loco habent, pro uirili
parte eorum deploratam caliginem, pro charitatis offi-
cio miserati, in hoc incubuimus, ut uel sanctorū patrū
luculentissimis scriptis (quæ tamen tenebræ quædam ui-
deri possunt cum uerbi dei sole collata) glaucomam
oculorum pestem, ab oculis deducemus, id quod hoc
sciamus consilio, ut eorum infantia in Christo nos attem-
perantes, non uerbi dei tantū solido cibo, ut Lutherus,
sed & lacte sanctorum patrum. M. nostrorum infirmi-
usculis dentibus consuleremus. Vidimus enim genuinos
eorum dentes & mandibulas, tum planè comminutas,
dum intemperanter nuābus uerbi dei effringendis in-
cumbentes operam luderent, quo factum est ut etiā
amisso nucleo hiantis lupi in morem delusi sint. Neq̄;
est q̄ mireris uerbum dei nuces hic appellitari, quod ali-
ās panem aliās uitæ aquas memorat scriptura. Non po-
test enim non esse nux adeoq̄; petra in quam impingant
hi, qui cum iactantia, cū sui amore & fastu, audent ue-
luti illotisq̄; manibus, sacra dei Euangelia contingere, de-
libare & molaribus confringere. Siquidem mysteria

Operis se-
quētis ra-
tio.

Euangelij abscondit deus à sapientibus, & reuelat ea paruulis. Quod si demisso superalio, cum timore dei, & suæ infirmitatis confessione, reuerenda Christi adita, supplicis adijissent philosophia Rabbini uberrimum longe fructum ex his retulissent. At iam crucis sermo factus est ijs offendiculum & stultitia, qui inflati carnis suæ sensu, non demiserunt animum ad Euangelij humilitatem. Quo factum est, ut Christi bona fragrantia odor mortis fuerit parrhisiensibus condemnatoribus, sua quæ rentibus, id quod uni debent gentiliæ deo Aristoteli, qui sui studiosos omnes sic illudit, sic fasinat suis moralibus, ut ter miser homines, suam cæcitatem, calamitatem, nuditatem nequeant animo aduertere, quod ubi fit, ibi nulla requiritur lucis gratia, nullus uocatur animarum medicus, nulla optatur opulentia, siquidem ipsi sibi lucent, sibi medentur, per se sunt diuites. Resipiscite uel tandem deploratissime sortis theologice, & morali

Crucis sermo quos offendat Aristotelis moralia quid afficiant.

lium autorem ad inferos relegate, ne à uobis auferat lumen diuinæ sapientiæ, ne uos a cœlestis medici pharmacis abarceat, ne inopiæ uestre precludat diuitias gloriæ dei. Et has nostras annotationes ab affectibus purgato animo euoluite, sic futurum spero, ut uobis ipsis rediti notiores, suspire

tis solè iustitiæ, a piatis nudicatis uestre cōfessionē & opamini sola iucūditatis & iustitiæ, qui nūc affligimini spū inuidiæ & mœroris.

INDEX GENERALIS MATER-
 riarum quæ in hoc opere differuntur.

	Sacramentis propositiones uiginti. folio	1.
	Constitutionibus ecclesiæ.	58.
	Operum æqualitate.	61.
	Votis propositiones duæ. folio	64.
	Diuina essentia.	71.
	Conceptione beatæ Mariæ uirginis.	74.
	Contritione propositiones decem.	76.
	Confessione propositiones septem.	97.
	Absolutione propositiones quatuor.	112.
	Satisfactione propositiones octo.	118.
	Accidentibus ad Eucharistiam.	131.
De	Certitudine charitatis habitæ.	134.
	Peccatis propositiones quinque.	139.
	Præceptis propositiones sex.	155.
	Cõsilijs Euãgelicis ppositiões quatuor.	168.
	Purgatorio propositiones septem.	182.
	Cõalijs generalibus ppo. quatuor.	161.
	Spe non ex meritis.	205.
	Hæreticorum pœna.	207.
	Legalium æssatione. folio.	211.
	Bello aduersus Turcas.	213.
	Immunitate Ecclesiasticorum.	217.
	Libero arbitrio ppositio. quatuor.	222.
	Philosophia & theologia scholastica, propo- tionis septem. folio	234.

INDEX ALPHABETICVS OPE

ris sequentis, numero pagina=
rum seu foliorum
adiecto.

- A**bsolutio est efficax, nō quia fit, à quocūq;
fiat, sed quia creditur. folio. 112.
- Absolucere debet quilibet sacerdos, à pœ=
na & culpa, aut peccat. folio. 115.
- Absolutus est, qui sponte confessus siue correptus uent=
am petierit cor. in quouis priuatim fratre. 55.
- Absolutum te fortiter crede, & uere eris absolutus,
quicquid sit de tua contritione. 114.
- Adriani Traiectensis sexti Romani pontificis, de sacra
mentis sententia. 4.
- Ambitio, auaritia, & luxus ecclesiasticorum taxatur,
folio. 218. & 202.
- Amore an odio quis sit dignus nesciri, quomodo intel=
ligendum. 137.
- Anime in purgatorio peccant, quandiu horrent pœnas
& querunt requiem. 186.
- Arbor mala, bonos fructus non potest facere.
- Arbores, catalogum diuorum monachorum referentes
qua de causa conficte. 244.
- Arbitrium liberum. uide liberum arbitrium.
- Aristoteles est theologiæ scholasticæ fundamentum, in
cuius Babylonicæ turris aræ sedet Pelagus. 253.
- Aristotelis philosophia, nec in populo doceri potest,
nec ad scripturæ intelligentiā utilis est. 234.

- Aristotelis moralia, pugnant cum Christi Pauli; doctrina, folio. 254.
 Aristotelia, & neutrales theologice arguuntur. 203.
 Articuli duo damnati, qui non sunt Iohannes Hus, sed Augustini super Iohannem. 198.
Babylonica turris, & scholasticæ Theologiæ comparatio. folio. 252.
 Baptismi uotum sanctissimum, quomodo monachorum pharisaismo, & operum iactantia obscuratum. 70.
 Bellum Turcæ inferre, probatur esse contra scripturas & uoluntatem dei. folio. 213.
 Bernardus, Benedictus, Francisus, quomodo in uotis uixisse, credendi sunt. folio. 67.
 Bohemorum, & Iohannis Hus, multi sunt articuli Christianissimi, quos nec possit uniuersalis Ecclesia damnare. folio. 196.
 Bohemi, nec sunt heretici, nec schismatici. folio. 40.
Charitas est plenitudo legis. folio 167.
Charitas ubi non est, ibi omnia opera damnabilia, & in disponentia ad gratiam folio. 79. & 82.
 In charitate nos existere, quomodo arti esse debeamus, & pessime docent contrarium dicentes. 134.
 Christiani omnes habent eandem potestatem in uerbo & sacramento quocumq;. folio 10.
 Christiani omnes, quō ad tria uota monasticorum ob-
 Ceremoniæ & exercitiâ corporaliâ, (stricti. 67.
 quatenus exercenda. folio 166.
 Clauis ecclesiæ, charitas est, secundum Augustinū. 15.

Claves Ecclesie omnibus sunt communes.	13.
Clavis est uerbum domini. folio	126.
Clauium uirtute poenas solui negatur. folio	125.
De Conceptione beatæ uirginis, quàm acerbæ & perniciosa fuerint contentiones. folio	75.
Consilij generalibus, quando contradicendum, & eorum decreta quomodo dijudicanda. folio	191.
Cõfirmatio, & unctio extrema, nõ sunt à Christo instituta.	13.
Confitendi ars, hæctenus tradita est inutilis, imò ars perdendi animas, & desperandi.	97.
Confessio auricularis, nullo diuino iure probari potest, neq; ita fiebat primitus. folio	100. & 104.
Confessio iure diuino præcepta quæ sit. folio	101.
Confessio non potest esse homini à semetipso.	84.
Confitenda, si sunt occulta cordis, quæ tunc confitenti uenialia peccati, nullo modo homo præsumat. folio	(da. fo. 106. 107.
Confessio auricularis, quomodo docenda, aut tractanda in fide. folio	99.
Confessionis publicæ duplex forma. folio	103.
Consentiencie non obligantur præceptis humanis.	60.
Consilia Euangelica quæ ponunt, sunt præcepta.	169.
Constitutiones humanæ non possunt ligare conscientias. folio	58. & 192.
De Contritione, & ijs, quæ eam præcedunt:	77.
Contritio parata per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, facit hypocritam, & magis peccatorem.	36.
Contritio omnis uana, nisi dominus	(catorem. 36.

- conterat sathanam sub pedibus nostris. 33.
- Corpus Christi recte dicitur esse panis. 34.
- Consuetudo non sequenda, sed dei ueritas. 39. & .127.
- D**eterminata multa sunt perperam nouissimis
trecentis annis. 72.
- Dionysij scripta somnijs simillima dicuntur, quæ in mys-
tica theologia Platonizat &c. 150.
- De Dionysij hierarchijs quid sentiendum. 73.
- Diuorum apud monachos ambitiosa multiplicatio &
superstitiosus cultus. 244.
- Doctores scholasticæ corruperunt scripturas à trecentis an-
norum scholasticorum, & monachorum ty-
ranis contra synærioris theologiæ studiosos. 245.
- Doctorum scholasticorum & monachorum tyrannis
nostra ætate excussa & euersa. 245.
- Doctorum mendicantium ambitiosa contentio de suorū
ordinum diuis & doctoribus. 244.
- Doctores scholasticæ Sileno præpostero cõparatur. 123.
- Doctores uide theolog. scholasticæ. (129.
- E**cclēsia sancta catholica una tantum est, sicut tan-
tum unus est numerus prædestinatorū, de qua
mali præsati non sunt. 197.
- Ecclesia non potest nouum sacramentum instituere, aut
ullum articulum fidei condere. 4.
- Ecclesiasticorum libertatem, si reuocarent primæpes, nõ
possit eis sine peccato resisti. 217.
- Ecclesiasticæ in quibus non deberent præ alijs laicis esse
De Essentiã diuina curiosius disputat (exempti. 221.

- tantes arguuntur. 92.
 Euangelium tria docet. 27.
 Evangelica consilia quæ ponunt theologi, non sunt con-
 silia, sed præcepta. 169.
Famam negligere, iniuriam perferre, quomodo de-
 beamus. 178.
 Fides quæ tota sit sacramentorum efficacia, & multa de fi-
 dei commendatione. 45. & 98. & 111. & 136.
 Fide accipimus quod credimus, quicquid agat aut non
 agat minister. 51.
 Fides nulla opera finit esse mortalia. 154.
Sine Gratia primo remittente culpam, nec uotum re-
 missionis querendæ habere possumus, 89.
Hominum traditiones non sequendæ, nec quod alij
 fecerint, attendendum, sed quid Christus fe-
 cerit & præceperit. 19. & 58. & 192.
 Vide etiam constitutiones.
 Heretici aut Ethnici Iudæi non sunt cogendi ad fidem,
 folio. 92. & 207.
 Hereticos comburi, est contra uerbum dei, & uolunta-
 tem spiritus sancti. 207.
 Hereticorum inquisitores, qui impij & crudeles incædia-
 rij fuerint ex sacris litteris ostenditur. 209. & 244.
Impossibilia quomodo nobis sint omnia mandata
 dei. 156.
 Infirmis opus est, ut certis officijs, diebus ac modis occu-
 pentur, uigilijs, ieiunijs, orationibus. 166.
 Inquisitores hereticorum, quam impij & crudeles fue-

- rint incendiarij. folio 92. & .209. & .245.
 Iohannis Tauleri sermones præferuntur scriptis mul-
 torum. folio 247.
 Iohannis Hus articuli Christianissimi dānati sunt. 196.
 Irascens fratri, quomodo iudicandus. folio 173.
 Intentio quæ operi nomen imponit, charitas est, & quo
 modo oculus simplex, totū corpus luādum facit. 81.
 Iure naturæ defensio dicitur licita, quæ non est licita iure
 Iurare non debet Christianus propter (diuino, 169.
 temporalia, quia ea non debet amare. folio 179.
 Iurare quare permissum est Iudeis. folio 181.
 Iurare in causa fidei & pietatis, quomodo licet. 180.
Layā quomodo etiam habent clauēs & potesta-
 tem ligandi & soluendi. folio 14. & .55.
 Layco producenti scripturā plus credendum quam toti
 Lex magis datur, ut ostendat peccatum (conalio, 193.
 præteritum, quæ ut præsens aut futurum prohibeat. 161.
 Lex ante charitatem iram operatur. folio 78.
 Legalia opa pbantur licita, si charitas fraterna reqrat.
 Lege manifestata aut in memoriam reuocata, (211,
 mox sequitur augmentum peccati, si gratia desit. 77.
 Lex etiam dei obest & auget peccatā nisi adsit gratia. 77.
 Lex nulla necessaria homini habenti charitatem. 163.
 Ligare & soluere quid sit, & quæ nemo Christianorum
 aut sexu, uel conditione prohibeatur. folio. 15. & .55.
 Libertas Christiana quæ sit folio 59. & .211.
 Liberum arbitrium non est dñs actuum suorum. 222.
 Libe. ar. dum facit, quæ in se est, peccat mortaliter. 228.

Liberū ar. ante gratiā nihil ualet nisi ad peccandū. 230.

Liberum arbitrium ad diligendum deum primi peccati grauitate perdidimus. folio 224. & 231.

Litigare cor. an iudic. Christi. nis phibitum est. 175.

Matrimonium non est sacramentum à Christo
Malo non esse resistendum (institutum. 42.
& de maxilla porrigenda. folio 169.

Matrimonia confirmanda etiam contra leges pontificias contr. acta, in quibus papa potest dispensare. 43.

Merita, uide opera bona.

Missā pprie quid sit, & q. non sit sacrificiū, nec opus

Missam applicare, seu offerre p. (bonum. 21. & 23.
peccatis aut necessitatibus, est error. folio 26. & 29.

Missæ usus quis sit, & qui sint missæ abusus ostenditur. folio 23. & 25. & 27. & 32.

Missarum abusus per magistratum esset tollendus. 26.

Missarū impietati nō aduersantes, excōicantur. 28.

Monachus non magis obligatur ad legem Euāgelicam quā secularis. folio 174.

Monachismi rō qbus autoritatibus subuertatur. 65. 70.

Moralia Arist. pugnāt cū christi pauliq; doctri. 255.

Opera quæcunq; ante charitatem, sunt peccata & damnabilia indisponentia ad gratiam. 79.

Opera bona non sunt ante fidem & spem. folio 205.

Operum humanorum diuisio est, q. aut sunt uirtuosa aut uitiosa, & taxantur Aristotelicā. folio 207.

Opa nihil sunt coram deo, aut omnia sunt æqualia. 61.

Opera nostra bona dei dona sunt, nec plus de illis præs

- sumere possumus, quam nouissimus peccator. 63.
- Opera nostra quam immunda & uitiosa sunt, etiam si a nobis non uideatur. 201.
- Opus bonū optime factū est peccatū ueniale. 140, 145.
- Opera nostra deo placere nunq̄ debemus dubitare, aliās opera perdimus, & frustra laboramus. 138.
- Opera bona non alia sunt, quam charitas. 205.
- Opera legis quō adhuc sunt ligata, si requirat charitas frater. Nec opibus nec pœnitentijs, nec confessiōibus iustificamur, sed sola fide (terna. 211. 109.
- Ordo q̄ non sit sacramentum. 7.
- P**anis substantia in sacramento eucharistiæ manere asseritur. 33.
- Parrhisienses q̄ a calumnia non possunt defendi. 2.
- Peccata p̄ eos solos dimittuntur, q̄ habent spiritūsan. 12.
- Peccata deus & semp̄ & gratis remittit, nihil a nobis requirens, q̄ ut in posterum bene uiuamus. 113.
- Peccat iustus in omni opere bono. 140.
- Peccatū ē, q̄ nō oī tpe penitemus & resipiscimus. 150.
- Peccatorū tā multiplices sectiōes ex fidei ignorantia factæ
- Peccata uenialia a mortalibus (rūt theologistæ. 155. distincta esse dicentes, quantum errant. 155.
- Peccato mortali & damnabili non credere se obnoxium deo, est mortalissimum. 152.
- Pelagianis hæreticis q̄ sunt annumerandi. 83. & 201.
- Pœnitentiā secundā post naufragiū esse tabulam est falsam
- Pœnitentiā a peccatorū detestatione ante (sum. 53. delectionem iustitiæ non inapit. 80.

Pœnitētia nō incipit a timore, etiam si Iohānes baptista
docuisset esse initium pœnitentię. 96.

Pœnā & culpā simul finire sententiā est apostoli. 121.

Pœna qua deus uult peccatum punire, per hominem au-
ferri non potest. 128.

Pœnitentię fructus à baptismo non scernendus. 2.

Pœnitentiā quō nobis semp est neccēssaria. 150.

Præcipisse deū impossibile q̄ negat peissime facit. 156.

Præcepta duo ultima decalogi à nullo quantūlibet sanc-

Præcepto hoc, sabbata san (cto implētur. 153. & 160.

ctificas, non opus præcipitur, sed quies. 163.

Præceptū dei oē magis positū est, ut ostendat præteritū

& præsens peccatū, q̄ ut futurum phibeat. 161.

Præcepta dei quare nobis data, cū sint nobis impossibi-

Prælati non habent potestatem obligan (lia. 157.

di consacntias. 60.

Prælati, si præcipit, præter quod in scripturis euiden-

ter præcipitur, tanq̄ falsus testis dei, & sacrilegus

est habendus. 60.

De Purgatorio, diuina scriptura nihil habet. 182.

In Purgatorio existente, non sunt extra statum merendi,

& augendę charitatis. 184.

Religionis Christianę una est professio, quam mo-

naisticorum pharisaismus obscurauit. 70.

Sabbata sanctificas, istud tertium præceptum assauit

proprie, imò oīa quo ad perfectos. 164.

Sabbata sanctificas, in hoc præcepto, nō opus, sed quies

Sacerdotium quid sit. 28. (præcipitur. 163.

- Sacerdotes sunt omnes Christiani. folio 16.
- Sacerdotes quomodo omnes simus, & quando hac potestate uti licebit. folio 8.
- Sacerdotes q̄ à plebe sint eligendi, aut recusandi. 7. & Sacerdotū & monachorū cupiditas, luxus (8. & 9. & inters odium reprehenditur. folio 213. & 220.
- Sacerdotes, Monachi, & Episcopi, quare in periculosissimo statu agant. folio 31.
- Sacramentorū, q̄ recēs sit institutio, quō intelligatur. 1.
- Sacramenta quomodo pprie accipienda, & quæ sint, de quibus Lutherus disputat. folio 2.
- Sacramenta siue signa quare instituta. folio 23.
- Sacramentum nouum ecclesia non potest instituire. 4.
- Sacramenta nouæ legis, dare gratiam iustificantem, quomodo hæretica est sententia. folio 130.
- Sacramentorū nouæ legis tota efficiā, ē ipsa fides. 45.
- A Sacramentorum catalogo, quare ordo, matrimonium Vnctio, & Confirmatio separentur. folio 2.
- Sacramentum ordinis Ecclesia ignorat. folio 76.
- Sacramentum eucharistiæ accedens ea fiduciā, q̄ confessus, q̄ preparatoria pr. emiseric, iudiciū sibi manducat & bibit. folio 132.
- Sacramenti utranq; speciem layas negare, est impium & tyrannicum. folio 36.
- Sacrificiū unicū, & unica satisfactio, Christus est, & nulla alia externa. folio 26.
- Sacrentiæ speculatiuæ, non sunt uere scientiæ, sed peccata & errores. folio 239.

- Scripturæ corrumpende libidinem iam ferme trecētis an-
nis patitur Ecclesia à scholaſtijs doctoribus. fo. 253.
- Scholaſtica, uide Theologia, doctores.
- Spes non prouenit ex meritis. folio 205.
- Sperare in Chriſtum, eſt de ſe ſperare. folio 90.
- Signa ſeu ſacramenta, nō ſunt iuſtitia, neq; fructus iu-
ſtitie. folio. 119. (ſtitie. 23.)
- Satisfactionem publicam, quando & quare Eccleſia indi-
ſtinctim ſatis fieri diuine iuſtitie, proprio opere uel
indulgentijs eſt falſum. folio 122.
- Satisfactionem probantes damnat propheta, dicens, quo-
niam ſi uoluiffes ſacrificium dediffem. folio 123.
- T**Auleri ſermones. in ſolida theologia præferun-
tur omnibus ſcholaſtijs doctoribus. 147.
- Theologia cruas que ſit, & q̄ à ſcholaſtijs docto-
ribus ſit euacuata. folio 251.
- Theologia ſcholaſtica eſt falſa, ſcripturæ & ſacramen-
torum intelligentia. folio 241.
- Theologia ſcholaſtica quando coepit, tunc euacuata eſt
theologia cruas, ſuntq; omnia peruerſa. folio 250.
- Theologia ſcholaſtica pixidi p̄dore cōparatur. 129.
- Theologi ſcholaſtiā Hemoruiſſe ſimiles dicuntur, &
ſileno præpoſtero. folio 111. & 123.
- Theologia ſcholaſtica, uide Ariſtoteles, doctores.
- Timor bonus & utilis, quō ab Auguſtino dicatur. 94.
- Nec Timore, nec amore poteſt homo ſe erigere ad ex-
peſcendam gratiam dei. folio 87.
- Timore ad p̄niam Chriſtus nunq̄ pctōres coegit. 51.

Turcas debellare, est repugnare deo, cum sit cōtra scr̄
pturas, & uoluntatem dei. 213.

Verbum dei clavis est, quæ claudit & nemo aper
rit. folio 126. & 194.

Verbum dei docere etiam laya debent. folio 12.

Verbum dei conalijs generalibus nō est subiectum. 193.

Verbum dei peccata dimittit, sacerdos nullius potesta
tis iura exerat. 16.

Virtutes omnes morales, non sunt uere uirtutes, sed pec
cata & errores. 239.

Vnctio extrema, q̄ non sit sacramentum à Christo in
stitutum. 19.

Votum est lega & arcūāfioni cōparandum. 65.

Vota non ualere, nisi ad operum iactantiam & pre
sumptionem. folio 69.

Votū castitatis, quā immundum, scēdū, & periculosum
apud monasticos & sacerdotes. 68.

Vota ut pr̄sus tollantur, aut uitētur, est suadendum. 64.

Votū piū, & ex deo quod sit. 66. (& 70.

Votum sanctissimum, quod in bap̄tismo uouimus, obsec
ratum à monachis, ad quod expediret reuocari, ne
glēctis omnibus alijs uotis. 70.

Inuenies hic lector, Autoritates, Rationes, & San
ctorum Patrum sententias, t. an. contr. i. Parri sienses, quā
contra Latomum, Roffensem, & Romanenses, cetero
rosq; ueritatis impugnatores, studiose & appo
sue congestas.

CONFVTA

TIO DETERMINATIO-
NIS DOCTORVM PARRI

*siensiu contra M. L. Ex Ecclesia-
stias doctoribus desumpta,
denuo recognita &
locupletata.*

De sacramantis.

PROPOSITIO prima Martini Lutheri.

Recens est sacramentorum inuentio.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio innuēs recēter ab ho-
minibus inuēta esse sacramenta, & nō
a Christo instituta, est temeraria & im-
pia, & manifeste hæretica.

Confutatio condemnationis.

Quo maior Luthero inuidia moueretur, hanc ppo-
sitionem, dissimulātes autoris mentem, satis tum superq;
literis expressam, truncatim excerpterāt calumniatores
magistri nostri, & quo uideri possit conatator, eo odio
suis in ipso statim limine & uestibulo collocarunt, quo
fit ut magis uideantur studiose quæsiuisse in Luthero,
quod calumniarentur, quàm ut ueritatis studio, studio

sis omnibus recte consulerent. Et non possunt mihi non esse suspecta, quæcûq; Parisienses Theologi, mente corrupti, reprobis arca fidem, in Luthero, atro carbone notarunt, quando in primis a deo foribus, in columbinam Christianorum simplicitatem impingunt. Aperte nõ uno loco Martinus protestatur se de sacramentis disputare, quæ diuinam habet promissionem cum adiuncto signo, cuiusmodi sunt eucharistiæ & baptismi sacramenta. De poenitentia alia longe est ratio, quippe cuius fructum a baptismo non searimus. Nam ut ait Chryso. super epistolâ ad Hebræos Omelia nona: Vere est poenitentia, sed baptismus alius non est. Quicûq; enim baptizantur in Christo, Christum induunt. Et qui poenitent in eadẽ noua efficiuntur in Christo creaturæ, in nouitate uitæ ambulantes. Quare q poenitet, in Christo renascitur, & quasi baptizatur dũ moritur peccatum & uiuit spiritus. Videat hic studiosus lector, quid intersit inter hos baptismi & poenitentia fructus, uideat an non baptismi fructus in omnẽ ætatem apud poenitentem peruadat dum in confesso est omnibus, nihil huic conferre baptismi lotionem quam nõ poenitet ualde actæ uitæ, Ordine, Matrimonium, Extremã unctionẽ, Confirmationem non ab re à sacramentorũ catalogo arantur, quippe quæ diuinam non habent promissionem cum adiuncto signo. Quorũ usibus nonnihil tamen defert Max. Lutherus, de quibus suo loco dicturi sumus. Quantum attinet ad hanc pro=

Chryso.

positionem sic opinor interpretabitur, reans est sacramentorum inuentio (hoc est) nomenclatura septem sacramentorum est reans, id est, reanter nimirum humanitus inuenta, ut quæ antiquis patribus (dempto uno Dionysio, cuius humilior est hic autoritas quam cui indubitata fides sit adhibenda) planè sit incognita. Premisit enim proxime Lutherus hæc uerba, Nihil prorsus in reliquis patribus post Dionysium, salia t de istis sacramentis legimus, nec sacramenti nomine consueverunt quoties de his rebus locuti sunt. Hic enim dicit patres sacramentorum uocabulum non indidisse his rebus. Et in alio loco aperte pronunciat, Non hæc dico, quod damnem sacramenta septem, sed quod scripturis ea probari nequeant. Verum quoniam asserente Hieronymo id quod de scripturis non habet auctoritatem, eadem facilitate rejiciatur qua probatur, cur non et quatuor licet rejicere ac repudiare sacramenta, ne pro tantis habeantur mysterijs? Non negat itaque Lutherus synaxim à domino institutam ut labescentes animi huius usu in Christum attollerentur, et mortis Christi semel nostri causa perpepsi commone fierent non negant baptismum ut rem omnino necessariam prædicatum et imperatum, uidelicet, ut hac æui ianua quadam pateat in Christi sacra ingressus. Non negat metaniæ fructum omnibus Christianis salutarem, ut quæ euidentissime arguat inanem et frigidam fidei opinionem intus cubare in ipsis animi penetralibus, imò

in hanc asseuerantius descendit sententiam, ut gratiam conferri asseueret, si in fide uerbi dei, & diuinæ promissionis hæc sacramenta percipiat Christianus. Tantū abest ut ab homine uelit inuenta. Nam si ab hominibus sacramenti rem assereret recenter inuentam, cogeretur negare gratiam iustificantem in fide diuinæ promissionis dari, & sic ueritatem ipsam mendacem consuetur, quod absit, cum scriptum sit, non hominis, sed domini est salus. Doceant igitur Parrisienses prius quid autoritatis habeat Ecclesia in instituendis aut augendis sacramentis, quā furiosorum more & muliebri adeo maledicentia explodant, insectentur, infament ea, quæ sui capitis tenebricoso cerebro non asident. Hoc scio, Ecclesiam non posse diuinam promissionem dare, quæ data non sit per Christū, quia impium iustificare nō potest. Id quod diuinus ille uates dicit: Ego sum qui deleo iniquitates tuas, propter me. Quare sacramenta solus habet instituire qui iustificat impium & delet iniquitates. Quod &

Adrianus Romanus Pōtifex nō uidetur negare in quanto submonens Ecclesiam ut nouerit se nō esse dominam sacramentorum, sed ministran, nec posse magis formā sacramentalem instituire, quam legem aliquam diuinam abrogare. Quod de sacramentis quibus gratia gratum

Augusti. faciens confertur intelligitur. Hæc ille. Augu. in hæc uerba scribens Ianuario Epistola. iis. numerat sacramenta à Christo instituta, & memorat nonnulla alia, aut ab

Apostolis aut conalijs tradita, quæ sacramenti uocabulo non dignatur. Sacramentis, inquit, numero paucissimis, obseruatione faallimis, soætatem noui populi saluator colligauit, Sicut est baptisumus trinitatis nomine consecratus, cõmunicatio corpis & sanguinis Christi, & si quid aliud in scripturis canonicis cõmendatur. Et subiungit illa autem quæ non scripta sunt, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe obseruantur, datur intelligi, uel ab ipsis Apostolis uel plenarijs conalijs, quorum est in Ecclesia saluberrima autoritas commendata atq; statuta retineri. Et confert exempla, Sicut q; passio domini & resurrectio, & ascensio in cœlum, certis diebus celebrantur. Ambrosius item in tractatu cui de sacramentis titulum feat, tantum duorum meminit sacramentorum, nempe baptisumi & synaxeos. Item & diuus Bernardus sermõne in cœna domini multa sentit, ut Lutherus, esse sacramenta, sed non secundum exactam sacramentorum rationem, ut precesiones, uerbum, crucem, deniq; & pedum lotionẽ, quibus cœu sigillis non indicat dominus gratiam conferri addita promissione. Sic habet Bernardus, duo nobis certiora prædicans sacramenta ad hoc ut inuisibilis gratia, signo aliquo uisibili præstaretur, instituta sunt omnia sacramenta, ad hoc eucharistiæ partiãpatio, ad hoc pedum ablutio, ad hoc deniq; ipse baptisumus, initium sacramentorum omnium, in quo complantamur similitudini mortis

Ambro.

Bernar.

eius. Augustinus ergo & Ambrosius atq; Bernardus in
 dicio Parrisiensium hic censentur temerarij impij & ma-
 nifeste hæretici, q; de sacramentis agentes silentio præ-
 serunt ordinem, matrimonium, confirmationem, & ex-
 tremam unctionem, quorum usum Lutherus non re-
 pudiat, modo non abutantur ijs Christiani, & si sacra-
 menta neget à Christo instituta, iuxta eam rationem qua
 uere astruit sacramentum cui ut signo uisibili adiecit
 ipse Christus gratiæ pmissionem.

PROPOSITIO secunda Mar. Luthe.

Sacramentum ordinis Ecclesia Chri-
 sti ignorat.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio est hæretica, & est er-
 ror pauperum de Lugduno Albigen-
 um & Vuicleuistarum.

Confutatio condemnationis.

Apostolus dicit quosdam dedit Apostolos, secundo
 prophetas, tertio doctores. Ordinem ergo nouit eccle-
 sia, quis negat? At de sacerdotum diuino sacramentali
 ordine, ne iota quidem unum commemorat. São doctores
 uocabulo dignos, qui docent uerbo & uita sanctimo-
 nia. Ambrosius. 1. Corinth. 1. Apostolus, inquit, scripsit
 ecclesiæ Corinthiorum, quia adhuc omnibus ecclesijs non
 erant rectores constituti, non potuit igitur esse sacra-
 mentum, quod postea etate accessit, ut hic ordinem innuit

inuentū Ambrosius, Verbum siquidē domini manet in æ-
 ternum. Interim tamen non negamus diaconos institu-
 tos, id est, ministros, non qui Euangelium erudirent, sed
 qui mensis ministrarent & uiduis. Inter doctores uero
 & pastores, is Episcopus dicebatur, qui primus erat.
 Ambrosius. 1. Timoth. 3. In aliquibus ergo ecclesijs, ut
 puta in monasterijs singulos in ordinem redigi constat,
 ita ut hic primus sit, ille secundus, iste tertius. Item in
 alijs ecclesijs adhuc ordinantur fossores qui monumen-
 ta aperiant, & custodes & ostiarij quos ecclesiæ tamen
 pro uoto, de munere & officio suo destituunt, etiam pa-
 storis calculo non intercedente. Quare tot sunt ordi-
 nes, quot sunt ministeria. Ordines autem in gradus ec-
 clesiasticos (si fasaculo temporū fidem adhibemus) pri-
 mus redigit, Caius eius nominis primus. Quis uero di-
 gne sacerdos ordinetur. Ambrosius notat li. epistolarum
 10. episto. 32. Merito uir tantus euasit, quem omnis ele-
 git ecclesia, & merito creditū q̄ diuino esset electus iu-
 dicio, quē omnes populi postulauissent. Cui consonat il-
 lud Cypriani in episto. 4. ad Felicem presbyterū. Plebs
 obsequens præceptis dominicis & deum metuēs, a pec-
 catore preposito separari debet, nec se ad sacrilegi sa-
 cerdotis sacrificia miscere, cum ipsa maxime habeat in-
 potestate uel dignos eligendi sacerdotes uel indignos re-
 cusandi. Quod & ipsum uidemus de diuina auctori-
 tate defendere, ut sacerdos plebe præsentē sub omnium

Cypria.

- oculis eligatur, & dignus atq; idoneus publico iudicio
 Nu. 22. & testimonio comprobetur. Sicut in numeris Mosi præ-
 cepit dominus dicens: Præhende Aaron fratrem tuum,
 & Eleazarum filium eius, & impones eos in montem
 coran omni synagoga, & exue Aaron stolam eius, &
 indue Eleazarum filium eius, & Aaron appositus mo-
 riatur illic, coran omni synagoga iubet deus constitui sa-
 ardotem, id est, instruit & ostendit non nisi sub popu-
 li assistentis consæntiam fieri oportere, ut plebe præ-
 sente, uel detegantur malorum crimina, uel bonorum
 merita prædicentur, & sit ordinatio iusta & legitima,
 quæ omnium suffragio & iudicio fuerit examinata, quod
 postea secundum diuina magisteria obseruatur, in Actis
 Act. 15. Apostolorum, quâdo ordinando in locum Iudæ Episco-
 po, Petrus ad plebem loquitur. Nec hoc in Epi cõpori-
 tantium & sacerdotum, sed & in diaconorum ordinatio-
 nibus obseruasse apostolos animaduertimus, de quo &
 ipso in Actis Apostolorum scriptum est, hæc Ciprianus
 Vbi iam præcor primitiua illa secundum scripturam re-
 gulata ecclesiæ faciēs? Proh nephās. Nam & sic aposto-
 li suffragijs & preceationibus creauerunt per singulas
 ecclesias presbyteros. Vnde & Lutherus his Cipriani
 uerbis concordans optime diat in li. de Cap. Babyloni-
 ca. Licet, inquit, omnes nos esse æquales sacerdotes
 quotquot baptizati sumus. Attamen non licet quenquam
 hac ipsa uti potestate, nisi consensu communitatis, aut

uocatione maioris. Quod enim omnium est communi-
 ter, nullus sibi singulariter potest arrogare, nisi uocatur. Vnde & secularium hominum cœtu episcopū posse
 se elegi, diuus indicat Hieronymus, Rustico monacho Hiero.
 scribens. Ita, age & uiue in monasterio, ut clericus esse
 merearis, & paulo post, cum ad perfectam ætatem per-
 ueneris, si tamen uita comes fuerit, & te uel populus
 uel pontifex ciuitatis in clerum elegerit, age quæ cleri-
 ci sunt, & inter ipsos sectare meliores. Idem patet cla-
 re de electione Ambrosiana uiri mundanissimi. Quod
 ergo diuersi fuerint in Ecclesia ordines libens admitto,
 uerum qua ratione ij sacramenti nomen mereantur, do-
 ceant isti magnifici magistri nostri. Ambrosius, ubi enar- Ambro.
 rasset libellum quæ de sacramentis titulo insignitur, se-
 paratim alium de dignitate sacerdotali exorsus est, uelut
 insinuans hunc ordinem sacramenti re & uocabulo
 non celebratum. Sed forte Ambrosij & Cipriani atq;
 Hieronymi leuis apud Parrisienses est autoritas, q; ma-
 gisterij titulo, & rabba illa ad salutatione. M. N. non
 sunt iactati. Videat hic candidus lector, & iudicat quis-
 q; pius, iure an iniuria hereticū clament, cui dicta san-
 ctorum patrum tantum patroanantur, & potissimum
 diuinissima scriptura.

Propositio tertia.

Omnes Christiani habent potestatem in
 uerbo & sacramento quocunq;.

Condēna Hęc ppositio est ordinis hierarchici de
tio Parri. structiua & heretica, & ē error p̄fato
 rū hæreticorū simul & præpucianorū.

Confutatio condemnationis.

Diāt Augu. sup Iohannem tractatu. 50. Si in Petro nō
 esset ecclesie sacramentum, non ei daret dominus, Ti-
 bi dabo clauēs regni cælorum, Quodcunq; solueris su-
 per terram &c. Si hoc Petro tantum dictum est, non fa-
 cit hoc ecclesia. Et subdit: Si in ecclesia fit, quando cla-
 ues accepit, Ecclesiam sanctificauit, & in præfatione
 Psalmi. 108. Quædam dicta sunt ad Apostolū Petrum,
 nec habent illustrem intellectum, nisi cum referuntur
 ad ecclesiam, cuius ille agnosatur in figura gestasse per-
 sonam. Sicut est illud: Tibi dabo clauēs &c. Iam omnes
 Christiani sunt ecclesia, ut ait Augu. sup Psal. 122. qua-
 re omnes Christiani hanc potestatem in uerbo & pote-
 state acceperunt. Idē notat Augu. in Apocalypsi ca. 2.
 sermone. 1. Deniq; sup Iohannem sermone ultimo aper-
 tissime contestans. Ecclesie, inquit, Petrus Apostolus
 propter Apostolatus sui primatum, gerebat figuratam
 generaliter personam. Quod enim ad ipsum proprie
 pertinet, natura unus homo erat, gratia unus Christi-
 anus, abundantiore gratia, unus idemq; primus aposto-
 lus. Sed quando ei dictum est: Tibi dabo clauēs regni
 cælorum, Quodcunq; &c. uniuersam significabat ec-
 clesiam, quæ in hoc sæculo diuersis tentationibus ue-

Augu. sti.

In imbruiū fluminibus & tēpestatibus quatitur, & non
 cadit, quoniā fundata est supra petram, unde Petrus no-
 men accepit. Non enim à Petro petra, sed Petrus à pe-
 tra. Sicut non Christus à Christiano, sed Christianus à
 Christo uocatur. Ideo quippe ait dominus, sup hanc pe-
 tram edificabo ecclesiam meā, quia dixerat Petrus: Tu
 es Christus filius dei uiui, sup hanc, inquit, petrā quam
 confessus es edificabo ecclesiam meam. Petra enim erat
 Christus, super quod fundamentum etiam ipse edifica-
 tus est Petrus. Fundamentum quippe aliud nemo po-
 test ponere præter id quod positum est, quod est Chri-
 stus Iesus. Ecclesia ergo quæ fundatur in Christo, cla-
 ues ab eo regni cœlorum accepit potestatem ligandi
 soluendiq; peccata, Quod est enim per proprietatem
 in Christo ecclesia, hoc est per significationem Petrus
 in petra, qua significatione intelligitur Christus petra,
 Petrus ecclesia. Idem ibidem. Omnibus sanctis ad cor-
 pus Christi inseparabiliter pertinentibus, propter hu-
 ius uite procellosissime gubernaculum ad liganda &
 soluenda peccata, clauis regni cœlorum primus Apo-
 stolorum Petrus accepit. Ac deinde de Iohanne Apo-
 stolo. Nec iste, inquit, solus, sed uniuersa ecclesia ligat,
 soluitq; peccata. Cæterum ecclesiam esse congregatio-
 nem prædestinatorum, ex ipsis liquet præallegatis Au-
 gustini uerbis. Nam superius exponens, quæ sit uniuersa
 Ialis ecclesia, ligandi soluendiq; peccata, potestatem na-

1. CO. 10.

August.

- Act.* Hæc, inquit, est, sancti ad corpus Christi inseparabili
liter ptinentes, de qua materia plenius cum Iohâne Hus
- Augu. sti.* agit Augustinus super Iohannis caput. 10. Vnde qui nõ
sunt ecclesia, esto sit papa cum omni sua curia, per hos
non potest uel minimum solui peccatum. Nam ut ait bea
- Cypria.* tus Ciprianus Epistola. 6. ad Magnũ, probat, inquiēs,
& declarat in Euangelio suo dominus, per eos solos
posse peccata dimitti qui habent spiritum sanctum. Post
resurrectionem enim discipulos suos mittens loquitur
- Ioh. 22.* ad eos & dicit. Accipite spiritum sanctum, si cuius remi
seritis peccata, remittuntur illi. Quo in loco ostendit eũ
solum posse remissionem peccatorum dare, qui habet
- Cirillus.* spiritum sanctum. Cui astipulatur Cirillus in eiusdem lo
ci expositione. Deniq; omnes Christianos habere eandẽ
- Act. 5.* potestatem in uerbo, patet Actuum. 5. de Stephano, qui
non ordinatus ut Euangelium prædicaret, sed ut bona
nuiciantibus & uiduis ministraret, attamen oportuni
sermo inandi tempus nactus, non potuit non loqui que
uidit, audiuit & legit, ut apostolica acta declarant. Hoc
ipsum & Paulum omnibus concedere Christianis patet,
ad Hebræos. 5. Etenim, inquiēs, cũ debeat esse docto
res propter tempus, rursus opus habetis ut doceamus
uos que sint elementa inijt cloquiorum dei, ubi Chri
stomus, ostendit, inquit, quia & laya debent docere.
Quemuis doctore & interpretem nõ reijãt Paulus à cõ
seffu etiam doctissimorum, quo loco monet superiores.
- Chrysof.*

si quid reuelatum fuerit aſidenti, & generatim omnibus docendi munus permittit præterq̄ mulicribus, quas monet ut uiros domi interrogent, frustra id præcepturus niſi liberum eſſe uoluit omnes in uerbo eandem habere poteſtatem. Spirituſſancti afflatus non moratur epiſcopalē ordinationē & characteris illius impreſſionem, cū ſpiret ubicūq; uelit, maxime autē, ubi minimū uidetur ſpirare, propterea q̄ humilibus locupletem inſundat gratiā. Verū enim uero nō permiſſum eſt cuiſlibet publicum docendi munus obire, niſi uocato, quē an ſacramenti adminiſtrare phas ſit ſequens locus dabit.

Propoſitio quarta Mar. L.

Clauēs eccleſiæ ſunt oībus cōmunes.

Condemnatio Parrhiſienſium.

Hæc ppoſitio ē ordinis hierarchici deſtructiua & hæretica, & eſt error p̄fatorū hæreticorū, ſimul & pepucianorū.

Conſutatio condemnationis.

Confirmatur hoc axioma per apoſtolū, qui ſeipſum nobis donauit, quō non etiam omnia nobis cū illo donauit? Nam ſi clauēs ſunt aliquid (quod negari nō poteſt) quomodo non ſunt omnibus Chriſtianiſ traditæ? Præterea ſcriptū eſt: Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra. Et alibi: Anima iuſti ſedes eſt ſapientiæ, modo Chriſtus qui factus eſt nobis à deo p̄tre ſapientiæ, habet in corde uiri iuſti, habet ergo omnē poteſtatē quiſ-

Ro. 8.

Mat. ult.

- quis Christum habet. Verū est tamen q̄ quisq̄ suo ministerio & uocatione cōtētus esse debeat. Alioquin perditurus est Christum & potestatem, si suos limites propria temeritate transgrediatur. Quāq̄ enim, ut ait Gregorius moralium lib. 21. Omnes homines natura equales genuit, sed uariante meritorum ordine, alios alijs ocula dispensatione postposuit, ipsa uero diuersitas quæ accessit ex uitio diuino dispensatur iudicio, ut quoniam omnis homo iter uitæ non graditur, alter ab altero regatur. Quis negat obsecro baptismū à layco collatum sortiri effectum? An nō & p̄ baptismum laya remissio datur baptizato, si in fidem suscipiat? Miror num sine clauibus id ministerij agat laycus. Et quoniam Ambrosius in li. de poenitentia cap. 7. affirmat, nihil interesse inter sacramentū baptismi & poenitentiae. Liqueo arbitror potestatem cuius layco competere in poenitentiae ministerio, idq̄ uirtute clauium. Quas omnibus Christianis esse communes aperte contestatur Augustinus super illa domini uerba id ipsum indicantia. Quæcūq̄ alligaueris super terrā, erunt ligata in cœlo. Et quæcūq̄ solueritis super terram, soluta erunt in cœlo. Matth. xi. 13.
- Origenes** Vnde & Origenes, Quicūq̄, inquit, uestigia Petri imitatur, habet recte ligandi & soluendi potestatem. Et quæ sunt uestigia Petri, nisi excellentior uia charitatis? quam exactissime expectabat ab eo dominus cum percontabatur ingeminando, Simon diligis me plus his. Quapropter

ter optime Augustinus super Iohannem ecclesie clauis Augusti.
 explicat charitatem per spiritum sanctum in cordibus fi-
 liorum regni diffusam, Ecclesie, inquit, charitas quæ
 per spiritum sanctum diffunditur in cordibus eorum qui
 participes sui sunt peccata dimittit, eorum qui non sunt
 tenet. Nam qui uere est Christianus & ecclesie filius, ha-
 bet ecclesie & patrem & caput Christum. Habens autem
 Christum habent charitatem: Deus enim charitas est, ha-
 bet igitur secundum Augustinum potestatem ligandi &
 soluendi in sacramento quocumque. Soluere enim est, con-
 fratrem charitatis similitudine in consortium recipere,
 ligare autem, dissimilitudine à consortio excludere. Et
 quoniam sic in consortium similitudinis recipere pietatis
 magis sit quam autoritatis, quisque uere Christianorum nul-
 lo uel sexu uel conditione prohibetur, ut ait Basilius, li- Veselus
 gare & soluere. Nam Christianus spiritu sancto plenus,
 si secundum traditionem Christi & Euangelij ministret
 proximo sue fidei uerbum, siue charitatis exemplum,
 aut mysteria gratiæ, aut præcepta salutis, & auditor fi-
 deliter accipiat, reuera fidei, doctrine, & pietatis mi-
 nister, qui à foris dei cooperatur, soluit & ligat in ter-
 ra, soluta & ligata in caelis, sed ministerio non impio.
 Quomodo enim unus est qui baptizat in spiritu sancto
 autoritate & impio (ut Augustinus super Iohannem late Augusti.
 ser. 4.) sic unus tantum qui ligat & soluit, ut ait Ambro- Ambro.
 sius: Verbum dei dimittit peccata, sacerdos est iudex sa-

cerdos quidem officium suum exhibet, sed nullius potestatis iura exerat. Idem ait ille solus peccata dimittit, qui solus d' peccatis nostris mortuus est. Idem super. 1.

Ambro. Corin. 2. cap. 12. peccata autem dimittere, & spiritum sanctum dare solius dei est. Si ergo effectum salutis deus dedit, nulla gloria in hac re hominis est. Hæc ille. Attendant hæc

Augusti. hæc Papistæ Augustinus contra Iulianum: Nemo tollit peccata nisi solus deus, qui est agnus tollens peccata mundi. Docent hic Parrisiani, num qua alia uia quam charitatis cõmunionem ad quoscumq; etiã laycos proficiatur clauium usus, qui in uerbi ministerio & fide suscipientes potissime regnat?

Propositio quinta Martini Lutheri.

Omnes Christiani sunt sacerdotes.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est ordinis hierarchici destructiua & hæretica, & est error p̄fatorum hæreticorum simul & pepucianorum.

Confutatio condemnationis.

Hiero. Diuus Hieronymus Malachie. 1. in hæc uerba dicit

Genus regale & sacerdotale sumus omnes qui baptizati in Christo, Christi anssemur nomine. Et Petrus:

1. Pe. 2. Vos autem genus dilectum, regale sacerdotium, gens sancta, populus acquisitionis. An hæc solis obsecro scriptis sacerdotibus? Huic sententiæ & illud consonat. Facti sunt nos regnum deo & sacerdotes, & regnabimus super

per terrā. Hoc ipsum cōtinēt Ecclesia in octauis pascha-
 libus. Ad hæc Ambrosius in Lucam lib. 2. capite. 6. Da- Ambro.
 uid, inquit, cum esuriret ipse cum socijs panes proposi-
 tionis sumpsit, quos nō licet manducare, nisi solis sacr-
 dotibus, ut per illam monstraret figuram, sacerdotalem
 cibum, ad usum transitorium esse populorum, siue q̄ om-
 nes filij Ecclesie sint sacerdotes. Vnimirum enim in sacer-
 dotium sanctum, offerentes nosmetipsos hostias spirita-
 les, de quo rationali sacrificio Paulus ait, scribens Ro- Ro. 2.
 manis: Obsecro uos per miserationes dei, ut præbeatis
 corpora uestra, hostiam uiuentem, sanctam, acceptam deo
 rationalem cultum uestrum, non iudeorum instar, pec-
 eualem, sed rationalem, nimirum ipsum hominem sen-
 tiens, Bernardus in sententijs, ab his patribus non dis-
 sentit. Reges sunt, inquit, & sacerdotes omnes electi &
 eos oportet oleo unctionis inungi. Videtur ergo eadem
 nota insinuari, Petrus Apostolus, Iohannes, Hierony-
 mus, Ambrosius, Bernardus, qui Luthero suffragan- Bernar.
 tur, qua hæc ppositio traduatur, Sumus itaq; singuli qui
 q; ueri sacerdotes quatenus mortificant membra nostra
 que sunt super terram, & sacrificium spiritus contri-
 bulati, cordisq; contriti, alacrisimo offerimus. Vna uide-
 licet spiritus unctione delibuti, & Christo Iesu per mor-
 tem eius in quā baptizati sumus in authorati. Scriptum
 est enim, & erunt omnes theodidacti. At sacerdotes,
 quos ordinatos dicimus ex Ecclesie instituto, ut pax

1. Cor. 4. Christiana & ordo certus constaret, uerbum dei publice administrare habet, quod dum faciunt dispensatores tantum agunt uerbi non impatores auctore sua. Iuxta id Apostoli, Sic nos existimet homo ut ministros Christi & dispensatores mysteriorum dei. Cui sententiae adde Cyprianum scribentem, confratri suo Cornelio, hoc est, summo pontifici. Sacerdotes, inquit, id est dispensatores, populi uniuersi suffragio in pace deliguntur.

Propositio sexta.

Confirmatio et extrema unctio non sunt a Christo instituta.

Condenatio
Parri-
sien-
sium.

Hæc propositio est hæretica & pro prima parte est error Albigentiũ & Vuisleuistarum, pro secunda uero est Hærcleonitarum.

Cõfutatõ
conden-
tionis.

Vt donem epistolam quæ Iacobo ascribitur canonicis scripturis annumerari, de qua tamen probabiliter est dubitatum, ut patet per diuum Hieronimum in catho-

Hiero.

go uirorum illustrium, attamen unctiois extreme

Iaco. 5.

usum pro sacramento haberi à Christo, non probatur, Neque enim hic Iacobus audet adiungere (quemad-

Augusti.

modum Paulus) ego accepi à domino, quod & tradidit uobis Augusti. Iacobum interpretatur hoc loco, sed longe diuerso modo sermone. 212. ubi dicit, Quoties aliqua infirmitas superuenerit, corpus & sanguinem Christi ille qui ægrotat accipiat, & uide corpusculum

suum ungat, ut illud quod scriptū est, impleatur in eo, Infirmatur quis in uobis inducat presbyteros, ut orent super eum ungentes cum oleo, Hic perspicuum fit per dei unctionem, eucharistiæ sacramentum designari, tantum abest, ut sancti doctores hunc dei usum sacramenti uocabulo celebrarint. Quod si omnino conuina possit ex sacris literis esse sacramentum à domino institutum, id tamen ex Scholasticorum sententijs probari non posset, dum ipsi extinguunt unctionis rationem, contra Apostoli mentem, non parui criminis rei fiunt. Sic habet ille, Infirmatur quis in uobis, inducat presbyteros Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum in nomine domini. Et obsecratio fidei saluum reddet laborantem, & eriget eum dominus, & si in peccatis fuerit, remittentur ei. Infirmatur, inquit, quis inter uos, non ait, si sit in mortis articulo, ut docent Scholæ. Item orari & ungi præcipit, ut oratio in fide postulata, non unctio, sanaret infirmum in anima per peccatorum remissionem & in corpore ne moreretur, à quo instituto toti dissentunt scholastica, dum non concedendam uolunt unctionem nisi iam agentibus anima, quo fit ut cum Apostolo pugnent, & sanitatem infirmis non præcentur. De hac autem unctioe, quæ non sacramentum, sed ritus quidam primitiue Ecclesie ad nos deriuatus uidetur, loquitur Marcus Mar. 6. cap. 6. Et egressi discipuli, prædicabant ut resipiscerent, & demonia multa eijcebant, & ungebant oleo multa

Timo. s.

tos ægros & sanabant. De sacramento autem confirmationis, quod uocabulum manuum impositioni imposuit posteritas, non uideo quid Christus instituerit, manu dominus paruulos contingebat, Apostoli imposita manu spiritum sanctum declarabant iam datum, & presbyteros in uerbi ministerium euocabant, ut Paulus Timotheo, Nemini ato manum imposueris, quæ qua ratione ad confirmationem torqueantur, Sorbonei magistri nos doceant quæso. At quomã Lutheri lucidam sententiam nulla ratione conuellitis, nec prior propositionis pars conuincatur esse hæretica, nec erronea posterior. Tantam fidem hic nobis facere nõ potestis, ut quodcũq; ipsi tanquam ex uestro capiti assuatis pro sacramentis protinus habeatur, quando ex sacris literis tantum harum rerum iudicium petendum sit. Nam & Apostoli in Actis & Paulus, doctrinam suam auctoritate scripturarũ comprobant: Quocirca doctæ nos felicius uerba dei, aut huiusmodi temerarijs parate iudicijs, ignota probantes per magis aut æque ignota, quid enim docent hic portenta, imò terribilia quædam uerborum, Error Peperdanorum, Vicleuistarum, Heraclionitarum & Albigensum. Nihil potest aut doctorum aut conaliorum auctoritas in destructionem fidei. Destruit autem ea fidem, dum nouos condit articulos fidei, ut ad salutem necessarios, idq; sicut uerbo. Porro consilium Iacobi & confirmationis usum non tollimus, sed sacramenta negamus.

à Christo instituta.

Propositio septima Mar. Luthæ.

Missa passim creditur esse sacrificiū qđ offerē deo. Inde Christus hostia altaris dicitur. Sed Euangeliū nō sinit missam esse sacrificium.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio quo ad secundā partē, scilicet, Sed Euangeliū nō sinit &c. est impia, in sacrosanctū Euangeliū blasphemā ac hæretica, put uocabulo Missa cum Gregorio utimur.

Confutatio condemnationis.

Scribit Moses, Omne sacrificium sacerdotū igne cremetur, nec quisquā comedet ex eo. Et Hebreos. 9. Leui. 6.
 Neq; ut sæpe offerat seipsum, quemadmodum pōtifex Heb. 9.
 intrat in sancta per singulos annos in sanguine alieno, alioquin oportet eum frequenter pati ab origine mundi. Nunc autem Christus semel in consummationem seculorum per proprium sanguinem introiuit in sancta, eterna redemptione inuenta. Et in alio loco Aposto- Ro. 6.
 lus, Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur. Ex quibus patet, solum Christum diā & esse uerum sacrificium, semel deo patri oblatum & nō missam, in qua solum memoria habe-

- tur ueri illius sacrificij, semel deo patri à Christo oblati.
Augusti. In hanc sententiã est Augustinus ad Bonifacium Epistola. 23. & super Psal. 20. Certum habemus quia Christus resurgens ex mortuis, iam non moritur, mors illi ultra non dominabitur, tamen ne obliuiscamur quod semel factum est, in memoria nostra omni anno fit, salicet quoties pascha celebratur. Item Ambrosius, in Christo semel oblata est hostia ad salutem potens. Quid ergo nos? Nonne per singulos dies offerimus? Et si quotidie offeramus, ad recordationem eius mortis fit, & una est hostia, non multæ. Sic etiam dicimus, hodie est resurrectio domini, id est, hodie reuocamus ad memoriam resurrectionem dominicam. Vnde & Cyprianus libro Epistolarum suarum. 20. Epistola. 3. ad Cealium, Passio domini, inquit, est sacrificium quod offerimus, nõ ait missa.
- Cypria.* Adde his omnibus Augustinum li. 4. ca. 14. de trinitate, ubi clare monstrat, q̄ quatuor considerantur in omni sacrificio, salicet cui offertur, quid offertur, à quo offertur, & pro quibus offertur, ostendendo, q̄ ista quatuor concurrant in Christo, qui unum cum illo manebat cui offerebat, & unum in se faciebat pro quibus offerebat, & unus ipse esset qui offerebat, & quod offererebat. Verum q̄ Euangelium non sinit missam esse sacrificiũ, multis & efficacibus autoritatibus & rationibus probat. L. cum aliàs, tum in libello cui de missa titulum in-
 didit. Missa enim uere & pprie, est ipsum uerbum p̄

missionis, cum signo adiecto panis & uini. Nam si cetera omnia desunt & credideris his uerbis Christi, Hoc est corpus meum, quod pro uobis datur, uere integram missam habes. Deinde, si acceperis signum eadem fide, usum & fructum missæ accepisti. Itaque missa non est opus neque sacrificium, sed uerbum & signum diuinæ gratiæ, quibus erga nos utitur, pro fide in eum erigenda & confirmanda.

Præterea Philippus Melanchthon aliquot propositionibus, breuiter & crudite rationem, usum & fructum missæ ostendit, quas placuit his adijcere, ut magistri nostri Parrienses intelligant quid damnent.

PROPOSITIONES DE MISSA

Philippi Melanchthonis.

1. Euangelium tria tradit, doctrinam fidei, doctrinam operum & signa promissionum, seu uerbi fidei.
2. Fides est iustitia.
3. Opera sunt fructus iustitiæ.
4. Signa, neque iustitia sunt, neque fructus iustitiæ.
5. Adeoque nec bona opera, nec sacrificia sunt, quæ pro remissione peccatorum impetranda offeruntur.
6. Sed res, quibus & admonemur uerbi fidei, & arctificamur.
7. Duo signa sunt noui testamenti, id est, de missæ gratiæ, Baptismus & participatio mensæ domini.
8. Signa traduntur in hoc, ut admoent, & cor arct-

tificant de uoluntate dei.

- 9 Quilibet signorum usus est in consignandis epistolis.
- 10 Ut intueri pictam crucem, non est bonum opus, sed signum admonens mortis Christi.
- 11 Ut intueri solem, non est bonum opus, sed signum admonens Euangelij seu Christi.
- 12 Ita nec participatio mensæ domini, bonum opus est, sed signum admonens gratiæ donatæ per Christum.
- 13 Sed hoc differt participatio mensæ aut picti crucis, aut solis conspectus, quod sol, picta crux, non sunt signa à deo instituta, quibus certo significatur mihi donatam esse gratiam.
- 14 Signa ab hominibus reperta admonent tantum, signa à deo tradita, præterquam quod admonent, certificant etiam cor de uoluntate dei.
- 15 Non ideo imagines probo, sed hæc de imaginibus exempli gratia dixi.
- 16 Sic apud se homines cogitant, Equidem libenter crederem deo, si mecum sic, ut cum patribus, colloqueretur, si fauoris sui signa mihi quoque ostenderet, ut patribus. Quando enim mihi coram dixit, sicut Abrahæ, Ero pector tuus? Aut signum tale ostendit, quale illi, cum pro filio immolando supponeret arietem.
- 17 Ut hæc diffidentia humani pectoris subleuetur, ad uerbum signa sunt addita, sicut in omnibus histo-

rijs scripturæ adparet.

- 18 Multa erant Gedeoni signa, è quibus colligere potuit, non defuturum dominum populo bellum illaturo Palestinis, sed utrum per se bellum uellet inferri dubitabat.
- 19 Ideo certū signū à deo poscebat, quo certo sciret suis manibus, se ducē, populum seruandum esse.
- 20 Ita Christianis multa gratiæ signa sunt, nempe omnia Christi miracula, sed ea ad hoc non sunt instituta, ut certo significarent ad nos pertinere gratiam.
- 21 Vnus ergo, ac solus hic missæ usus est, artificare fidem cordis per eam.
- 22 Atq; hic usus signi, quā sit necessarius consuetudinæ, & quā iucundus spiruales facile intelligunt.
- 23 Quid enim potest letius accidere consuetudinæ, quā accipere signum certum diuine uoluntatis.
- 24 Ni artificetur consuetudo, de uoluntate dei, impossibile est eam subsistere.
- 25 Sicut pictæ crucis contuitus, non iustificat.
- 26 Sicut Gedeonē uelleris acceptio, nō iustificat.
- 27 Ita, nec missa iustificat.
- 28 Sicut intueri pictam crucem, nō est eiusmodi opus, quo uel pro nostris, uel pro aliorum peccatis satisfiat.
- 29 Sicut acceptio uelleris Gedeoni, non erat eiusmodi

- opus, quo pro peccatis eius satisfieret.
- 30 Sic nec missa sacrificium est.
- 31 Vnicū sacrificiū, unica satisfactio Christus est, præter hunc, nullum est externum.
- 32 Significabat uellus gedeonī à deo successum donatū
- 33 Ita significat participatio mensæ nobis in Euangelio donatam gratiam.
- 34 Nihil offerebat Gedeon in eo quod uellus accipiebat.
- 35 Ita nos nihil offerimus, mensæ participantcs.
- 36 Ergo nec pro alijs offerri panis potest.
- 37 Vnicæ oblatio pro peccatis nostris Christus est, præter hunc nulla est externa.
- 38 In Christo, mortificatio uetustatis nostræ sacrificiū est, & oblatio.
- 39 Nō itē eiusmodi missa est, quæ quo sæpius ingeminetur, eo plus offerat deo.
- 40 Sicut pro se quisque baptizatur, ita pro se quisque participat mensæ.
- 41 Recte participat, si uelut signa ad confirmandam fidem utitur.
- 42 Peccat qui participat in hoc, ut deo aliquid offerat.
- 43 Missæ usus nullus est, nisi admonere promissæ gratiæ, & certificare cor de promissa gratia, de uoluntate dei.
- 44 Adeoque sine uerbo inutiles sunt missæ.
- 45 Et semper signo, incompatibiliter uerbum potius est.

- 49 Carere signo potes, uerbo nō potes.
- 47 Imō si desit uerbum, quid scias significari?
- 48 Abusus missæ p̄ magistratus tolli debet.
- 49 Nō aliter, atq; sustulit æneum serpentem Ezechielis, aut excelsa demolitus est Iosias.
- 50 Sunt abusus, q̄ p̄ alijs, p̄ pecunia, q̄ à coactis, q̄ ab ignorantibus uerbi & fidei, celebratur.
- 51 Sed abusus abominabilior est, cum p̄ satisfactione, p̄ peccato, p̄ bono opere, p̄ sacrificiō missa hypocrite utuntur.
- 52 Et layci abutuntur mensa domini, cum per id opus se peccata sua delere credunt, seu p̄ peccatis satisficere.
- 53 Nam p̄ signo debebant uti, quo admonerentur tantum p̄missæ gratiæ in Euangelio, & quo certifiarentur, de beneuolentiâ dei erga se.
- 54 Nō plus p̄dest spectatori missa, quam p̄dest intueri pictam tabulam.
- 55 Māducāti p̄dest, si p̄ eā admoneatur & certifiatur.
- 56 Propter leuem missarum abusum Paulus scribit Corinthios pestilentia mulctatos esse.
- 57 Nos p̄pter tantum abusum, non dubium est, quin bellis, pestilentia, & quod est miserrimum, cæcitate puniantur.
- 58 Eo pertinacius aduersandum est missarum abusui, quo peccatur occultius.

- 59 Maxime, cū tantū peccatum publicæ ignorantie,
sit singulorum peccatum. Nume. 15.
- 60 Hactenus de participatione mense, Nunc de ora-
tionibus.
- 61 Orationes sacerdotis in missa, nihil præstant laya
orationi.
- 62 Omnes enim sacerdotes sumus.
- 63 Nec aliud est sacerdotium, quā ius orandi, seu inter
pellandi deum, & offerendi deo.
- 64 Anathema sint Thomas & Scotus, qui huius abu-
sus missæ auctores sunt.
- 65 Anathema sint Episcopi & Scholæ, qui impietati
missarum nō aduersantur.

Propositio Octava Martini Lutheri.

Manifestus ē error missam applicare
seu offerre p peccatis, p satisfactioni-
bus, p defunctis a quibuscūq; necessi-
tatibus suis aut aliorum.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est in ecclesiā catholicā
Christi spōsam cōtumeliosa & hæretis-
ca, & est Erianorū hæreticorū & Artos-
rytarum erroribus conformis.

Confutatio condemnationis.

Contumeliosus pro pudor ipse cōfetur Christus,

sed à peccatoribus, & pharisaico superalio, qui apud
 Matthæum aliud imperat disandū q̄ sacrificare. Disat, Matt. 12.
 inquit, quid est, misericordiam uolo, non sacrificium. Et. 9.
 Holocaustum pro peccato non postulasti, ait Propheta. Psal. 29.
 Tunc dixit, ecce uenio. Holocaustis nō delectaberis, sed Psal. 50.
 sacrificiū deo complacitū, spiritus contribulatus ait Da- Psal. 49.
 uid. Sacrificium autem laudis honorificabit me, & illic
 & c. Non prohibet Lutherus precationibus mutuis de-
 um sollicitare. iuxta illud, Orate pro inuicem, ut salue- Iaco. 5.
 mini, id quod Euangelicum est & uere Christianū, nā
 non alia de causa, teste Cypriano, Christus pluraliter
 precandum instituit, q̄ ut pro pluribus semper orare-
 mus. Sed quid hoc cōmune habet cū applicatione, præ-
 cari quidem possumus, imò debemus, sed diuine munifi-
 centiæ est, beneficio afficere quos uult. Stulta & ridicu-
 la est temeritas, q̄ nos impium, cum dei uoluntate pu-
 gnantes, beare uolumus labiorum nostrorum fructibus
 quibus nobis ipsi nihil lucratur. Conatus siquidem no-
 stri nequeunt ex impio reddere pium, ex iniquo iustū,
 ex infidele Christianum. Hoc est enim deum de cælo de-
 ducere, & nostris imperijs subdere. Quæ non præde-
 stinata sunt ut fiant, neuiquam obtinebuntur orationi-
 bus. Quæ autem secundum diuinæ uoluntatis beneplac-
 itum præordinata sunt, illa non contingere impossi-
 bile est. Quoniā uero ipsi esuriētes à deo exsatiatur, in-
 opes locupletamur, nudi contegemur, infirmi roboramur

mur, cæci illuminamur, quoties sacrum peragimus, cū in Christum bene creduli, famescentem animam faciendam offerimus, cum inopiam nostram aperimus, cū nuditatem uere confitemur, cum infirmitatem non dissimulamus, cum deniq; cæcitatē nostræ miseriam, ex animo agnoscantes, lucem illam diuinæ gratiæ ardentèr suspiramus. Nihil est q̄ ipsi audaculi, temerarij, & male sani, alijs uel uiuis uel uita defunctis impēdimus, communicamus, offerimus, quando hæc omnia in solius dei manu sita sunt, quatenus nostras preces uel exaudiat uel reiiciat. Si unius sunt energie sacramentum baptismi & eucharistiæ, qui fit, ut non pro alijs baptizemur, uti sacrum alijs applicamus. Sicut ergo nullus potest pro alterius salute baptizari, ita nec sacramentum perapere aut missam offerre. Si enim in hoc sacramento baptismi nullum est opus bonum communicabile alijs nec in missa erit ullum, Nam Christus in sacratissima illa cœna nobis sese reliquit sub hoc sacramenti symbolo æternæ hereditatis pignus, ijs tantum profuturum pro quibus sanguis illic erit effundendus, hoc est, quibus ipse uellet.

Propositio nona Martini Lutheri.

Nō est dubiū uniuersos hodie sacerdotes & monachos cū Episcopis & oibus suis maioribus esse idololatrias i statu, Periculosissimo agētes ob missæ seu sa

cramenti ignorationem, abusionem & irrisionem.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio ē falsa, maxime scāda
losa, uniuerso Ecclesiastico statui cōtus
meliosa, arrogāter & stulte, plata. Et in
eo qd' prætedit neminē in statu salutis
esse, nisi qui hmōi erroribrs acquiescit,
cū Donatistarū Ascitarū & Apostolico
rū pfidia cōueniens asserentiū, nō nisi
apud se remāsisse Ecclesiam dei.

Confutatio condemnationis.

Quod minime sit scādaloſa, satis clare patet synæri
oris iudicij iuris. Per Apostolum, Vanitati omnis cre- Ro. 3.
atura subiecta est, & uanitas, teste Ambrosio, est quod- Ambro.
dam idolum. Idolū autem nihil est. Nihil ergo sunt quæ
animis sacerdotum tam misere imponunt, ut plus reue-
rentiæ & uenerationis habeant ijs rebus, quæ foris car-
neis oculis subiecta sunt, quā quæ in anima fidelis ho-
minis peraguntur. Quæ omnia si quis recte secum ani-
mo reputet, uidebit in periculosissimo statu hos Episco-
pos, monachos sacrificos uersari. Dum se credunt hoc
dignius & uerius consicere, q̄ holoserico, purpura, un-
dilata ueste, albis angulis arcumamicti, & alijs creatu-
ris in hūc usū destinatis, ut puta scābis, pallis, organis,

sate admotis, rem faciunt sacram, quam si laycus in humi-
 litate cordis sui prostratus, anhelus gratiam suspirans
 per fidem, Christum in se euocet, per quod huic iuxta
 Roma. 5. Apostolū, charitas dei diffundatur in corde suo per spi-
 ritum sanctum qui datus est ei. Hic enim de se penitus de-
 sperans oculisq; humiliter in terram defixis, pectus la-
 chrymabiliter tundens cum publicano iustificatus à con-
 spectu dei abit. At illi inflati operum suorum fiducia, ac-
 ceremoniarum suarum elegancia elati, uestiq; pomposa
 gloriosi, sicq; sui (pharisæi more) iactatores, diuinū ma-
 gis exasperant uultum q̄ emolliant. Quis missæ usum
 hodie habet alebrem, iuxta præscriptum Christi? An
 non ab exercitamento fidei degenerauit ad uanam su-
 perstitionem, dum neglecto dei uerbo, quod hic impri-
 mis frangendum esset in populo, tantū Simias quasdam
 purpuratas sacerdotes missarij referunt. Quotusquis-
 q; est, qui non hoc animo sacram adeat, ut deo patri
 Christum offerat, non accipiat. Taceo cauonam quan-
 dam bonam sacrificorum partem exercere. Taceo nihil
 interesse quid oculis tuis foris agitur, sacram ne an-
 prophauum, dum animus intus nõ assentit spiritus ope-
 rationi, quam non missæ impetrat ratio, sed una etiam
 laycorum ardens in deum fides, iam facile liquet sacerdo-
 tes haud quaquam euangelicæ uiuere, cum non missarum
 regnum, imò negoationem, sed uerbi dei cultum magis
 Cypria. præcepti sunt tractare. Nam ut ait Cyprianus sermone
 .5. de clape

9. de lapsis, Episcopos, id est, Sacerdotes ornamento ceteris esse oportet & exemplo. Ipse enim dominus, qui in Euangelio in uerbis est Doctor, & consummator in factis, iubet sacerdotibus suis exemplo, ut sint sal terræ per bonam conuersationem, & lux mundi per prædicationem. Sic enim Malachi. 2. describitur: Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex ore eius requirunt, quia angelus domini exercituum est. Quo contra Osee. 4. dicitur: Quia tu repulisti scientiam, repellā ego te, ne sacerdotio fungaris mihi. Non enim, ut ait Hieronimus in Epistola ad Heliodorum, ecclesiastica dignitas facit Christianum. Sed nimirum discipulū Iesus amat plurimū. Lutherus mentē suam satis expressit in captiuitate, quam uel ob nimiam pertinaciam intelligere recusatis aut dissimulatis, ne hic uestra maiestas theologica grauius periclitetur.

Mala. 3.

Osee. 4.

Hierony.

Propositio decima.

Credo firmiter panē esse corpus Christi, ait Luther.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc credulitas Lutheri est absurda, hæretica, & olim damnata.

Confutatio condemnationis.

Absurda quidem hæretica, & olim damnata est ea credulitas, sed à scolasticis questionarijs. Porrò dominus benedictum corpus suum panem appellat, dicens,

- Iohan. 6.** Ego sum panis qui de caelo descendi. Et iterum: Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi uita. Eia Iesu bone, Nunquid tibi, cum aeterna sis sapientia, sedendum erit in medio Doctorum Parrisiensium, quo ab illis loquendi formam condiscas? Equidem uerbis tuis fidem adhibere malo, q̄ hominibus mendacissimis. Quod si
- Cyprianus** omnis homo mendax, ut ait Cyprianus lib. epist. 4. & solus deus uerax est, quid aliud serui, & maxime sacerdotes dei facere debemus, nisi ut humanos errores & mendacia relinquamus, & praep̄ta uerbaq; dominica custodientes, in dei ueritate maneamus? Quid clarius
- Mat. 26.** Euangelias uerbis: Coenantibus eis, accepit Iesus panem, & fregit, deditq; discipulis suis, & ait: Accipite & comedite, hoc, id est, hic panis, est corpus meum. Ipse item
- 2. Cor. 10.** Apostolus corpus Christi, aperte panem appellat: Panis inquit, quem frangimus, nonne communicatio corporis Christi est? Quoniam unus panis & unum corpus multi sumus, nam omnes ex eodem pane partiamur. O uerba omni luce clariora, quae non ab homine, sed à domino accepit Apostolus, electum Christi organum, qui & alibi: Quotiescunq; inquit, comeditis panem hunc &c. Itaq; quisquis ederit panem hunc, &c. & probet aut seipsum homo, & sic de pane edat &c. Itē in Actis: Frangentes, inquit, p̄ singulos domos panem, Anathema est, qui non credit spiritum sanctū sua aperte uerbis docuisse, & ideo, si credentes panem esse cor

pus ludificantur, apud deum patrem, de filio suo, & Apostolis, hanc iniuriam expostulare licet, qui sic locuti sunt. Sin autem dum transsubstantiationem, nescio quam, sine uerbo mordicus tuemur, pugnas sectamur uerborum, et modestiam perdimus, & fidem negamus, quos quæso in ius uocabimus? Num uanum Aristotelem, huius pugne auctorem? Ambrosius libro de Sacramentis, corpus Christi panem appellans: Quomodo inquit, quod panis est, potest esse corpus Christi? Consecratione, quæ fit sermone Christi. Et rursum: Panem istum quem sumimus in mysterio, illum intelligo utiq; qui manu sancti spiritus formatus in utero uirginis, & igne passionis decoctus in ara cruas. Panis enim Angelorum factus est abus hominum, uerum corpus Christi manducari, fidei articulus est, quid refert quo tandem modo corpus panis induat figuram? Quid prohibet hic panis substantiam remanere, cum & uos concedatis corpus gloria serenatum natura posse in eodem loco cum corpore non glorificato subsistere? Et ut in uestra ipsi harena superemini, Parum conuenit sacro canoni si bene pensitetur cū hac uestra cōdemnatione, ille enim sic habet: Iube hæc perferri p manus sancti angeli tui in sublimi altare tuū. Quid? nū Christus (nā hic nullū esse panem astruitis facta nimirū consecratione) nō potest astruere deo patri, nisi per manus angeli in sublimem aram perlatus, quæ aliās per se nullius fultus presidio con-

Ambrosi.

Iohann. 6.

scendit in caelum & dexter assidet deo patri? Quid & hic uult Canon? Per quem haec omnia bona semp creas, sanctificas, benedicas? Num ut iterato Christus creetur, sanctificetur, & benediatur, etiam à consecratione? Respondcant Theologi Parrisienses.

Propositio undecima Martini L.

Negare laicis utramq; speciem, est impium & tyrannicum.

Condemnatio Parrisiensium.

Haec propositio est erronea, schismatica, impia, & ex damnato errore Bohemorum elicita.

Confutatio condemnationis.

Gelatus
papa.

Theologi decretorum, & iuris pontificij patroni, dijq; tutelares Gelatij sententiam decretis insertam erroneam clamant, ubi in haec uerba diat Papa, Comperimus autem, quod quidam sumpta tantummodo corporis Christi portione, à calice sacri cruoris abstineant. Qui procul dubio (quoniam nescio qua superstitione doantur astringi) aut integrũ sacrũ perapiãt, aut ab integris arceantur. Quia diuisio unius eiusdẽq; mysterij, sine grandi sacrilegio non potest prouenire. Cuius sententia nos parum moueret, si non ipse Christus sub utraq; specie docuisset cõmunicandũ in sui memoriam. Cuius instituti obseruator Paulus, Ego, inquit, accepi à domino quod

Corin. 11.

& tradidi uobis &c. Quotiescunq; manducaueritis
 panem hunc & calicem bibetis, mortem domini annun-
 tiabitis &c. An Ecclesia præter uerbum habet autori-
 tatem? Apud Benedictinæ & Cartusianæ professionis
 homines statutum est de purganda (ut dicitur) fistula, qua
 sanguinem sumere solent multis retro annis. Quod si
 Christus, qui præ omnibus ut pater est audiendus, &
 post hunc Apostolus, docent sub utraq; specie communi-
 candum, quod & ætate Cipriani obseruatum legimus,
 qua nobis id fronte licere arbitramini, ut præter Christi
 præscriptum, & Apostoli traditionem, & totius Eccle-
 siæ multis annis celebratam obseruationem, laicos ab in-
 tegris sacramentis arcæatis? An uobis Theologis &
 Papæ fas est, pro libidine uestra interpretari, temera-
 req; scripturas? Respondete queso. Ciprianus de lapsis
 sermone. 5. commemorat, quò & paruulis dabatur sa-
 cramentum sub utraq; specie. Et in Epistola secunda his
 uerbis confirmat Lutheri rationem: Nam quò docemus
 aut prouocamus eos in confessione nominis sanguinem
 fundere, si eis militaturis, Christi sanguinem denegamus?
 Aut quò ad martirij poculum idoneos facimus, si non
 eos ad bibendum prius in Ecclesia poculum domini, iure
 communicationis admittimus? Beatus quoq; Ambrosius
 super epistolam Corint. 2. quare sub utraq; specie Chri-
 stus sit sumendus, appertam reddit rationem. Valet, in-
 quiens, ad tuitionem corporis & animæ quod perapi-

Cipria.

Ambrosi.

mus, quia caro Christi pro salute corporis, sanguis uero pro anima nostra offertur, sicut prefigurauit Moses: Caro, inquit, pro corpore uestro offertur, sanguis pro anima. Sed tamen sub utraq; specie sumitur, quod ad utrumq; ualet, quia sub utraq; sumitur ipse totus Christus. Sed si in altera tantum sumeretur ad alterius tantum, id est, anime uel corporis, non utriusq; pariter tuitionem ualere significaretur. Ex quibus uerbis aperte constat tyrannos esse hodie episcopos, qui licet corpori medeantur per corpus Christi, sub quo & sanguis eius sacratissimus continetur, attamen animam (iuxta Ambrosium)

- Ambrosi.** sanguinem non specialiter propinantes, interimunt. Que enim peruersitas, concedere communi popello, maius, hoc est, rem sacramenti, & negare minus, hoc est signum uisibile. Quid queso solis laicis unitatis sacramentum diuiditur, quod nisi integrum a missarijs sacerdotibus percipiatur, peccatur letaliter secundum M. N. An non
- Mat. 26.** & pro laicis Christi sanguis effusus est? Hic est, inquit sanguis meus qui pro uobis et pro multis effundetur in remissionem peccatorum. Bibite ergo ex hoc omnes, scilicet pro quibus effundetur. An personarum respectus
- Act. 10.** apud deum? Haud quamquam, Petro dicente: Qui nouit corda deus, testimonium prebuit gentibus, dans illis spiritum sicut & nobis, nihilque discreuit inter nos & illos. Quare propter si hominum mandatum contemnens, peccat mortaliter, non uideo quomodo a mortifero excusari potest

vint piculo, qui contra domini præceptum, bibite ex hoc omnes, negant laico deuote expetenti communionem sanguinis Christi. Quæ audacæ beatus Ciprianus, infantiq; orthodoxi patres, hoc subditis actitandum iusserunt, posterisq; in scriptis reliquerunt, si non dominicæ autoritatis iussione hac super re, ex originali eius institutione acceperunt? Cur sancti patres posteritati commendarunt, imò præceptum uoluerunt utriusq; speciei participationem, si Christi exemplar hic non sectantur? Bene dicit Ciprianus li. Epistolarum. 2. epist. 3. ad Cæcili-
 lium. In sacrificio quod Christus instituit, non nisi Christum sequendum esse. Vtiq; id nos, inquit, audire & facere oportet quod Christus fecit, quodq; faciendum esse mandauit, cum ipse in Euangelio suo dicat: Si feceritis quæ mando uobis, iam non dicam uos seruos, sed amicos. Et quod Christus debet solus audiri, pater de cælo testatur, dicēs: Hic est filius meus dilectus in quo bene sensi, ipsum audite. Quare si solus Christus audiendus est, non debemus attendere, quid aliquis ante nos faciendū esse putauerit, sed quid, qui ante omnes est Christus, prior fecerit. Et abrogans inuoluitas malas consuetudines. Neq; enim, inquit, hominis consuetudinem sequi oportet, sed Dei ueritatem, cum per Esaiam Prophetam Deus loquatur & dicat: Sine cussa autem colunt me, mandata & doctrinas hominum docentes: Et iterum dominus in Euangelio hoc idem repetit, dicens: Reijc-

1. Cor. 11.

Ciprians

Iohan. 5.

Matth. 1.

Esaiæ. 7.

Matt. 15.

Matt. 5. *tis mandatum dei ut traditionem uestram statuatis . Et in alio loco ponit & diat: Qui soluerit unū ex mandatis istis minimis, & sic docuerit homines, minimus uocabitur in regno cœlorum. Quod si ne minimum quidem mandatorum domini licet soluere, quanto magis nephas est tam magna, tam grandia, tam ad ipsum dominicæ passionis & nostræ redēptionis sacramentum pertinentia, humana traditione immutare? quomodo possumus propter Christum sanguinem fundere, qui sanguinem Christi crubescamus bibere? Cernitis iam ne o impij & p̄sycotyranni Parrisiani, quomodo non Lutherum, sed ipsum Iesum, Paulū, Ciprianum, Ambrosiū, erroneum, schismaticum, impium, impie, iudaicæq; proclamastis? Hic Eusebium prætereo, qui in Ecclesia historie li. 6. c. 41. tradit populum Christi corpus etiam manibus tractare solitum.*

Propositio duodecima.

Bohemi hæretici & schismatici non sunt nominandi, sed Romani.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, perfidiæ Bohemorum impie defensiua, & ecclesie Romanæ contumeliosa.

Confutatio condemnationis.

Male metuo uobis Parrisenses, ne ipsi schismatici & impij sitis, q̄ in Lutherum censore am uirgulam as-

sumentes, sexcentis nominibus hereseos reum intonat-
tis, cuius literas & sententiam, ne summa quidem cute
intelligitis, aut certe pertinaciter intelligere abnuistis.
Scriptum est: Nolite ante tempus iudicare, quo adusq; 1. Cori. 3.
ueniat dominus, qui & illustraturus est occulta tenebra-
rum. Quis enim te discernit? Qui autem iudicat me, do-
minus est. Seruus domino suo stat aut cadit. Sed docte
uerbo domini, & non hominum uel conalijs uel deter-
minationibus, hos esse hereticos & schismaticos, quod
ubi feceritis uitandi profecto fuerint, & indigne tradu-
cendi, neq; cum his congregandum, neq; communican-
dum. Interim Lutherus Bohemos non excusat à pecca-
to, quod tyrannidis graue iugum declinantes, schisma-
tica à Romanensium Imperio deserunt. De Romanis
uero, qui sine uerbo domini iudicant quosq; hereticos et
schismaticos, quid statuendum sit, ipsi iudicate, remitten-
tes conceptum in Lutherum odium, quo temere de in-
cognitis iudicatis, ad iudicandum & damnandū prom-
ptiores, q̄ ad restituendum & seruandum.

Propositio de amartertia.

Matrimonium nō est sacramentum di-
uinis institutum, sed ab hominibus
in ecclesia inuentum.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est hæretica, & olim
damnata.

Confutatio condemnationis.

Non queritur quid factum sit, sed quid iure fidei & scripturarum fieri debuit. Reconsenda proinde est ratio & autoritas qua damnatur presens propositio, ut heretica. Cum matrimonium nullum habeat signum rei sacre aut materiale aut uisibile, quod in sacramentis à Christo institutis, puto baptismo, & sacramento altaris est uidere, non sit mihi perspicuum unde colligam sacramentum uere esse matrimonium, neq; in ulla scriptura canonica matrimonium sacramenti appellatione est celebratū, nisi in Ecclesia & Christo, q; tamen apud Apostolum rectius iuxta græcicam ueritatem, et Apostoli aptam sententiam mysterium dicitur. Quamuis matrimonium Lutherus negat sacramentum esse, mysteriū tamen (quod unio illa inter uirum & uxorem significat) ueneratur, & insanus fuerit, qui uerba Apostoli nō suspiceret, de hoc differentis ad Ephesios. 5. Matrimonium itaq; Christus instituit & approbavit, sed non ut sacramentum haberi uoluit, quia nec promissionem addidit, neq; signum adiunxit. Christus itaq; iuxta Pauli uocem & Ecclesia, sacramentum est, id est, mysterium, hoc est res sacra & magna, quæ figurari quidem per matrimonium æu reali quadam allegoria potuit & debuit, sed matrimonium non hinc sacramentum dici debuit. Verissime itaq; uester ille Durandus, beneq; fatetur matrimonium à recentioribus theologis numerari

Eph. 5.

Durandus

ceptum inter ea quæ proprie dicuntur Ecclesiæ sacramenta, idq; ex ignorantia tam rei q̄ uerbi.

Propositio de aima quarta & quinta.

Cōiunctio uiri & mulieris tenet, q̄cūq; modo cōtra leges hominum cōtiggerit, debent sacerdotes ea oīa matrimonia confirmare, quæ contra ecclesiasticas uel pontificias leges fuerint cōtracta, in quibus Papa potest dispensare, & quæ nō sunt in scriptura sacra exp̄ssa.

Condemnatio Parrisiensium.

Vtraq; harū propositionū est falsa ecclesiæ potestati impie derogatiua, et ex damnato Waldensiuū errore procedens.

Confutatio condemnationis.

Falsum ergo & Ecclesiæ potestati impie derogatiuum erit Saluatoris nostri mandatum, Quod deus coniunxit, nec homo, nec homines separent. Si contrahētes in gradibus humano iure prohibitis tantum, contra ius diuinum non contrahunt, de iure diuino uidentur coniuncti. Quid ergo humano iure separantur? An non oportet magis deo obedire q̄ hominibus? Nō enim consuetudo quæ irrepsit (ut Cipriani utar uerbis) impedire debet quo minus ueritas præualeat & uincat. Nam consuetudo sine ueritate uetustas erroris est. Veritas

Matt. 19.

Act. 5.
Cipria.

autem ualet & inualescat in æternum . Vnde ea faciendæ esse quæ scripta sunt , deus testatur & proponit ad Iesum Naue dicens: Non recedet liber legis ex ore tuo, sed meditaberis in eo die ac nocte, ut obserues facere omnia

Matt. 19. quæ scripta sunt. At scriptum est, ut quod deus coniunxit, homo non separet, hoc ergo ex dominico præcepto obseruandum est. Nempe quo iure sibi uendicat episcopus contra ius diuinum diuersa statuere, cum id in scriptura canonica scriptum non sit. Sed si uerum fateri licet, pecunie studium, & quæstus amor, onerarias huc nobis nauas, statutis, casibus, impedimentis, & dispensationibus impletas aduexerunt. Ex quibus pecuniarijs hominum constitutumculis, schismata proclamat beatus

Cipria. Ciprianus tractatu de simplicitate prælatorum in dei Ecclesia exoriri. Filij Aaron qui imposuerunt altari ignem, quem non præparat dominus, in conspectu statim domini uindictantis extincti sunt, quos imitantur & sectantur, qui dei traditione contempta, alienas doctrinas appetunt, & magisteria humane constitutionis inducunt, quos increpat dominus, & obiurgat in Euan-

Matt. 23. gelio suo, dicens: Reijatis mandatum dei, ut uestram traditionem statuatis, quod in huius & similium propositonum condemnatione impletum arnimus.

Propositio decimasexta. M. L.

Tota efficacia sacramentorum Nouæ legis est ipsa fides.

Condemnatio Parrisiensium.

Hec propositio est efficaciam sacramentorum Nouæ legis impie derogatiua, & heretica.

Confutatio condemnationis.

Impie ergo derogat efficaciam sacramentorum Nouæ legis Ambrosius in Lucam li. 6. ca. 10. Fides tua petra, Ambrosi.
 fundamentum Ecclesie fides. Id ipsum facit & Paulus, 1. Cor. 3.
 Ut sapiens architectus fundamentum posuit, hoc est, si-
 dem. Fundamentum aliud nemo potest ponere præter
 hoc, quod positum est, quod est Iesus Christus. Si autem
 Christus, inquit Augustinus, proculdubio fides Christi Augustin
 fundamentum est. Quis autem infinita colligeret à Paulo Paulus.
 loca, quæ fidei energiam nobis commendant? Nonne in
 oibus ferme epistolarum probemijis, aut bene usque serua-
 tam, aut renouatam fidem, summo prosequitur præconio?
 In epistola ad Romanos, item ad Galatas, nec non in ea
 quæ Heb. 16. scripta est cap. 10. probatur, unica Euange- Hebr. 10.
 lij uis ipsa fides. Non aliunde posse parari iustitiam, nisi
 per fidem Romanis scribit, Iustitia, inquit, dei per fidem
 Iesu Christi in omnes & super omnes eos qui credunt,
 qui idem ait. Sine fide impossibile est placere deo. Et om- Roma. 3.
 ne quod non est ex fide, peccatum est. Vultis ostendam Rom. 14.
 uobis arcam fidem reprobis Paulum ubi quicquid est di-
 uinorum præceptorum abrogatorem, quo unquam stabilit
 fidei anchoram? Samus, inquit, & quæcunq; lex dicit, Roma. 2.

ijs qui in lege sunt, dicat, ut omne os obturctur, & obnoxius fiat totus mundus deo, propterea quod ex operibus legis non iustificabitur omnis caro in conspectu eius. At ne putetur loqui de lege ceremoniali omnem consequenter adimit uacillationem, dicens, per legem cognitio

Roma. 7. peccati. Vnde & alibi ait: Peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam non nouissem, nisi lex diceret, non concupisces, quod deumum est mandatum.

Erat enim antea sibi ignotus peccator, porro ueniente mandato aut lege, factus est manifestus prauaricator. Sic quoque lex ministratio mortis & damnationis, quae iusto non est posita, sed iniustis & adulteris, quorum contagia in decalogo prohibentur, iram operatur. Haec dixi, ne peruersi interpretes Paulum in legis nomine deprauent.

Roma. 3. Arbitramur igitur fide iustificari hominem, sine operibus legis. Et rursus: Si Abraham ex operibus iustificatus est, habet quod gloriatur, at non apud deum.

et 4.

Quid enim dicit scriptura: Credidit Abraham deo, & reputatum est ei ad iustitiam, itaque qui ex fide sunt, benedicuntur cum fidei Abraham.

Roma. 10. Item, illi qui non operantur, sed credit in eum, qui iustificat impium, reputatur fides sua ad iustitiam.

Roma. 9. Vnde & ait: Corde creditur ad iustitiam. Atque Israel qui sectabatur legem iustitiae, ad legem iustitiae non peruenit. Propter quid? Quia

Roma. 5. non ex fide, sed tanquam ex operibus, iustificati igitur

Galat. 2. ex fide. Et ad Galatas 2. Non ab iusto gratiam dei, si ex

lege iustitia, ergo gratis Christus mortuus est. Sámus autem non iustificari hominem ex operibus legis, nisi per fidem Iesu Christi, & nos in Christum Iesum credimus, ut iustificemur ex fide Christi, & non ex operibus legis, propterea q̄ non iustificabitur ex operibus legis omnis caro. Ab ibidem: Quod autem in lege nullus iustificatur apud deum, palam est. Siquidem iustus ex fide, non ex operibus legis uiuet. Est itaq; secundum Paulum basis sacramentorum ipsa fides, quam habens, non pudefiet, Omnis enim qui credit in illum, non confundetur, confundetur ergo qui non credit, quales sunt qui efficaciam ullam putant esse sine fide. Petrus item uirtutum structuram edificaturus, ipsam presupponit fidem tanquam omnium fundamentum. Subministrate: inquit, in fide uestra uirtutem, in uirtute uero scientiam, in scientia uero temperantiam, & cetera. Idem in Actis Apostolicis, Fide, inquit, purificans corda eorum. Sed iam restat, ut plura de fide, hoc est, fiducia misericordie diuine in Christo promissae locuturi, ipsum audiamus legislatorem, non opera à nobis expectentem, sed fidem, hoc est gratiae, bonitatis, misericordiae erga nos suae gustum, sensum, saporem. Nam uerba dicente ad eum: Quid facemus, ut operamur opera dei? Respondit Iesus & dixit eis: Hoc est opus dei, ut credatis in eum quē misit ille. Et in eodem capite: Qui credit in me non sitet in aeternū. Atq; haec est uoluntas eius, qui mi-

Act. 15.

Iohan. 5.

fit, ut omnis qui uidet filium, & credit in eum, habeas uitam æternam. Et paulo post. Amen amen dico uobis, qui confidit mihi, habet uitam æternam. Deniq; totum lucrum, omnemq; salutem in fide consistere, & totam damnationem incredulitati reputare, aperte innuit apud Iohannem, ubi significat, spiritum damnatorum mundū ob incredulitatem. Et alibi &c. Qui credit in eū, hoc est, qui de se diffidens, omnem suam sollicitudinem, in paternitatis eius amplexus projicit, ipsum dominū sua curare sinat, non condemnatur, qui uero nō credit, iam condemnatus est, quia non credit in nomen uni-

Iohan. 5. geniti filij Dei. Et apud eundem Iohannem: Amen amē dico uobis, qui sermonem meum audit, & credit ei qui misit me, habet uitam æternam, & in condemnationem

Iohan. 7. non ueniet, sed transibit à morte in uitam. Atq; qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de uentre eius fluent aquæ uiuæ. Si autem non credideritis, quod ego sum, moriemini in peccatis uestris, hoc est, si non credideritis, quod ego sum, qui deleo iniquitates uestras, propter me, non uestra opera, qui gratis peccatores iustifico, qui omnium misereri uolo, talem de me opinionem, & fiduciam conāpientium, moriemini in peccatis uestris. Talem nempe fidem exegit dominus, ab eis, quos Euangelistarum relatione curauit, unde cæcorum fidē contestatur: Creditis inquit me hoc posse facere? Dicūt illi: Credimus domine. Tūc tetigit oculos eorum dicens:

Luxta fidem uestram fiat uobis, & aperti sunt oculi il-
 lorum. Apud Lucam quoq; Surge, ait, alienigene, uade
 fides tua te seruauit. Id ipsum apud Marcum: Abi, fides
 tua saluum te reddidit. Et ibidem mulieri pfluio san-
 guinis obnoxie, Filia, inquit, fides tua te seruauit, uade **Mar. 5.**
 cum pace, & esto sana a flagello tuo. Atq; in eodem ca-
 pite respondens, Principi synagoge filie curationem
 postulanti, Ne metuas (ait) tantummodo crede. Centurio **Luc. 8.**
 nem quoq; audiens, Abi, inquit, & quemadmodum cre- **Iohan. 4.**
 dis, fiat tibi. Paralyticum non curauit, nisi cognita ipsius **Mat. 9.**
 fide, quem & bono animo esse iubet. Et dominus cre-
 denti, omnia diat possibilia, Amen dico uobis, q; quicun-
 q; dixerit monti huic, Tollaris & mittaris in mare, &
 non hesitauerit in corde suo, sed crediderit fore quae di-
 xerit, erit illi quicquid dixerit. Vnde ob nullam domi- **Mat. 9.**
 nus causam in Apostolos acerbior, quam ob fidei tardi-
 tatem, unde ipsis submergi pertimescentibus, increpat
 eos, Quid timidi estis, exigua praediti fiducia. Et rur- **Mat. 21.**
 sum, Quid cogitatis intra uos ipsos o paru fidentes, q; **Mat. 17.**
 panes non sumpseritis, Atq; apud eundem euangelista
 subaerbe eos increpans quod ob incredulitatem de-
 monium non eiecerint. O natio, inquit, incredula & di-
 storta, quousq; tandem ero uobiscum, usquequo patiar
 uos? Bene itaq; Hieremias ait, domine oculi tui respici- **Hiere. 2.**
 unt fidem, hoc est constantem fiducia iustitiae salutisq; a
 tua misericordia nanascende. Talem fidem exegit in

- Nu. 14.** Numeris dominus, cum desperaret de Palestina occu-
Ex. 22. panda populus, dicens: Usquequo detrahet mihi popu-
 lus iste, quousq; non credent mihi in omnibus signis que
 fea coram eis? Et capite. 20. irasatur Mosi & Aaron q;
 non credidissent aquam e petra promanatur. im. Cre-
 debat certe Aaron & Moses esse deum, sed de diuina
 uoce dubitabant, qua promissa erat aqua de petr. i, quam
 incredulitatem taxat dominus. De qua fide loquitur Mo-
Deute. 1. ses in Deuteronomio: Portauit te deus tuus, ut solet ho-
 mo gestare paruulum filium suum in uia per quam am-
 bulastis, donec ueniretis ad locum istum. Et ne sic qui-
 dem credidistis domino deo uestro qui precessit uos
 &c. Habebant illi certe fidem informem & historicam
 quandam opinionem de deo, sed promissionibus miseri-
 cordie dei non fidebant, non erant recta corda eorum
 fiducia, & non erat sensus misericordie dei, uiuebant
 in incredulitate, contemntes uerbum dei, opus dei, re-
 ductionem ex egypto indigne ferebant, ideo eius in-
 credulitatis poenas dedere, haud dubie alias boni uiri
 in speciem, quales Paulus ad Titum infideles appellat,
Titum. 1. Omnia quidem pura puris. Porro pollutis & infideli-
 bus nihil est purum, sed polluta est illorum & mens &
 conscientia. Deum profitentur se scire (ergo loquitur
 de pijs in speciem) ceterum factis negant, cum sint ab-
 ominabiles, & immorigeri, & ad omne opus bonum
 reprobri. Item de huius fidei prerogatiua efficacius scri-

bitur in Paralipomenon, Deum inuocauerūt cum præ-
 liaretur, exaudiuit eos eo quod credidissent in eū. Et. 2. Paralip. 2.
 Paralip. Oculi domini contemplantur uniuersam terrā,
 & præbent fortitudinem ijs qui corde perfecto credunt
 in eum. Vbi Asan regem Iuda, propheta Anani taxat
 Sirorum auxilijs confidētem. Quapropter Esaias uetat
 auxilia Assyriorum implorare, polliceturq; opem diuina-
 nam, addens. Si non credideritis, non permanebitis. Ve-
 rum haud scio an usquam fidei uim exemplo potiore ex-
 hibeat scriptura, quam id est quod de Iosaphat. 2. Para-
 lip. legitur, cum ille Ammonitas & Moabitas solo can-
 tu funderet, nec aliud præcipisset exercitui suo, quam ut
 consisterent confidenter.

Esaias.

Paralip.

Propositio decimasextima.

Quicquid credimus nos accepturos es-
 se reuera accipimus quicquid agat, non
 agat, simulet aut iocetur minister,

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est absurda ex erroneo
 scripturæ intellectu asserta & hæretica.

Confutatio condemnationis.

Absurda ergo erronea & hæretica est domini sen-
 tentia, qua ait, Dico uobis, quaecumq; orantes petitis, Iohā. 16.
 credite, & accipietis, & erunt uobis. Cyprianus quoq; Cypria.
 Lutherianæ astipulatus sententiæ, sic inquit li. de exhor-

tatione martyrij. Vnusquisq; secundū dominicā p̄missa
 & fidei suæ merita, tantū accipit de dei ope, quantū se
 credit accipere, nec est quod omnipotēs prestare nō pos-
 sit, nisi accipiētis fides aduā destarit. Erroneū ergo ha-
 bet etiā Cyprianus intellectū & h̄reticū, si magistris
 nostris credatur, certū est ministrū ecclesiæ nō esse ser-
 uatorē. Seruator esset, si suo ministrātis animo alligata si-
 steret sacramentorū uis & efficacia. Et Hieronymo teste
 Romā. 12. Vnusquisq; tantū accipit, quantum credit. Si
 enim omne quod nō ex fide est, peccatum sit, ergo omne
 quod ex fide est, bonū, utile, & uirtuosum. Nō enim de-
 linquēt oēs qui sperāt in te domine, hoc est, qui tuæ se fi-
 dia aliter cōmittūt misericordiæ. Beatus quoq; Augusti-
 nus ostendēs uerissimā hāc esse Lutheri sententiam, ser-
 mone, de uerbis domini. 7. Interrogo nunc, inquit, Cre-
 dis o peccator Christo? Diās, Credo. Quid credis? Gra-
 tis uniuersa peccati, p̄ ipsum tibi posse remitti? Habes
 quod credidisti. Hæc ille.

Propositio deāmaoctaua Mar. Luthe.

Periculosum imo falsum ē opinari pœ-
 nitentiam esse secūdam tabulam post
 naufragium.

Condēna-
 tio Parri.

Hæc p̄positio est h̄retica ac temera-
 ria erroneæ ac fatuæ asserta ac beato
 Hieronymo illā ponenti iniuria,

Confutatio condemnationis.

Quod si periculosa falsaq; opinio, poenitentiam esse secundam tabulam post naufragium, ac per peccatum baptismi uim exadisse, patet ex uerbis Iohannis Chryso-
 mi dicentis super tertium caput Epistole ad Hebræos, Chryso.
 Baptismus nihil aliud est, quam interitus eius qui baptizatur, & resurrectio illius. Id ipsum quoq; poenitentiam esse, apertissimis Paulus insinuat uerbis, An ignoratis, Roma. 6.
 q; quicumq; baptizati sumus in Christum Iesum, in morte ipsius baptizati sumus: Cõsepulti enim sumus una cum illo per baptismum in mortem, per occasionem ut ait Augustinus uite nostre ueteris, ut quemadmodum Christus exatatus est a mortuis, ita & nos in nouitate uite ambulamus. Atq; alibi poenitentiae describens formam: Exuite, inquit, ueterem hominem cum actibus suis, & induite nouum hominem. Et iterum: Ne accommodetis uos ad figuram seculi huius, sed transformemini per renouationem mentis uestrae, per quam noua efficiamur creatura in nouitate uite ambulantes. Cum itaq; idem sit poenitentia quod baptismus, uidelicet mortificatio & uiuificatio, destructio & edificatio: casus & resurrectio, constat baptismum nullum fecisse naufragium, per peccatum. Licet enim ad tempus a signo aberraret peccator, non statim irritum est signum. Quapropter totus huius uite casus nihil erit nisi baptismus continuus, hoc est, Collo. 3.
 perpetua quedam mortificatio membrorum, quae sunt

super terram, ne regnet peccatum in nostro mortali corpore, ut dicamus cum Paulo, Vivo iam non ego, sed uiuit in me Christus. Vitam autem, quam nunc uiuo in car-

- Augusti.** ne, per fidem uiuo filij dei. Augustinus sermo. 116. Ideo remissio peccatorum, non est in sola absolute sacra-
menti baptismatis, sed etiam in oratione dominica & quotidiana. In illa enim inuenietis quasi quotidianum
baptisma unum, ut agamus deo gratias, qui donauit hoc munus ecclesie sue. Quod confitemur in symbolo, ut cum dixerimus sanctam ecclesiam, adiungamus remissionem peccatorum. Quibus uerbis satis innuuit, q. est una & eadem poenitentia, que in baptismo inchoatur, & usq; ad mortem continuatur, quemadmodum & **Maximus** ait: Tota uita Christiani hominis, si est secundum
mus. Euangelium, crux est & martyrium. Cuius poenitentiae
Augusti. tres idem Augustinus dicit esse actiones in homelia. 7. que summatim perstringuntur in capi. Tres actiones
Ambro. de poenitentia, distin. 1. Idem asserit Ambrosius li. de poenitentia capi. 7.

Propositio decimanona.

Qui sponte confessus siue correptus ueniam petierit & emendauerit coram quouis priuatim fratre non dubito a peccatis suis illum esse absolutum.

Condemnatio Parrisensium.

Hac propositio innuens laycos tam uiros

¶ mulieres potestatem clauium habere, est
falsa, sacramentis ordinis & poenitentiae
cōtumeliosa, & hæretica, cū errore con-
ueniēs Valdensiū & Quintilianorū.

Confutatio condemnationis.

Augustinus super uersum, neq; absorbeat, uestra
condemnationi reclamationat cum dicit: Metuenda ista res Augusti.
est fratres uehementer. Si uideris hominem fecisse ini-
quitatem, mersus est in puteum. Quando autem illi dix-
eris iniquitatem ipsius, & dixerit uere peccavi, factor
non clausit super eum puteus os suum. Cum autem uide-
ris eum dicere, Quid mali feci? factus est defensor peccati
sui, clausit super eum puteus os suum, quia cruciatur
non habet amissionem confessionis. Idem apertius quoq; Idem.
super Iohannem, sermone. 63. Nunquid non possumus
dicere, q; etiam frater fratrem à delicti poterit contagio-
ne mundare? Imò uero id nos esse ammonitos in domi-
ni operis altitudine saluet discipulorum pedum lo-
tione nouerimus, quando ait: Et uos debetis alter alte-
rius lauare pedes, ut confessi inuicem delicta nostra ore-
mus pro nobis, sicut & Christus interpellat pro nobis.
Audiamus Iacobum hoc ipsum euidentissime præcipi- Iaco. 5.
entem, Confitemini alterutrum peccata uestra, & ora-
te pro inuicem, ut saluemini. Itē errat & iniuriam infert
sacramento poenitentiae, & ordini propheta Ezechiel,

- Ezech. 18.** Conuertimini & agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus uestris, & non erit uobis in ruinã iniquitas. Et
- Hiero.** Hieronymus, Matth. 18. Si peccauerit in nos frater noster, & in qualibet caussa nos leserit, dimittendi habemus potestatem, imo necessitatem, qua præcipitur, ut debitoribus nostris debita remittamus. Verum quid p̄ obscura probamus clarissima, & per humana tractamus diuina? cum sole constat clarius ex dominica sententia, scilicet clauis super peccata dumtaxat ualentes, omnibus Christianis esse communes. Nam ait, Porro si peccauerit in te frater tuus, uade & argue eum inter te & ipsum solum. Si te audierit lucratus es fratrem tuum, si uero te nõ audierit, adhibe tecum adhuc unum aut duos, ut in ore duorum aut trium testium, consistat omne uerbum, Quod si nõ audierit eos, dic ecclesie. Quod si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus, hoc est, interprete Augustino, noli illum iam deputare in numero fratrum tuorum. Et continuo addit: Amen dico uobis, quæcumq; alligaueritis super terram, erunt ligata in cælo. Et quæcumq; solueritis super terram, erunt soluta in cælo. Hanc itaq; soluendi potestatem omnibus datam Christianis, ex his manifestis domini uerbis Augustinus indicat de uerbis his domini, sermone. 16. Cœpisti, inquit ad Christianam animam, habere fratrem tuum, tanquam publicanum, alligas illum in terra, sed ut iuste liges, uide. Nã in iusta uincula disrump
- Mat. 18.** bus Christianis esse communes. Nam ait, Porro si peccauerit in te frater tuus, uade & argue eum inter te & ipsum solum. Si te audierit lucratus es fratrem tuum, si uero te nõ audierit, adhibe tecum adhuc unum aut duos, ut in ore duorum aut trium testium, consistat omne uerbum, Quod si nõ audierit eos, dic ecclesie. Quod si ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus, hoc est, interprete Augustino, noli illum iam deputare in numero fratrum tuorum. Et continuo addit: Amen dico uobis, quæcumq; alligaueritis super terram, erunt ligata in cælo. Et quæcumq; solueritis super terram, erunt soluta in cælo. Hanc itaq; soluendi potestatem omnibus datam Christianis, ex his manifestis domini uerbis Augustinus indicat de uerbis his domini, sermone. 16. Cœpisti, inquit ad Christianam animam, habere fratrem tuum, tanquam publicanum, alligas illum in terra, sed ut iuste liges, uide. Nã in iusta uincula disrump
- Augusti.** canus, hoc est, interprete Augustino, noli illum iam deputare in numero fratrum tuorum. Et continuo addit: Amen dico uobis, quæcumq; alligaueritis super terram, erunt ligata in cælo. Et quæcumq; solueritis super terram, erunt soluta in cælo. Hanc itaq; soluendi potestatem omnibus datam Christianis, ex his manifestis domini uerbis Augustinus indicat de uerbis his domini, sermone. 16. Cœpisti, inquit ad Christianam animam, habere fratrem tuum, tanquam publicanum, alligas illum in terra, sed ut iuste liges, uide. Nã in iusta uincula disrump
- Augusti.** ni uerbis Augustinus indicat de uerbis his domini, sermone. 16. Cœpisti, inquit ad Christianam animam, habere fratrem tuum, tanquam publicanum, alligas illum in terra, sed ut iuste liges, uide. Nã in iusta uincula disrump

pit iustitia. Cum autem correxeris & concordaueris cū fratre tuo, soluiſti illum in terra, cum ſolueris in terra, ſolutus erit in caelo. Multum praestas non tibi, ſed illi, quia multum nocuit, non tibi, ſed ſibi. Hæc ille. Felices ſunt certe & copioſi noſtri doctores Sorbonici in numero hereticorū catalogo, quo impedio uidentur deletari, dū tragica quadā uocæ crepāt nobis hereticos, ipſi fortassis eodē prognati ouo.

DE CONSTITVTIONIBVS
ECCLESIAE.

Nec Papa nec Episcopus, nec ullus hominū habet ius unius ſyllabæ cōſtituēdæ ſup Chriſtianū hominē, niſi id fiat eiudē cōſenſu, & quicquid aliter fit tyrannico ſpiritu fit.

Condemnatio Pariſienſium.

Hæc ppoſitio eſt a debita ſubditorū erga prælatos & ſupiores ſubiectiōe & obediētia retractiua, legū poſitiuarū ſeditioſe deſtructiua, ac ī fide & moribus erronea, & ē error dānatus Valdenſiū, cum errore Erianorū conueniēs.

Confutatio condemnationis.

Hic Pariſienſes ſuā produnt imperitādī libidinem & ambitionem, qui ſi apoſtolicas literas p̄nitus intro-

- spexissent, ac doctore spiritu intellexissent aliter sentirent. Paulo teste, Spūalis omnia dijudicat, neq; a quoquā dijudicatur. Ad cuius sententiam accedit Augustinus super Iohannem tractatu. 107. Creatura rationalis non nisi deo subditur, ut ei quæ infra illam sunt omnia subdantur. Et subnectit, Nec fas est, ut sancti de quibus hæc locutus est cuiusquam sint, nisi eius a quo creati & sanctificati sunt. Adde eundē Augustinum in phæmio Psal. 140. Charitas definita ab Apostolo habet duo præcepta, dilectiōis dei & dilectionis proximi. In nullis scripturis aliud inquiratis, nemo uobis aliud præcipiat. An charitatem docent Papiistica Decretales? Profecto ita charitatem sui ipsius (ut hoc uerbo interim abutar) quæ noxia est, quæ diabolica est, quæ mortalis est. Adde eundem quoq; Augusti. super Iohā. tractatu. 46. Sedendo, inquit, super cathedram Mosi legem dei docent, ergo per illos deus docet. Sua uero illi si uelint docere, nolite audire, nolite facere. De quo etiam in Epistola. 119. ad Ianuarium. 2. Felix quidem tu Augustine, qui in horum condemnatorum tempora non inaderis, quippe cui Parisienses hoc acrius insultarent, quo efficacius retrahis subditos a Papiistica & prelatorum, sed sua statuentium obedientia. Modestius Lutherus loquitur, qui quantum uis graue onus, tyrānicæ spiritu imponant prelati extra pietatis negotium ferendū inculant, & temere non esse obnitendū, quāquam ipsi interim perditissime peccant,

Et idem Augustinus alibi: Constitue legislatorem super eos. Videtur, inquit, Antichristum mihi significare, de quo Apostolus: Cū reuelabitur homo peccati. Bona uerba quæso Augustine. Ita ne legislatorem pōtifiæm, Antichristum compellas? Insuper sermone. 16. Constituit, inquit, montes Israël autores scripturarum diuinarum quicquid inde audieritis hoc uobis bene sapiat. Quicquid extra est, respuite, ne erretis in nebula. Eæ quàm scditiose uidetur imminuere obedientiam prælati debitam, ubi uerbo domini non prodeunt coarmati. Verū tamen est, ut dixi, Hæc ita monere imò præcipere Augustinum, ut tamen uelit nos omni creaturæ subijā, etiā tyrannis Pauli exemplo, quantum ad exteriorē hominem attinet, quem omnium uisibus expendere iubemur, ne aut pax Christiana uioletur, aut charitas sese in alios non exerat. Dum tamen sic, per hanc nimiam tollerantiā & pusillanimitatem interioris hominis libertas nō præpediatur, iusto enim non ponitur lex. Liber est, qui spiritum dei sui habet rectorem. Mira ergo præsumptio prælatorum, q̄ iustum onerāt onerosis statutis, qui iam spiritu regatur domini, & ideo in libertate seruiat spiritus, de quibus Hieremias loquens, ait: Nolite audire uerba prophetarum, qui prophetant uobis & deapiunt uos, uisionem cordis sui loquuntur, non de ore domini. Quin & Paulus nos hortatur, ne Christianam nostram uendamus libertatem, Præcō, in=

Idem.

Psal. 9.

1. Pe. 2.

Ioh. 15.

1. Timo. 1.

Hiere. 23.

1. Cor. 6.

quiens, empti estis, nolite fieri serui hominum, quare si unà cum Christo cōmortui sumus, quid adhuc tanq̄ uiuentes mundo, tradiōibus uexamur? Præterea, prædictam Lutheri imò ueritatis sententiã, & in canonibus suis habent expressam & confirmatam. Ita enim habetur. 11. questio. 3. titulo, Si is qui præest. Is qui præest, si præter uoluntatem, uel præter quod in scripturis sanctis euidenter præcipitur, uel diat aliquid, uel impetrat, tanq̄ falsus testis dei, aut sacrilegus habeatur. Hæc ibi. Nam cum Christiãna libertas sit consãentia libertas, eos constat hominum fieri seruos, quorum consãentij libertas per traditiones erepta est. At homines non præesse hominum consãentij, testatur Paulus, Omnia, inquit, uestra sunt, siue Paulus, siue Appollo, id est, Nec Paulus nec Appollo habet auctoritatē obligãdi consãentias uestras. Quibus p̄piciuū sit, ecclesie magnates, Episcopus, Papis, nō suis sed nostris usibus datos, adeo ut iam nostri sint, uctiūt igitur Petrus suos comprehensuros, ne dominarentur clero, ne se ut uastatores & numina quædam terrestria efferrent. Non aliam Apostolis dominus dedit auctoritatem, quã ut docerent seruire ea quæ ipse præcepisset, quod faciētib; se se perpetuo, usque ad mundi finem præsentem affuturum astruxit. Threnorum. 4. declarat Hieronymus. Extra materiã peccati, hominem non præesse homini. Ceterum cũ peccatum sit motus aut dictum aut factum contra legem

1. Cor. 3.

Hiero.

Augusti.

dumtaxat diuinam, Auguſtino aſſerente, & cum legis
 conſumatio & plenitudo ſit charitas, quo modo aſſue-
 ratis hunc peccare, qui humanam uiolauerit traditionē
 ubi abeſt ſcandali ratio? Maxime cum ſcriptū ſit, *Tari-* 1. Cor. 1.
tum quod ego præcipio tibi, ſciant, Et præceptis patrū ue- Deu. 4.
ſtrorum nolite ambulare, & iudicia eorum nolite cuſto-
dire. Addite his quæ alibi leguntur in Epistoſa, quæ in-
certo autore prodijt, Da autoritate Paſtorum Eccleſia-
ſticorum.

DE OPERVM AEQUALITATE.

Opera nihil ſunt corā deo, aut oīa ſunt
 æqualia, quantū ad meritum attinet.

Condemnatio Parrificenſium.

Hæc propoſitio eſt falſa, ſacris elo-
 quijs aduerſa, atq; errori Iouinianiſta-
 rum conformis.

Confutatio condemnationis.

Quoniam Paulina Theologia condemnatoribus
 eſt parum perſpecta, non mirum uideri debet, ſi ſacra
 eloquia ſecum repugnare fingant. Nam hoc Pauli elo-
 quiū falſum & ſacris eloquijs aduerſum faciunt. Neq;
 qui plantat eſt aliud, neq; qui rigat, ſed qui incrementū
 dat deus, Et ſerā illam Pauli confeſſionem, Nihil minus
 ſcā ab his, qui ſunt ſupra modum Apoſtoli, tametſi ni-
 hil ſum, cui ſententiæ conſonat Eſaias. Ecce, inquit, uos 1. Co. 3.

estis ex nihilo, & opus uestrum, ex eo quod non est, Nihil num maius nihilo esse potest? Si itaq; Paulus nihil est, cum tamen non nihil se prestisse gloriatur summis apostolis dignum, Si neq; apostolorum quispiam aliquid, cum apostolico etiam fungantur munere. Si nos ex nihilo sumus, si opera nostra nihil sunt. Vnde ergo operum inaequalitas, quam uos statuitis in operibus uestris per se consideratis? hic uobis insanis capitibus san-

Hiero. ctum Hieronymū oppono super Matthæi caput. 13. In hoc, inquit, periculosa est interpretatio, ut inter sanctorum merita, discretionē quamlibet facere uideamur. Verū enim uero, quæ dei gratia, hoc est, deus in nobis operatur opera (nam omnia opera nostra operatus es domine, ait ppheta) de eius dono, quo ab æterno præparauit ea, ut in eis ambularemus, & quæ per fidem proposuit, ea se nobis daturum secundum beneplacitum uoluntatis suæ, sunt nostra merita, in diuersis tamen diuersa. Idq; ex dei gratuita munificentia, & ex proposito gratiæ eius, non autem ex actu nostræ electionis, qui nunquam non noxius esse potest, cum deus uolet eum imputare. Filius enim iræ, nō nisi iræ operatur opera, & ma-

Matth. 7 la arbor, non nisi malos fructus edit. Quid est homo ut

Hiero. immaculatus sit, & iustus appareat de muliere? Hieronymus in apologia contra Iouinianum in hæc uerba dicit: Vnusquisq; proprium donum habet ex deo, alius quædam sic, alius autem sic. Et diuersa sunt genera dono-

rum, teste Paulo, quibus dominus nos immeritos affiat. Assunt quoque nobis opera bona & merita, & non assunt. Et assunt, quia dona dei sunt, & opera eius solius. Nulla sunt, quia non plus de eis possumus presumere, quam ullus nouissimus peccator, in quo nondum operatur deus. Ita sumus, fuimus, manemus, omnes coram deo æquales semper, ut pereat inflatura unius aduersus alterum. Iuxta illud Pauli: Quid habes, quod non accepisti? Si accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Qui sibi pulchellus uidetur inflatus sensu carnis suæ ob dona dei, quæ non fert uni deo accepta. Hic reuera, & animi assensu diat se non accepisse, etiamsi sedulo falsus sua hypocrisi dissimulet, adeoq; non agnoscat suum ipsius morbum. Deus noster gloriam suam alteri dare non uult quare non insatit Apostolus, Qui gloriatur, inquit, in domino gloriatur. Nō operibus etiam quantumcunq; iustis moraliter defertur gratia & salus, sed fidei, de qua re abunde multa Apostolus, furtum Israëliticum ex se malum non displicuit deo. Osee stuprum lege uetitum à deo est probatum. Cōsiliū Saulis quæ pinguioribus seruatis maalentos mactarit boues, quis non rectum hominum more iudicaret, execratum tamen est à domino Cainus, si humanum spectes iudiciū, in deum munificus fuit, dum primitias frugum offerret, at quid promouit suo studio? Vbi in his & id genus nulle alijs exemplis locus operum inæquitati, quam uos

ad uestram Aristotelicam staturam appenditis. Respon-
deas deo si quid potes, & ingredi cum eo in iudiciū.
Quis te disarnit, quis te meliorem alijs declarat: que-
rit ille, non nescius nullum esse. Gratum est quicquid de-
us acceptat p̄ consilio cordis sui, immundum omne quod
impurus facit.

DE VOTIS.

Suadendum ut uota prorsus omnia
tollantur, aut uitentur.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc p̄positio est Christi doctrinæ &
sanctorū patrū obseruationi, qui uoue-
re cōsulunt, cōtraria, ex errore p̄cedēs
Lāperiauorū, Vuicleuistarū, & eorū q̄
se iactabāt de ordine Apostolorū.

Confutatio condemnationis.

Iusticiarij isti Parrisienses theologia, Pelagiana labe
infecti, sui ipsorum saluatores esse conantur, per opera,
per studia a sese electa, quibus iustificationem extorque-
re nituntur, ueluti p̄m̄ium de congruo (ut uocant)
debitum. Sed stultissime hic ineptiunt eiusmodi persua-
dentes contra manifestam scripturam in ueteri testa-
mento. Non factis singuli quod uobis rectum uidetur.
Et in calce eiusdē capi. diāt dominus: Tantum quod ego
p̄reāpio tibi tantū factō domino, nec addas quicq̄, nec
minuas

minuas. Quorum diuinorum uerborum iufionem, rī-
diculum quoddam. M. N. constat esse Parrifiensibus,
cum enim scriptura diuina nihil aut præcipiat, aut con-
sulat de hoc uotorum genere, quorsum attinet ea, p̄ san-
cto & publico uiuendi genere statuere? (quando non ho-
minum regulis, sed spiritu aguntur filij dei) Cum tota
monachismi ratio ruat his duobus sacræ scripturæ te-
stimonij. Deus personas nō accipit, personas, inquam,
non hominum tantum, sed & locorum, uestium, dierū,
āborum, in quibus omnibus, tyrannis quædam agitur,
in monachatu, Et nemini quicquam debeatis, nisi ut inui-
am diligatis, quam dilectionem effundere in alios non
liet, per humanas suas traditunculas, quibus sic sunt
addicti, ut malint pximum quantumuis siue de uita, tū
animæ, tum corporis, siue de facultatibus periclitari,
q̄ suis deesse uellent præscriptis officijs. Videtur uotum
monasticū circumāfioni comparādum, quæ tamen à deo
instituta uoto præcellat. Nam ut lex ita & uotum iram
operatur, estq; ministratio mortis & damnationis si ab-
sit fides, sicut scriptū est, Quòd gentes quæ non secta-
bantur iustitiam, apprehenderunt iustitiam, iustitiam au-
tem eam quæ est ex fide. Cōtra Israël, qui sectabatur le-
gem iustitiæ, ad legem iustitiæ non peruenit, p̄pter quid?
Quia non ex fide, sed tanquam ex operibus legis, impe-
gerūt enim in lapidem offendiculi. Et alibi, Quotquot
ex operibus legis sunt, sub maledictō sunt, hoc est, ma-

Gal. 1. 2.

Ro. 13.

Roma. 4.

Roma. 9.

Gala. 5.

ledicti sunt, qui opera legis extra fidem faciunt. Est autem lex iusta, sancta, bona, si iuste, sancte & recte, hoc est, in fiduā misericordiae dei fuerit seruata. Sicut ait:

- Roma. 2.** Non auditores legis iusti sunt apud deum, sed factores legis iustificabuntur. Sic etiam uotum iram operatur, estq; mortis operatio, & damnationis praecipitium, si in eius operibus tanquā bonis innitens fidem negligas, qua sola seruaris. Sicut qui arcum aditur legem, non custodit, sed testificatur, quoniam debitor est uniuersae legis faciendae, dum ea quae in manifesto est carnis arcumāsisio, arcumāsisio non est, sed arcumāsisio cordis, quae spiritu constat, non littera, cuius laus non ex hominibus est, sed ex deo. Ita uouentes, neq; legem custodiunt, neq; uota implent, uniuersae tamen legis implendae debitores. Hoc autem uotum, non ex hominibus, sed ex deo est, qua consentimus diuinae in nobis operationi, hic enim totus homo deus offertur, ut ille uerus animarum rector in nobis regnet. Nam tunc pium committimus uotum, quacumq; afflatis spiritu, ex animo regnum uni deo permittentes, optamus, Adueniat regnum tuum, rex meus & dominus meus, Domini siquidem est regnum, & ipse dominabitur gentium, Tali uoto sese astrinxit deus psaltes, cum diceret: Ut iumentum factus sum apud te, & ego sempiternum. Et item: Dominus regit me & nihil mihi deerit. Summa, quisquis consiliū domini secutus abnegarit seipsum, abiens post uestigia gregum suorum, his

uere uouet, id est, se totum in deum reijāt. Hoc uotum profuit diuo Bernardo, Benedicto, Franasco, alijsq; patribus, qui dum operarentur sua opera, non habuere excellentiora propter uotum, sed hoc se magis demiscere, quo deo uidebantur magis obnoxij, nihil gloriae sibi arrogantes, & dominus eos iuuat ne in stultam superstitionem & uanam confidentiam prolaberentur, uti pueri illi in fornace a flamma ignis illaesi perstiterūt, Hoc est itaq; uotum cordis quod spiritu constat, non litera, cuius laus non ex hominibus, sed ex deo est, qui intuetur cor & non secundum faciem externorum operum iudicat. Vota ergo illa quae foris cum tube cantu passim praescriptis uerbis quasi iactamus omnino tollenda aut uitanda saltem doct, quippe quae in ore tantum nata, et raro in alto pectore, dignos pariunt fructus animi, uidelicet elationem, sui complacentiam, hypocrisim, superstitionem, aliene uitae despectum: Quis non intelligit ex uendum esse affectum rerum temporalium, mortificandam quamcunq; carnis concupiscentiam, obediendum praelatis etiam discolis, id est, duris & praefractis, & cui uis layco antequam in aeterna tabernacula in qua nihil inquinatum ingredi potest recipiamur? Quod si uerum est, uideo omnes Christianos, ad illa tria uota obligatos, quae monastica tanto cum strepitu, & non ferenda superbia, deo se offerre simulant (e bonis non loquor). Quis quis enim non confidit in diuitijs, nec rapitur affectu

rerum temporalium, & de se humiliter sentit, uere pauper est spiritu, paratus quicquid possidet in pauperes expendere, dum charitas iubet, etiam si centena agri iugera possideat, & uotum paupertatis efficaciter uideatur uouisse. Item qui carnis refrenat concupiscentiam, & corpus ita redigit in seruitutem, ut audiat spiritui, castus est, & uirginitatem re ipsa custodit, quam uerbis dumtaxat promittunt alij. Id uoto suo specioso debent monastia, quod dum uruntur spurassimis cogitationibus & nefandis libidinibus inuolui prius coguntur, quam ad coniugij remedium a domino magis imperatum, quam consultum, dum dicit, non omnes capiunt hoc uerbum, licet accedere. Quod genus hominum foris quidem uideatur retinere uotum, sed mente stuprum, adulterium, & portentuos, an quamuis libidinem consummant primam fidem plane irritam facientes. Continentis etenim mentis est, sanctam puramque esse cum corpore tum spiritu, a qua infiniti huius tempestatis absunt uotorum utriusque sexus magnifici pfectores. Postremo qui prefectorum imperium in libertate spiritus adimplet, aut tyrannidem patienter tolerat, an non obedientie fructum consequitur. Ferè fit, ut omnes plerique monastia, magis statutis & obseruationibus suis domi natis obsequantur timore adacti, quam libere subdito collo, & tamen his factis foris tantum speciosis, cælum sibi deberi putant, & non cælum tantum, quin & opera superrogatiõis nescio quæ

interea somniāt, quibus forte extra cœlum debetur infernus. Adde his quæ pximo infra loco subiecta sunt.

Propositio secunda Mar. Luthe.

Probabile ē uota hodie nō ualere, nisi ad operū iactantiā & præsumptionē,

Condemnatio Parisiensium.

Hæc ppositio ē falsa, statui religiōis cōtumeliosa & p̄fatis erroribus cōsona.

Confutatio condemnationis.

Isti scholastiā doctores, dū suos errores scholasticos nimū uentur seruatori nostro iustam detrāhūt reuerentiā. Attendite, inquit, seruator, æu rem maximū momenti premoniturus, ne iustitiā uestrā faciatis corā hominibus ut uideamini ab illis. Et cū oratis, nō eritis sicut hypocritæ, qui amant in synagogis & angulis platearū orare, ut uideantur ab hoībus. Sed cū oratis, intrate in cubiculū cordis & clauso ostio præcæmini in abscondito. Quāton hodie iactitent sua opa cucullati nemo ignorat. Vulgo abiit in puerbiū, Cū cucullo & raso uertice simul ac crescere & inexplebilē auaritiā, id quod futurum non esset, si suæ sorditatis & infirmitatis conscij opa sua nō uendiderent. Nullum uotum aut sanctius aut religiosius habeo eo uoto, quo duā Christo in baptisate nomen dedimus. Cuius ut Heliodorus recordaretur, hortatur Hiero.

Hieronymus in epistola prima. Recordare tyroānij tui

diem, quo Christo in baptisate consepultus, in sacra-
 menti uerba iurasti pro nomine eius, non te patri para-
 turum, non matri Quapropter expediret, ut omnia uo-
 ta tollerentur, quo ad baptisimi uotum ubi plus quam im-
 plere possumus, nouimus, cuncti reuocaremur. Verum
 illud obscurarunt, penesq; (proh nephas) a stirpe exa-
 derunt, tot monachorum pharisaica supercilia, tot ope-
 rum uarie superstitiones, tot conuicatorum uanissima
 nugamenta, & perniciosissima dogmata, Vna est Chri-
 stianorum tantum professio, qua Christo sumus in auto-
 rati, per baptisimi & gratie dei donaria, cui uiasim
 & nos totos & omnia nostra debemus, tantum abest
 ut aliquot a nobis excogitatis uotis supererogare pos-
 sumus. Quam fidem si grauius, uindiciemus nostris sta-
 tutis, nostris obseruauunculis, & prefixis legibus, ni-
 hil opus. Apostolus uidetur hunc cucullatorum fratru
 statum apertis uerbis designare & ferire cum diat, quos
 dum pietatis quidem speciem habentes, ceterum uir-
 tutem eius facto abnegantes. Optima est religio, chari-
 tate mutua copulari, nihil refert quid cognominis Fran-
 cisa aut Dominia, quis color uestis admouetur, ater
 an albus, quis aborum delectos obseruetur. Non est

Mat. 15. enim regnum dei, esca aut potus. Omnia munda mun-

Titum. 1. dis. Non q; intrat coinquinat hominem. Satis sum felix,
 si Christianus censear, ut nomine ita, & re humana ap-

2. Cor. 1. pellationem despicio. Quid enim est Appollo, quid Cea-

phe? In Christo Iesu non est Iudæus, neq; Græcus, non est seruus neq; liber, non est masculus neq; foemina, nõ Minorita, non Carmelita, non Notarius, non solitarius, sed omnes unus sumus in Christo. Arguit Apostolus eos, qui mutuo aduersum se inflarentur, in hominibus gloriantes, Christum diuidentes, dum inquit, Ego sum Cephæ, ego sum Pauli.

DE DIVINA ESSENTIA ET
forma corporis humani.

Istis nouissimis trecētis annis multa perperā determinata sunt, quale est essentia diuinā nec generari, nec generare, & animā esse formā substantialem corporis humani.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio est falsa, ab homine qui alienus est a catholica ecclesia arroganter asserta, ac sacris concilijs generalibus iniuria.

Confutatio condemnationis.

Stultas & nugatorias quæstiones, & de lana caprina logomachias, quæ molestiam tantum adferunt pijs auribus omnino uitandas, docuit Apostolus. Augustinus

Titum. s.
Augusti.

percutit uestram insanam temeritatem, qua nihil non presumitis, tum in quæstionem uertere, tum desinire.

Vis scire, inquit, naturam dei. Hoc scito quod nescias, nec in hoc contristeris. quia nescias, quum & angeli nescerunt & non multo post. In die iudicij non damnabor, quia dicam, Nescivi naturam creatoris mei, si enim aliquid temere dixero, temeritas poenam habet, ignorantia ueniam promeretur. Sed Moabiticum scholasticorum superalium hanc confessionem suae iustitiae, & exignis non patitur, Sed ad definiendum (etiam maxime incognita) est promptulum ne nihil nescire uideatur. Diuinus tamen uates uidens hunc impossibilem doctorum conatum interro-

Es. 4. 54. gat. Generationem eius quis enarrabit? Quid de essentia diuina eiusmodi subtilia nugamenta in dubium uertunt, utrum sit generans ne an generata? quod in scripturis inquirendum non reliquit dominus. Nonne & scrutator maiestatis opprimendus est a gloria? Non me pudet nescire, quod saluator non dignatus est iudicare.

Quantum tamen ad rem propositionis attinet, satis sit Christianis omnibus, confiteri & uere credere, quod per humanam demonstrationem consequi nequeunt, patrem generare filium, filium genitum a patre ante secula, spiritum sanctum ab utroque procedere, & hos tres unum

Ambro. esse. Ambrosius super Lucam, Scrutari non licet superna mysteria, licet scire quod natus sit filius, non licet discutere, quomodo natus sit. Illud mihi negare non licet,

3. Co. 12. hoc querere metus est. Paulus nostrae sese mediocritati accommodauit, quod archana illa, quae in tertium usque coelum

Subiectus didicerat, celare maluit, quā cū periculo rē de-
tegere, quā ne cogitatione quidē possemus consequi, quo
fit, ut multo minus credā Dionysiu accepisse à Paulo,
quæ chartis illeuit, De cœlesti hierarchia, Platonizans
magis, ut doctiores testantur, quā Christianizās, quādo
Paulus ipse arcūspectius adde & certius literis tradere
potuisset quæcūq; tandē à domino didiciasset & mente
& oculis, si se operæ facturū præcū animaduertisset.
Socratis sententiā nos rectius monet quā theologorū con-
iecturæ, & de rebus diuinis incertæ opiniōes, qui diāt:
Quæ supra nos, nihil ad nos. In præcordijs nostris plus
est negocij, quā ut in dei castra & lōgo secessu sita adita,
curiosi exploratores ascendamus. Veritatē ppositionis
Lutherus, nec pbare uidetur nec improbare, tantum id
genus frigidæ disceptationes & uanissimas contentiōes,
dentibus insectatur, cū parum dignas theologis, q; diui-
nis uerbis non asserantur. In quem modum Apostolus
prophanos uocum nouitates deuitandas mandat. An p-
phanos negabis, quæ humanis commentis, non canoni-
cis literis astruuntur? Pulchre seruator noster quæ ue-
re sunt theologiæ aperit. Si uos, inquit, manseritis in
sermone meo, uere discipuli mei eritis, ex cuius oraculo
consequens esse potest uos alterius domini (nempe Sa-
tanæ opinor) esse discipulos & à disciplina patris, &
sanctorum communione, quæ uerbum dei iugiter decan-
tat, esse alienos, dū ieiuni & infantes, nudi & inermes.

Socrates.

2. Tim. 2.

Iohā. 15.

74 DE CONCEPTIONE MARIAE.

ridicule accurritis paratis in hoc magnificas bullis, & uerborū ampullis & terriculamentis, inuincibiles in expugnabiles diuini uerbi mōtes subruturi, uos ipsos ludibrio exponētis. Bene Esaias de uobis præcānisse uidetur. *Esa. 56.* Speculatores eius cū oēs, nesciētes, uniuersi canes muti, nō ualētes latrare, uidētes uana, dormiētes & amātes somnia. Sed reprimo me ne bilis nimīū efferueat. Si cui curiosas & inopias uestras quæstiōes coaceruatim depictas uidere libuerit doctis. Erasmi nostri legat Annotationes in epistolā Pauli ad Timotheū priorē capi. primo.

Erasmus

PROPOSITIONES EXCERPTAE

ex alijs libris damnatæ. Et primo de Cōceptione beatæ Mariæ uirginis.

Contradictoria huius ppositionis beata uirgo est cōcepta sine peccato originali, non est reprobata.

Condemnatio Parisiensium.

Hæc ppositio ē falsa, ignorāter & ipiē cōtra honorē imaculatæ uirgis asserta.

Confutatio condemnationis.

Manifestarium est beatæ uirgini innatum ex Adam q̄ mortalis esset & passionibus subiecta. Non enim in se naturaliter aut essentialiter aut substantialiter habuit, ob quod immortalis esset, aut passionibus minus obnoxia, etiā si uoluisset. Verum quia id deo in deip̄a

DE CONCEPTIONE MARIAE. 73

ta uirgine non displicuit, præsertim, quando per id re-
 ctæ rationi non repugnaret immunis à peccato persti-
 tit. Neq; enim deforme esse potuit, quod deo non dis-
 plicuit. Adamo uero nihil erat innatum, creatus ple-
 nus sapiëntia & intellectu, quo, si deo adhæsisset, immor-
 talis fuisset, nec fame pressus, nec siti, nisi cum uoluisset:
 Anima autem Christi, ab initio creationis suæ, fuit deo
 unita, per quam potuisset deus, homo immortalis fuisse
 non esuriisse, quatenus id uoluisset. Mortuus siquidem
 est, quia ipse uoluit. Vides ex istis, quod ex Pauli officina
 deriuatis (sacienti scripturas loquor) quo pacto q̄ beate
 uirgini innatum, non imputauerit deus, quippe qđ
 deo ex eius misericordie pietate non displiceret. Vide
 præterea quid Adamo obuenerat quid Christus potuisset,
 si uoluisset, æstimet & despiciat, hic cæcidus & pru-
 dens lector, num hæc res digna sit, ex qua tot dissidia,
 tot sectæ, tot tumultus, tot similitates conarentur, tum in
 theologorum scholis, tum maxime inter Minoritas &
 Dominicanos fratres, quos usq; uidemus quasi genuino
 & p̄tinacissimo odio corruptos, lites nunq̄ finiēdas agi-
 tare, & mutuis utrinq; seuire obtrectionibus, sibilis
 & uiperinis dentibus. Id quod pro pudor toti mundo
 notius est, q̄ ut doctore egeat. Sed nunc inuidie fax &
 mutuum odium torpescere cæpit, accedente Luthero, qui
 utrosq; scriptis i petret, nō secus, atq; Christianorū, ini-
 miacissimos hostes, Pilatū Herodi cōaliauit. Sed licet hic

dum uno animo in aduersariū irruāt, priorem illā abijciant, simultatē, ē fumo tamen in ignē inādūt, pugnā illam longe atrociorē tractantes. Qui si quā cultu titoloq; religionē pſitentur, & re ipsa & animo exprimerent, ad charitatis offiāa mutuo exhibēda alacriores concurrerēt, quæ apud nullū uitæ genus minus feruct, q̄ apud hos mendicātes, ut uocāt. Verū nolo hęc extremi pedoris amerinā (quod dicitur) cōmouere, ne meis ipsa naribus oppedat. Hęc tamen ita dicta uelim, ut nullos Christiana mente uere monachos, a mundi strepitu cogitatione lōge diſitos, eadem perticā metiendos, dicte animus neq; tales commouētur hac nostra inuectiua, ut qui hęc nihil ad se pertinere putēt, q; si sunt qui mihi irascūtur, suæ conſcientiæ irascantur.

DE CONTRITIONE ET

his quæ eam præcedunt.

Propositio prima.

Lege manifesta aut memoriam, reuocata in mox sequitur augmentum peccati, si gratia desit.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc ppositio loquēdo de gratia, gratū faciente, est falsa, a recta sacrae scripturæ intelligētia aliena, & a meditatione diuinæ legis retractiua.

Confutatio condemnationis.

Alienus ergo à sane scripturæ intelligentia, & à me-
 ditatione diuinæ legis retractiuus est Augustinus, Psal. Augusti.
 118. sermone. 25. ubi querit, cur hoc ait Apostolus, Lex Roma. 4.
 iram operatur, nisi ut ostenderet legem, sine promissio- Roma. 5.
 nis gratia, non solum non auferre, uerum & augere
 peccatum? Vnde & illud est, lex subintrauit, ut abun-
 daret peccatum. At quoniam omnia per gratiam dimit-
 tuntur, non modo quæ sine lege, uerum etiam quæ in le-
 ge commissa sunt. Ideo ibi secutus adiunxit. Vbi autem Ro. 5.
 superabundauit delictum, superabundauit & gratia. Augusti.
 Hæc ille. Idem lib. de gratia & libero arbitrio. Per le- Roma. 3.
 gem cognitio peccati. Quando autem cognoscat homo
 peccatum suum, si non adiuuet gratia, ut caueatur cogni-
 tum, sine dubio lex iram operatur. Hoc dixit, quia ira Ro. 4.
 dei maior est in præuatore, qui per legem cogno-
 scat peccatum, & tamen facit. Idem legis litera, quæ do- Augusti.
 cet non esse peccandum, si spiritus uiuificans desit, occi-
 dit. Scire enim peccatum facit potius quàm caueri, & ideo
 magis augeri quàm minui. Quid his clarius adduci po-
 test pro Martino. Verum addatur & alius testis. Nam
 Ambrosius super tertium caput epistolæ ad Romanos. Ambro.
 Per legem autem ait, Peccatum superabundauit, quia Roma. 5.
 per legem cognitio peccati, & cœpit mihi obesse, scire id
 quod per infirmitatem uitare non possem. Cæterum plu-
 ra in consequentibus propositiõibus producturi sumus.

Propositio Secunda.

Lex ante charitatem non operatur nisi iram, & auget peccatum.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, piarum aurium offensiva, in deum & eius legem blasphemica, nec intentioni Pauli conformis.

Confutatio condemnationis.

- Non mouet nos, si uel uestras uel aliorum, qui nomine tantum sunt Christiani, aures offendant, nostra modo uera sunt, Quod si prudentes haberi uultis agendum docte uerbo dei Paulo de formem esse propositio-
- Roma. 4.** nem Romanis scriptam, lex iram operatur. Et hanc:
- Roma. 7.** Sed peccatum ut appareat peccatum per bonum operatum est mihi mortem, ut fiat supra modum peccans peccatum per mandatum. Nam huic sententiæ subscribit August.
- Augusti.** Psal. 70. Lex sine gratia sola litera est, manet ad conuincendam iniquitatem, non ad dandam salutem. Idem de uerbis Apostoli sermone, 75. Lex, inquit, Apostolus praeuariattonis gratia posita est, ut te faceret praeuariatore. Superbe per legem factus es praeuariatore, agnosce gratiam, & esto laudator. Ambrosius libro de Iacob & uita beati Iacobi. 4. Lex peccatum denundauit, sed in conditione lubrica penitus cohibere non potuit. Et paulo inferius: Cognitio culpæ quæ profuture uidebatur, hæc

nocuit ut scirem quod uitare nō poterā. Quid his scripturis & testimonijs locupletissimis planius? Quid in meridie lucernam? Hæc igitur propositio est in dei gratiā erectiua & ad nostram superbiam deijādam instructiua, Paulinæ intentioni conformis.

Propositio tertia Mar. Luthe.

Opa quæcūq; ante charitatē sunt peccā,
& dānabilia & indisponētia ad gratiā.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio est falsa, temerarie asserta, peccatorū ab emendatione retractiua & sapiens hæresim.

Confutatio condemnationis.

Imprimis dico, Nemo habet de suo, nisi peccatum & mendacium, ut ait Augustinus super Iohannem sermone. 4. & de suo satanas est, sermone. 48. ergo quicquid operatur homo ex se, ante spiritus sancti infusionem, peccatum est, mendacium est, maledictæ arboris malus est fructus, qui describitur Psal. 13. Dixit insipies. Secūdo. Si omne quod natum est ex carne, caro est, consequitur omnia opera humanarum uirium carnalia esse, quæ describit Paulus ad Gala. 5. Tertio, quoniam scriptura teste, non permanet spiritus dei in homine, quia caro est, constat deum fugere contubernium carnalium hominū. Carnalis autem est, quisquis spiritu dei non regitur.

- Iohan. 1.** Dannaſt Iohannes quæuis opera liberi ar. Dedit, inquæ
ens, eis poteſtatem filios dei fieri, his qui credunt in no
mine eius, qui nõ ex ſanguinibus, neq; ex uoluntate car
nis, neq; ex uoluntate uiri nati ſunt. Quid itaq; qui
- Roma. 3.** carnales ſunt deo placere non poſſunt. Quarto quia
caro quærit, quæ ſua ſunt, non enim ſapit ea, quæ ſunt
ſpiritus dei, ſtultitia ſiquidẽ eſt illi, cuius affectus mors
- Gala. 5.** eſt. Et quia affectus carnis, inimicitia eſt aduerſus deũ,
qui ſpiritus eſt (caro enim concupiſat aduerſus ſpiritus,
eĩq; contrariatur) & cum idarco legi dei ſubdi non poſ
ſit, neq; eius aduerſario, id eſt, dei præcepto in uia con
ſentire, manet in carne, hoc eſt, homine à ſpiritu Chri
ſti alieno, odium & contemptus dei, eiusq; præceptorum
- Roma. 5.** quæ à uia cum delectabili carnaliter reuocare nitun
tur, quouſq; charitas dei diffundatur in corde eius, per
ſpiritus ſanctum, qui datus eſt nobis. Licet minæ legis
peccatorum recordatio, pœnarum conſideratio, ſerui
li quodam timore hominem poſſint concutere, terrere,
commouere, manet attamen in corde tanisper peccati
amor, peccandiq; naturalis libido, dum fortior ut mors,
dilectio, ſuperuenerit, amorq; amore ſuperatus fuerit.
Quamobrem concludimus omnia naturalia opera an
te charitatem, eſſe peccata, carnalia, mendacia, odioſa,
damnabilia, & indiſpoſita ad gratiam, niſi uelis faciend
a mala ut eueniant bona, quod abſit. Cum Paulo itaq;
- Auguſt.** & Auguſtino Lutherus, in unam deſcendit & meritæ.

Nam psal. 31. Augustinus docet, quantum ualet noster ille conatus ante gratiam extortus. Nulla opera debemus praeponere fidei, id est, ut ante fidem quis dicatur bene agere. Ea enim opera quae dicuntur ante fidem bona, quamuis uideantur hominibus laudabilia, inania sunt. Nemo ergo cōputet bona opera sua ante fidem. Vbi fides nō erat, bonū opus non erat, haec ille. At ne Sophistae calūnientur (quid enim nō deprauant?) Augustinum loqui de fide infirmi, hoc est, fictiua, demoniaca simulatitia, addit consequenter: Bonum opus intentio facit, intentionem fides dirigit. At intentio quae operi nomen imponit, charitas est. Idem in epistola ad Iulianū: Ecce apertam confessionem gratiae quam uehementer cōmendat Apostulus, & etiam mensuram fidei, sine qua impossibile est placere deo, ex qua iustus uiuit, quae per dilectionem operatur, ante quā & sine qua omnino nulla cuiusquam bona opera aestimanda sunt, quoniam omne quod non est ex fide, peccatum est. Quid clarius? Opus ergo fidei charitas est, quā beatus Augustinus in intentionem appellat, contra Iulianū lib. 4. Si oculus tuus laeuis fuerit, &c. Hunc, inquit, oculum agnosce intentionem qua facit quisq; quod facit, & per hoc discat eū qui non facit opera bona, intentione fidei bonae, hoc est eius quae per dilectionem operatur, totum quasi corpus, quod illis uelut membris, operibus constat, tenebrosum esse, hoc est plenum nigredine peccatorum. Audite ò in

Augustin

1 Cor. 20.

Rom. 14.

Augusti.

Matt. 6.

- circumāsi theologastri hęc Augustini uerba, de promē-
tia opus ante charitatem, nedum esse peccaminosum, ue-
rum plenum nigredine peccatorum. Sed & Paulum: Si
1. Cor. 13. linguis hominum loquar & c. Si tradidero corpus meū
& c. Item & illud apud Sorbonicos sapit hęc sim: Vi-
Proue 15. ctimę impiorum abhominabiles. Et illud, inquinatę
Psalin. 9. sunt uie illius in omni tempore. Ante gratiam nemo pi-
us. Quare sic obiurgat dominus impium apud Prophe-
tam etiam in pio negoāo, quod tamen quia ab impio pro-
fectum, nō potuit non displicere diuinis auribus. Quare
Psalin. 49. tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum
per os tuum. Quod si infidelis est quisquis gratiam non
habet, profecto ut mundis omnia sunt munda, ita & in
fidelibus nihil potest esse mundum, dummodo non ha-
bent gratiam. Inmundus autem non parat nec meretur
gratiam, quippe quę nisi gratis donetur, non est gratia,
sed meritum. Ex his liquere puto q̄ nihil operibus no-
stris deferendum est ante charitatem factis. Non enim
Matt. 7. potest mala arbor fructus bonos facere. Nec illa sentit
Augustin. psal. 80. opera bona appellāda, q̄ diu de radice
bona non proaxerint. Frustra ergo & mendaciter pre-
dicant nobis opiniosi scolastia theologo preparatorijs
nostris, cum salicet sciamus quod in nobis est, id est, cū
uehementer peccamus, gratiam promereri de congruo,
idq̄ noua meriti appellatione. At quis est misericordię
locus, si habetur nostrorum operum respectus? Quis

gratiæ gloria, si debetur nostris operibus. De hac contritione, quæ est sine charitate, & qua nitimur gratiam promereri scriptum est: *Contritio & infelicitas in uis* Psal. 13.
corum, & uiam pacis non cognouerunt. Et iterum: *Du* Hier. 17
pliã contritione conterere eos. Vana arte est contritio hominis, quã suo sibi Marte parat, nisi deus cõterat Sathanam sub pedibus nostris. Vultis cõmonstrẽ, unde mortalia corpora nostra uiuificantur, p nostrũ ne illud facere quod in nobis est, an p gratiã gratuito nobis donatã? Paulus id explanat. Quod si spiritus eius qui suscitauit Roma. 8.
 Iesum à mortuis, habitat in uobis, uiuificabit & mortalia corpora uestra, propter inhabitantem spiritum eius in uobis. Non diat, propter opera & conamina uestra, quibus hoc beneficij de congruo estis promeriti.

Propositio quarta, M. L.

Qui bonum opus aut pœnitentiam a peccatorum detestatione, ante dilectionem iustitiæ, incipi, nec in eo peccari asserit, inter Pelagianos numerandus est.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, & ignoranter asserta, capiendo dilectionem iustitiæ, pro ea quæ charitatem seu gratiã, gratum facientem sequitur.

Confutatio condemnationis.

- Falsa est & ignoranter asserta quia non consonat
 Augustin sententiariorū cōmentis, Augu. tamen hanc assertit, nec
 Psal. 50. ignoranter opinor, Psal. 50. ibi: Et spiritū sanctum tuū
 ne auferas à me. Est spiritus, inquit, in confitente, iam ad
 donum sancti spiritus pertinet, si tibi displicat, quod scā-
 Augustin sti. Et paulo post: Quia non potest esse confessio peccati
 in homine à seipso, cum quisq; sibi irascatur, & sibi di-
 splicat, sine dono spiritus sancti non est. Nec ait: spiritū
 sanctum da mihi, sed ne auferas à me, Spiritus autē san-
 Idem. ctus non obtinetur sine fide & dilectione. Hæc Augu.
 idem in libro de correptione & gratia. Non solum ait,
 cum agitur pœnitentia, uerumetiam ut agatur, dei mise-
 ricordia necessaria est. Alioquin non diceret Apostolus
 de quibusdam, ne forte det deus illis pœnitentiam, ut re-
 Luc. 22. sipiscant à diaboli laqueis. Et cū Petrus amare fletet,
 præmisit Euangelista, respexit eum dominus. Idem de
 gratia & libero arbitrio. Nisi donum dei, ait, ipsa con-
 Psal. 79. uersio esset, non ei diceretur: Domine deus uirtutum con-
 uerte nos. Et alius Propheta: Conuerte me domine, &
 conuertar, quia tu dominus deus meus. Et postquam con-
 uertisti me, egi pœnitentiam. Vnde & dominus: Et con-
 uertam, inquit, eos, quia miserebor eorum, & erunt si-
 cut fuerunt, quando non proieceram eos. At patribus
 dicentibus, à timore ascendi ad sapientiam, atq; à timo-
 re pœnitentiam auspicari intelligendi sunt de timore, spi-

ritus sancti dono, charitate informato. Est enim res plena timoris amor. Amor enim naturaliter timorē gignit. Quantum enim aliquis amat pecuniam, tantum timet ne perdat eam. De quo latius Augustinus super Ioan- Augustin
nem, ser. 44. Arguunt hic Parrisienses, se nihil aliud sapere, quam quod Aquinas ille & Scotus arguantur. Dissidat hic lector, Pelagianam ne heresim magnifici isti condemnatores habeant in pectore, qui ante dilectionem iustitiæ, quæ non est ante gratiam, opus bonum uel etiam initium boni operis audent statuere.

Propositio quinta. Martini L.

Contritio quæ paratur per discussionē, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorū grauitatē, multitudinē, foeditatem, amissionem æternæ beatitudinis, ac æternæ damnationis acquisitionē, hæc inquam contritio facit hypocritam, immo magis peccatorem.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, uix ad poenitentiam impeditiua, scripturis sacris, & doctrinæ sanctorum difformis.

Confutatio condemnationis.

Quod peccatū augeat & hypocrita reddatur, quis-
 quis credit sese conerere aut discutere sua peccata, sine
 spiritu sancto per gratiam & fidem obtento, satis docet
 Hierony. Hieronymus prouer. 16. Quicumq; inquit, tribuit sibi
 bonum quod agit, etiam si nihil mali uideatur manibus
 operari, iam cordis innocenciam perdidit, in quo se lar-
 gitori donorum prætulit, & ideo talem conditor suus ab
 hominatur ut reum, quem sibi beneficijs contemplatur
 ingratum. Sed eorum commentaria non euoluunt hu-
 ius ætatis doctores, quorum tamen uita cantatissima,
 & eruditio propius accedens ad ipsos sacre scripturæ
 fontes. Quod si cuius (ita ut sit) consuetudo scelerum
 immanitate concuatur timore, claret seruilcm esse,
 atq; uiolentam conuersionem. Sed neq; cupiditate præ-
 miorum, petenda est iustitia, nisi mercenaria, & simula-
 tiua, cum deus nullius commodi respectu amari uelit.

Quare, qui uel amore præmij, uel terrore pœnarū im-
 pellitur ad amandum, is quæ sua sunt querit, non quæ
 Iesu Christi. Porro gratuito, libero, spontaneoq; affectu
 querendus & amandus est: Sicut scriptū est: Hilarem
 dadorē diligit deus. Vnde Aug. testatur omne opus quod
 non fit amore iustitiæ peccatum esse. Admitto præsen-
 tem propositionem scholasticis doctoribus difforem, si
 Euangelias & Apostolicas conformem, eam uia sim mi-
 hi donetis, quod & in sequentes propositiones & an-
 notationes, omnino auferrent, eadem penè rem, licet uer-

Hierony.

2. Cor. 9.

Augustin

bis diuersis declarantes.

Propositio sexta. M.L.

Neq; timore, neq; amore potest homo se erigere ad capescendam gratiã dei.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est in fide & moribus erronea, omnem præparationẽ ad pœnitentiam impie auferens.

Confutatio condemnationis.

Primum ergo in fide & moribus errat Bernardus, Bernar.
sermone de cantico Esaiæ in calæ, qui utrumq; & timorem & amorem infrugiferos ostendit, cum uel istius inuitamento, uel alterius impulsu ad gratiam assurgere cõtendimus. Et qui timet ire, inquit, ad portas inferi, & qui deum cupit uidere propter quietem sui, uterq; quæ sua sunt, querunt. Deinde Augustinus haudquaquam Augustin
dissonat huic sententiæ, Psal. 84. Noli tibi arrogare, nec ipsam conuersionem, quia nisi ille te uocaret fugientem, non posses conuerti. Id si uere dicat Aug. Quis est ille timor, quis est ille amor, quo se homo dirigat ad gratiam ante fidem? Addite eundem Aug. epistola. 144. ad Anastasium, inaniter putat se uictorem peccati, qui pœnitentiam non peccat. Idem.
Quia & si foris non impletur negotium cupiditatis, ipsa tamen mala cupiditas, intus est hostis. Et quis coram deo innocens inuenitur, qui uult

fieri quod uctatur si subtrahas quod timetur. Ac per hoc in ipsa uoluntate est reus. Depinxit ne istis uerbis Augustinus hypocritam? Qui de hypocritarum primæpe Saulo eadem diat ad Bonifacium li. 1. cap. 9. Nec quemquam moueat q̄ Paulus ad Philippenses scripsit, quod fuerit sine querela. Potuit enim intus esse in affectionibus prauis præuicator legis, & tamen conspicua opera legis implere, uel timore hominū, uel ipsius dei, uel poenæ formidine, & nō dilectione & delectatione iustitiæ. Aliud est enim uoluntate benefaciendi benefacere, aliud autē ad malefaciendū sic inclinari, ut hoc faceret si impune posset. Et sic profecto in ipsa intus uoluntate peccat, qui non uolūtate sed timore non peccat. Hæc ille Vnde & in præcæta epistola, inimicus, inquit iustitiæ est, qui penæ timore non peccat. Amicus autem erit si eius amore nō peccat. Et iterum: Tantū quisq; odit peccatum, quantū iustitiam diligit. Caritas autē nō diffunditur, nisi per spiritū sanctum. Quis ergo amor ille quo ad gratiam capescendam nosmet erigamus? Quid multis immoror? An omnem præparationem ad poenitentiam impie abstulit, qui diat uniuersaliter: Sine me nihil potestis facere? Nō opinor, imò p̄ hanc solā confessionē qua nostræ paupertatis conscij confitemur à deo nobis emanare omne donū optimū, gratiam capescimus: quā tamen confessionem nec sine gratia uere, & ex animo facimus. Studiosi uidentur M. N. ut ueritatem faciant hæc

Augustin

Idem.

Iohan 15.

reticam, dum suæ plus satis philautiæ fauent thraſones.

Propositio septima. M.L.

Sine gratiâ primo remittente culpam,
nec uotum remissionis quærendæ ho-
mo potest habere.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, impiâ, & pec-
catôrum ad desperationem inductiua.

Confutatio condemnationis.

Affinis est hæc propositio superioribus. Et ne nihil
obiiciatur, quod hic tueatur Lutherum, Augustinum au-
diamus nonnihil præsidij huc adferentem. Psal. 77. Vbi
dicit in hæc uerba: Quomodo redit caro spiritus,ambu-
lans, & non reuertens, urgente se in imamalorû, atq;
longinqua meritorum, nisi per electionem gratiæ, quæ
non meritis tanquam merces redditur, sed tanquam donû
gratis datur, ut iustificetur impius, & redeat ovis deper-
dita. Non tamen in uiribus suis, sed in humeris repor-
tata pastoris, quæ sese perdere potuit, dum sponte ua-
garetur, se autem inuenire non potuit. Nec omnino in-
ueniretur, nisi misericordia pastoris quæreret. Auditis
quid uoti habeat homo palabumdæ ouicule compara-
tus, quærendæ remissionis, dum sponte uagatur? Quid
his uerbis diluadius haberi potest? Falsus habetur Pro-
pheta, dicens: Dixi confitebor aduersum me iniustitiam

Augustin

Psal. 31.

Esaie 65.

meam domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei. Quod exponens Cassiodorus, ait: Dixi, id est, deliberaui apud me, quod confitebor, & tu remisisti. Magna pietas dei, quæ ad solam promissionem peccatum dimiserit. Votum enim pro operatione iudicatur. Cum ergo uotum habet peccator confitendi, iam remissa est iniquitas, tantum abest, ut personatum nostrum uotum quippiam impetret. Accedit ad hæc Esaias, qui ab ipsis condemnatoribus notatur dicens: Erit antequam clament, ego exaudiam. Adhuc illis loquentibus ego exaudiam. Mirum, si qui uel audiantur, uel exaudiantur, ante gratiam iustificantem, quam etiam ante certum & sincerum uotum, aut arte in ipso uoto obtinent. Dolco hanc miseram infelicitatem, & infortunatam miseriam Magistrorum, quæ tam infelicitate de sacris literis iudicant. Nunc demum sentimus fucum nobis factum, & misere nobis impositum ab istis theologis, qui ceu semidei & heroës apud rudem plebeculam habiti sunt, quæ lingue uolubilitate, & monstruoso titulo lamentabiliter heus degluberunt. Et quæ notant propositionem presumptionis inductiuam, ita intelligo. Desperat de se qui in Christo sperat, & quo magis in Christo sperat, hoc minus fidit sibi. Et quanto magis de se sperat, tanto minus sperat de Christo. Proinde tanto uianior presumptioni, & in spiritum sanctum committens, quanto de se plus sperat. Qui ergo non desperat de se, de suis uiribus, de suis operibus, in Christo

non potest sperare. Qui nō sperat in Christo, desperat. Qui desperat, iam damnatus est. Quemadmodum Hieronymus ad Galat. 5. Is ait, nō confidit in carne, qui omnem utilitatem expectat à Christo, & non seminat in carne, ne de carne metat corruptionem, sed de spiritu, de quo vitam æternam mercatur. O foelix & ter beata desperatio, ex qua bonum & salutare sanctæ spei donum effluxit, quod donum non capiunt, qui in se docti sunt confidere ut scholiæ theologastri.

Hieron.

2. Cor. 9.

Propositio octava. M. L.

Christus nunquam peccatores coegit timore ad pœnitentiam.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio, capiendo cogere pro inducere, sicut capitur frequenter in scriptura sacra, est hæretica.

Confutatio condemnationis.

Arguunt hic Parrisienses supinam suam osationem, qua Lutheri animum scripturæ collustrarunt. Ipsi enim distinguunt de coactione, Martinus de timore pronunat, quem de timore præsentis uitæ inferendo intelligit. Non enim aut flammis aut igni aut uitæ dispendio quenquam coegit dominus ad resipiscantiam. Quin & Ioannis. 6. cum discipuli quidam heretici defierent à Christo ad turbam, ad ecclesiam Sathanæ, offensi per

Christum, discipulos rogat qui inoffensi perstiterant, num & ipsi uellent recedere, ueluti optionem deferens, utro uellent inclinandi, tantum abest ut uel uinculis, uel minus coegerit dominus ad unionem. Unde & beatus Augustinus in epistolis nullo pacto probat, ut heretici cogantur, uerum pro ipsis oretur, quemadmodum non indiligenter sepe intercedit pro Donatistis seuissimis hereticis modo, uerum etiam latronibus ne seuiretur a prefectis in illorum corpora. Quare & beatus Paulus obsecrat Romanos, praecipitque Thessalonicensibus, ut considerantes eos qui dissidia & offendicula contra doctrinam quam didicerunt, gignunt, declinent duntaxat ab illis. Quod praecipit & obseruasse Ciprianum testatur epistola eius ad Cornelium Papam tertia. Declinent, inquit, fortiter & euitent dilectissimi fratres nostri uerba & colloquia eorum, quorum colloquia ut cancr serpit. Sicut Apostolus ait: Corruptunt ingenie bona, confabulationes pessimae. Et iterum, Hereticum hominem post unam & secundam correptionem deuita, sciens quia peruersus est huiusmodi & peccat, & est a se metipso damnatus. Ceterum qua hodie foueantur clementia, si qui parum candidè sentiunt, cum quibusdam Theologorum commentis subinde etiam uanissimis & mendacissimis, nemo est qui nesciat. Apostolus Timotheo praescribit, quod uide se sectaretur institution: Seruum, inquit, domini non oportet litigare, sed placidum esse et

Rom. 33.

1. Thes. 5.

Cyprianus

1. Cor. 15.

Titum. 3.

2. Tim. 2.

ga omnes, propensum ad docendū tolerantē malos, cum magnitudine crudientē eos, q̄ obsistāt ueritati. Has ueri christiani partes nū explicuistis dñi doctores, dū fratri uestro sine verbo dei herescos notā iuritis uos uideritis?

Proposito Nona. M. L.

Bonus est timor & utilis, licet sit insuf-
ficiens per quem paulatim fit consue-
tudo iustitiæ. De his uerbis Augustini
sequitur iudicium Lutheri, Hoc est (in-
quit) meo iudicio, consuetudo despe-
randi & odiendi deum, si excludatur
gratia.

Condemnatio Parrisiensium.

Iudicium Lutheri de illo dicto Augusti-
ni, bonus est timor &c, est falsum, teme-
rarium, & impium, accipiēdo gratiam
ut supra, pro gratia pratum faciente, si
cut eam accipit scriptor.

Confutatio condemnationis.

Quoniā deus opa nō respiciat, nisi prius respexerit per-
sonā, hoc est, fidē opantis. Demiror quid fiat, ut solo ti-
more sine gratia iustificāte quispiam deo placere possit.
Sicut scriptū est: Et respexit deus ad Abel, et ad mune-
ra eius, ad Caim autē et munera eius nō respexit. Respi-
ciat psonā, hoc est, fidē psonæ offerentis uota sua, deinde

Gene. 4.

munera, uiso enim Cain propter fidei absentiam, nec munera eius respexit. Nam qui sine charitate est, filius est iræ, quia præcepti dominica transgressor. Et oculi domini super iustos tantum. An quisquam est iustus sine gratia iustificante? Iustitia, inquit, dei per fidem Iesu Christi in omnes & super omnes eos qui credunt. Augustinus, Iustitiam dicit Paulus, non hominis aut proprie uoluntatis, sed dei, non qua iustus est deus, sed qua induit hominem cum iustificat impiū. Sed forte Theologi Parisienses nouo quodam modo sese saluare didicerunt ex Aristotele sine gratia. Adde Augustinum in Epistola Ioannis de Abelis & Cain sacrificio differentem. Hoc sane dicit Apostolus: Nescitis quod Christus Iesus habitat in uobis, nisi forte reprobi estis. Ecce quem Christus non inhabitat, reprobus est, & à diabolo regatur. Quemcumque ergo statueritis timorem exclusa gratia, peccatum statueritis, quod parat diaboli mancipium. Et ita citatum à Luthero Augustini uerbum intelligi debere, declaratur libro de natura & gratia his uerbis: Si spiritu duamini, non estis sub lege. Sub lege est, qui timore supplicij, quod lex minatur, non amore iustitiæ, se sentit abstinere ab opere peccati, nondum liber & alienus à uoluntate peccandi, in ipsa enim uoluntate reus est, qua mallet si fieri posset, non esse quod timeat, ut libere faciat quod occulte desiderat, & ergo non bene facit, sed peccat, quoad usque per spiritum sanctum lex libertatis non ser-

Psal. 33.

Roma. 3.

Augustin

Galat. 5.

uitutis, quia charitatis utiq; non timoris (de qua Iacobus ait: Qui perspexerit in lege perfectæ libertatis) eum ad bene operandum induxerit. Quid his Augustini uerbis pro Luthero luadius, qui in eodẽ loco ubi hæc propositio odiosissime (uti cætera omnia) est mutilata fatetur, hominem continere quidem per se timorem à peccato operis, duntaxat externe posse, at intus augere iustitiæ odium. Chrysost. super Matthæum: Omne bonum, quod non ex amore ipsius boni faciunt homines, ingratum est apud deum. Aug. ser. 249. Vbi immunditia est corporis, ibi habitatio est diabolica spiritus, q̄ maxime gaudet in iniquatione carnis nostræ. Omnes autem immunditiæ deo displicent, maxime quæ sunt animales. Quomodo mundus esse potest, qui gratiam non habet, quæ cadet sub præcepto? Et quomodo potest uere sperare, à diabolo ob talem immunditiã possessus? Qui spiritum Christi non habet, inquit Apostolus, hic non est eius. Iudicium Lutheri de Augustini dicto, qui gratiam non excludit, sanum adparet & cordatum.

Iacobi. 1.

Chrysost.

Augustin

Roma. 8.

Propositio decima.

Si Iohannes scilicet baptista timorẽ do cuisset esse initiũ pœnitentiæ, nõ ideo sequitur pœnitentiã incipere a timore.

Condemnatio Parisiensium.

Hæc propositio est manifeste erronea

in Christum & inspiratam prætoris
eius doctrinam contumeliosa,

Confutatio condemnationis.

- Matt. 7.** Est igitur manifeste erroneum dictum Saluatoris: Nō potest arbor mala fructus bonos facere, neq; arbor bona, fructus malos facere. Nam quisquis est sine fide per dilectionem operante (& si timore coactus uideatur poenitere, cum id ficte faciat) est arbor mala secundum Augustinū libro ad Iulianum. 4. capite. 3. quare nec ueros edit poenitentiae fructus. Vera enim poenitentia, teste Paulo, donum est dei. Nequando det deus illis poenitentiam ad cognoscendam ueritatem, ut resipiscant à diaboli laqueis. Et si conferendum est exemplum, nemo ignorat, quæ fuerit Iudæ proditoris poenitentia, quæ ex horrore & timore imitata, similem & initio dignum sortita est finem. Item et Antiochi illius, qui uel hoc uerius uidetur poenituisse, q̄ restitutionem & oblationem pollicebatur. Hæ poenitentiae cū sine fide & dilectione essent, inutiles nimirum fuere, & peccatum augentes. Augusti. sermone. 7. Poenitentiam certam non facit nisi odiū peccati, & amor dei. Et paulo post: Vos modo satis debetis amare deum, & timore iam ad dilectionem transire, qui a sic legimus in Euangelio de Peccatrici, Cui multū remittitur, multum diligit. Et ideo multum debetis diligere deum, qui nos expectando & non puniendo, ad poenitentiam adducere dignatus est. Vnde Ambrosius

Super Lucam, tractatu. 4. Quid profuit baptisma Iohannis fratres mei? Si profuit aliquid, & modo maneret & baptizarentur homines Iohannis baptisate, & sic uenirent ad baptisma Christi. Sed qd ait? Ut manifestetur Israeli, id est, ipsi populo Israel, ut manifestetur Christus, uenit baptizari in aqua. Non est igitur uera poenitentia, nisi amor timor succedat. Et non ex timore, sed ab amore iustitiæ incipit uera poenitentia, & ex dilectionis intentione sequitur odium peccati intensius. Ambrosius itaq; Lutherum non docet in præcursorem contumeliosum.

DE CONFESSIOE.

Ars cōfiteđi, qua hucusq; docti sumus arenā nūerare, singula peccata discutere, colligere, atq; pōderare, ad faciendā contritionē, est ars inutilis, imo ars desperandi & perdendi animas.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio est falsa, impia, schismatica, & confessioni quæ est ars lucrandi animas, iniuria.

Confutatio condemnationis.

Vbi Augustinum supra citauimus Psal. 50. licet uidere inutilem esse artem, quia hactenus docti sumus, arenā numerare, peccata discutere &c. Et breuiter domi-

Augusti.

nus saluator noster nunq̄ cuiquam id iniunxit oneris, ut peccata discuteret, colligeret, & deinde sacrificio numeraret, antequā remissa declaret, ex quo colligo anxiam illam extortam, & auacitias peccatorum refrigerationem, pœnitentiæ & remissioni minime necessariam.

- Luc. 7.** Sic apud Lucam, remittuntur ei peccata multa, nō quia studiose collegit, nō quia accurate ad calculum reduxit, **Mat. 15.** sed quia dilexit multum. Et apud Matth. Mulier magna est fides tua, fiat tibi sicut uis, Et alibi, Videns mulierem quæ sanguinis fluxum patiebatur. Dixit, Confide filia, remittuntur tibi peccata tua. Eæ fidem imprecatu dominus, quibus peccata remitteret. Cæcis dixit, Creditis quia hoc possum facere uobis? Dicunt ei, Utiq̄ domine. Et tetigit oculos eorum dicens, Secundum fidem uestram fiat uobis, non secundum uestram peccatorum discussionē. Et apud Matth. Omnia, inquit, quæ petieritis patrem in nomine meo, credentes, accipietis. Tantum credentes uere precæmur ignosā nobis peccata, & accipiemus. Ex quibus omnibus, doctur fide tantum obtineri spiritum sanctum, per quem peccatores conuertuntur. Sicut & in Actis, Fide purificans corda eorum. Et ibidem Apostoli absoluant aliquot milia, nihil postulantē reāseri cathalogum peccatorum. Et Propheta ait, Tu asperges me domine hysopo, & mundabor, tu lauabis me, & super niuem dealabor. Videbat propheta, non ex se aut petendam, aut parandā con

tritionem qui à solo domino lauari exoptat. Desperat certe, qui de se præsumat contritionem exatere sine fide in deum. Et qui sic confidit in corde suo, stultus est. Hæc tamen dicta uelim àtra iniuriam auricularis (ut uocant) confessionis, quam nemo tollit modo candide tradatur. Traderetur autem candide si in hoc scdulo incumberent declamatores in popularibus contionibus, ut uanum hunc & æu de numeranda harena conatum eleuarent & imminuerent, quo conantur singula peccata ad uiuum (quod aiunt) excutere, colligere, expendere, quo contritionem sibi parent & extorqueant. In cuius rei locum doceant de fide uerbi dei quodcumq; ligaueris &c. plene & indubitato confidere, & digna spiritu sancto sentire, nec inanes sint uictores cū iacent se purgatos, q̄ confessi sint, quales utinam non tam multos noscerem etiam sacerdotes, quos audiui non sine dolore & cæcatis commiseratione talia effutientes, & pertinacissime destomachantes in eos qui fidem hic dei inculcare, & nostrum opus extenuare contenderent, quando totū q̄ in anima agitur non labiorum mortui & uoas offitio, sed fidei & diuinæ gratiæ debetur. Quod si peccata non remitterentur, nisi prius in carnifiana conscientia nostræ essent plene discussa & appensa, id perfectio tyrannicū esset & nō ferendū onus. Delicta enim quis intelligit? Neq; enim ubi ecclesia aut fratres nostri nō sunt offensi, aliquid iuris habet quo oneret Christia-

Mat. 16.

Psal. 18.

nos. Solus deus occultorū est confāsus & iudex. Nihil tā
 men phibet fratri detegere, si quid habeat quod mēre=
 mordeat, ut hoc consilio pacāior fiat confāsentie status.
 & ardentior certiorq; in deum fides. Sed quorsum illa
 confāsentie tortura?

Propositio secunda Mar. Luthē.

Confessio illa quæ nūc agitur occulte
 in aurē, nullo potest diuino iure pbari,
 nec ita fiebat primitus.

Condemnatio Parrisiensium.

Huius ppositionis prima pars ē falsa,
 & ex ignorātia iuris diuini asserta. Ses=
 cunda est temere posita.

Confutatio condemnationis.

Prināpio Parrisianorum fuit partium, scripturam
 aperire, qua psumerent conuincere confessionem quæ
 in aurem fit diuino iure pceptam. Nō per illud Iacobi
 quod forte primo loco obicārint, ut tacam de Episto=
 Iaco. 5. Ie & autoris autoritate, Confitemini alterutrum pec=
 cata uestra. Iacobus enim cum Paulo cū meminisset de
 inducendis presbyteris ut oleo inungant infirmos cum
 Augusti. pccationibus, id est, secundū Augustinum, ut ammini=
 strent infirmo corporis & sanguinis sacramentū. Non
 subdit: & confitemini illis, salicet presbyteris peccata
 uestra, sed alterutrum, neq; enim ratio rei grammati=

e. alium admittit intellectum, quàm ut alter alteri, fra-
 ter fratri confiteatur, iuxta eam confessionem quam iure
 diuino asserto præceptam, ut si habemus aliquid aduer-
 sus fratrem nostrum, relinquamus munus nostrum ad al-
 tare, & prius reconciliemur offenso fratri ex Euāgelij
 præcepto, quàm munus nostræ uoluntatis deo offera-
 mus. Sic enim deum nobis efficaciter demerebimur, &
 precantes uere, remittet nobis debita nostra, si & nos
 dimittimus debitoribus nostris. Id quod dominus ipse
 astruit, Remittite, & remittetur uobis. Hæc confessio
 etiā præcipitur alibi, Si peccauerit in te frater tuus, cor-
 ripe eum inter te & ipsum solū. De qua consule Augu-
 stinus sup uerbum, Neq; absorbeat Psal. 68. Deinde nec
 Euangelium de leprosis nobis suffragatur, quippe quæ
 non lepram, ut nos peccata, ostendebant, sed se iā mun-
 datos, quibus id negocij tum iniūxerat dominus ut pec-
 cata sua & sordes lepræ detergerent sacrificio, uerum ut
 ex instituto legis sacerdotum elogio, & amussi alba mū-
 diæ leproforum innotesceret. Quod si confessionē clan-
 dulariam astruere uultis præceptam, iure diuino, quod
 nō est immutabile, consequēs uidetur oēs, qui sub ueteri
 lege ante euangeliū militarūt, & item oēs infantes inte-
 rim perijisse, quippe qui in aurem nō credātur, confesi,
 iudicia enim domini iusta in æternū. Præterea nunq̄ p-
 babūt, nisi fallor. M. N. cōfessionē modernā in usu habi-
 tā, ætate Hieronymi, id qd' notatur in epistola eiusdē ad

Mat. 5.

Matth. 6

Mat. 18.

Augusti.

Mat. 5.

Hiero.

Oceanum. Sed si qui publicæ aut in Ecclesiâ peccassent,
 publicæ & apud ecclesiam pœnitēbant, cuius confessio-
 nis meminuit ille quisquis fuerit tripartite historie au-
 ctor, qui refert, q̄ uisum est antiquis pontificibus, ut ue-
 luti in theatro sub testimonio Ecclesiasticâ populi deli-
 cta pandantur, & hac causa presbyterum bonæ conuer-
 sationis, seruantemq; secreti, at sapientem uirum desig-
 gnauerunt, ad quem accedentes hij, qui deliquerant, de-
 licta propria fatebantur. At ille secundum uniuscuius-
 q; culpam, mulctam indicēbat. Quod etiam hactenus di-
 ligenter in occidentibus seruatur Ecclesijs, & maxi-
 me Romæ, ubi etiam locus est ærtus pœnitentium, ubi
 stant rei, uelut ij qui lugent. Porro ubi sacra celebra-
 tio impleta fuerit, illi communionem non percipientes
 cum gemitu & lamentatione seipso in terra prostra-
 nunt, ad quos accurrens Episcopus, & ipse cum lachry-
 mis & gemitu spiritali procumbit, & totius Ecclesiæ
 plebs illachrymatur. Postea primus omnium consurgit
 Episcopus, & iacentes erigit è terra. Tum facta pro pœ-
 nitentibus oratione, dimittit omnes. Interim, illi se ma-
 cerant uarijs afflictionibus ex sententiâ episcopi, synaxæ
 eos tempus, quod prescribit episcopus, expectât. Quo
 tempore uelut iam persoluto debito una synaxim cum
 reliqua ecclesia partiāpant. Hæc Romani pontifices ad
 nostra usq; tempora seruauerunt. Sed Constantinopoli
 tantisper presbyter presuit pœnitentibus, donec mu-

tier quædam primæ nobilitatis post confessionem, in ec-
 clesia pœnitentiam agens, cum diacono aliquoties con-
 cubuisset. Quod ubi palam factum est, aduersus presby-
 teros coorta plebs est, quod Ecclesiam uiolassent, ibi
 Nectarius Episcopus diaconum offiçio deicât, & ueterẽ **Nectarius**
 pœnitentiæ modum antiquauit, nullo designato pœni-
 tentibus presbytero, permisitq; ut pro suæ quisq; con-
 fœntiæ iudicio, partia paret mensæ domini cum liberet.
 Hæc in historia Tripartita. Ex his colligitur duplicem
 formam publicæ confessionis & pœnitentiæ fuisse quon-
 dam. Alterum primæ Ecclesiæ, ubi coram uniuersa ec-
 clesia accusabantur dūtaxat publica crimina, ut sic uel
 eiecti è communionē fidelium flagitiosi qui resipiscere
 uolebant, uel totius ecclesiæ suffragijs absoluti qui resi-
 piscbāt. Exemplum huius patet. 1. Cor. 5. & 2. Cor. 2.
 de incestu. Alteram ubi pœna publica est, confessio non
 item, cuius exemplum hodie extat in homiadarum pœ-
 nitentia. Cuius confessionis meminit Cyprianus sermone **Cypria.**
 5. de lapsis, qui cum de publicorum criminum confessio-
 ne loquitur, indicat eam potius coram sacerdote quàm
 uniuersa ecclesia faciendam. Confiteantur, inquit, sin-
 guli quæeso uos fratres delictum suum dum adhuc qui
 deliquit in sæculo est, dum admitti confessio eius potest,
 dum satisfactio & remissio facta per sacerdotes apud do-
 minum grata est. Hæc ille. Cuius & meminit Augu. in **Augu. in**
 Epistola ad Iulianum comitem. 30. Sicut itaq; iure diui

2. Ioh. 1. no ea exigitur confessio quæ deo fit, de qua Iohannes Apostolus: Si cōfiteamur peccata nostra fidelis & iustus est, deus ut remittat nobis peccata nostra. Citra hanc enim peccatum nō condonatur. Rursum non potest non condonari huic confessioni, qua nos ipsos accusamus & damnamus, deo gloriam ueritatis & iustitiæ tribuimus. Ita & eodem iure confessio illa publica publicorum criminum, quibus aut frater aut ecclesia lesa est præcipitur, ut supra patuit. At ea quæ hodie obseruatur, uel ob hoc humanū constat esse inuentū, quod nullus ueterum eius meminerit. Gratianus autē multis uerbis de hac re differit de poenitētia dis. 1. & in utrāq; partem adductis ueterum sententijs, quarum tamen bona pars sentit de confessione solenni, uidetur in dubio relinquere utrum obligetur aliquis ad confitendum, an non. Siquidem prolixam disputationem claudit his uerbis, Quibus auctoribus uel quibus rationum firmamentis utraq; sentētia innitatur, in medium breuiter exposuimus, cui autem horum potius adhaerendum sit, lectoris iudicio reseruatur.

Gratianus
dis. 1.

Glossator
dis. 5.

Gratianus.

Utrāq; enim fautores habet sapientes, & religiosos uiros. Et glossator primi huius libri dis. 5. pronūciat nos tantū ex institutione hominum obligari ad confitendum, & ob id Græcos nunquā fuisse obligatos quod ea constitutio nunquam sit ab illis recepta. Nec enim paulo durius est quod dicit Gratianus, fatetur nos glossa obligari ex institutione & consuetudine ecclesie tantum. Gra-

ianus facit liberum lectori utrum putet esse confitendū an non. Quod profecto fuisse dictum insanum, si hæc confessio profecta fuisse a Christo, aut si Graecani temporibus confitendi lex fuisse lata receptaq; . Adde hæc in ca. Omnis utriusq; sexus, de pœnis & remissionibus

Panormi-
 Abbas Panormitanus sentit confessionem esse iuris hu-
 mani. Nec abhorret ab hac sententia Felinus, aliq; iu-
 risconsulti ueteres. Deniq; designent Parrisiani locum
 unde erucrint formam illam absolutionis, qua conce-
 ptis uerbis tam religiose elata in altum manu utuntur,
 quippe quam non reperient memoriæ proditam ante
 quadringentos annos, hoc est, ante scholasticorum re-
 gna. De qua tam innumeras quæstiones mouerunt, &
 solliate disputarunt. Ex huius confessionis instituto ma-
 re illud disputationum natum est, hinc ille inuectæ sunt
 sectiones peccatorum in filias, & filiarum in nepotes,
 hinc ille enate reseruationes casuales, canonice consan-
 guinitates, gradus prohibiti, redemptiones ueniarum,
 quæ omnia non parum faciunt ad farinas Papisticas, ali-
 oqui iam diu intradissent hæc Decretales, & collapsa
 fuissent multa Ecclesiasticæ ditionis iura, si nullus inde
 prouentus speraretur. spectareturq; Iam Chrysosto. au-
 diamus, Hebræ. 11. Non dico, inquit, tibi ut te prodas
 in publicum, neq; ut te apud alios accuses, sed obedire
 te uolo prophetæ, dicenti: Reuela domino uiam tuam. Psal. 33.
 Ante deum ergo confitere peccata tua, apud uerum iu-

diā cū oratione delicta pñūcia, nō lingua, sed cōsuetūe
 tuæ memoria. Et tunc demū crede te misericordiā posse
 consequi, si habueris in mente peccata tua continue. Ad
 Augu sti. de eundē Psal. 56. Si confundaris alicui dicere quia pec-
 casti, diātō ea quotidie in anima tua, non dico ut confitea-
 ris cōseruo tuo ut exprobret, diātō deo q̄ curat ea, hoc
 enim si non dixeris nō ignorat ea deus. Cum faciebas ea
 p̄stō erat. Hec ille. Forte ex ignorantia etiam diuini
 iuris dicitur asseruisse.

Spūalis defectus soli deo ē ap̄iēdus.

Si oportet confiteri, occulta cordis, tan-
 tum ea, quæ pleni sunt cōsensus homi-
 nes debent confiteri.

Peccata cōtra duo ultima p̄cepta de-
 calogī cōmissa sunt prorsus a confessio-
 ne secludenda.

Condemnatio Parrisiensium.

Quælibet harum trium p̄positionū est
 in fide erronea, & impie confessionem
 dimidiāns.

Confutatio condemnationis.

Hec condemnatio stulta est & inepta, quia pro con-
 fesso haberi putant, confessionem iuris diuini esse, quod
 necdum edocti sumus, ut patuit in p̄positione p̄cæ-

dentī. Iuuat ergo hic audire, quid rationis adducere poteritis, qui seuerissimis uestris superalijs, & terribilissimis clamoribus, & rabbijs salatatūnculis, & theologica deniq; ne dicam Aristotelica illa maiestate, ne tantulum quidem cōmoueantur, An quisquis uestrae insanie ausit reclamare dicitur erroneus in fide & impius, Verbo dei docemur nunc omnem deferre fidem, reuerentiam, & obedientiam non theologorum quibus suis questionibus, quas (inermas cum sint) tutari & cōmunire si deliter satis nequeunt.

Propositio Sexta.

Nullō modo præsumat homo confiteri peccata uenialia.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc dissuasio innuēs præsumptionis esse cōfiteri peccata uenialia, est temerarij animi indicatiua, ab ope bono restrictiua, & ideo pernicioſa.

Confutatio condemnationis.

Quoniam sacra scriptura testatur, neminem peccata sua nec intelligere posse, nec agnoscere, tantum abest, ut omnem rationem & numerum complecti queat. Desperare arte cogitur, quem huius monetæ theologice præcipiunt, plene & exacte confiteri, adeo ut nullas peccatorum minutijs & scrupulos omittat, nec confes-

sionem diuidat. Præsumptuosissimi sunt qui plena fiducia se omnia simul admissa tenere memoria, & pernoscere ac confiteri posse iactitant & gloriantur, quippe quos sacræ scripturæ coarguunt, prædicantes homini ignotum plane esse dei de se iudicium, ob quod præcatur Psaltes, Non intres in iudicium cum seruo tuo domine. Item alius qui spiam diuus, in eandem sententiam clare fatetur iustitiam suam, iniustitiam futuram, si districtè iudicetur, quia non iustificabitur in conspectu dei omnis uiuens. Sic saluator. Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt uobis diate, serui inutiles sumus. Ecce inutilitas nostra post mandatorum obseruationem, si non succurrat gratia, quæ opus nostrum per se stultum, uanum, mendax, uitiosum, debitum, reddat sanum, efficax, uerum & purum, & quasi libere oblatum. Quanto inutilior est illa discussio peccatorum, quam non habemus præceptam. Sed hæc sacræ scripturæ monumenta non intelligit, quisquis camelus superbiæ strumam tergo decurere non accelerat, qua contusa & depulsa sui abiectiōne, procliuē fuerit consæe mentis sordes aduertere, & inde ardentiori surgere in Christum desiderio, ut obliuiscens quæ exacta sunt, & ad ea quæ ante sunt extensus, sequatur ad palmam gloriæ. Quis enim omnia uenialia plene confiteretur, quæ occultiora sunt, quam ut uel uoce uel scripto, complecti queant? unde & nullus ad ea nos consuenda obligare potest, ut aiunt, non

Psal. 142.

Idem.

Lucæ. 17.

nulli scholia doctores. Sed precamur cum propheta: Ab Psal. 18.
occulis meis munda me domine. Et cum Iob: Verebar Iob.
omnia opera mea.

Propositio Septima.

Non iustificamur opibus, nec pœnitē
tiji, aut confessionibus.

Condemnatio parriensium.

Hæc ppositio loquēdo de opibus bo
nis, fidē mediatoris nō excludentibus,
est erronea, pœnitentiæ & cōfessionis
contemptiua, & sane diuinæ scripturæ
intelligentiæ aduersa.

Confutatio condemnationis.

Superuacueñ est hic ululis athenas (quod habet p=
uerbium) mittere aut in siluam ligna ferre, locupletib=
us enim sacræ scripturæ testimonijs suam Lutherus cō
muniuit propositionem, nosq; supra egimus de fidei
energia, quorum omnium cum ne syllabam quidem unā
refellit, ea sunt uobis prius demolienda, quam in
uestram sententiam animo descendamus, ne nihil ta=
men interim dicam. Adduco illud Apostoli. Gratia ser=
uati estis per fidem, non ex operibus ne quis glorietur. Ephe. 2.
Et alibi. Si Abraham ex opibus &c. Ambrosius in epi Ro. 4.
stolarum li. 9. episto. 71. Ex operibus non iustificatur ho Ambro.
mo, sed qui iustus est, donatum habet. Item Augu. psal. Augu. sti.

110. Iustitiam homo non operatur, nisi iustificatus. Et
 Psal. 70. Quoniam non cognoui negotiationem, introi-
 bo in potentiam domini, qui iustitiam operibus querit,
 negotiari intendit. Vnde & Psal. 125. tractās illud Pau-
 li. Iustitia dei in omnes & super omnes eos, qui credūt.
- Roma. 3. Qui credunt, inquit (non ait qui operantur) suscipiunt
 iustitiam, quia iustus ex fide uiuit. Sed & eundem pie-
 tissimum patrem audi. amus, omnia opera nostra proij-
 cētē & conculantem in Epistola. 200. ad Asellicum,
 Nō solum autem & inquit, illa opera legis, quæ sunt in
 ueteribus sacramentis, & nūc reuelato testamento nouo
 non obseruantur à Christianis, sicut est arcumāsio præ-
 pucij, & sabbati carnalis uacatio, & à quibusdam escis
 abstinentia, & pecorum in sacrificijs immolatio, & neo-
- Augsti. menia & azimum, & cætera huiusmodi, uerum etiam
 Exo. 20. illud quod in lege dictum est, Nō concupisces quod utri-
 q; & Christianus nullus ambigit esse dicendū, non iusti-
 fiat hominem, nisi per fidem Iesu Christi, & gratia dei
 per Iesum Christum. Hæc ille. Nō ergo iustificant. Ve-
 rum ut idē ait ad Paulinū: Nō ideo bona opera frustra-
 tur, cū reddat unicuiq; deus iuxta opera sua. Est q; glo-
 ria & honor & pax omni operanti bonum, sed quia
 opa ex gratia, id est, fide, non ex operibus gratia: quoni-
 am fides quæ per dilectionem operatur nihil operaretur,
 nisi ipsa dilectio funderetur in cordibus nostris per
 spiritum sanctum qui datus est nobis, nec ipsa fides esset
- Augsti.
 Roma. 2.

in nobis, nisi unicuique deus partiretur mensuram fidei. Vnde et idem in epistola ad Sixtum, Non sunt, inquit, bona opera, nisi quae per fidem & dilectionem sunt, quia aliarum sine altero nullius uirtutis fructum parit. Quod si ergo ex fide operante poenitamus aut confiteamur, nemo bonum opus negabit, idque non sui natura, sed fidei, ob quam deus acceptando, operis illius iniqua namenta non imputat. Ita, beatus est uir cui non imputauit dominus peccatum. Non duco miraculi loco, quod Parisienses etiam hic tam pueriliter errent, a ueritate alieni, utpote quibus parum perspecta est Paulina theologia, quae ex diametro pugnat cum scholastica, in quam omnia impendia, omnes uires, omnem aetatem, omnes facultates insumpserunt, imò perdidderunt exemplo illius Hemeroiissae Evangelicae mulieris, quae omnem substantiam exhaustam, in medicos expendebat, per quod tamen ualetudinem suam, ne tantillum quidem promouerat. De huius farinae theologis Paulus sonare uidetur, quod semper sint discentes, & nunquam ad scientiam ueritatis peruenientes. Quemadmodum autem Iohannes & Mambres resistebant Mosi, ita & hi resistunt ueritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, sed ultra non proficiunt, insipientia enim illorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit. Et certe hac hora theologorum insipientia manifesta sit cum tam stulte & excoraditer Euangelium damnant, & fidem opprimunt.

Augusti.

Psal. 32.

Mat. 9.

2. Tim. 3.

quibus nisi affectus imposuissent, facile nitelligerēt, hoc dicere Lutherum. Nos saliet nō iustificari operibus aut confessionibus, tanq̄ quibus debeatur iustificatio, sed per fidem iustificari, quæ facit nos uere pœnitere, bene operari, & non fictē. Cum enim opera respicias sola, seclusa gratia, peccata inuenies, & cum deprehendis opera ex fide proficisci, bona haud dubie sunt ex fidei merito, & gratuito dei dono.

DE ABSOLVTIONE.

Absolutio est efficax, nō quia fit a quo cuncq; tandem fiat, erret siue non erret, sed quia creditur.

Confutatio condemnationis.

- Augusti.** Augustinus unā cū hoc p̄nūciato, falsus, impius & ignorāter quippiā asserere censetur in Iohannē, tractatus. quo loco diāt, Vnde est ista tanta uirtus aquæ, ut corpus t̄gat, & cor abluat, nisi faciēte uerbo, non quia fit, sed quia creditur. Itē omelia. 2. 3. Qd' si in malū euāgelistam q̄s ināderit, securis sit ab eo, q̄ dixit, Fides tua te saluū fecit. Ad hęc Ps. 117. Nolite uobis uocare patrē in terris, dictū est, nō ut colleretur nomē honoris, sed ut sanctur ne gratia dei qua ī eternā uitā regeneramur, nature, uel potestati, uel sanctitati hominis tribueretur. Quibus uerbis, lucē patet clarius nihil deferendū, uel nature uel potestati, uel sanctitate cuiusuis hominis, in quam sententiam

sententiam ut pedibus ita & animo descendit Hierony- Hiero.
mus apud Matth. 16. Intelligit hæc insipientes in popu Psal. 93.
lo, & stulti aliquãdo sapite. Vbi de sacramentis egimus,
nonnulla huc pertinentia deteximus. Quousq; patiemur
uos genimina uiperarũ, ueritatis rationẽ & deprauãtes
& cõficiẽtes? Quis uos docuit nõ obedire Euãgelio?

Propositiones.

Crede fortiter te esse absolutũ, & abso-
lutº uere eris, q̄qd sit de tua cõtritiõẽ.

Esto per impossibile, q̄ confessus nõ
sit contritus, aut q̄ sacerdos non serio,
sed ioco absoluat, si tamẽ credat se esse
absolutum, uerissime est absolutus.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæ tres propositiones ad sensum scri-
ptoris sunt falsæ, impiæ, ignoranter, et
difformiter ad sanam sacrae scripturæ
intelligentiam assertæ. Et in hoc quod
dicitur a quocunq; tandem fiat, erret,
siue non erret, & in eo quod subditur,
non serio sed ioco absoluat, sunt piarũ
aurium offensiuę, sacramenti poeniten-
tiæ irrisoriæ, & consiliorum generalium
determinationibus contrariæ.

Confutatio condemnationis.

De hac propositione in superiori titulo de sacramentis aliquid attigi. 12. propositione. Hic uero eadem nota laborant, Petrus, Paulus, Augustinus, Lutherus. Acta testantur de Christo, in hunc qui credit iustificatur. Et ibi: Fide purificans corda eorum. Et Apostolus: Christus est splendor paterne glorie, & expressa imago substantie eius, agensq; omnia uerbo potentie sue, per semetipsum purgationem peccatorum faciens &c. Testatur Apostolus deum omnia agere uerbo potentie sue, non sacerdotis aut ministri uerbo, tanq; ex se prolato, et per se purgationem peccatorum facere, non habens rationem, iocatur ne minister an serio faciat. Sed si suscipiēti sit ea fides ut credat se uerbo potentie dei, non iocantis ministri purgari, purgatur, per quod solū purificantur corda fidelū. Ipse enim est qui delet iniquitates. Ex solo tantum uerbo saluatio, non ex animo aut uoluntate hominis ministrantis. His omnibus adiungite syluam illam declarationum qua ualidissime sua communiuit Lutherus, de huius propositionis ueritate passim agens.

Act. 15.

Hebr. e. 1.

Esaie. 42.

Proposito quarta, M. L.

Quilibet sacerdos debet absoluere a pœna & culpa, aut peccat.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio ad sensum scribētis, est falsa, obseruationis & doctrinæ uniuersalis ecclesie, in his quæ concernūc

Sacramentum pœnitentiæ contraria.

Confutatio condemnationis.

Hæc propositio propterea est falsa, quæ a captiui M. N. non est accommodata. Est item obseruationis & uniuersalis scholæ Sataniæ & Thomisticæ contraria. Quod si recte intelligunt mentem auctoris sapientem, eluadēt quid his uerbis uelit. An non hic ille Luthero suffragetur: Noli prohibere benefacere, Si uales, & ipse benefac. Nam si sacerdos (quod primoribus tantum donatis) potest absolvere ut à culpa, ita & à pœna, & non faciat, quomodo charitas dei manet in illo? Sicut scriptum est: Qui uiderit fratrem suum &c. An grauior egestas corporis quàm animæ? In paucos hanc potestatem absoluenti à pœna & culpa contrahitis, ut aliquid lucelli inde proueniat uestris crumenis, idē; nulla scripturæ autoritate (nullum enim sacræ scripturæ locum dabit, ubi pœnarū pro peccatis præteritis, & prorsus dimissis debitariū iudiciū in Papæ arbitriū referri possit) imò & contra charitatis rationem, cum hæc potestas toti Ecclesiæ, & omnibus simul christianis sit à deo collata, ut supra primo titulo de sacramētis docuimus. Quare uos cōdemnatores, qui nō estis fortassis in charitate, sed filij tenebrarum, charitatis exercitium alijs præluditis? Deinde iuuaret audire, qua authoritate hæc statuerint dissimilitudinem potestatis, ut hic reseruaret casus, quod isti non liceret, cum contrarium sanctus Ciprianus u-

Proue. 3.

1. Ioh. 4. 3.

Ciprians

lit obseruari, qui scribens confratri suo Cornelio Papæ. epistola .3. Vult ut unusquisq; pœnitat in sua diocesi, qui sic ait: Nam cū statutum sit omnibus nobis, & æquū sit pariter ac iustū, ut uniuscuiusq; causa illic audiatur ubi est crimen admissum, & singulis pastoribus portio gregis sit asscripta, quam regat unusquisq; & gubernet, rationem sui actus domino redditurus, oportet utiq; eos, quibus presumus, non arcum cursare, nec episcoporum concordiam coherentem, sua subdola & fallaci temeritate collidere. Sed agere illic causam suam, ubi & accusatores habere, & testes sui criminis possint, Loquitur enim hic de his, qui in Affrica peccauerant, & ad Romanum Pontificem cōcurrebant. Ex quo patet usus primitiue Ecclesie de ligandis & soluendis peccatoribus. Neq; quicquā scriptura tribuit episcopis, quod ipsum sacerdotibus non detulerit, cum idem sit episcopus et presbyter, nam Apostolus, ut Lucas ait. 2. cap. missis Ephesum nūcijs, acersit presbyteros Ecclesie, qui et Titum. 1. Tito præcipit, ut oppidatim episcopos constituat, quos 1. Tim. 3. nunc episcopos, nunc presbyteros uocat. Nullos alios, ut patet. 1. ad Timotheum. 3. & ad Philippenses. 1. noscens in Ecclesia dei ministros, quam episcopos seu presbyteros, & diaconos, ubi insinuat omnes in domo dei clericos, aut episcoporum aut diaconorum functiones peragere. Confirmatur hoc etiam per Hieronymum. quod omnes presbyteri sunt episcopi, cæteri autem dia-

coni, quare & parrochi sunt episcopi, & si qui alij sunt presbyteri, illi ueri sunt episcopi, reliqui uero ministri, sunt diaconi. Quemadmodum uetus lex, pontifices habuit Aaronem, eiusq; filios leuitas, & ministros ceteros. Itaq; cum omnis (Paulo asserente) presbyter sit episcopus, & delinquentes omnes, iuxta Cipriani præceptum in delicti loco, eiusq; præside absolui debent, consequitur nullum sacris initiatum, alium in absolutionis prærogatiua præcellere. Paulus æquales habere uoluit sacerdotes cum diat: Sic nos æstimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysteriorum dei: quippe cui non erat obscurum, non de futuros, qui plus aliquid de Paulo sentirent, quod non haberet cum alijs commune. Diat ergo omnes habendos ut ministros & dispensatores ex æquo, non ut nouarum rerum conditores, quare alio loco uctat suis, ne in clero dominarentur. An non dominantur in clero, qui suam administrationem altius efferunt, aliorum humi deprimunt, idq; mero spiritu tyrannico & ambitionis? Deinde Paulus, qui ueritæ egit (si quis alius) pontificiam, confitetur, Corinthæis se non dominari in fidei nomine, sed adiutorem solum esse gaudij, q; fide starent. Qui & alibi: Non nos ipsos prædicamus (inquit) sed Christum Iesum, nos autem seruos uestros propter Iesum. Ecce se serui nomine (quæ tanti uiri est humilitas) dignatur, à cuius exemplo tantum distant nostri personati Episcopi, quantum ab oriente,

1. COR. 4.

2. COR. 4.

occidens, qui dum suæ potestatis, & commissæ legationis pomeria latius extendunt, sese prædicant, nõ ut Paulus Christum dominum, & hunc crucifixum.

DE SATISFACTIONE.

Peccata deus, & semp, & gratis remittit, atq; cõdonat, nihil a nobis inuicẽ requirẽs, q̃ ut in posterũ bene uiuamus.

Condemnatio Parriensium.

Hæc propositio est a sententia sanctorum doctorum aliena, fideles, uana & stulta cõfidentia, a debita satisfactione pro peccatis, retrahens & hæretica.

Confutatio condemnationis.

Psalm. 55 Dicit Propheta: Pro nihilo saluos facies illos. *Gratis*
Roma. 3. iustificamur secundum Paulum. Bonorum nostrorum
Psalm. 15. non eget dominus, Dauid teste. Augustinus in capite satisfactionis: Satisfactio, inquit, pœnitentiæ, est peccatorum causas exadere, & de cætero eis aditũ non indulgere. Hæc una est satisfactio, quam & Christus exegit ut scilicet amplius non peccemus, dicens adulteræ: Vade, & amplius noli peccare, crucem carnis mortificandæ ei imponens. Qui ergo amplius non peccat, exadit causas peccatorum, crucem post Christum baiulans, propriaq; membra mortificans, & proinde satisfiat. Quid hic possunt indulgentiæ? quid oblationes? quid pecuniæ?

quid alia auaritia pecuniaria in Ecclesia frequentata ? Si non possunt causas peccatorum exadere, si non possunt carnem mortificare, si non possunt augmentum gratiae dare ? Nisi, inquit dominus, conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum caelorum. Num indulgentiae Papiisticae, num pecuniola possumt hominum corda naturaliter elata inflectere ? Dicit Hieronymus Matth. 26. de hac memorat satisfactione. Qui deponit ueterem hominem cum actibus suis, denegat semetipsum, dicens: Viuo iam non ego, uiuit uero in me Christus, tollitque crucem suam, & mundo crucifigitur. Qui autem mundo crucifixus est, hic sequitur dominum crucifixum. Haec, inquam, est satisfactio Euangelica, expoliatio ueteris hominis, & mortificatio membrorum quae sunt super terram. Quam passim iniunxit Saluator: Vade amplius noli peccare. Ille non peccat amplius & non efficiatur reprobus, qui corpus suum redigit quantum potest in seruitutem. Iudicat his lector, an non mendacis impudensissimis mendacis, Apostoli hanc propositionem mendaciter assertam, & doctorum sententis aduersam mentiantur. Interea autem fateor longe aliam esse rationem de criminum poenitentia & satisfactione, de qua Ecclesia quando lesionem accipit & offensa est, publica suum iudicium interponit, indicans satisfactionem publicam & grauiorem, ut innotescat omnibus uere poenitere, qui prompto animo suscipiant

Luc. 2. 13.

Hierony.

Luc. 2. 7.

quicquid Ecclesia decreuerit. Aut si forte pertinaces re-
 perti fuerint, adhuc tamē criminibus alia deberetur pœ-
 nitentia, idq; ne mali si impune quæuis auferant, graui-
 us & atrocius ledant. Et mitius nobiscum agens eccle-
 sia admittit ut sacerdoti ea confiteamur, quæ alioqui toti
 ecclesiæ forent detegenda, ubi lesa est ecclesia. Item in
 primitiua ecclesia absolutio posterior erat satisfactione,
 ut indicat historia tripartita, de quo latius supra. Idq;
 ideo, ut opere cessante, magis in fide & nouitate uitæ
 excrarentur. At nunc peruersæ peccantes absoluntur
 ante satisfactionem impletam, quo fit, ut magis solliati
 sint de implenda satisfactione quæ durat, quam de con-
 tritione, quam transisse inter confitendum credunt. Est
 itaq; optima pœnitentia noua uita. Sicuti ait Augusti-
 nus in Enchiridion, cap. 71. Delet hæc oratio minima
 & quotidiana peccata, delet & illa à quibus uita fide-
 lum scelerate gesta, sed pœnitendo in melius commutata
 descendit. Ad quam pœnitentiam apostolicum illud or-
 ganum nos creberrime hortatur, Mortificate, inquit,
 Coll. 3. membra uestra, quæ sunt super terran. Et spiritu facta
 Roma. 8. carnis mortificate. Renouamini in nouitate sensus uestri.
 Ephes. 4. Curam carnis non faciatis in desyderijs, Cruasigentes
 Galat. 4. carnem cum uitijs & concupiscentijs. Quæ omnia co-
 tendunt assidue fore pœnitendum, quia peccatum somi-
 Rom. 13. tis assidue mouetur, & noua desyderia profert, ceu spi-
 Gala. 5. nas et tribulos terra maledicta. Nā caro semper cōcupi

ſat ad uerſus ſpiritū, & ſpiritus item aduerſus carnem.

Propoſitio ſecunda.

Sententia eſt Apoſtoli, pœnam, & culpam ſimul finire.

Condemnatio Parrificenſium.

Hæc propoſitio eſt in Paulum contumeliôſa, & falſa, ac impia, & in ſpiritū ſanctum blaſphema.

Conſutatio condemnationis.

Quod hæc ſententia non eſt in Paulum contumeliôſa, Hieronymus mihi fidem ſcit, ad Ruſticum in hæc uerba, dicens: Conuertimini & redite ab iniquitatibus ueſtris domus Iſrael, & non erunt uobis in tormentum impietates, proijate iniquitates ueſtras, quibus impie egiſtis aduerſus me, & ſcite uobis cor nouum. Et quare moriemini domus Iſrael? Nolo enim mortem peccatoris, niſi ut conuertatur à uia ſua mala. Et uidetur una ſententia Ezechielis, ca. 18. Cum conuerſi fuerimus ab iniquitatibus ueſtris. Et Hieronymus: Non erunt nobis in tormentum impietates, quomodo ergo finita culpa non finietur pœna? Id quoq; eſſe uerū, patet exemplariter apud Lucam, de filio prodigo, qui poſt abſceniſſimam uitam, nihil pœnarum pertulit. Veſter quoq; Gerſon, hanc eandem affirmat Lutheri propoſitionem, ſentens, q̄ in iuſtificatione impij naturaliter prius gratia infunditur, quàm culpa dimittatur, & q̄ prius reatus di-

Hierony.

Ezec. 18.

Hierony.

Luce. 5.

Gerſon

mittitur, quàm culpa dimittitur. Ratio primi, quia non tollitur priuatio, nisi constitutione habitus. Secundi ratio quia lex non mulctat, nisi prauaricationem, prauaricatione igitur cessante, cessabit et mulcta. Post ergo culpam dimissam, nullis restat reatus. Reatus enim culpam seu prauaricationem habet pro causa totali. Itaque pœna cum suo peccato remisso remittitur, neque ullus prorsus à peccato immunis obligatur ad pœnam. At quòd purgatio indiatur, est propter gratiam imperfectam, cum qua uenialia quaedam remanent. Et sicut illa non ad mortem sunt, sic illorum pœna sola temporalis est. De mortificatione operum carnis, quam iugiter tenemur in corpore nostro ferre, quid dicendum sit, satis est declaratum, nam de ea pœna non loquitur hoc axioma, sed pretendit eam pœnam, quam decretales papisticæ reseruât, ut inde nundinentur indulgentijs et alijs operum remissionibus, quæ sunt meræ imposturæ papisticæ. Optabilius est enim per crucem, per afflictiones, per mortem denique carnis nostræ sequi crucifixum dominum, cõpati et cõmunicare Christi passionibus, et cū Christo mortuo tandem in gloria resurgere, quàm delictule hic in carne uiuere cum noxia et suasoria remissione operum precipitanter delabi in inferna.

Propositio tertia et quarta.

De industria damnat Propheta sententiam probantium satisfactionem dicens,

Quoniam si uoluiffes sacrificium dediffem, holocaustis non delectaberis. Irridet Propheta Micheas eos, qui per opera fatiffacere uolunt,

Condemnatio Parriffienfium.

Prima harum propositiõnũ, est in Prophetam, Secunda in Micheam contumeliofa, & omnes falfae, impiã, & in fpiritum fanctum blaſphemã.

Confutatio condemnationis.

Bene habet cauffa Lutheri, & hic ferio triumphat, q̄ cum Propheta & Michea ueritatis præconibus indignis accipiatur modis. Obfecro uos Parriffianos, fi dignam de uobis haberi uultis æſtimationem, docte contumeliam Prophetis illatam. Quid faalius, quã quorum cunq; tum dicta, tum facta naſo ſuſpendere, & fortiter calumniari? Verbi diuini profeſſores, niſi uerbum dei adferãt prophanatores iure optimo cenſendi ſunt. Vos præpoſterum quendam Silenum exprimitis, dum foris ſpeãofi, & magna quaedam pollicentes, intus tamen & ridiculam perſonam exhibetis, & ignobili uulgo perſonati, male imponitis. Paruuli panem petimus & non eſt qui porrigat. Egeni & pauperes (Eſaias ait) querunt aquas, & non ſunt, lingua eorum ſiti exaruit. Sed additur: Ego dñs exaudiam eos, deus Iſrael non de relinquã eos. Ciſternas ſibi effoderunt ſententiarij, imò

Tren. 4.
Eſaiæ 41.

Aristotelia theologastri, non ualentes continere aquas, quo fit, ut cum uerbum dei approximatur cū Adamo & Heua propriæ nuditatis, non nescij latebras arcum spiciant, & in lucem prodire detrectent. Nam faciunt & assumunt sibi perizomata ex ficulneis frondibus, hoc est, humanam, gentiliam, nugatoriam sapientiam, quibus uerenda promptuli contegunt. Sed eò nunc uentum est dei auspicijs, ut quantumcunq; torui respectent, uel cœlum minis territent, nihil agant, nisi uerbi dei presidium adferant. Non hoc uos docet pietas christiana, ut proximum temere adeo contumelia afficiatis, *Quin & concordiam cū aduersarijs scripturas adducentibus præceptum habemus in Euangelio: Esto consentiens aduersario tuo, ne forte tradat te iudici, & iudex tortori, nec exibis donec reddideris nouissimum quadrantem. Scriptura uobis ubiq; est inimica & aduersa, cum qua, non consentitis, neq; dexteras coniungere contenditis.*

Matt. 5.

Propositio quinta.

Virtute clauium iactant quidam solui pœnas, per diuinam iusticiam requisitas, quod nō credo uerū, nec probatur.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio qua negat uirtute, clauium pœnas per diuinam iusticiam requisitas solui, est falsa, scandalosa, pos

testati clauium derogatiua, et in hoc quod dicit, quod non credo uerum, nec probabitur, est animi temerarij indicatiua & arrogantis.

Confutatio condemnationis.

Quem deus misit, uerba dei loquitur, Est omnis homo mendax, solus deus uerax, quoniam ergo Parrisiani ex proprijs loquuntur, mendacium loquuntur, & non uidentur a domino missi. Proinde nec ueri ut notat Augustinus Psal. 108. in principio, Et Iob. Vos fabricatores mendacij & cultores peruersorum dogmatum, utinam taeretis ut putaremini esse sapientes. Iob beatus sic uidetur de uobis expostulare. Nunquid deus indiget uestro mendacio, ut pro illo loquamini dolos? Nunquid faciem eius accipitis, & pro deo iudicare nitimini? Aut placebit ei quem celare nihil potest, aut deapictur ut homo fraudulentij uestris? Ipse uos arguet, non uobis aut clauibus deus omne dedit iudicium, sed filio, ut omnes honorificent filium. Ipse est qui constitutus est a deo iudex uiuorum & mortuorum. Quum stultum est, poenas quae ex iustitia diuina nos manent clauis tollere posse, quasi ipse omne iudicium & se totum in clauis transfundisset. Sed impletum uidetur illud beati Iob: Habundat tabernacula praedonum, & audacter prouocant deum, cum ipse omnia dederit in manus eorum. Quod an in huius seculi theologos competat & genuinum infigat non audeo iudicare, Hoc dico: Verbum domini clauis est,

Psal. 115.

Augustin

Iob. 12.

Iohan. 5.

Iob. 12.

quæ claudit, & nemo aperit, aperit, & nemo claudit,
 Esaie 22 quam promissam habemus apud Esaiam: Et dabo clauē
 Hebræ. 1. domus Iacob sup̄ humerū eius, & aperiet & non erit
 qui claudet. Et Hebræ. 1. Portans omnia uerbo uirtutis
 suæ, purgationem peccatorum faciēns. Apostolus hoc lo
 co est falsus, scandalosus, potestati clauū impie deroga
 tiuus, q̄ diat deum purgationem peccatorum faciēre, suæ
 uirtutis uerbo. Si probari potest uerum quod Lutherus
 hic possibile negat, cur nō probatis anteq̄ cōdemnetis?
 Vos iaculū temeritatis & arrogantiæ in Lutherum tor
 quetis, quod nō iniuria in uos fuerit retorquendū, quan
 do sine uerbo cuncta cōuellitis & dilaniare cōtenditis,
 Ego refero uos ad ultimam propositionem huius tituli.

Propositio sexta. M. L.

Commentum & futile cauillum est dis
 cere quod dicūt quidam, quia sacerdos
 ignorat mensuram contritionis absol
 uendi, Ideoq̄ forte non impunit tantā
 satisfactionem, quantā diuina iusticia
 requirit, quod propterea necesse sit di
 uinæ iustitiæ satisfieri, uel proprio ope
 re, uel indulgentiis.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, ritui Ecclesiæ
 & eius doctrinæ aduersa, & pœnitenti

alibus satisfactionibus eneruatiua.

Confutatio condemnationis.

Imperito homine nihil quicquam iniustius est (quod ait Comicus) qui nisi quod ipse facit, nihil rectum putat. Prudentius uero peritissimus Paulus: Non audeo inquit, aliquid loqui, quod per me non efficiat Christus. Et apud Esaiam: Populus iste labijs & ore suo glorificat me, cor autem eius, longe est à me, & timuerunt me, mandato hominum & doctrinis. Quoniam ergo assertio Lutheriana nullis refellitur scripturis, nihil apud nos momenti habet ipsa condemnatio. Solus siquidem Christus est audiendus, nec doctoribus, nec sanctæ ecclesiæ ritui quicquam est deferendum, si non consentiât cū dei uerbo, quod habemus archetypo, à quo cuiusq; rei Christianæ iudiciū petendum uenit. Quem in modum Ciprianus li. 2. epistolarum, epistola. 3. diat: Non est frater charissime, q; aliquis æstimet sequendam esse quorundam consuetudinem: Querendum enim est, ipsi quem sint secuti, Et quod Christus debeat solus audiri, Pater de cælo contestatur dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo bene sensi, ipsum audite. Sic taxat dominus phariseorum nimis sedulam humanarum traditionum obseruationem. In uanum me colunt doctrinis et præceptis hominum. Et addit: Bene irritum scastis præceptum dei, ut traditionem uestram seructis. Quo fit, ut tragica uestra uerba non plus nos permoueant, quam

Comicus.

Esai. 29.

Matt. 15.

Cipria.

Matt. 3.

E. 17.

Mat. 17.

ex pelui redditum fulgur. Docete nos uerba domini, & audiemus, gratiam habituri, quin & relaturi prædicationibus uestris, id quod uestræ professionis, & christianæ charitatis maxie interest, ppter ea ergo hoc humanū et futile est auillū, quod sine uerbo, sine ratione asseritur.

Propositio septima.

Pœna, qua deus uult peccatū punire, non potest auferri per hominem uel Papam.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio est authoritatī ecclesię a Christo concessæ, impie, & schismaticè cōtraueniens, & sapiens hæresim.

Confutatio condemnationis.

Hęc propositio nō omnino disidet à superiori quarte propositione huius tituli, & non repugnat manifeste literis sacris. Nam in libro Regum uidere licet, Samuelem non potuisse auferre Sauli pœnam à domino impositam, cum diat dominus: Vsq̄uequo tu luges Saul, cum ego proiecerim eum? Item alio loco testatur scriptura: Nathan non potuisse deprecari pœnam, que Dauidi impenderet. Acedit & Hieronymi calculus, sup̄ uerba: Tu es Petrus, Vbi diat: Multi hic Episcopi & sacerdotes non intelligentes istum locum, aliquid sibi de phariseorum assumunt superalio, ut uel damnent innoantes, uel solucere noxios arbitrentur. Cum autem

apud

apud deum non sententia sacerdotum, sed reorum uita
 queratur, prout in ueteri lege, de leprosis scribitur.
 Danielis. 4. Idem Hieronymus sic scriptum reliquit. Hiero.
 Daniel prescius futurorum de sententia dei dubitat,
 rem temerariam faciunt, qui audacter peccatoribus in=
 dulgentiam pollicantur. Auditis hoc temerarij iudices?
 Cyprianus lib. de lapsis. Nec remittere aut donare in=
 dulgentia sua seruius potest, quod in dominum delicto
 grauiore commissum est, ne adhuc lapsio & hoc accedat
 ad crimen, si nesciat esse prædictum. Maledictus qui po
 nit spem in homine. Quam solide hic Cyprianus argu=
 mentatur pro Luthero. Sapiens à Lutheri sententia nõ
 dissidet cum ait, De propiciato peccato, noli esse sine me
 tu, An ille contra diat sacris literis, & sanctis doctori=
 bus, qui tot scripturas suos habet patronos? Pixis illa
 pandore (quod fabulantur poetæ) in specie quidem lon=
 gæ pulcherrima, hoc ẽ, theologia uestra scholastica, car
 neis quorũcũq; oculis arussatam philosophico fũco sub
 iãens faciẽ, & suam quasi uenditans frontem, unde
 hereseos gustum exãpitis, misere minus uobis illudit,
 sed noua stupiditate fit, ut cum Epimetheo nec post ac=
 ceptum toties malum, quod occæcati per zelotipiam in
 hanc theologiam non aduertitis, nihil felicius tandem
 sapiatis, cum & stultus accepto malo sapere prædic=
 tur uulgo. Quod si hæc propositio heresim sapit quod
 diatis, gustum uestrum insipidum, sapidum reddite quo

Cypria.

Hier. 17

Eccles. 5.

et nos errorem intelligamus. Hæretia enim esse nolimus, errare possumus.

Huic materiæ annectitur vna propositio de Sacramentis in genere.

Hæretica sententia est qua sacramenta nouæ legis gratiâ iustificantẽ dare dicuntur illis qui nõ ponũt obicem, cũ sit impossibile sacramentũ cõferri, nisi iã credentibus & dignis.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, temeraria & præsumptuose asserta.

Confutatio condemnationis.

Quod sacramenta nouæ legis non conferant gratiam iustificantem, nisi fidelibus iam et dignis per fidem
 Pro. 11. clare pronuntiat Apostolus, Qui manducat et bibit in
 digne, iudicium sibi manducat et bibit. Infidelis non
 potest digne manducare, conclude lector. Subsumptum
 Augusti. probat Augustinus in Iohãne tracta. 6. Quid est hoc, inquit,
 Idem. Baptisma habeo, charitatem nõ habeo, aliud quã sacramentũ habeo,
 charitatem nõ habeo, Et infra, Si characterem imperatoris tui habeas, securus militas. Si extra
 Augusti. habeas, non solum tibi ad militiam non prodest character ille, sed pro desertore punieris. Et subnectit, Si dicas, habeo sacramentum, uerum dicas, Sacramentũ diuine

nū est, habes baptisma, ego cōfiteor. Sed qđ dicit Apосто
 lus. Si sacro oīa sacramēta, & habuero omnē pphetiā, *Auguſti.*
 & omnē fidē, charitatē aut nō habeā, nihil ſum. Falsus *1. Cor. 13.*
 & temerarius & præſumptuoſus cōuinatur Auguſti. ſi
 uerū eſt ueſtrū iudiciū, qđ mihi nō fit ueriſimile.

DE ACCEDENTIBVS AD EVCHA-
 riſtiam. Propoſitio prima.

Magnus & pñicioſus error eſt, ſi quis
 accedat ad ſacramentū eucharistiæ, ea
 nixus fiducia, qđ cōfeſſus eſt, qđ nō ſibi
 cōſciūſ mortalīſ pñti, qđ oratiōes, & p̄-
 paratoria ſua præmiſerit, oēs hij iudici
 um ſibi māducant & bibūt.

Condemnatio Parriſienſium.

Hæc ppoſitio eſt impia, a debita ſacra-
 menti ſuſcipiēdi, præparatiōe maxime
 retractiua, ad deſperationem inducēs,
 & doctrinæ Pauli cōtraria, nec fideles
 ea nixi fiducia, ſecludunt diuinam miſ-
 ſericordiam.

Confutatio condemnationis.

Eſt ergo hæc multis modis taxanda. Qui confidit *Pro. 29.*
 in corde ſuo, ſtultus eſt. Et illa Hieremie. Maledictus *Hiere. 17*
 qui ponit ſpem ſuam in homine. Et Papa noſter Moder *Adrianus*
 I 2 *papa. 6.*

nus nonnihil suffragij Luthero adfert titulo, de sacramēto dicens: Non sine magna temeritate, & damnabili clatione animi, quis innititur pprijs meritis, aut preparatiōni per confessionem oris & cordis compunctiōne, aut alijs tanq̄ ex eis dignus sit uenerabile sacramentum eucharistię sumere. Sunt enim merita nostra & preparatio ueluti baculus arundineus, cui dum quis innexus fuerit, confringitur, & p̄forat manum innitemis, & tanq̄ pannus menstruat. e omnes iustitię nostrę. Verū hæc etiā nihil sape uestro palato suspicor, q̄ consultis uestris repugnent. Quare iuxta consiliū Hieronymi in Esdrā. Satius esset si fastidiosis abum nō ingereremus, & corū uizaremus superalium, qui iudicare tantum de alijs, ipsi nihil præclare nouerunt facere.

Propositio Secunda.

Probatio qua homo pctā sua discutit atq; pōderat, nō ptinet, nisi ad insensatos & crassos sacramēti cōtemptores.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc p̄positio est temerarie & arroganter asserta, impia, & scandalosa.

Confutatio condemnationis.

Supcrius ubi de contritione & confessione egimus, Augusti. hanc propositionem scriptis exposuimus per Augusti
Psal. 50. num, Psal. 7. ibi. Et spiritum sanctum tuum, ne auferas

a me. Et per Hieronymum, Prouer. 16. Vere p̄tinet ad Hiero.
 insensatos, & crassos, sacramenti contemptores, proba-
 tio illa, quæ est ex se tantum, & non ex fide, sine qua ni-
 hil deo placere potest. Sed hodie tantum huiusmodi por-
 tentis doctorum, fas est pro sua libidine quiduis aut dī-
 nare, aut probare. Insensati sunt & crassi, Iudæis si-
 millimi, qui magis sua crassa & extorta probatione fe-
 runtur ad sacramentum eucharistiæ sumendum, quam
 fidei in Christum ardore & exeratio. Quos pulchre Iu-
 dæis comparans Chrysost. in ope imperfecto. Omnis in
 quit spes salutis apud Iudeos in operibus erat, non in fi-
 de, sicut dicit Apostolus de illis, & de gentibus, Quoni-
 am gentes, quæ non sectabantur iustitiam, in legis iusti-
 tiam perueniunt, quia nō ex operibus, sed ex fide. Cō-
 tra Israël sectando iustitiam, in legē iustitiæ non perue-
 nit, quia non ex fide, sed ex operibus. Prima autem iu-
 stitia est, cognoscere deum patrem & Christum eius, no-
 uissima autem est facere bona. Sicut & deus cum dixit Iohan. 6.
 set quibusdam Iudæis, opamini abum qui nō perit, sed
 qui p̄manet, interrogātibus eis, quid facimus, ut opere-
 mur opus dei, respōdit, Hoc ē opus dei, ut credatis in
 eum, quē misit ille. Illi autem Iudæi (ut nostri. M.) opus
 dei negligentes, semp̄ ad diabolū transibant, & de ope-
 ribus iustitiæ requirebāt. Propterea dei agnitiōē pdide-
 runt, & opa iustitiæ nunq̄ implerūt, quia uirtus faci-
 endæ iustitiæ, agnitiō dei est. Hæc ille.

habitæ. *Propositio prima.*

Pessime docēt theologi, quādo dicunt nos nescire, quādo simus in charitate.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio intelligendo nos nescire certitudinē fidei, de qua loquitur, scribēs, est falsa, sacris doctoribus dissona & sanæ intelligentiæ scripturæ.

Confutatio condemnationis.

Roma. 8. *Plane infideles sunt Parisienses theologi & animales, non percipientes ea quæ sunt spiritus, nam quod Paulus dicit, Ipse spiritus, testimonium reddit spiritui nostro quod sumus filij dei. Proinde non mirum uideatur si tam pueriliter subinde delirent & ineptiant in ueritatis stimulum calcem impingentes qui spiritum non habent recta sibi suggerentem. Nouum profecto & præposterum Parrisiensium studium qui de spiritus sancti testimonio diffisi & nescij, uolunt nobis sua somnia pro oraculis obtrudere. Futile est, uanum est, fictiū est, quicquid dictatore spiritu non edatur. Valeant hi uani mendaces & infideles condemnatores. Hoc multo infideliore q̄ nobis persuasum haberi uelint, apud se omnem archanarum rerum cognitionem quasi sepultam latere, cum quā longissime absint, tum ab ipsis foribus per quas in diuinæ scripturæ adita patet ingressus, nempe*

à fide. Credidi, inquit, propter quod & locutus sum. *Psal. 115.*
 Nos credimus propter quod & loquimur. Nisi credi-
 deritis non intelligetis. A postolus aliam de spiritu sancto *2. Cor. 4.*
 fidem habuit, & docet Corinthios, quem acceperint spi-
 ritum, quæq; contulerit dona ille spiritus. Nos, inquit, *1. Cor. 2.*
 non spiritum huius mundi accepimus, sed spiritum qui *1. Cor. 7.*
 ex deo est, ut sciamus quæ a deo donata sunt nobis. Sic *Augusti.*
 in alio loco ubi res urigebat iactantius dicebat, Puto au-
 tem q; & ego spiritum dei habeam. Quod etiam fide in-
 telligere possumus, Christum in nobis esse. *Augusti.*
 Augus. in li-
 bro de cognitione ueræ uitæ in hæc uerba aperit. Quæ-
 uis deus in omnibus creaturis essentialiter manere cre-
 datur, proprie tamen deus in coelis uel in iustis habitare
 prædicatur, quia ipsi per inhabitationem eius sentiunt,
 & dum in omnibus rebus adesse conspiciunt, quæ sibi mi-
 nime adesse cognoscunt, qui terrena diligunt. Ut forte
 hi ter miseri Parisienses, qui carnales cum sint non nisi
 crassis oculis, spiritum domini contuendum opinantur.
 Et item Augus. epistola ad Paulinum. 112. declarat, quo *Augusti.*
 pacto fidem quissiam uidere poterit in anima propria.
 An ne saluatori quidem creditis? Vos autem, inquit, co- *Iohã. 14.*
 gnoscetis eum, quia apud uos manebit, & in uobis erit.
 An non Paulo? Nescitis, q; templum dei estis & spiritus *1. Cor. 5.*
 dei habitat in uobis? Et prophetæ quoties de securita-
 te gloriantur? Ut apud Oseam: Dormire faciam eos si- *Osee. 2.*
 duãliter. Et Hieremias: In diebus illis saluabitur Iuda *Hiere. 23*

- & Israël habitabit confidenter. Quid aliud significant
 uoces, fiducia aliter, confidenter nisi securitatem. Quam
Esa. 32. non obscure expressit Esaias, Et erit opus iustitiæ pax
 & cultus iustitiæ silentium, & securitas usq; in sempi-
 ternum. Et sedebit populus meus in pulchritudine pa-
 cis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Ne-
 cesse est igitur certos nos esse de gratia dei de beneuo-
Hiere. 9. lentia dei erga nos, apud Hieremiam dominus, inquit,
 In hoc gloriatur q; gloriatur scire & nosse me. Vult co-
 gnoscã uoluntatẽ suam deus & de ea gloriari. Credunt
 ne Parrisiani in symbulo, remissionem peccatorum? cre-
 dunt ne sententiæ sacerdotis, cum absoluantur? Quod
 si credunt, necesse est, agnoscant se esse in gratia. Quod
 si non credunt, cur confitentur? Ergo inquirunt, Sophi-
 stæ nihil est quod timeamus? Recte, si uacet fide timor
 impius est. Porro quæ cum fide coniunctus est is non
Iob. 9. est ignorantia. Sed cum Iob inquit, Verebar omnia ope-
 ra mea. Sancti timent propter opera sua, fidunt autem
 misericordiæ dei. Timorem ad opera nostra, fidem ad
 misericordiam dei referre debemus. Sancti timoris fi-
 des autor est, Qui metu fiducia bonitatis dei uacat is
Psal. 145. impius sit necesse est. Sed, Beneplacitum est domino su-
 per timentes eum, & in eis qui sperant super misericor-
 dia eius. Doctæ quæso cuius scripturæ sanæ intelligen-
 tiæ, & quibus doctoribus sit dissona præsens proposi-
 tio. Nisi uobis alia theologia, aliud euangeliũ, alius spi-

ritus sanctus domi sit, quàm omnibus uere Christianis, quàm Paulo, quàm ipsi Christo. Sed forte illud obiæctis Eccle. 11. ecclesiastiã. Nescit homo utrum amore an odio dignus sit, sed omnia in futurum reseruantur. Verum hæc autoritas non effiat ignorare hominem, condonarit ne noxam deus, an contra, Alioquin hoc etiã inde effæro ignorari, irascatur ne peccato deus, an cõtra. Sed hoc agit autoritas, nõ posse discerni inter pios & impios ab externis euentibus, quemadmodũ humana ratio iudicat. Nam si de suæ cuiusq; consãentiæ, Solomonẽ interpretæris, nõ uideo, quomodo ignoret peccator odiũ dei, cum nihil sit certius, quàm offendi deum peccato. Deniq; ut donemus de iudicio consãentiæ sanctorũ illud accipi. Hoc tamen scies sanctos nõdum esse securos, nisi quatinus credũt, id est, eius misericordiæ fidunt. Iuxta illud Roma. 9. Spe Rom. 9. salui facti sumus. Et ut fide misericordiã norũt, ita fide-
li timore se diuinæ uolũtati iudicandos aut damnandos pmittunt, ut dent gloriam deo, dicentes: Fiat uoluntas tua, sicut in cœlo & in terra. Sic itaq; iustus etiam si cãdit, resurgit, & cõtra consãentiã in dei misericordia nititur, sicut scriptũ est: Quoniã rex sperat in domino, in Psa. 20. misericordia altissimi nõ cõmouebitur.

Propositio Secunda.

Caueat ois Christianus ne unq̃ incertus sit, an deo placeãt opa sua, q̃ enim

138 DE CERTITVDINE CHARITATIS.
sic dubitat, peccat, & perdit opa sua cū
c̄ta, frustra q̄ laborat.

Condemnatio Parrificensium.

Huiusmodi consiliū loquēdo de certi-
tudine, ut supra, est temerariū, pernicios-
osum, & sacris eloquijs difforme.

Confutatio condemnationis.

- Iniuria ergo castigat Apostolus, cōiitijs in certitudinē*
1. Co. 3. *fidei Corinthiorū. An nō cognosatis uosmetipsos? Nesci-*
tis quia Christus Iesus habitat in uobis, nisi forte repro-
bi estis? Eax reprobus est, q̄ nescit Christum habitare in
Roma. 5. *corde suo. Caritas enim dei diffunditur in cordibus no-*
stris, p̄ spiritū sanctū, q̄ datur nobis. Et seruator ip̄ e sus
os coarguit infirmæ fidei. Modicæ fidei, inquiēs, quare
Mat. 9. *dubitasti? Et Hierē, Tu in nobis es dñe, & nomē sanctū*
1. 14. *tū inuocatū est sup̄ nos. Cū deus est in nobis, nomē dñi*
Hierē. 14 *inuocamus, ne derelinquat quos occupauit. Sicut Pau-*
Ro. 8. *lus ait, qd' spūs sanctus postulat pro nobis gemitibus in*
enarrabilibus, hoc est, habitans in nobis, nos postulare
Augusti. *facit, exponēte Augustino. Sicut nec aliquis potest dicē-*
1. Cor. 2. *re, dominus Iesus, nisi in spiritu sancto. Qui ergo hanc*
fidem spiritus non habet, nec dominum habet. Quod si
Roma. 14 *uera est uestra temeraria condemnatio, fallit nos Pau-*
Heb. 11. *lus. Omne quod non est ex fide, peccatum est. Et sine fi-*
de impossibile est, placere deo. Ambrosius quoq; nonni-

hil præsidij afferens Luthero libro de uocatione genti- Ambro,
 um. 1. Etiam, inquit, si in bonis moribus quis agat, male
 adhuc uiuit, si non in dei gloriam uiuit. Sed qui dubitat
 an opera sua deo placeant, conuinatur non uiuere in
 gloriam dei, ergo peccare conuinatur. Adduante ergo
 sacra eloquia, quibus difforme clamatis Lutheranium,
 imò apostolicum cōsiliū, si stoliditatis notam euadere
 cupitis. Nunquam debemus esse inerti an deo placeant
 opera nostra certitudine fidei, quam nobis ingerat spiri-
 tus ille diuinus. Nam qui non credit se deo in operibus
 placere, agit quod credit non bonum, & ergo peccat,
 aut si dubitet dumtaxat utiq; peccat. Est enim iuxta Ger Gerson.
 sonem, Regula, ut uocant, magistralis, Dubitans de ali-
 quo facto an sit licitum, & stante dubio illud agens, pec-
 cat. Impossibile quocirca dixerim hominem uirtuosam
 deoq; placatā posse ducere uitā, nisi dei erga se benignus
 & fauorabilis sit sensus ac gustus. Sicut scriptū est: Sen Sapient. 1.
 titē de domino in bonitate.

DE PECCATIS.

Propositio Prima ac Secunda.

Iustus in omni bono ope peccat.
 Omne opus bonum optime factum, est
 peccatum ueniale.

Condemnatio Parrisiensium.

Vtraq; harum ppositionum est falsa,

piarum aurium offensus ac bonorum operum infamatus.

Confutatio condemnationis.

- Quonia op̄a nostra semp̄ defeciora esse possunt, & plus habere puritatis, q̄ habet si preceptū charitatis implemus, cōsequitur illā qualēcūq; impuritātē peccatū & uitiū esse, cui ueniā precantur etiā sanctissimi qq; in
- Mat. 6.** carne agētes, in or. tiōe dominica, & dimitte nobis debita nostra, quare mēd. iāter errāt hij. M. N. hanc precationē, etiā cū ex intentissima charitate, ita precamur annihilātes, si in omni op̄e bono nō peccamus. **Augusti.** in epistola. 54. ad Macedoniū testatur, debita quæ iustissimus quisq; postulat remitti uere, & esse & diā peccata. Imō
- 1. Ioh. 1.** inqt, q̄ diāt se esse sine peccato, nō est in ueritate, & qui diāt se in op̄e optime factō sine pctō esse, ipse se seduat,
- Augusti.** & ueritas in eo nō est, ut etiā notat August. sermo. 2. et uerbosissime in lib. de p̄fectiōe iustitiæ hominis. Qui in libro quoq; de natura & gratia audet dicere. Si oēs sancti in unū cōgregati quærerētur, si peccatū haberēt, qd essent inqt, dicturi? Quia si dixerimus quia peccatū & c.
- Augusti.** Et idē de martyribus loquens. Cōterritus, inquit, respexit infirmitatem suam, & uidit non de se sibi esse presumendum, quantum enim ad ipsum hominem pertinet mendax est, sed gratia dei uerax est factus. Non est qui faciat bonum, nō est usq; ad unum, ait Psaltes. Et alibi,

Omnis homo mendax. Et in Genesi. Omne desiderium cogitationum cordis humani, uanum & prauum omni tempore. Et repetita hæc eadem sententia in cap. 8. Sen- sus & cogitatio humani cordis praua à pueritia. Item apud Esaiam. Omnes hypocritæ sunt & nequã, & uniuersum os locutum est stultitiam. Et in eodem. Ecce omnes uani & uana opera eorum, uentus & inane consilia eorum. Quibus luculentissimis prophetarum oraculis ostenditur, nos semper esse peccatores, semperq; peccare. Quod apertissime idem Propheta proloquitur. Facti sumus immundi omnes, & quasi pannus menstruatæ uniuersæ iustitiæ nostræ. Quæ uerba nostro conueniunt proposito, nec ne Bernardus est in medium deducendus, qui de his differens uerbis, sermone. 50. Nostræ, inquit, si qua est humilis iustitia, recta forsitan, sed non pura. Nisi forte meliores nos esse credimus, quã patres nostros, qui non minus ueraciter, quã humiliter dixerunt. Omnes iustitiæ nostræ tanquam pannus menstruatæ mulieris. Quomodo enim pura iustitia, ubi adhuc non potest culpa deesse? Recta tamen uideri potest iustitia hominum, si modo peccato non consentiat, ut non regnet in eorum mortali corpore. Nam prinũ hominis initio quidem non modo recta, sed etiam pura fuit, quamdiu ei datum est, nec sentire peccatũ. Ceterũ hæc ipsa, quoniã pura non fuit, & puritatem factile perdidit, & ne ipsam quidem retinuit rectitudinem suam. Non enim iustificat=

Psal. 115.
 Gene. 6.
 Esa. 9.
 Esa. 41.
 Esa. 64.
 Bernar.
 Esa. 64.
 Psal. 142.

- bitur in conspectu tuo omnis uiuens, ait is qui dei iustitiam minime ignorat. Hæc Bernardus. Audis o tortuose Latome, hanc Bernardi expositionem? Est ergo hæc
- Esa. 44.** sanctorum patrum uox, Omnes iustitiæ nostræ, ut par-
- Roma. 7.** nus menstruat. Quemadmodum & ista Pauli est, Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati,
- Hiero.** quæ est in membris meis. Hoc ille, inquit, Hieronymus in Epistola. 9. ad Saluinam pronuntiat, qui libere sub persona sua fragilitatem humani corporis fatebatur. Nō enim quod uolo bonum hoc operor, sed quod nolo malum. Et infra, Condelector legi dei secundum interiorem hominem, uideo autē aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, Vbi i genue fatetur Apostolus se bene operari secundum spiritum, at male secundum carnem, & ideo in uno eodemq; opere & peccare & bene operari. Atq; huius rei pulchram reddit rationem beatus martyr Cyprianus super oratione domini
- Cypria.** ca, Fieri, inquit, petimus uoluntatem dei in caelo & in terra, quod utrūq; ad consummationē nostræ uoluntatis pertinet & salutis. Nā cum corpus ē terra, spiritū possideamus ē caelo, ipsi terra & coelū sumus, & in utroq; id est, corpore & spiritu ut dei uolūtas fiat oramus. Est enim inter carnem & spiritū colluctatio, & discordantibus aduersus se inuicem quotidiana congressio, ut nō quæ uolumus ipsa faciāmus, dum spiritus cœlestis &

diuina querit, caro secularia & terrena concupiscit,
& ideo petimus impense inter duo ista ope & auxilio
dei concordiam fieri, ut dum & spiritu & carne uolun-
tas dei geritur, quæ per eum renata est anima seruetur.

Quod aperte & manifeste Apostolus sua uox decla-
rat, Caro, inquit, concupiscit, aduersus spiritum &c.

Gala. 5.

Quod ergo natum est ex spiritu, spiritus est. Vnde &
sancti sumus, quatenus spiritu renati sumus. Ad quod
natum est ex carne, caro est. Et qui è terra profectus est,
Iohanne teste, terrenus est, & terrena loquitur, sicq; ter-

Iohã. 3.

Idem.

reno, ueteri, & exteriori homini semper peccatum est,
quod secundum Paulum dicitur, lex membrorum. Quis
quis ergo spiritu ambulat, iustus & sanctus est, & non
peccat, quia è cælo profectus est. Verum qui adhuc tam
beatus nõ est ut uel ad punctum nullis moueatur deside-
rijs (tentatio est enim uita hominis super terrã sine ullo
interstitio) in hac parte peccator est & carnalis, quippe
qui peccatũ habet in carne, & cuius caro peccat. Nam si
cut sine carne non sumus, ita nec sine carne operamur,
ita nec sine uitijs carnis sumus, nec sine eis operamur,
cuius uno malo desiderio extincto, ilico aliud pullulare
pulchre beatus docet Cyprianus, in lib. de mortalitate.

Cypria.

Item Augus. Psal. 142. Noli putare te aliquid operari, nisi
in quantum malus est. Nullus enim unquã opus bonũ fe-
cit, tanta charitate, quanta potuit & debuit. Quare qui-
libet iniustus remansit, iniustus autem nõ potest in ope-

Augus. 8.

- re iniusto non peccare. Quod scite admodum idem doctor in Epistola. 30. ad Hieronymum de eo, Si quis totam legem &c. ostendit & probat. Et ut inquit generaliter breuiterque complectar, quam de uirtute habeam notionem, quod ad recte uiuendum attinet. Virtus est charitas, quam id quod diligendum est, diligitur, hæc in alijs maior, in alijs minor, in alijs nulla. Plenissima uero, quæ iam non possit augeri, quoadiu hic homo uiuit, est in nemine, quam diu autem augeri potest, profecto illud quod minus est, quam debet ex uitio est, Ex quo uitio, non est iustus in terra, qui faciat bonum, & non peccet. Ex quo uitio, Non iustificabitur in conspectu eius omnis uiuens. Propter quod uitium, Si dixerimus, quia peccatum non habemus nos ipsos seducimus, & ueritas in nobis non est. Propter quod etiam quantumlibet profecerimus. necessarium est nobis dicere, dimitte nobis debita nostra, Ecce charitatis defectus, qui cuncto quantumuis sanctissimi hominis operi, peccatum ab Augustino astipulantibus scripturis proclamatur, unde & in omni opere peccatur. Et tamen dicuntur non peccare, etiam si in consummata sit eorum iustitia, ubi deus aut illa carnis desideria, aut minus charitatiuam actionem non imputat ad peccatum, quia, ut ait Bernardus, sermone de Annuntiatione. Vitæque peccatum quod factum est, non potest non fieri, ipso tamen deo non imputante, sic erit quasi non fuerit. Per speciuam autem fit, idem hominis sancti opus & peccatum

tum esse & optime factū, sed diuersis respectibus. Peccatum est, & malum secundum rigorem iudicij dei, quia illud opera sanctorum bona ferre non possunt, iuxta illud: Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis uiuens. Cum autem iudicium eius sit uerax & iustum, non damnat opera, quae prorsus sunt inculpabilia, nulli enim facit iniuriā, sed sicut scriptum est, reddit unicuique iuxta facta sua, at cum illi se non audeat committere, constat & consequitur opera bona, eo respectu esse semper peccaminosa, polluta, & immunda, & hoc propter partem nostram ut dixi, carnalem aduersam deo, & ob imperfectam charitatem. At eadem opera bona sunt candida & impolluta, respectu benignitatis misericordiae diuinae, quae super nos ex eius gratia & dono regnae spurāe, et illorum bonorum operum inquinamenta ipso deo tege[n]te non imputantur, sed misericorditer remittuntur. Quapropter ne hos duos respectus, iustitiae uidelicet & misericordiae diuinae separemus, ipsi sancti patres crassius hoc tradiderunt. Aug. super Iohannē: Quid meruimus? interroget iustitiam, inueniet poenam, interroget misericordiam, inueniet gratiam. Idem nono confessionum, cap. 13. Vae laudabili uite hominum, si remota misericordia discutias eam. Quia uero non exquisis delicta uehementer, fiducia aliter speramus, aliquem apud te locum inueniri indulgentiae. Si laudabili uite hominum re-

- mota misericordia imprecatur ut, quod notat in sacra
 scriptura eternam damnationem & gehennae supplicium,
 consequitur, quod secundum iustitiam diuinam, etiam
 optimum cuiusque opus sit damnationi obnoxium,
 nisi misericordia succurrerit solis miseris & peccatori-
 bus necessaria. Vnde beatus Hieronymus li. 2. contra Pe-
 lagianos: Ecce Iob, inquit, immaculatus & sine quere-
 la, & abstinens ab omni malo, quali sine iustitia corona-
 tur, ut misericordia indigeat. Idem libro. 1. Tunc iusti su-
 mus, quando nos peccatores fatemur, & iustitia nostra
 non ex proprio, sed ex dei consistit misericordia, quare
 misericors est & ignoscentis dei, non uolentis neque cur-
 rentis hominis. Gregorius in moralibus, psal. super Iob
 Grego. 2. Non iustificabitur homo compositus deo, quia omne
 meritum uirtutis nostrae, uicium esse conspiciatur, si à iu-
 sto arbitrio districtè iudicatur, ideo rectè subiungit: Si
 uoluerit contendere cum eo, non poterit unum respon-
 dere pro mille. Secundo ibidem super illud: Si repente
 interroget, quis respondebit ei: Quia, inquit, si remoti
 pietate discutitur in eo examine, etiam iustorum uita suc-
 cumbit. Tertio ibidem: Si habuero quippiam iustum,
 non respondebo, sed meum iudicium deprecabor. Ut enim,
 inquit, sepe diximus, omnis humana iustitia, iniustitia
 esse conuincatur, si districtè iudicatur, praeter ergo post iu-
 stitiam indiget, ut qui succumbere discussa poterat, ex
 sola iudicis pietate conualescat. Quarto ibidem: Verebor

omnia opera mea, sciens quia non parās delinquenti. Ecce uir sanctus in operibus omnibus non malis, quæ non faciebat sanctus, ut testatur de eo dominus in principio libri, timet, & deliquisse se ac minus fuisse, ibi Gregorius dicit: Quæ aperte egerim uideo, sed quid intus latenter pertulerim ignoro. Quinto ibidem: Si fulserint quasi mundissimæ manus meæ, tamen sordibus intingens me, Quia quousq; pœna corruptionis astringimur, quantumlibet rectis operibus, ueram mundiciam nequaquam apprehendimus, sed imitamur. Et infra: Quia per studia recte operationis exercet, in tua tamen noticiâ uideo, quia mundus non sum. Et in fine moralium: Quis inter ista remanet salutis locus, quando & mala nostra, pura mala sunt, & bona nostra quæ nos habere credimus, pura bona esse nequaquam possunt. Patet itaque his irrefragabilibus scripturæ & doctorum uerbis, opus bonum in iusto natura sua esse immundum, carnale, ac peccaminosum, quod sola misericordia ignoscente, purum, spirituale ac meritorium efficiatur. Verum Sophistarum aliquis hic obgruaniens scripturas fortassis erit obiecturus, quæ indicent nihil esse peccati in opere bono & licito, ut est illud: Virgo nubens non peccat, Et apud Mattheum: Si

1 Cori. 7.
 Matt. 6.
 Lucæ. 11.
 Romæ. 4.

Abraham. Oportet ergo eam, inquit, fidem fuisse peccatum, & peccatum reputatum illi ad iustitiam, sic miseri Aristotelis ant Sophistæ, scripturarum planè in scijs, quæ duplex definiunt peccatū, regnans aut dominans, & subiectum aut seruiens. De regnante autem, id est,

Roma. 6. mortali, loquitur Paulus ad Romanos: Ne igitur regnet peccatum in mortali uestro corpore, ut obediat illi, scilicet peccato per cupiditates eius corporis. Vbi Augusti-

Augustin nus de his Apostoli uerbis: Non dixit, inquit, non sit, sed non regnet. Inest peccatum, cum delectaris, regnat, cum consentis. Et unde, inquit, mente seruis legi dei, nisi quia displicet tibi uita tua? Unde carne lege peccati, nisi quia non desunt suggestiones & delectationes male? Unde & idem doctor nominat hanc uitam, totam tenta-

Hicrony. tionem, libro confessionum. 2. capi. 32. & Hieronymus ad Rusticum qui lapsus fuit, epistola. 45. qui inter cætera non, inquit, habitat in carne nostra, bonum nec agimus quod uolumus, sed quod nolumus, ut aliud mens de syderet, aliud caro facere cogatur. Et paulo superius, Nullus quidem mundus à peccato, ne si unius quidem diei fuerit uita eius. Astra quoq; ipsa non sunt munda in conspectu eius. Si in cælo peccatum, quanto magis in terra? Si delictum in his qui carent tentatione corporea, quanto magis in nobis, qui fragili carne arcundamur, & cum Apostolo diamus: Miser ego homo, quis

Roma. 7. me liberabit de corpore mortis huius? id est, de peccan-

di affectibus. An non aperte hic protestatur delictum nobis inesse ex carnis corruptela, sicut Augustinus ex charitate imperfecta, & Gregorius ex iustitia inconsummata? & hoc peccatum etiam sanctissimo nostro inest operi, sed non dominans peccatum. Talibus enim sanctitate conspicuis Paulus loquitur: Peccatum, inquit, uobis non dominetur. Et quotienscumque scripturae & patres asserant, peccatum non inesse operi bono & diuino, loquuntur de hoc dominante peccato. De peccato autem subiecto, id est, ueniali, de quo Genesis. 4. scribitur: Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius, bono naturaliter inesse operi, sed gratia sanante tanquam non sit ignoscenda, satis superque probatum reor. Itaque sic Lutherus uult iustum in omni opere bono peccare, quemadmodum Iohannes Apostolus asserit eum qui natus est ex deo non peccare, cum tamen secundum eundem, si dixerimus quia peccatum non habemus, ueritas in nobis non est. Vnde ille qui natus est ex deo, non peccat, id est, exponente Bernardo, tantundem est ac si non peccet, pro eo quod non imputatur ei peccatum. Itidem de peccato operis boni quod ex misericordia dei non imputanti est tanquam non sit, quod tamen misericordiae ignoscantia postposita ex natura sua peccatum est. Qui capit, capiat.

Augustin

Gregor.

Roma. 7.

Gene. 4.

I. Ioha. 1.

Bernhar.

Propositio tertia.

Quomodo omni tempore poenitemus

& resipiscimus uitium est.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio ut uicium dicat culpā, ad sensum scribentis est falsa, irrationabiliter, & ex erroneo scripturę intellectu asserta.

Confutatio condemnationis.

- Lucę. 13.** Ergo falsus & irrationabilis est Saluator, qui iubet
1. Theſ. 5. nos semper orare, & nunquam deficere. Et Apostolus: Sine intermissione orate. Et apud Lucam: Si quis uult uenire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. At ille semper, ut inquit, orat, qui non cessat benefacere, ac mala desideria uitare, non talis semper resipiscat? Orat itaq; , non qui labra concutit, sed qui quotidie corporis sui mortificatione crucem baiulat. Diuus Hieronymus, Matth. 10. Ne semel putemus ardorē fidei posse sufficere, semper crux portanda est, ut semper Christum amare doceamur. Ita
2. Cor. 4. Apostolus portabat iugiter carnis mortificationē in corpore suo, quod qui facit omni tempore, semper orat, semper pœnitet. Ita Propheta: Benedicam dominum in omni tempore, semper laus eius in ore meo. Et apud Lu.
Psal. 33. Putatis quia ipsi debitores fuerint prę omnibus Galileis, quia talia passi sunt? Non dico uobis, imò nisi resipueritis, omnes similiter peribitis. Ecce, an non omnibus resipiscantiam indiāt? Et apud eundem: Oportebat

prædicari sub nomine eius pœnitentiam ac remissionem peccatorũ in omnes gentes. Nunquid igitur nõ Euangelica tuba, unam sonat pœnitentię annunãationem? Certe Leonis clara stat sententiã, qui totam uitam Christiani hominis, si sit secundum Euangelium, crucem & continuũ martirium esse confirmat. Cæterum, isti qui in crocis sunt enutriti, sed stercorea uerius amplexi, crucem reformidant, terrentur pœnitentię uocabulo, crucis Christi inimici, Christo indigni. Non aliter nunc Euangelium & crucis ferendę præconium theologis sapit, atq; olim Iudæis, ipsa ueritatis tuba, quam ob hoc impatientius ferebant, q̃ eorum operibus reclamaret. Sic luxurioso uerbum castitatis offensio est. Sic Sybarita sobrietatis monitorem explodit. Sic male coit cum superbo Moabita, humilitatis precor. Sic Sathan obiurgat ueritatem. Quid mihi & tibi Iesu fili Dauid? Hieronymus epistola. 45. Quod si quidam iusti appellantur in scripturis, & nõ solum iusti, sed etiam iusti in conspectu dei, iuxta illam iustitiam appellantur iusti, puniendo scilicet se, secundum quod dictum est: Septies in die cadit iustus. Si cadit, quomodo iustus? Si iustus, quomodo cadit? Sed iusti uocabulũ non amittit, qui semper per pœnitentiam resurgit. Ergo quia semper peccamus, semper pœnitere & resipiscere debemus.

Lco.

Luc. 9.

Hiero.

Prou. 24

Propositio quarta. M. L.

Hoc est mortalium mortalissimũ, non

credere se esse damnabili, & mortali peccato obnoxium coram deo.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio est falsa, impia, desperationis inductiua, & sapiens hæresim

Confutatio condemnationis.

Procedit Lutheri sententia: Si uirium mearum tantum rationem habens uelim emetiri opera mea, tanq̄ à me profecta, qui enim sibi sic persuaderet, mortiferis se nullis peccatis illigatum, mortalis peccati culpam non euaderet. Nam cum per fidem in Christum, spiritū domini in anima mea aduertere queam, si tamen ad mea ipsius opera respiciens non letalia censeam, cū quibus iudex in iudiū ingrederetur, profecto ad insaniam usq; errarem. Quis enim sese iustificare potest? Quod illud opus hominis? quod non adulterium & letiferum reperitur, si iuste & amussatim à diuina iustitia iudicetur? Vnde & Gregorius. 29. moralium: Væ laudabili uitæ hominum, si remota pietate iudicatur, quia disiricte discussa, inde ante oculos iudicis, unde se placere suspicatur, obruitur. De quo latius supra. Faciat ergo stulta de se confidentia, exaltetur ardens in Christum confidentia. Iob hoc præclare animaduertit, cuius ipsa præconium canit scriptura, q̄ in nullis labijs peccauerit, uir simplex, rectus, ac timens deum, cum de se suam aperit confidentiam dicens: Si iustificare me uolucro, os meum

Grego.

Iob. 1.

condennabit me. Si innocentem ostendero, prauum me comprobabo. Etiam si simplex fuero, hoc etiam ignorabit anima mea. Et infra: Verebar omnia opera mea, scilicet Iob. 9.
 ens quia non paras delinquenti. Si autem sic impius sum, quare frustra laboraui? Si lotus fuero quasi aquis niuis, & fulserint uelut mundissima manus mee, tamen sordibus intingens me, & abhominabuntur me uestimenta mea. Hæc confessio, hæc credulitas cuius iusto digna, uobis Parrisiensibus non uidetur necessaria, quia fortasse alia uia eaque compendiosiore, iusti, loti, & mundi reddi poteritis, quam qua beatus propheta se iustum, lotum, mundum fore intelligeret, hoc est, per proprie iniustitie, turpitudinis, misericordieque confessionem. Hinc Psal. quia non esset insanus neminem delicta posse intelligere, & proinde de se inartum dei iudicium auertit etiam iustus & Psa. 142.
 poenitens: Ne intres, inquit, in iudicium cum seruo tuo, quia &c. Sic Paulus cum testaretur suam innocentiam, ne inde superbiret, aut ne se nullis peccatis obnoxium per hoc insinuaret, dicit: Nihil mihi confaus sum, sed non in hoc iustificatus sum. Sapit hæresim quicquid uestro captui non fuerit accomodum. I. Cor. 4.

Proposito quinta.

Theologi docentes regula sua, uenias lia peccata esse distincta a mortalibus, ad insaniam perditissime nituntur trahere hominum conscientias.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio est stulte & presumptuose asserta, sacris doctoribus iniuria, & in quantum pretendit, uenialia non distingui a mortalibus, est hæretica,

Confutatio condemnationis.

Clarum est quodlibet peccatum, aut quodlibet opus hominis per fidem operantem, per dilectionem esse ueniale, non mortiferum. Contra omne opus sine fide operante per dilectionem, esse mortale, & letiferum. Prior pars assumpti dependet ex superioribus ubi diximus, iustum in omni opere bono peccare, quod peccatum ueniale appellamus, id est uenia dignū, quippe quod deus non imputat, qm̄ sine eo uiuere nō possumus, & tamen peccatum facit iustus, quia minus facit, quā debet, ob imperfectam charitatem, quæ nulli cōtingit in hoc mortali corpore. Posterior pars innuitur dicto Saluatoris:

Iohan. 3.

Qui de terra est, de terra loquitur, terrenus quicquid loquitur, terrenum est, & non potest infidelis anime arbor, fructus bonos proferre. Stulte ergo Theologastri in aliquibus sibi ueniam promittunt, secure ingredientes iudicium domini, & in alijs de uenia perditissime desperant, ne habita quidem fidei ratione. Fides enim ut nulla sint opera esse mortalia, ita & infidelitas nihil nisi letiferum parere potest. Quare fides sola ut lapis lydus auri est index, cuius speciei, quodq; sit peccatum, ar-

guit. Cuius usus & experimentum quia aliquod annos ignotum & suppressum extitit, emerferunt, & enata sunt infantilia illa nugamēta Theologorū, quibus peccatorū altitudinem, enormitatem, & pondus conantur nudim peruestigare, librare, & expendere, quo factum est, ut non aliter peccata in filias & nepotes, tum hos in ramos porrexerint & disseuerint, quān si eorū equilibrio appendenda sint in die iudicij, ut iam deo nihil relinquant, quod non ipsi prius dijudicarint. Manifesta opera carnis habemus in sacris literis, quae manifestaria flagitia regnum dei non consequentur, nisi misericordia dei remittantur. Venalia iustorū peccata, petrae, id est, fidei soliditate colliduntur, impinguntur, & confringuntur. Septies in die cadit iustus, & toties resurgit. Nam petrae beneficio fidelis manet. Galat. 5. Pro. 24.

DE PRAECEPTIS.

Propositio prima. M. L.

Qui negat deum nobis impossibile iussisse, pessime facit, & q hoc falsum esse dicit, plusquam pessime facit.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio est scandalosa, impia, legis christianę infamatiua, ac authore Augustino in deum blasphema.

Confutatio condemnationis.

- Magistri nostri Parisienses, Seruatoris nostri dictū scandalosum, impium, & christianæ legis infamatiuum
- Matt. 19. faciūt, ubi rogarēt discipuli: Quis potest saluus fieri? Respondit dñs: Apud homines hoc impossibile est, sed deo possibile est omne uerbū. Et illud Sapientis, eandem incurrit infamiam: Sācram q̄ non poteram cōtinens esse, nisi dominus dederit. Quod quidem Sapientis elogium
- Augustin Augustinus libro de perfectione iustitiæ huc non inepte accomodat, quo loco aperte declarat homini mādata dei impossibilia esse. Præterea Paulus electum dei organū,
1. Cor 12. quid nostris uiribus negatum sit, aperit: Nemo, inquit, potest dicere, dñs Iesus, nisi in spiritu sancto. Quod sine nomen quidem Christi proloqui possumus, ut id cedat in cumulum meriti, nisi spiritus sancti beneficio, quid glori osuli hic nobis adblandimur? quid suffreni (quod dicitur) nobis uidemur, ut mandata dei uiribus humanis ātra gratiam impossibilia negemus? Nō est blasphemus in deum, qui suam impotentiam non dissimulans, ardentiori rapitur in deū animo, ut inde referat uirium augmentū et robur, per quæ legis diuinæ uerus reddatur obseruator. Præterea generali regula mandata dei non impleri, nisi
- Augustin gratia, diuus testatur Augusti. 1. retractationum ca. 19. Mandata dei implentur, quādo quicquid nō fit, ignoscitur. Nonne aperte hic dicit, mandata dei impleri nō operantibus planè nobis, sed dei gratia ignoscente? Nullus ergo potest implere dei mandata, sicut per omnia satis

faciat mādatis dei, ut ignofa nihil fit opus. Sed iam Bernar-
 nardū audianus super cantica, sermone. 50. Est duplex **Bernar.**
 charitas in actu & in affectu. Et de illa quidē quae
 operis est, putō datam esse legē hominibus, mandatūq;
 formatum. Nam in affectu, quis ita habeat ut mandatur
 Ergo illa mandatur ad meritum, ista in praeium datur
 Cuius initium quidē, profectumq; , uitam quoq; praesentem
 experiri diuina posse gratia non negamus, sed
 planē consummationem deferimus futurae felicitati. Quo
 modo ergo iubenda fuit, quae implēda nullo modo erat?
 Aut si placet tibi magis de affectuali charitate datum
 fuisse mandatum, non inde contendo, dummodo acq̄
 scas & tu mihi, quod minime in ista uita, ab aliquo homi
 num possit uel potuerit impleri. Quis enim sibi arroga
 re id audeat, quod Paulus ipse fatetur se non comprehen
 disse? Nec latuit praep̄torem praep̄ti p̄odus hominum
 excedere uires, sed iudicauit utile ex hoc ipso, suae illos
 in sufficientiae admoneri, ut et scirent sanē ad quem iusti
 tia finem niti pro uiribus oporteret. Ergo mandando im
 possibilia nō praeuariatores homines fecit, sed humiles,
 ut omne os obstruatur, et subditus fiat totus mundus deo
 quia ex operibus non iustificabitur omnis caro corā illo. **Roma. 3.**
 Accipientes quippe mandatum & sentientes defectum **Titum. 3.**
 clamabimus in coelum & miserebitur nostri deus, &
 sciamus in illa die, quia non ex operibus iustitiae quae fecerimus nos, sed secundum suam misericordiam saluos nos

sciat. An ergo non praecipit impossibilia, ob id ut misericordiam suam nobis commendet? Vtq; Insuper cum M. N. dicant in hac uita nulli gratiam consummatam dari, sed semper augeri, cum ipsa ad dei mandata implenda dumtaxat detur, uel quis hinc non intelligit (nisi stipes sit aut caudex) in ea parte non satisfieri mandatis dei, ubi deest consummata gratia, quae nulli contingit luteas has domos incolenti omnibus suis numeris absoluta.

Propositio secunda.

Sola duo ultima decalogi praecipita sunt, quae a nullo quantūlibet sancto aliquo modo implentur, cetera omnia implent. Sed in his duobus manent rei et peccatores, quia nihil de istis implent.

Condemnatio Parisiensium.

Hec propositio est erronea, impia, in legem & legislatorem blasphema, & in sanctos contumeliosa.

Confutatio condemnationis.

Si impie & erronee asserta à Luthero praesens sit assertio, profecto insigni doctrina clari, Augustinus et Ambrosius eodem configuntur pugione. Augustinus super Ioannem tractatu. 41. arca finem dicit: Quae est enim perfectio boni, nisi consummatio & finis mali? Quae autem consummatio mali, nisi quae lex dicit: Nō cont

Augustin

Exo. 20.

cupisces? Omnino non concupiscere, perfectio boni est, quia consummatio mali est. Hoc dicebat ille, perficere bonum mihi non adiaet, quia non poterat efficiere ut non concupisceret. Non possum, inquit, implere quod dictum est: Non concupisces. Quid ergo opus est ut impleas? Post concupiscentias tuas non eas. Hoc agite interim quamdiu sunt illiatae concupiscentiae in carne, ut paulo superius. Quamdiu, inquit, peccatum necesse est esse in membris tuis, saltem ei regnum auferatur. Quando ergo plena & perfecta libertas erit? Quando nullae inimicitiae? quando nouissima inimica destruetur mors? Eandem sententiam uideo apud eundem de uerbis Apostoli, sermone. 3. & 4. Ambrosius libro de bono mortis, capite. 3. ibi: Sacrificabo hostiam laudis, Non sacrifico, inquit, sed sacrificabo, significans illud perfectum esse sacrificium, quando unusquisque dominio corporis huius uinculis absolutus, assisteret & offerret se hostiam laudis, quia ante mortem nulla est perfecta laudatio. Hieronymus super illud psalmi: Placebo domino in regione uiuorum. Quid loquitur iustus? Quia uerba & opera bona non habeo, & sanctus uideor & laudor ab hominibus. Ego autem noui conscientiam meam. Scio quibus cogitationibus cor meum fluctuat, scio quante in me libidines ueniunt, & uideo aliam legem repugnantem menti meae, & captiuantem me in lege peccati, propterea dico, miser ego homo, quis me liberabit de

Deu. 5.

Roma. 7.

Ambrosi.

Hierony.

Psal. 114.

Roma. 7.

- Psal. 123.** corpore mortis huius. Et ideo dico: Ab occultis meis munda me domine, & ab alienis para seruo tuo. Non est meum quod parturio. Nolo cogitare mala, & cogito. Nolo cogitare malum, & quasi captiuus & inuitus in malam cogitationem trahor. Sed quoniam in mea potestate non est aut cogitare, aut non cogitare quae mala sunt, propterea dico, aliena quidem sunt, quae ueniunt in cor meum. Sed quoniam necessitas mihi imponitur, propterea dico. Ab occultis meis munda me. Aliena quidem sunt peccata, sed quia suscipio ea, dico in alienis peccatis, para seruo tuo. Hoc autem quare dixi? Quoniam dixit
- Psal. 114.** Propheta: Placebo domino, non placeo, sed placebo. Hic enim quod scio, non possum esse perfectus. Siquidem Apostoli, & sancti, non ausi sunt dicere, sancti sumus, nec placeo, sed placebo. Hec Hieronymus, modo titulus non fallat. Ambrosius loco praetato paulo inferius. Bona est uita absoluto certamine, ut iam lex carnis, legi mentis repugnare non nouerit. Morte igitur hominis extinguatur concupiscentia, & praecpta implentur. Si iustus Paulus, si iustus Augustinus, pius Ambrosius, non potuerunt gloriari de uicta & superata concupiscentiam uita superstiti, scio Parisiensibus id non concessum, ut concupiscentiae malum euellere queant charitatis consummatione, quae nulli hic potest obtingere, ut iam lex membrorum nihil repugnet legi mentis. Si purissimum triticum habuit mixtus paleas

*paleas, utis Hieronymianis utar uerbis, quid de nobis
dici potest, de quibus scriptum est, Quid paleis ad frumē Hierc. 23
tum, diāt dominus?*

Propositio Tertia.

Omne præceptum dei magis positum est, ut ostēdat præteritū, & præsens peccatum, q̄ ut futurum phibeat, siquidē iuxta Apostolum, Per legem nihil nisi cognitio peccati.

Condemnatio Parrisiensium.

Huius propositionis prima pars est falsa, temerarie & sine ratione asserta. Secunda uero q̄ iuxta Apostolum per legem &c. est erronea, legi intētioniq̄ Pauli contraria.

Confutatio condemnationis.

Quoniam satis ac super docuimus legem non nisi iram operari iuxta Apostoli sententiam, & tantum positam ad conuincendam iniquitatem, nō ad iustificationē, quasi ea gratiam conferre ualeat. Manifestarium esse puto, legem magis positam, ut ostendat peccatum præteritum, q̄ ut futurum prohibeat, cū id sine gratia dei quam lex non habet in manu, fieri nequeat, quod perspicue docet Apostolus. Sed peccatum non cognoui nisi per legem, & non uno loco affirmat ex lege nō esse iustitiā, Romd. 7.

Quapropter quod posteriorem partem propositioni legi, & intentioni Pauli, contrariam blatrant, nihil quicquam mouerit, nisi si quam aliam genuinam Pauli mentem offerant in lucem, id quod facturi sunt ad Kalendas græcas. Nam hanc literariam, & uere theologiam palestram, pollicæ nimirum refectos habentes, & sue temeritatis non nescij, & horrent & refugunt, qui clamoribus tantū fortis Darhetas exprimere, & uoce quam si Stentorea triūphare didicerūt, nō secus atq; ille præputatus Philisteus, qui Dauidi exprobrat, q; pusillus et despecto uultu, & item inermis, baällo tantum fretus, quo uel canem abacturus uidebatur, & lapillis prodiret cū Poliphemo congressum habiturus, & gladiatoria commissurus. Sed encomium canens, ante uictorian magna trophea crigebat, quæ tueri ita non potuit. In quem modū, & hij magnifici, clamosi, fastuosi theologi præfractam illam æmulationem sunt inclinaturi, quinq; illis ē torrente illius fontis, aquæ uiuæ salientis in uitam æternam, petitis lapillulis, quibus se communiuit Lutherus, humili & despecto habitu aduersarijs obuiā tendens, nihil territus quibuscunq; opprobrijs, infamia, morsibus.

Ambro. Ambrosius libro de Iacob, & uita beata cap. 6. Luthero apertis uerbis suffragatur.

Propositio Quarta.

Quia hominī charitatē habenti, Nulla lex necessaria est, ideo p hoc præceptū,

Sabbata sanctifices, nō opus praecipitur, sed quies.

Condemnatio Parrificensium.

Hæc ppositio est ex erroneo scripturæ intellectu asserta, iure in cōcilio Viennē si contra Begardos reprobata & hæretica.

Confutatio condemnationis.

Nō queritur quid in quibusdā cōalijs damnatū sit, sed quo iure, quodq; sit improbatū. Quoniā igitur ut in omnibus alijs, ita nec in hac ppositione adduatis, quibus hæc Lutheri scripta demoliamini. Ambrosius uidetur hoc eodē carbone notādus cū Martino, q; erroneæ hæc dicat. Roma. 3. Nō opus est lex, cū iustus p fidem iustificetur, sicut scriptū est, In hoc qui credit, iustificatur. Et Apostolus, Iusto nō est lex posita, sed tantū iniustis, et nō subditis. Qui fidelis est, fidem non habet oiosam, laudat dominum, in cūctis benediatur deus. Et quomodo lex ponatur ei, qui spiritu afflatus diuino, nihil agit p se, quod deus non operetur?

Ambro.

Roma. 3.

1. Timo. 1

Propositio Quinta.

Istud præceptum tertium, Sabbata sanctifices, cessauit, pprie, imo omnia quo ad perfectos Christianos, quia iusto nō est lex posita.

Condemnatio Parisiensium.

Hæc ppositio est erroneo scripturæ intellectu asserta, iure i Cōcilio Viennēsi cōtra begardos reprobata et hæretica.

Confutatio condemnationis.

- Augusti.* Cum Luthero hic Augustinus in eadem est sententia, ad Ianuarium his uerbis, Ideo inter omnia illa decē præcepta, solum tibi quod de sabbato positum est figurate obseruandum præcipitur, quam figuram nos intelligendum, non etiam per oäum corporale celebrandam suscepimus. Cum enim sabbato significatur spiritualis
- Psal. 45.* requies, de qua dictum est, Vacate & uidete, quoniam ego sum deus, & qua uocantur omnes homines domino
- Mat. 11.* dicente: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis &c. Tollite iugum &c. & inuenietis requiem animabus uestris. Cætera tamen ibi præcepta, proprie sicut præcepta sunt sine ulla figurata significatione obseruamus. Hæc ille. Cui sententiæ cōsonat illud Apostoli, Nemo uos iudicat in cibo & potu, aut in tempore dici festi aut neomeniæ, aut sabbatorum, quæ sunt umbra futurorum. Perpetuum agit sabbatum in Christo, qui cum domino unus effectus spiritus absorbetur, ut legem ne respiciat quidem, nec operum legalium habeat rationem, ad spiritum subuectus & Christum indutus, In lege domini meditatur die ac nocte, quæ immaculata est conuertens animas, quæ diuinitus inspirata utilis est ad do-

endum &c. quæ alia est ab eo quæ humano studio ac-
 quiritur, & quæ tabulis aut membranis exâpitur. Deus
 ipse iusto exemplar est, quæ summa, perfectâ, sanctâq;
 est lex, quæ ab omni lege nos eximat, oēs alias leges cor-
 rigit, quæ nos iustus non reddat nisi hæc diuina charita-
 tis lex doceat, ut eius consilio cuncta faciētes, quod Hie- Hiero.
 ronymus ait. 2. Timo. 3. Iusta iuste faciāmus, ut iugem
 etiam ab operibus peccati agamus sabbatismū. Vnde &
 Augustinus in caput Iohannis. 9. Sabbatum spirituale, Augusti.
 hoc est, nō habere peccatum. Omne opus ait seruile non Deu. 5.
 faciētis in eo. Quid opus seruile? Omnis qui facit pecca- Iohan. 3.
 tum, seruus est peccati. Iudæi ergo sabbatū carnaliter ob-
 seruabāt, spiritualiter utolabant. Nobis spiritualiter ob-
 seruandā præcipitur. Hæc Augustinus. An nō ubi spiri-
 tus domini, ibi libertas? Sabbatū semp agit, quisquis ope-
 ranti in se spiritui nihil reclamât.

Propositio Sexta, Mar. Luthe.

Infirmis qui nondū sunt mortificati se-
 cundū ueterē hominem opus est ut cer-
 tis officijs, dieb⁹, modis occupētur. Vis-
 giljs, ieiunjs, oratiōibus, disciplinis et
 similibus, quibus pueniāt ad pfectū in-
 terioris homis, Ut ubi corpus fuerit ca-
 stigatū & in seruitutē fuerit redactū, &
 mortificatæ passiones, tum ipsa cessent

paulatim, & tantū minuātur quantū p̄
fecerit iterior homo, adeo ut si p̄fectus
fuerit illa omnino cessare debeāt.

Condemnatio Parrisiensium.

Ista p̄positio cū duabus p̄cedētibus
est erroneo scripturæ intellectu asserta
iure etiam in cōcilio Viennensi contra
Begardos reprobata & hæretica.

Confutatio condemnationis.

Quatenus ceremoniæ, studia, conatus, uigiliæ, discipli-
næ, conducūt ad charitatē ad mortificationem carnis, nō
sunt abijcēda, quin & ea oīa necessaria sunt infirmis,
donec in Christo solidi hæc contēptui habere incipiāt. E
regione aut horū operū fiduciæ inniti & sup̄bire, quæ
foris exterioribus quibusuis mēbris, & corpe aguntur,
est in Iudaismū à lege euāgelicā recādere. Sed nihil suspi-
ciētes hæc exteriora ueluti factō gradu ab his, quæ nos
nimīū irretiūt, assurgere debemus ad uiciora & poti-
ora salutē, ut tū demum sensim abducti ab operū fiduciā
(quæ ex se aut nihil sunt, aut equalia sunt seclusa gra-
tia) spū. alibus inherēamus, & instupescamus, recogitā-
tes & iugiter animo uolutātes & cōfitētes domino, quo
niam in seculum misericordia eius. Hæc probantur per

Roma. 3. Apostolum. Plenitudo legis est charitas, ubi ergo dile-
ctio, ibi legis plenitudo, ubi plenitudo, ibi nihil deest.

quare habenti charitatem, lege nihil est opus. Nam qui 1. Iohã. 4.
 manet in charitate, in deo manet, id quod non fit legis
 scriptæ beneficiò. Item alibi. Omnis lex in uno sermo-
 ne impletur. Diliges proximum, sicut teipsum. Qui de- ROMA. 15
 um diligit, legem adimpleuit, Dilectio non obtinetur
 legis operibus, quod nemo ignorat, sed per spiritum san-
 ctum gratis datur. Et ad Timotheum scribens: Finis, in- 1. Timi. 1.
 quit, præcepti est charitas de corde puro, conscientia bo-
 na, fide non ficta. Cum Collossensibus scripsisset, Mor- Collo. 2.
 tificate membra uestra, quæ sunt super terrã, scilicet im-
 mundiciam, fornicationem, adiecit. Super omnia autem
 charitatem habentes, quod est uinculum perfectionis.
 Vbi perfectio est, ibi non est defectus. Sine lege datur
 charitas ex dei dono, quam quisquis habet, lege nõ præ-
 mitur ulla, ut qui solo spiritu agatur. Si labitur interim
 fortior resurgit. Iustitiarum uero qui hanc legis perfecti-
 onem in se experiuntur, operibus, uigilijs, ceremonijs
 corporalibus, & uisibilibus rebus se saluandos putant.
 Contra qui charitate dei imbutus, quam legis loco hæ-
 bet, noua factus creatura renouatur de die in diem, in
 agnitionem dei & ueritatis, quo prouectus autore spi-
 ritu despicit, & nihil momenti haberi putat, ceremoniarum
 inanem usum, ut quæ nihil bonæ frugis adferat ani-
 mæ, dum charitatem nihil promoueat. Neq; despicit ut
 anxius rationem habes, quibus uescatur, quibus uictitet,
 quantum psalmorum, quot peculiarum chiliades admirat

muret uoæ & labiorũ strepitu, quippe qui oĩa sua studeat una metitur charitate, hucq; seratur totus, ut deũ ardeat, ut in deũ transformetur, ut illius corpori altius inseratur, ut deniq; cũ eo unus effectus spũs, & ipse sanctus pfectusq; sit sicut deus (cuius est sicut filius charissimus imitator) sanctus ac pfectus est.

DE CONSILIIIS EVANGELICIS.

Propositio Prima.

Illud uerbum Christi Matthæi, 5. Qui te percusserit in maxillam dextrã &c. Et illud ad Romanos, 12. Nõ uos defendentes charissimi, nõ sunt cõsilia, sicut etiam multi theologi errare uidentur, sed præcepta.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, legis Christianæ nimium oneraria, & sanæ intelligentiæ scripturæ aduersa.

Confutatio condemnationis.

Patientiam & æquanimitatem ut doctrina ita & exemplo commendauit nobis Christus. Ex carne & concupiscentia nobis est innatum, ut impatientius seramus contumeliam, ut uindictæ simus cupidi, sed hæc legem membrorum, lex ipsa Christus, qui nostra est patientia, refrenat & mortificat. Si uoles lucẽ clarius, & quasi in

speculo contemplari, num uere mortificas opera carnis,
 & uiua lege regaris. Age, mandauit seruator. Qui te p- Mat. 5.
 cussit in unam maxillam, præbe ei & alteram, q̄ si nõ
 faas à charitate exadiisti, & si non resistis affligenti, spi-
 ritus est qui hanc legem carnis, correxit, qua alioqui re-
 ferire, aut saltem declinare iniurias promptulus esses.
 Sic ergo necesse est, ut prius moriatur quod animale 1. Cor. 15.
 est, quam resurgat quod spiritu. de est. Sic, si granum Iohã. 12.
 frumenti deiectum in terram mortuum fuerit, fructum
 multum adfert. Cruafigitur ergo & moritur hic affe-
 ctus carnis, quo impatientes sumus, si fortiter affligen-
 tium feramus iniurias, etiam nihil obnitentes, imò ut
 uberior patientiæ messis reddatur, ut spirituales prouen-
 tus resurgant locupletiores, ultroneos exhibere præ-
 cipimur concutiendos: tantum abest, ut consilij uideri
 possit, non indignari aut destomachari in affligentes.
 Qui enim seminat in carne, de carne metet correptionẽ. Galã. 5.
 Contra qui unquam deo placuerunt, cruafixerunt car-
 nem cum uitijs & concupiscentijs suis. Nec sum insãus
 defensionem esse iuris naturæ. Verum enim uero, si iudi-
 cabor secundum ea quæ mihi natura tulerit, indubitato
 condemnabor. Nisi enim me abnegauero, Christum non
 sequar. Si non subsequar Christum, sublata in humeros Philip. 2.
 cruce, iam perij. Christum sequitur qui non querit quæ
 sua sunt, sed quæ Iesu Christi, qui non agit in quæ natu-
 ra est inclinatio, sed ea curat quæ carnalem hominem

- perdant & iuuent spiritum. Excutiamus doctores ecclesie. **Chrysost.** Chrysostomus Matthæi. 5. in hæc uerba locum
- Mat. 5.** euangelij tractat. Sic enim cum diat, qui fratrem suū fatuū uocat, reus erit gehēnæ, non de sola istud pūnaat illius sermonis iniuria, sed de omni profecto maledicto. Ita hic quoq; non ut tantūmodo palmis cæsi fortiter feramus iubet, sed ut quodcunq; illud fuerit irrogatū, absq; ulla perturbatione patiamur. Propterea ibi extremam elegit iniuriam, & hic faci uerberationem locauit. Quod arte maxime exprobrabiliter & præcipue in
- Augusti.** iuriosum esse solet. Hæc ille. Cui consonat Augustinus de sermone domini in monte lib. 1. cap. 29. Parum enim adhuc uidetur domino si pro malo quod acceperis, nihil rependas mali, nisi etiam mali quippiam amplius paratus sis accipe, quapropter nō ait: Ego autem dico uobis, nō retaliare malum malo (quanquā etiam hoc magnum præceptum est) sed ait, Nō resistere aduersum malum, ut non solum non rependas quod tibi fuerit irrogatum, sed etiam ut non resistas, quo minus aliud non irrogetur.
- Ambro.** Hæc ille. Eiusdem sententiæ est Ambrosius super hunc locū euangelij, quare si iubet hæc saluator id quod grāmatics ratio uult, qui sit ut consulat? maxime cum & pœnas intentet. Consulit certe, sed non tali ratione quæ uos id colligitis. Neq; enim qui se ferendis malis exponit, supererogat aliquid, quando se totum debet deo, sed patientiæ bonum auctius reddi optans, genas suas

cum seruatori suo dat uellentibus, & maxillas suas percutientibus, longe infra impletionem mandatorum residens. Si enim adimpleret omnem iustitiam, quam Christianis præscripsit Christus, profecto caro mortificata esset, quod non obtinget ulli carne peccati adhuc circumdato. Nam quo minus caro uindictam optat, hoc propius acceditur ad huius mandati obseruationem, omnino sic tolerari iniuriam, & ferre malum ut caro nihil quicquam conatetur, non secus quam si totus esset spiritus, id non est hominis. Hæc enim militia, qua caro resistit spiritui, etiam iniustus, est uita hominis. Mortuo uero corpore peccati consummatur charitas & scoria exuritur. Quod autem fingitis hoc axioma, Christianæ legis exoneratum, id negamus. Qui enim per se & suis uiribus mandata & legem dei adimplere conaretur, huic nihil nõ esset onerosum, adde & impossibile. Sed qui in Christo intelligit se mandata adimplere diffusus de uiribus suis, nihil sentit oneris, nullis præmitur angustijs, nullo retrahitur pödere, tantum ut gigas exultat ad currendam uiam. Cui & iugum domini suauis est & onus leue. Fieri enim non potest ut pure amanti aliquid sit difficile. Verbo domini illius roboratur animus ne subsistat cunctantior, ne improbe prematur, ne humi condat. Sic enim meditatur cum ingruunt ab improbis maledicta, pressuræ, torsiones, Oportebat Christum pati, & ita intrare in gloriam, & sic quæcunq; scripta sunt

Roma. 15 ad nostram doctrinam scripta sunt, ut per patientiam & consolationem scripturarum spem habeamus. Spem inquam quæ non confundit, quam Paulus prædicat, quantum ergo uel ira uel exandescencia, uel perturbatione commoueor, quoties afflictionibus, iniurijs & maledictis pulsor, tantum deest meæ perfectioni, & iustitiæ & charitati, quæ nisi consumetur & perficiatur ante mortem regnum dei mihi præclusum sum experturus. Adueniant ergo opprobria, adueniant flagra, adueniant mortes. Sed tu domine, da uoluntatem non renitentem, da patientiam, tolerantem, da constantiam in finem usque perdurantem, quo tue præscriptæ legis simus executores, quæ extat apud Matthæum. Ego autem dico uobis non resistere malo, sed si quis te percusserit in dextram maxillam tuam, præbe illi & alterâ, & ei qui uult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. Et quicumq; te angariauerit mille passus, uade cum illo, & alia duo. Diligite inimicos uestros, & benefacite his, qui oderunt uos, & orate pro persequentibus & calumniantibus uos, ut sitis filij patris uestri, qui in caelis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos. & pluit super iustos & iniustos. Respondes, non mihi ista dixit, dixit Apostolis, dixit perfectis. Nonne audiisti, ut filij patris uestri sitis? Si filius dei non cupis esse, nihil ad te pertinet ista lex. Quamquam ne bonus quidē est, qui perfectus esse nolit. Accipe

Mat. 5.

Et illud, Christus, cum qui irasatur proximo, aut qui fa- Mat. 5.
 stidit proximum, racha dicens, iudicij reum facit. Quod
 si consulebat tantum ne irascamur, quid interminaba-
 tur iudicium? Si liberum est irasam offendenti, aut non
 irasam (hoc est, si est consilium) cur poenas intētabat? Idem.
 Acripe et aliud. Si mercedem non desideras, nihil ad te ista
 mandata. Sequitur enim. Si diligitis eos, qui uos diligi-
 gunt, quam mercedem habebitis? quasi dicat, nullam,
 neque enim istud facere uirtutis est, sed non facere scelus
 est, quia palam Christus damnat eos, qui non diligunt
 nisi amicos, cum gentibus et publicanis eos equas. Pre-
 terea cum preceptum sit diligere proximos, an non om-
 nia illa que isti inter consilia numerant amor comple-
 ctitur. Et Paulus magnus Christianarum legum inter-
 pres, hæc omnia refert in legem. Nemini, inquit, quic- Ro. 13.
 quam debeatis, nisi ut inuicem diligatis, Nam qui diligit
 alterum, legem impleuit. Siquidem illa, Non adultera-
 bis, non occides, non furaberis, non falsum testimonium
 dices, non concupisas, et si quod aliud preceptum in
 hoc sermone summatim comprehenditur, Nēpe, diliges
 proximum tuum sicut teipsum. Dilectio, proximo ma-
 lum non operatur. Consummatio itaque legis est dilectio.
 Vnde et præcipit præcedenti capitulo. Benedicite per- Roma. 12
 sequentibus uos, benedicite et nolite maledicere, nulli
 malum pro malo reddentes, si fieri potest, quod ex uo-
 bis est cum omnibus hominibus pacem habentes, non

nosmetipsos defendentes charissimi, sed date locum iræ sicut scriptum est. Mihi uindictam, & ego retribuā, dicit dominus. Sed si esurierit inimicus tuus, ab a illum, si sitit, potum da illi, Hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Noli uinā a malo, sed uinā in bono malum. Insuper unicum dūtaxat, ut credam in euāgelias literis inesse consilium, post ipsum legislatorem, qui ait. Qui potest capere capiat, & post Paulum dicentem. De uirginibus præceptum domini non habeo, consilium autem do, idq; esse cœlibatum, & Chrysostomus mihi fidem facit in Epistolam ad Hebræos, omelia septima: Non enim secularis debet aliquid amplius habere monacho, quam cum uxore concumbere tantum. Hic enim habet ueniam, in alijs autem nequaquā, sed omnia equaliter sicut monachi agere debent. Nam & beatitudines, quæ à Christo dicuntur, non monachis tantum dicitur sunt, alioquin uniuersus mundus peribit, & accusabimus crudelitatem dei. Si uero beatitudines solis monachis dicitur, secularē autem hominem impossibile est eas implere, quæ nuptias iussit, ipse ergo oēs perdidit. Si enim non potest cū nuptijs ea quæ monachorum sunt implere perierunt & corrupta sunt, & in angustum conclusit ea quæ uirtutis sunt. Hæc ille.

Propositio Secunda.

Requirere corā iudice de iniuria reparationē, Christianis prohibitum est.

Mat. 19.

1. Cor. 7.

Chryso.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio est falsa, scandalosa iure
diuino, naturaliq; dissona.

Confutatio condemnationis.

Hæc assertio concomitatur superiore. Si enim parato, & ex ælso animo expositi esse præcipimur ad ferendas iniurias, nulla ratioe nobis liberũ esse potest, ut eas declinemus cũ obruunt aut detrectimus cũ adsint, aut cũ scœnore rependi optemus cum acceptæ sunt. Qua de causa Apostolus acriter obiurgans Corinthios de hoc cum eis exposulat, q. forũ sectarẽtur, & iudiãa celebrarẽt. Iam delictum est, inquit, inter uos, q. iudiãa habetis. Quare nõ magis iniuriã accipitis? Quare nõ magis, fraudẽ patimini? Corripit eos, ait Augustinus, quia nõ patiuntur iniuriã, ut ad illud redeatur, quod dominus ait, Si qs uoluerit tunicã tuã tollere, & iudião tecũ contẽdere, dimitte ei & palliũ. Et apud Lucã Qui abstulerit tua noli repetere. Quid saluatoris clarã uocẽ aut negligimus aut palliamus? Affectus rerum temporalium nõ eximit nec reprimũt, quæ ob reparationem iniuriarum lites sequuntur. Res temporales indignius & uilius haberi debẽt à pure Christianis q̄ ut earũ amisiõẽ inimicitias, & odia simultates, lites exercere debeant, ut qui non carnalem non temporariam expectent hereditatem, sed spiritalem, sed eternam, pro qua etiam nudos sequi Christum præstiterit, q̄ ut facultatum ratione, iurgia moueamus.

1. Cor. 6.

Augusti.

Mat. 5.

Luce. 6.

Heb. 10. Male imò pessime conueniunt, amor dei cum peculiij studio. Commendat Apostolus Hebræos, sic inquit, Directionem facultatum uestrarum cum gaudio suscepistis scientes uos habere in celis potterem substantiam ac manentem. Ne abieceritis igitur fiduciam uestram, quæ magnam habet præmij retributionem. Nam patientia uobis est necessaria ut ubi uoluntatem dei peregeritis, reportetis promissionem. Christianum studium nil nisi diuitias illas ueneratur, quæ erugni nō sunt ob-

Mat. 6. noxiæ, & quas tineæ non demoliuntur. Eos enim thesauros reponendos esse monet saluator, proprium nihil habet Christiana simplicitas, omnia omnibus sunt cōmunia. Tæce nunc de commodo Christianæ pacis quod conturbatur quoties alter alterum in ius uocat uel ab iracundia uictus uel auaritia, ob rem tam futilem, tam-

Luce. 13. q; nullius momenti. An non futile & nullius momenti, rerum affluentia erat diuiti illi euangelico, cuius uitam ne puncto quidem temporis poterant protrahere, cum repeteretur anima illius? Studium pacis, & mutue cōcordiæ potissimum est argumentum ueræ pietatis, sic dicē

Iohā. 13. te domino: In hoc agnoscent omnes, q; mei estis discipuli, si dilectionem habueritis adinuicem. Et alio in loco

Iohā. 14. præcatur discipulis pacis suæ bonum, Pacem meam do uobis. Et **Psal. 75.** In pace factus est locus eius. Ergo Christi

anum decretum sit, cum omnibus amore, mansuetudine, beneficiō certare. Contentione, odio obrectatione, contumelia

contumelia, iniuria, uel infimis etiam libenter cedere. Sed indignus est cui benefiat, cui concedatur, at dignum te ut facias, dignus Christus, ad cuius gratiam fit. At omni iniuriæ obnoxij erimus, si uindicare non licet. Recte, nam hæc uita crucis est, ut omni iniuriæ simus obnoxij. Rapient nostra mali, si repetere non licet. Hoc magistratus intrerit cauere, ne damnum dei det auius aui, tuum est boni consulere hos genus casus. Diximus res temporales indigniores, quam ut per eas ulla contentio inter fratres conatanda sit, quippe quas contemnere, & tanq̃ pro ruderibus calcare debet uere pius. Nunc aut̃ ob maledictum, ob conuitia, ob aspersam fumæ maculã, conatate tragediam, iudicis inelamare, terram, cælum, maria, que subus implere multo licbit minus. Ex prescripto apostoli exhibere nos debemus, ut dei ministros 1. Cor. 6. per gloriam & ignobilitatem, per infamiam & bonam famam, ut seductores, & ueraces, sicut qui ignoti, & cogniti, quasi morientes, & cæcæ uiuimus. Cuius instituti sectatores licet ut bardos explodant, & inæssent operarij iniquitatis, apud Sapientem tamen computati sunt Sapien. 5. inter filios dei, & inter sanctos fors illorum est. Apo= 1. Cor. 6. stolus iudicis munus non patitur Christianos obire. Nam qui contempti sunt, inquit, inter uos hos iudicis constituite. Sed & hoc ad erubescantiam uestram dico, Quin & ipse Seruator proph. anum declinauit iudiciũ, cum rogatus de diuidenda hæreditate inter duos fratres, respon= Luc. e. 12.

dit: Homo, quis me constituit iudicem aut diuisorem super uos? Non me præterit decreta pontificum, hoc negotium maxime fouere, & uelut oleum flammis adijcere, litis seruandæ materiam et fomenta addere. Crudelis est, inquit, qui negligit famam propriam, imò fidelis est, pius est, quisquis nomen suum sinit obscurari, labefactariq; spiritualis lucri amore, præsertim quando per eum non stat, quo minus impij persistent agere nõ quod debent, sed quod solent, arbitrans id, quod res est, eam infamiam non sibi, sed nomini Christi inuri, quam suo sibi iumento non acersuit. Ipsi enim siue uiuimus, siue morimur, domini sumus. Ipsi cum nihil sumus, puluis tantum & umbræ. Quid de nobis dici potest tam male, quod non cõmeriti sumus? Si uero aliquid sumus iam id quicquid iniuriolæ uidetur nobis illatum, redundat in caput nostrum Iesum, unde fluxit illud nostrum aliquid, quare nocere nolo commeritis, sed prodesse etiam immerentibus, memor illius: Mihi uindictæ, & ego retribuam. Si enim omnes sumus inuiam membra, Membra coherentia constituunt corpus, corporis caput Iesus Christus, Christi caput deus. Mihi fit, singulis fit, Christo fit deo fit, quicquid unicuilibet membro fit, seu bene, seu male. Interea non nego fora & iudicia necessaria reipublicæ, ob illa crimina, grauioraq; flagitia, quæ non tam ab ecclesiastico, quàm prophano iudice puniri debent, ut pacatius administretur reipublicæ status, ut in fontes

Romæ. 14

Deut. 32.

1. Cori. 12

anima duertatur, quo minus nocent iniusti, & iusti requietius agant, ut deniq; proteruorum improbitas, & improba proteruitas contundatur. Non est hæc propositio falsa, quæ tot scripturis est consona, non est scandalosa pijs, quibus temporalia & sua gloria omnino sordere debent. Nō est iuri diuino dissona, quæ iure diuino asseritur. Et q̄ naturali iuri sit dissona, nihil mouet, necesse enim est ut moriatur natura, quæ corrupta est, ut tandē resurgat in gloria iam defæcta & repurgata. Qui enim amat animam suam, perdet eam. Et qui odit animam suam in hoc mundo, in uitam æternam custodiet eam. Iohan. 12.
Et qui seminat in carne, metet corruptionem de carne. Galat. 6.

Propositio tertia.

Quia christianus tēporalia non debet amare, ideo propter ea nō debet iurare

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est in moribus erronea, & sapiens hæresim.

Confutatio condemnationis.

Haud obscure quidem dñs noster iuramenti omnem usum ueruit apud Matth. Ego autem, inquit, dico uobis nō iurare omnino. Sit autem sermo uester, est, est, nō nō. Porro q̄ ultra hæc adiungitur, à malo proficiatur, nō tantū iuratis, sed auditoris, qui ob infirmitatē aut incredulitatē, nō aliter mouetur ad fidē, ut ait Augu. Itē et ibi: Nō assumes nomē dei tui in uanū. An nō in uanū

Matt. 5.

Augu. sicut

Exo. 20.

assumit, quisquis amore dei temporalis (quæ pure for-
 det christiano) deum exhibet testem ? Vtuit lex , ne
 concupisceres . An non concupiscas , si quo tuam rem ser-
 ues , sacramento tete astringis ? Vanitati omnis creatura
 Deu . 5 . est subiecta . An non ob uana , & ergo uane iurat , quis=
 Roma . 3 . quis ob creaturas deum accersit testem ? Sed dicunt : Non
 Gala . 1 . ne & Paulus iurauit ? Vtiq; ut ibi : Ecce cor . in deo , quia
 1 . Cor . 15 . non mentior . Et alibi : Quotidie morior , propter uestrâ
 gloriam fratres , quam habeo in Christo Iesu domino no-
 stro . Verum in causa fidei & pietatis , non pecuniolæ
 gratia , pro qua passim deicrat . Iurandum est igitur ali-
 quoties , quis neget ? Quoties aliquis diat , uel faat , quod
 expedit ad salutem , ut credatur , ubi timetur non credi ,
 debet iurare . Et ratio eiusdem est : Quia per ipsum in-
 uocatur ueritas eius & creditur in eum , ac propter eum
 fit pax & concordia iurantium , ideo sancte colitur in
 eo opere , qui destruitur opus diaboli , dissentio & lis .
 Hebr . 6 . Vnde ad Hebræos : Omnis controuersie finis est iura-
 Augustin mentū . Sed & iam libet ipsius Augustini uerba de hac
 re in medium proferre sermone primo in de uerbis do-
 mini in monte . Qui intelligit ergo non in bonis , sed in
 necessarijs iurationem habendam , refrenet se quantum
 potest , ut ea non utatur , nisi in necessitate , cum uidet pi-
 gros esse homines ad credendum , quid eis utile est cre-
 dere , nisi iuratione firmetur . Hæc ille . Vide obsecro mi
 lector , ut hanc propositionem , pro sua tantum libidine

non interrogato ore domini condemnari Sorbona. Est ergo hæc propositio in moribus sua quærentium erronea & sapiens hæc est in pharisaïis decretis, quia Evangelica ueritas non recipit iuramentum, cū omnis sermo fidelis pro iureiurando sit, ut ait Hiero. in ex. Matth. 5. Hierony.

Propositio quarta.

Iudæis ad libitum uerum iurare est permiffum.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio, si intelligatur permiffum tanq̃ licitum, falsa est, diuino præcepto aduersa, & antiquus error Iudæorū

Confutatio condemnationis.

Quod solum studiose quæsierunt præclari isti condemnatores in Luthero, quod calumniarentur, testantur hic satis ac super. Cum Lutherus iurantes ad libitū (ut sic loquar) Iudæos à peccato non dicat immunes, id quod isti summa tantum cute inspecta proponere criminantur. Nam iuxta Seruatoris sententiam audistis, quia dictum est: Non periurabis, constat prohibitum, ne perirent Iudæi. Cæterum M. N. producant locum, ubi ad literam iurare Iudæis sit prohibitum. Nam attestante Hiero. in Matth. in lege præceptum erat, ut non iurarent nisi per dñm deum. Et hoc quasi paruulis fuerat lege concessum, ut quando uictimas immolabant deo, ne

Matt. 5.

Exod. 23

Hieron.

cas idolis immolarent, sic & iurare permitterentur in deum, nō quod recte hoc facerent, sed quod melius esset deo id exhibere, quā demonijs, sermo enim iurantis, aut ueneratur, aut diligit eum, per quem iurat. Hæc est ergo mens Lutheri, q̄ quodæ iurarent Iudæi, pœnam legis non incurrerent, quanquā iurantes etiam uere peccarent. Propheta namq; p̄ssimam eorum per clementia iurandi consuetudinem, sepiissime acrius arguunt. Arguti sunt plane & præcipites admodum ad aliena arripenda doctores Sorbonici.

DE PURGATORIO.

Propositio prima. M. L.

Scriptura diuina prorsus nihil habet de purgatorio.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, Valdensium errorem maxime fouens, ac sanctorū patrum sententię repugnans.

Confutatio condemnationis.

Lutherus ingenue fatetur, & palam clamat, se credere, & pro comperto habere, purgatorium esse, tantū abest, ut Valdensium errorem negantium purgatoriū, foueat, hoc diat: Purgatorium non potest probari, & asseri, per euidens sacre scripturę testimonium, quo pertinacibus satisfaciat. Quod si que sunt scripta cano-

nica, si quæ sunt sanctorum patrum benedicta, quibus
 purgatorium asseratur, quæ Lutherus non uidit, age dū
 proferantur in lucem, quod uestre est professionis. Cæ-
 terum, si omnes damnationi sunt obnoxij, qui nesciunt,
 qua scriptura purgatorium probetur, infiniti certe laici
 condemnabuntur, cum multis etiam mundi sapientibus
 Sed satis sit nobis purgatorium uere esse, & asseueran-
 tius prædicare. Imò multo satius uidetur uita exutos,
 dei unius iudicio relinquere, neq; quicquam de eorum
 statu curiosius inquirere, quàm de omnibus tam impu-
 denti fronte Scholastico more definire. Non sine admi-
 rando dei consilio factum est, ut nobis nihil compertū
 esse uoluerit spiritus sanctus de defunctorū statu. Euan-
 gelium habet negatum diuiti manducari, ut ipsius fra-
 tres tartarci cruciatus cōmonefierent, quo significatur
 ad nos nihil pertinere, quid cum mortuis agatur. Nam
 quid ex his frigidis & scrupulosis disputationibus ac-
 crescat quæso pietati? Diligamus iustitiam dei, & eius
 misericordiam nobis imploremus, ad hæc enim nos uo-
 cat scriptura, huc per spiritum dei inuitamur. Ecclesia-
 stica enim est consilium, Humilia te in omnibus, & corā
 deo inuenies gratiam, quoniam magna dei potentia so-
 lius, & ab humilibus honoratur. Altiora te ne quæsieris
 & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcipit tibi
 deus, illa cogita semper, et in pluribus operibus eius ne
 fueris curiosus. Non est enim tibi necessariū ea quæ ab

Eccle. 3.

*condita sunt uidere oculis tuis in superuacuis rebus non
li scrutari multipliat.*

Propositio secunda.

Non uidetur probatum esse, q̄ animæ
in purgatorio sint extra statum meriti,
seu augendę charitatis.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio est falsa, temerarie &
impie asserta, & in hoc quod p̄tendit
animas in purgatorio non esse extra
statum meriti seu agendę charitatis, est
in fide erronea.

Confutatio condemnationis.

Collecta. In hac p̄catione satis uulgari innuit Ecclesia ani-
mas non esse extra statum meriti. Partem beatę resur-
rectionis obtineant anime omnium fidelium defuncto-
rum, uitamq; æternam habere mereantur in cœlis. São
animas in purgatorio nõ mereri ex uoluntate eliatı ope-
ris, ut loquuntur, sed ex gratia & misericordia prius
promissa & iam donata, ut si de æternam, certam pecu-
nię portionem laturum, quem uel inuitum uel inuolun-
tarium cæddero, sic cæsus quanq̄ inuitus & inuolun-
tarius designatam & pactam mercedem auferet, tanq̄
meritum. Deniq; cum scribat beatus Gregorius, libro
Gregor. dist. 27. dialogorum. 4. in purgatorio culpas remitti, & reata-

tur dist. 27. Qualis, & cum apud omnes constet, culpā non remitti, sine augmento gratiæ, etiam uenialium, ut patet per beatissimum Paulum: Venundatus sum, inquit, sub peccato, quis me liberabit de corpore mortis huius? Respondet: Gratia dei per Iesum Christum. Certum est autem Apostolum non fuisse obnoxium criminibus, ergo ex premissis sequitur animas in purgatorio misericorditer mereri.

Roma. 7.

Propositio tertia.

Non uidetur probatum esse, quod ipse animę in purgatorio sint de sua beatitudine certę et secure saltem ad omnes

Condemnatio Parisiensium.

Hęc propositio est falsa, & presumptuose asserta, & in hoc quod pretendit animas purgatorij non esse certas de sua beatitudine, est traditioni Ecclesię, & doctrinę sanctorum contraria.

Confutatio condemnationis.

Hęc propositio huic questioni innuitur, utrum ad uitam reuocatus per diuum Gregorium, & uite restitutus per beatum Remigium fuerint in inferno aut in purgatorio. Indubitatissimum est, quod fuerint de sua beatitudine incerti, in eo tamen statu, in quo poterant obtinere redemptionem, Ciprianus libro. 4. Epistola secunda signis

Ciprianus

fiat nonnullas animas inertas de sua salute, asserens alii deniq; pendere in die iudicij ad sententiam domini.

Propositio quarta. M. L.

Animę in purgatorio peccāt sine intermissione, q̄ diu horrēt poenas et petunt requiem, q̄a querunt q̄ sua sunt, plus q̄ uoluntatē dei, quod est cōtra charitatē.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio est falsa, impia, purgādis animabus iniuria & hæretica,

Confutatio condemnationis.

Augustini

Augustinus ad Anastasium: Tantū quisq; odit peccatum, quantū iustitiam diligit: Quod si anime iustitiam dei iuste inflictam non diligant, mirum qui deum ex toto corde diligant, cum plus sese, quā eam iustitiam diligant. Deus nō minus est iustus, quā misericors. Quā obrem nec minus est laudanda iustitia dei, quā cōmendanda misericordia. Respondeant hic M. N. an ne minus faciāt quā debent, qui re ipsa dicunt domino, nō tua uoluntas, sed nostra fiat? Qui minus faciāt quā debet, an non iniustus est? Qui autem iniustus est, an non

Bernardi
in lib. de
gratia &
libero ar.

peccat? Vnde & Bernardus: Nemini quippe dubium est, quod nullus in tormentis positus, actum iterare peccati delectetur. Veruntamen si uoluntas etiam in tormentis mala perdurat, quod certum est si nollet omnino pu-

niri, iustum est autem puniri, qui punienda gesserunt. Nolunt igitur, quod iustum est. Sed qui non vult quod iustum est, iusta eius uoluntas non est. Eò ergo iniusta, ac per hoc & mala est uoluntas, quo iustitiæ non concordat. hæc ille. Eæ hæreticus est Bernardus.

Propositio quinta.

Imperfecta charitas, siue sanitas morituri, necessario secū fert magnū timorē tātoq; maiorē, quāto minor fuerit ipsa

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, temere & sine ratione posita.

Confutatio condemnationis.

Textus est Gregorij: Qualis quisq; hinc egreditur, talis in iudicio apparebit. Quisquis autē in imperfecta charitate decedit, non potest esse sine timore, quia quanto charitas minor est, tanto est timor maior. Et contra ut in cap. Sicut de scra de pœnitentia dist. 2. & est Augustinus super canonicam Ioannis. Etenim iuxta sententiam Ioannis, perfecta charitas foras mittit timorem, et timor non est in charitate. Quia ergo per imperfectam charitatem in purgatoriū descendunt, timere intelliguntur animæ inibi detentæ.

Grego.

De pñia,
dist. 2.

1. Ioha. 4.

Propositio sexta.

Pœna purgatorij est pavor, & horror, damnationis & inferni.

Condemnatio Parrificensium.

Hęc propositio cū præcedēti, uel utraq;
harum propositionum est falsa, temerarie
& sine ratione posita.

Confutatio condemnationis.

Sapien. 5. Quod pauor & horror pænæ sint, patet apud Sapi-
entem, ibi: Videntes turbabuntur timore horribili, &
mirabuntur in subitatione in speratæ salutis, gementes
præ angustia. Et alibi: Nihil enim est tumor, nisi præ-
Sapien. 17. sumptionis adiutorium, perditio cogitatione auxiliorū.
Et dum ab initio minor est expectatio, maiorem pu-
tat potentiam eius cussæ, de qua tormentum præstat
Quod autem animæ in purgatorio timeant, horreant,
pauentq; , sentiendum uidetur. Quapropter si utraq;
harum propositionum est falsa, temerarie, & sine rati-
one posita, aliam desyderamus à Parrificensium rationem,
quæ ualidior sit.

Propositio septima & octaua. Mar. L.

Probabile est animas purgatorij præ
confusione nescire, quo statu sint, dam-
natę an saluatę, immo uidentur iā adire
damnationē, & descēdere in lacū.

Animę i purgatorio nihil aliud sentiūt
q̄ incipere suā damnationē, nisi q̄ sen-
tiūt nondū clausam post se portā inferi

Condemnatio Parrificensium.

Vtraque harum propositionū est falsa, piarum aurium offensiuā, uoluntarie & irrationabiliter posita, & statui anis marum purgatorij iniuriosa.

Propositio nona.

Omnes animę in purgatorium descendentes, sunt imperfectę fidei, seu sanis tatis, immo p̄ quantamcūq; oblationē pœnarum, nō essent sanę, nisi prius ab eis auferatur peccatum, id est imperfectio fidei, spei, & charitatis.

Condemnatio Parrificensium.

Hęc propositio quantū ad omnes partes est falsa, & temerarie asserta, ac sanę scripturarum intelligentię dissona.

Confutatio condemnationis.

Scriptum est: *Visita domine uineam istam, & perfice eam, quam plantauit dextera tua. Perficiat uineam, & purgat deus, quod patet in Euangelio. Omnem palmitem in me non ferentem fructum, purgabit eum, ut fructum copiosorem ferat. Et apud Matthæum: Habet uentilabrum in manu sua, & permundabit arcem suam, & cōgregabit triticum in horreū suū. Super quouide Ambro. psal. 118. sermone. 3. Cum ergo animę pur*

Psal. 79.

Iohan. 15

Matt. 3.

Ambrosi.

gantur, charitate certe perficiuntur, nullam enim aliam purgationem intelligo animabus necessariam, quã hanc charitatis infusionem. Quod autem perfectio charitatis eis prius necessaria est, quã poenarum ablatio, inde fieri puto, quòd ex imperfectione charitatis patiantur poenas, quæ nequeunt tolli, nisi consummetur & sinetur, unde & poenæ profluant. Sic ablata causa, & effectus cessat. Temerarie & stulte hæc propositiones de purgatorio diuinantes damnantur à Parrisijs, quando nullã aliam scripturam adducunt, quæ conuincat Lutheri opinioniones stultas aut ineptas. Hic considerare debuissent Parisiani, Lutherum ne unam quidem sententiam asserantius asserere, si doctior per quoscunq; euadere posset. Nam est protestatus (quod nemo inficiatur) se in hoc negotio nihil definire aut statuere, sed de dubitabilibus tantum disputare, ut uos & doctissimos quosq; ad scribendum & docendum eligeret, non decuit igitur pro assertis traducere. Suam ipse ignorantiam ingenue fateatur, quam quidem insatiæ confessionem superalium uestrum non patitur. Sed quæ eius quantumuis recondita, quantumuis ignota, in questionem uertentes, audacter definitis ne nihil nescire uideamini. Quòd si hic impertinacis inaderitis disputaturi, necessum fuerit ab huiusmodi definitionibus domi uestræ excogitatis temperare, quippe quæ pertinacibus non satisfacere. Non dedignamur ignorare quæ memoriæ nõ prodidit diuinus.

Spiritus. Videmus iam quàm impudenter aut turpis lucri gratia, aut ne temeraretur uestra theologica maiestas, mendacijs, technis, uersutijs, imposturis, arcumuenti simus ab istis qui Catonina grauitate uenerabiles, & barba & palliotenus sapientes nobis diuos quosdam & solomones exhibuerunt, cum tamen nihil fuerint minus. Quoties nostra scripta, & crumenas expilare aggressi sunt, nouis & effectis de purgatorio exponationibus, quasi non magis pietate siccatur deus ad cõmiserationem, quàm argenti pondere, quo Sybaritarum luxum solum uemus, quo effœminatorum mulierositati fomenta subministramus, quo omnis fastus, omnis uanitatis, omnis ueneris æstus prouocamus. Nam resipuerunt tandem quorum oculos prestigijs fascinarunt.

DE CONCILIIIS GENERALIBVS.

Via iam nobis facta est, eneruandi autoritatẽ conciliorum, & libere cõtradicedi eorum gestis, ac iudicandi eorum decreta,

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio, si uelit scriptor licitum esse cuiuspiam concilij legitimi autoritati contradicere, in his, quę fidem et mores concernunt, est schismatica & heretica.

Confutatio condemnationis.

Non credo uerum consilium, quod sine uerbo alio

- quid statuere præsumit. Error enim est, quicquid contra scripturam dæcarnitur. Et nullus sine uerbo dei est audendus, secundum Hieronymum ad Galathas. 5. ubi dicit, nulli sine uerbo dei credendum esse. Spiritus sancti doctrina est, quæ canonicis libris est prodita. Contra quam si quid statuunt conalia, nephas duco. Nihil ergo minus est quàm hæreticus, qui cum uerbi dei autoritate conaliorum auctoritati reclamat. Quod sit conalium, & quid ei deferendum sit, quod sine uerbo dei conflatur.
- Hiero.** Esai. 34. Esaias aperit: Væ filij desertores, dicit dominus, ut faceretis conalium, & non ex me, ut ordiremini telam, & non per spiritum meum, & os meum non interrogastis. Conalia quæ os dei uerbi interrogant, uerbum domini ex ore suo proferunt. Spiritus enim ex uerbo & promulgante procedit. Augustinus super Ioannem tractatu. 49. Electa sunt, inquit, quæ scriberentur, quæ saluti credentium sufficere uidebantur, tantum abest, ut nonnulla sint futura conaliorum reserua, quæ literis canonicis non deprehendantur. Quid? an Apostolus errat, cum Thimotheo scribens, sacram scripturam, quam acceperat hypotiposin appellat, unde petendum sit cuiusque rei maxime diuinæ iudicium? Et arte tam studiosè in hoc incumbit Apostolus, ne alia admittant dogmata, ut sic scribit Galatis, qui se transtulerunt ad aliud Euangelium, quàm Paulus prædicauerat: Verum, inquit, si nos aut angelus è cælo prædicauerit uobis Euangelium præter

præter id qd' prædicauimus uobis, anathema sit. Quæ-
 admodum ante diximus, & nunc iterum dico. Si quis 2. Ioh. 2.
 uobis prædicauerit Euangelium præter id quod accipi-
 stis, anathema sit. Et Iohannes uenit uentus, ne quorum-
 cunq; doctrinam aure, accommodaremus. Si quis, inquit
 uenit ad uos, & hanc doctrinam non adfert, ne recipia-
 tis eum in domum, nec aue ei dixeritis. Qui enim diat
 ei, aue, communiat opibus eius malis. Ecce nõ est in do-
 mum nostram admittendus, qui extra uerbum dei ali-
 quid adferat. Quibus motus rationibus Panormitanus Panormi-
tanus.
 in ca. Significasti. de electi. fidenter diat. Plus credendũ
 uel simpliã layco, scripturam producenti, quam toti si-
 mul conalio, & non impie sentit uir ille. Verbum enim
 domini, conalijs non est subiectum, nec miror q; pares
 ita instituerunt, quæ etiam longo usu obseruata, uim ac-
 ceperunt legis. Nam propheta me terrefacit, ne legem
 aliquam putem solidam, quæ uerbo dei non astruatur,
 quia patres ira censuerunt. In præceptis patrum uestro-
 rum, inquit, Ezechiel, nolite incedere, & iudicia eorum Exec. 20.
 nolite custodire, tantum in præceptis meis ambulate,
 & iudicia mea custodite, & facite ea. Qui indiget sapi- Iaco. 1.
 entia, non consulat conalia, sed postulet a deo in fide
 nihil hesitans, qui dat omnibus affluenter, & non im-
 properat. Nolite, inquit, psaltes noster cõfidere in prin Psal. 145.
 cipibus, in filijs hominum, in quibus non est salus. Solo Psal. 32.
 enim uerbo domini coeli firmati sunt, & spũ oris eius

omnis uirtus eorum. Multi cœgerunt conalia, sed non potuerunt stabilire, quia uerbum domini non exhibuerunt in conalium. Facisset hic Palpus, quo papæ supparasitatur, papam esse supra conalium, & excretur uox eorum, qui uerbum domini conalijs commissum, & subditum garriunt. Papa non est illa clavis David,

I. Is. 22. qui aperit, & nemo claudit, claudit & nemo aperit.

1. Cor. 3. Fundamentum Christus Iesus est, & nemo potest aliud

Luce. 22 ponere, præter id quod positum est. Ego, diat dominus, dabo uobis os & sapientiam, cui non poterunt resistere omnes aduersarij uestri. Equidem uel ab asina uerbum domini exapere non dedignarer, nedum à papa uel homine. Hoc diceres magne pontifex, nō uerbis, sed

Rom. 15 ipsare, quod Apostolus diat. Non audeo aliquid facere, quod per me non effecerit Christus. Effiat Christus per te, si quod facis pontifex maxime, cum sacris literis, & uerbo dei recte cœat. Hoc diceret conalium, si recte omnibus Christianis consuleret, non uerbis, sed effi-

Ioh. 5. caeter, quod ipse Christus, Non possum aliquid facere, quod non uideo patrem facientem. Si quod dearnit consilium uerbo domini declarat consonum, profecto id faciat quod uidet patrem facientem. Pater enim uerbum su-

Idem. um in carnatum (quod literis canonicis descriptum habemus, sicut diat. Scrutamini scripturas, & ille testimonium perhibent de me) audiendum præcipit, dicens:

Mat. 3. Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complaci-

tum est, ipsum audite, uolens nimirum ut omnia consulta uno Christo metiamur. Vbi nunc est autoritas conciliorum, quæ pro lege diuina obseruanda mandat, quicquid statuat, cum à uerbi dei testimonio digrediuntur? Quod autem Parrisiani in liminari Epistola uideri uolunt apostolorum morem imitati fuisse, id insæ & stultide sunt commenti Actuum. 17. Apostoli concudebant ex scriptura Amos, Post hæc reuertar & reedificabo, & c. gentes non debere ex legis necessitate arcuadi, quare hoc concilium non sine uerbo dei celebrabatur. Cum autem de abstinendo à suffocato & sanguine concilium coegissent, suadebant tantum, non adiecta hæreseos infamia, quod nunc nostri faciunt Episcopi. Ab his abstinere, hic certe aliquid defendere nõ poterant, quum saluator antea dixisset, Nõ inquinare hominem quod p os intraret. Quod hæresi nõ infamabatur qui à suffocato & sanguine nõ temperabāt, exinde liquet, quod & nos hodie ab eisdem nõ abstinemus, uerbum domini manet in æternum, fraterna tantum charitas, hoc apostolicū exigit institutum, nõ legis exactio. Ita Apostolus, de uirginibus, inquit, præceptum domini nõ habeo, consiliū aut do. In alijs autem confidenter locutus, euangelium tradit quod nõ ab homine accepisset.

Act. 35.

Amos. 9.

Mat. 15.

1. Cor. 7.

Propositio Secunda.

Certū ē iter articulos Iohānis Hus uel Bohemorū multos esse plane Christianæ

nissimos & euāgelicos, quos nō possit
uniuersalis ecclesia cōdemnare.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio loquēdo de articulis con-
dēnatis, de quibus intendit scriptor, est
falsa, impia, & sacris cōcilij in iuria.

Confutatio condemnationis.

Articulus est Euangelicus (quicquid sit statuendum

Mat. 7. de conalio Constantiensi) Non potest arbor mala, fru-
ctus bonos facere, neq; arbor bona, fructus malos ede-
re. Que sit arbor mala, & que bona, seruator indicat.

Lu. 6. Bonus de bono thesauro cordis sui profert bonum, Ma-
1. Cor. 10. lus homo, de malo thesauro, facit malum. De his qui bo-
na arbor appellantur, & boni sunt, dicit Apostolus. Si-
ue editis, siue bibitis, omnia in gloriam dei facite. Et ali-

Ro. 8. bi, Nihil damnationis est his, quæ in sui sunt Christo Ie-
Roma. 18 su. Et alio in loco, Diligentibus deum, omnia cooperan-
tur in bonum his qui secundum propositum uocati sunt
sancti. De mala arbore passim scriptura commemorat.

Iohā. 9. Peccatores deus non exaudit, Victimæ impiorum abho-

Pro. 15. minabiles domino Peccatori dixit deus, Quare tu enar-

Psal. 49. ras iustitias meas &c. Ut iustis omnia cooperatur in bo-
num, qui quamuis septies in die cadant, toties tamen re-
surgunt, ita iniustus & immundus, nihil est mundum, ni-
hil imputatur ad meritum. Ecclesiasticus utrorumq; sta-

tum complexus dicit in hæc uerba. Bona bonis creata Ecclē. 36
sunt ab initio, sic nequissimis bona & mala. Initium ne
cessarie rei uitæ hominum, aqua, ignis, & ferrum, sal,
lac, & panis similagineus, & mel, botrus, uita & oleū
& uestimēta. Hæc omnia ut sanctis in bona, sic impijs
& peccatoribus in mala conuertentur. Articulus item
Christianus est. Elegit nos deus ante constitutionem mun- Ephe. 1.
di, ut essemus sancti & immaculati coram eo qui nume-
rat multitudinem stellarum. Vnde Augustinus Epistola Auguſti.
606. Nouit quippe ille quid agat, & quantus numerus
esse debeat eorum primitus omnium hominum, deinde
sanctorum sicut siderū. Idem si Iohā. tractū. Omnia no- Auguſti.
mina sanctorum sciebat, quos ante mundi constitutionem Iohā. 13.
predestinauit. Et saluator, Ego scio quos elegi, Quos 10. & 19
quas dedit mihi pater, nemo potest capere de manibus
meis. Et quos dedisti mihi non perdidisti ex eis quicquam. 1. Ioh. 2.
Et Iohannes de his loquens qui deſerant e cœtu Apo-
stolorum, Non fuerunt, inquit, ex nobis, Quod si fuif-
sent ex uobis, mansissent utiq; uobiscū. Articulus etiā
Catholicus est q̄ una est sancta Ecclesia catholica, de
qua mali præſati non sunt, de quo in cap. In ecclesia.
dist. 1. Quippe qui sunt eiusdem ecclesie catholicæ mē- Dist. 1.
bra, ut in cap. est unitas. de cōsecra. dist. 4. Augustinus Auguſti.
in Iohannē tractatu. 76. Raptores solos si dicam, mem- Dis. 4. de
bra accipitris possunt esse, non columbe. Et quod iam consecra.
aitauimus nō fuerunt ex nobis, qui si fuif. & c. Hæc est 1. Ioh. 2.

ecclesia illa unica, sancta ecclesia catholica, sanctorum uidelicet cōmunio. Ecclesia hæc militas utriusq; generis complectitur bonos & malos, ex omni genere pisaũ aggregata, quæ purgabitur ut area, in extremi examinis hora, cum traditurus est dominus regnum ecclesie sue, deo & patri, se patris ouibus ab hedis graue olensibus. Adde hic pximo loco subiecta.

Proposito Tertia.

Isti duo articuli Vnica ẽ sancta uniuersalis ecclesia, quæ ẽ prædestinatorũ uniuersitas, & uniuersalis sancta ecclesia, tãtũ est una, sicut tantum est unus nũerus prædestinatorũ, nõ sunt Iohãnis Hus, sed Augustini super Iohãnem.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio ad Hussitarũ intelligentium, est falsa Augustino attributa, articuli autẽ, loquẽdo de ecclesia militate, de qua ibi fit sermo, sunt ppositiões hæreticæ.

Confutatio condemnationis.

Parrisiarum esset Hussitarum intelligentiam edocere, & quomodo Augustino falsum attribuat Lutherus, si candidi essent ueritatis amatores. An putant suam uoluntatem pro ratione esse satis? Errant si id crea-

dunt. Ex superioribus articulis claret, unam esse sanctam ecclesiam catholicam uniuersalem, quæ sit predestinatorum uniuersitas, & eam tantum unam esse, sicut tantum unus est predestinatorum numerus. Quod si hæc heretica sit propositio, ut quæ iuri diuino sit aduersa, & repugnet, enixe precor. M. N. ut hoc docere non dedignentur. A postolus non mentitur, Firmum fundamentum dei stat, habens signaculum hoc. Cognouit dominus qui sunt eius. Ita in Canticis: *Vnica est columba mea, perfecta mea, una est matri suæ, de cuius unice sponse Ecclesie puritate, quæ ex predestinatis conflata est, diat scriptura. Ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut rugam, aut aliquid huiusmodi, ut sit sancta & immaculata, quæ ab Augustino Hierusalem nuncupatur in prohemio Psalms. 64. Hæc accepit exordium per Abelem, sicut Babylō per Cain, quæ duæ urbes certis temporibus conditæ sunt, quo de claretur figura duarum ciuitatum, iam olim ceptarum & in finem huius seculi mansurarum. At in finem tanē separadarum, cum scilicet segregaturus est dominus oues ab hedis. Audiisti ne Augustinum: Hic Hierusalem ecclesiam predestinatorum & impiorum conuentum, babylōna nuncupantem.*

Propositio Quarta.

iste articulus, duæ naturæ diuinitas & hūanitas sunt vnus christus, ē a catho

licis cōcedendis. Et similiter ille. Diuisio humanorū operū est, q̄ sunt uirtuosa uel uitiosa, quia si homo est uitiosus & agit quicq̄, uitiose agit, & si ē uirtuosus, & agit quicq̄, uirtuose agit.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc p̄positio est falsa, & ex ignorātia ueræ theologiæ asserta, primus aut̄ illorū articulorū, scilicet, duæ naturæ &c. est p̄positio hæretica, secundus uero, scilicet, diuisio humanorū operū &c. est p̄positio sapiēs hæresim.

Confutatio condemnationis.

Athana. Hanc s̄o Athanasio attribui. Sicut anima rationalis, & caro unus est homo, ita deus & homo, unus est Christus. Sed forte hic cauillum habent argutuli & captiosi sophistæ, in diuinitatis & humanitatis uocabulo, quare hunc articulum prætereo. Quantum attinet ad posteriorem partem propositionis, nō puto synceriorē aut ueriores dari posse, quam hanc humanorum operum binembrem diuisionem. Iuxta illud, qd̄ dictum est semel, atq; iterum, Non potest arbor mala &c. De actibus neutris, quæ somniāt, nec placēt pijs mentibus, nec sacris literis, quod s̄am consonant, habeat iustus ille Aristotelicus, qui dicitur moraliter bonus, & eam

beatitudinem, quam sibi & suis studiosis tribuit Aristoteles ille deus gentilius. Equidem non inuidco Aristotelias, ut patris felicitatis sim partiapres, quos prestaret rectius sapientes, & ueram germanamq; ascendere beatitudinem. Demiror theologorum supinam stupiditatem, quod hunc bonum uocant, qui ob actus illos humano tantum iudicio bonos, bonum uirum preseferat, id quod indigne ferendum est, ab omnibus Christianis, qui felicius edocti, neminem bonum sciant, nisi solum deum, idq; ex Euangelij testimonio, aut si qui boni nomen mereantur, id communioni bonitatis a deo collatum habent, gratuita dei beneuolentia. Et miseri nesciunt in humanis operibus discernendis omnino falli nostram censuram, in quos etiam conueniunt, que dicuntur in stultus, caudex, stipes, plumbeus, ut est apud Comicum. In operibus enim nostris, quantumlibet etiam appareant uirtuosa, partim hypocrisis, presentissima nostre carnis pestis, fucum facit humanis obtutibus. Item inanis illa gloria, & sui quedam complacencia, in medijs ipsis uirtutibus, ueluti hydra herculana insidians, oculis nostris, glaucoma obduat, deinde Pelagiana labe, qua nonnullam bonorum operum portionem libero arbitrio, & nobis uendicamus, dona nusq; humana censuram eneruat, & equilibrium inaequaliter propendere facit. Hec cuncta lineis oculis aduertere, & pensculatius expendere, ut solius est dei, qui renes probat

Mat. 19.

Comicus.

& corda, ita & fieri non potest, quin in æstimandis ho-
 minum operibus hallucinemur, quippe qui sciam tan-
 tum accipientes, non intuemur id quod pœnitius & re-
 conditius latens, opera nostra reddit uegetiora, prauio-
 ra aut commendabiliora, quo fit, ut ferè præpostere iudi-
 cet humana ratio opera hominum. Diuus Hieronymus
 ad Galatas. Bipartitos illos carnis & spiritus fructus re-
 censet. Nō tam de hominibus, inquit, quam de fructibus
 carnis & spiritus arbitror pronūciatum. Non potest
 arbor bona, fructus adferre malos, quia nec unquā spi-
 ritus præter ea uitia, quæ in carnis operibus enumera-
 ta sunt facere, nec caro potest his fructibus, quæ ex spi-
 ritu oriuntur redundare, potest autem fieri per negli-
 gentiam possidentis, ut spiritus qui uersetur in homine
 fructus non habet suos. Et e contrario caro operibus
 suis mortificatis peccare desistat, non tamen illo usq; p-
 ædunt, ut arbor neglecta spiritus, opera carnis adferat,
 & arbor carnis exculta, fructus germinet spirituales.
 Hæc ille. Arborem malam, malos fructus edere, & bo-
 nam arborem minime acerbos fructus parere. Augusti-
 nus nobis indicæ commonstrat in Iohannē tractū. 7. Nisi
 esset charitas, inquit, in Abel, non acciperet deus sacri-
 ficiū eius. Cōtra Cayn sacrificiū abominatio deo fue-
 rat, quia charitas defuerat. Cum autē ambo obtulissent,
 hic de fructibus terræ, ille de foetibus ouium, quid puta-
 tis fratres, quia deus fructus terræ neglexit, & foetus

Hiero.

Mat. 7.

Augusti.

Gene. 4.

ouium dilexit? Non intendit deus ad munus, sed in corde uidet. Et quem in charitate offerre uidit, huius sacrificium respexit, quem autē uidit cum inuidia offerre, ab huius sacrificio oculos auertit. Opera ergo bona nō dicit nisi charitatem, opera autem mala nō dicit nisi odium fratrum. Hæc Augustinus. O neutrales Aristotelia, o mediocrum operum theologi, ubi opera media aut neutra? Respiat ne deus ea, an non respiat? Si respiat, bona sunt, non quia à nobis profecta, sed quia per charitatem nobis gratis donata. Si non respiat, consecraneum est ut mala sint. Quia Augustino teste contra Iulianum lib. 4.

capi. 3. quod bonum est, bono displicere non potest, et quia filius iræ non facit nisi opera iræ. Filius autem iræ est, quem deus charitate non beaur. Quare replico quod dixi, Aut facite arborē bonā, et fructū eius bonum aut malum, et fructus eius malos. Arbor, inquit, Augusti

nus in sermone. 2. in morte, ipsa est anima, fructus uero opera hominis. Nō ergo potest malus homo bona operari, neque bonus mala. Sed malus si uult bona operari, fiat prius bonus, sicut in alio ait loco euidentius ipse dominus dicit, Aut facite arborē bonam &c. Quādiu ergo

aliq̄ malus est, nō potest fructus facere bonos. Si enim fructus bonos fecerit, iam malus non erit. Sic non potest nix esse calida, cum enim calida esse cœperit, non iam eam niuem, sed aquam uocamus. Potest ergo fieri ut quæ nix fuit non sit, non autem potest fieri ut nix cali-

Augusti.

Augusti.

Mat. 12.

da sit. Sic potest fieri ut qui malus fuit non sit malus, nō
 tamē fieri potest ut malus beneficiat. Hæc Augustinus.
 Augusti. Quid his uerbis lucidius. Idem quoq; loquens de his
 Aristotelicis operibus Psal. 30. pura ea ipsa declarat esse
 peccata. Iactet, inquit, impius opera sua, dicat, do
 pauperibus, nihil alicui aufero, non uxorem alienam
 concupisco, non quenquam occido, nulli fraudem facio,
 depositum apud me nullo teste represento. hæc omnia di
 cat, quero utrum pius sit an impius? Et quomodo sum
 impius, inquit, ista faciens? Quomodo illi de quibus di
 ctum est, Seruierunt creaturæ potius, quam creatori,
 qui est benedictus in secula. Quomodo non est impius?
 Quid si de omnibus bonis operibus, aut illud sperat quod
 sperandum est, sed non ab illo à quo sperandum est, aut
 hoc speras quod sperandum nō est, etiam ab illo, à quo
 æterna uita speranda est. Pro bonis operibus sperasti
 terrenam quandam felicitatem, impius es. Non est ista
 merces fidei, chara res est fides, uili illam adduxisti, im
 pius ergo es, & nulla sunt opa tua. Hæc Augusti. Exe
 cratur per os prophetæ Helie eos qui utroq; peccate clau
 dicant, id est, qui simul uolunt uiuere in carne, & qui
 deo uolunt placere, id quod Aristoteli a boni uiri sibi stu
 dio habent, & dum utrunq; male conantur, in utroq;
 claudicant. Et fit ut dominus euomat eos, ut qui neq; ca
 lidi sint neq; frigidi, sed tepidi. Aut facite ergo arborem
 bonam, & fructus eius bonos, quod faciunt quicūq; in

Roma. 1.

3. Reg. 18

Apo. 3.

Mat. 7.

fide Christi mortificant opera carnis. Aut facite arborem malam, & fructus malos edite, quod faciunt, quicumque per obsequium affectuum in exitum tendunt. Aut mundo crucifigaris cum Christo, si uoles cum Christo regnare. Aut carnis desideria perficiens, diaboli futurus es manipulum. Qui hic media opera intercedunt non uideo. Ut tandem post uerbosam annotationem receptui auam, opinor Paulum, & totam simul scripturam ab istis aristarchis theologis infamari, cum hanc propositionem tam seditiose traducunt hæresicos.

DE SPE.

Spes non prouenit ex meritis.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, præsumptionis inductiua, ac sacris scripturis difformis.

Confutatio condemnationis.

Opinor omnibus constare spem non esse ante fidem, Alioquin præsumptio esset, sperare de eo, cui non creditur. Ante fidem non est bonum opus. Vnde Augustinus Psal. 30. Ea ipsa opera, quæ dicuntur ante fidem, quamuis uideantur ab hominibus laudabilia, inania sunt. Ita mihi uidentur esse, ut magnæ uires, & cursus ælerrimus præter uiam. Nemo ergo computet, bona opera sua ante fidem, ubi fides non erat, bonum opus non erat. Hæc ille. Ex quibus consequitur, bona opera non esse ante fidem & spem. Nam qua fronte, & quo iure accedam

Augusti.

rogaturus aliquem, apud quem credam me non exaud-
ditum iri, nec sperem me uotis potiturum. Fides præ-
dit bonum opus, & spes consequitur fidem. Nisi diuinæ
clementiæ credulus, non possum ex animo sperare, sic
ergo procedunt opera bona ex fide & spe. Quare con-
cludo, non prouenit spes ex meritis, quia ante spem nõ
sunt merita, sed ex fide & benignitate & clemētia sal-
uatoris, cuius dona sunt gratuita, fides, spes & ipsa
opera. Interea nõ diffiteor quin spes & fides ex operi-
bus dinoscantur, probentur, & manifestentur, cuius ge-
neris sint quemadmodum arborum præcium de fructi-
bus dignoscatur. Diuus Hieronymus in epistola ad Ga-
latas: Nec mirum, inquit, si spes in hoc catalogo non re-
feratur, cum in fide sit quot speratur, & ita eam Apo-
stolus describens Hebræis definiat, Est autem fides re-
rum sperandarũ substantia argumentum necdum appa-
rentium. Siquidem id quot speramus esse uenturum, &
necdum est in præsentia fide posidemus. Sperantes nos
tenere quod credimus. Quod si hæc propositio est præ-
sumptionis inductiua, eximant. M. N. Augustinum cū
Hieronymo ab eadem nota, imò & seipsos suosq; scho-
lasticos rabinos. Nam ipsimet confitentur fidem, spem,
charitatem, infusas esse uirtutes, & primāpia omnium
bonorum. Neq; enim ipsi merita ante charitatem fieri di-
cunt, tamen cum charitate simul infundi spem & fidem
constanter asserunt, ergo eorum quoq; sententia, spem

Hiero.

Heb. 11.

non ex meritis, sed merita ex spe prouenire certum est. Et tamen spem definiētes uertunt hanc sententiam sibiq; contradicunt, spem ex meritis producentes. Sed & illud capiant. Spes solum ex meritis puenit, nullus ergo peccator sperabit, sed solus iustus meritorum plenus, Quis tum ad pœnitentiam conuertetur? Vbi erit iustus, si nullus peccator pœniteat? Aut quō pœnitebit, nisi speret misericordiam dei? An dicendū est morituro peccatori? Absit a te, noli sperare, non habes merita, ex quibus tibi spes possit prouenire? Vide quo redigat hæc doctorum deplorata cœtas.

DE POENA HERETICORVM.

Hæreticos comburi est contra uoluntatem spiritus.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc ppositio est falsa, cōtra uoluntatē spiritus diuini asserta, & errori Catharorū, & Waldensium cōsona.

Confusio condemnationis.

Quicquid est contra uerbum dei, est contra uoluntatem spiritus, hæreticos comburi, est contra uerbum dei, aut certe non cum uerbo dei. Subsumptum probatur per hoc. Sinite utraq; crescere. Quod uerbi Hieronymus, de hæreticiis omnino ferendis exponit. Et ad Galat. Apostolus. Fratres, si præoccupatus fuerit homo in

Mat. 13.

Hiero.

Gala. 6.

- aliquo delicto & c. ne & tu tenteris. Non est enim peccatum, quod fecit homo, ait Augustinus, quod non posset facere alter homo, si deus desit. Sic si spirituales sumus, magis cogitare debemus, quomodo seruemus peccatorem, quam quomodo peccemus. Et alibi Apostolus, Stellarum autorem, quem haereticum uocamus post unam & alteram admonitionem fugere, sciens quod euersus est, qui huiusmodi est, ut peccet per se damnatus. Non dicit preme, urge, perde, denique ignibus exure. Supportate inuicem, ait, in charitate. Ipse deus benignus est, qui plus ait super iustos & iniustos, qui solem suum oriri facit super bonos & malos. Itidem & nos debemus non immitte esse erga proximos. Quod si omnino indignus est, cui benefiat, haereticus, ne tamen dignum est, quisquis Christianum peris peccatus ut non male huic precaris. Sic enim Hieronymus ad Gala. 4. in fine. Nunquam spiritualis persequitur carnales, sed ignoscat ei, quasi rusticano fratri, sat enim posse proficere ad tempus. Et si quando Aegyptiae filium uiderit irascentem, recordatur unius patris, qui lucam, boues creauerit, & culicam. Ita etiam respondet Pelagio, haereticum hominem, ex praescripto Apostoli uitare didici, non igni tradere. Quem in modum Timotheo Apostolus, Seruum dei non oportet litigare, sed mansuetum esse ad omnes, corripientem, non perdentem, non occidentem eos qui resistunt ueritati. Ne quando det deus illis poenitentiam. & resipiscant a diaboli

diaboli laqueis. Alioqui si deus tam promptus esset ad
 perdendos sibi inimicos, quàm incendiarij isti inquisito-
 res heretia, sanguisugæ sunt, olim omnes perissemus,
 quos omnes, teste Paulo, concludit sub peccato, ut omni- Galat. 3.
 um misereretur. Ab his igitur pietatis exemplis, quan-
 to rectius fuerit ne ad latum quidem culnum discedere.
 Cuius rei gratia Hieronymus psalm. 7. Qui se, inquit, Hieron.
 in Christo diat credere, debet quomodo ille ambulauit 3. Iohã. 2.
 & ipse ambulare. Non enim uenit ut cæderet, sed ut
 cæderetur. Non dedit alapam, sed accepit. Non cruâ-
 fixit, sed cruâ affixus est. Non alios occidit, sed ipse pas-
 sus est. Qui cæditur, Christum imitatur, qui uero cædit
 Antichristum. Hactenus ille. De eodem quoq; domino
 scriptum est: Arundinem comminutam non confringet Esaiæ. 42.
 id est, exponente Hieronymo in Matth. porriget ma- Hierony.
 num peccatori, & portabit onus fratrum suorum. Et li-
 num fumigans non extinguet, id est, iuxta eundem, mo-
 dicam fidem in paruis non extinguet. Vtriusq; iam sint
 imitatores, Christi ne an Antichristi, qui flammæ, igne,
 mortem, spirant, clamant, inferunt, Hieronymus expli Idem.
 cuit. Quoniam ergo parum est christianum feritate
 plusq; militari, rabie plusq; canina, inclementia plusq;
 tyrannica, in palabundam ouem grassari, inter miseru
 deseuire, & in deploratum & reiectum à deo homi-
 nem irruere, dominus de hoc cum pastoribus, qui pasce-

Ezcc. 34.

re debuerant, non interimere, expostulat apud Ezechielē: *Vae pastoribus Israel, qui pascebant semetipsos etc. Quod confractum est, non alligastis, quod abiectum erat, non reduxistis, & quod perierat, non quaesistis, sed cum austeritate & potentia imperabatis eis. Audistis austeritatem, auditis potentiam, incendiarij inquisitores? His tantum armis, uolentia et potentia, non uino & oleo semiuinum in latrones delapsum, iugulatis, austeri & potentes homicidae, non prius missuri cutem, quam pleni cruoris libidinem uestram sanguinarij exaetietis. Qui gladio ferit, & gladio referietur.* Diuus Paulus

Matt. 26.

1. Cori. 5.

hæreticos Sathane tradidit, imò iam sese Sathane emanapauerant, dum resipiscerent, non deleuit, non exussit ignibus, nec flammis coercuit, ut ad desertas caualas redirent. Qui ubi poeniterent reconciliabantur ecclesie, restituebantur in integrum. Dominus Iesus peccatorem à uia sua mala reuertentem non aspernatur, imò patientia dei ad poenitentiam, hos alioqui adduāt hereticos, quorum exadium præmature fortasse uos anteuertitis. Dominus Iesus Iudam suum proditorem (si quisquam alius hæreticum) magna fuit clementia, incredibili demerebatur humanitate, chara amplectebatur misericordia, dum hunc tolleraret, dum oscularetur, dum præfectum constitueret sue familie, quem post in ipsa proditionis articulo, blande quam potuit amicitie uocauit.

bulo appellauit, quo uel tandem resipisceret, clementia commotus, humanitate uictus, munificentia superatus, tantū abest, ut iracundie mucronem in eum exereret, aut malū daret. Sed heus quo progredior mei instituti iā penē oblitus? perge itaq; superius, ubi de exactiōe ad fidē egimus, nonnulla diximus ad hūc locū pertinentia

DE OBSERVATIONE
LEGALIVM.

Licet opera legis quęcūq; fieri, si ea requirat charitas fraterna, modo non lege cogente, quo casu licet etiam modo circuncidi sine periculo, & cum multo merito.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc ppositio est christianę legi inimica, Iudaicę perfidię fauens, & heretica

Confutatio condemnationis.

Dicit Apostolus: Neq; arcunasio est aliquid, neq; Galat. 5.
pr. eputium, sed obseruatio mandatorum dei. Vos in libertatem uocati estis, tantum ne libertatem detis in occasionem carnis. Est libertas ista, in quam per Christum uocati sumus, qua nulli prorsus externo operi sumus obligati, sed liberi ad quęlibet, uerum in occasionem carni dat hanc libertatem, qui huius libertatis occasione in-

termittit opera quæ christiana fraternitas expostulat, aut qui faciat opera per quæ offendatur pax fraterna. Proinde non fauet Iudaicæ perfidiæ hæc propositio, quippe quæ non statuat legalia ad salutem necessario seruanda, id quod Iudaicæ perfidiæ mordicus tuetur, sed tantum significat nihil prohibere, quin sint licita, ut fiant sine peccato, imò cum magno merito, cum fraterna charitas ea requirat, & si non tanquam lege exactore huc feraris.

Augustin

Act. 16.

Gala. 5.

Augustinus uestro iudicio est christiane legis inimicus, quod in Epistola ad Hieronymum, excusat Apostolum, qui aliquando arcuadisset Timotheum in lege gratiæ, legalibus assistentibus, cum id compatiens affectu fecerit, non mentientis astu. Unde & in eadem epistola in

mediū atans illud Pauli: Si arcuadamini, Christus uobis nihil proderit. Decepit ergo, ait, Timotheum, et fecit ut nihil prodesset ei Christus. Eis itaque dictum est, si arcuadamini, qui propterea uolebant arcuadi, quod aliter se putabant in Christo saluos esse non posse. Hæc Aug. Et ipse Paulus de se testatur: Factus sum Iudeis, tanquam

1. Cor. 9.

Iudeus, ut Iudeos lucrificarem, His qui sub lege sunt, quasi sub lege essem, cum non essem sub lege. Idque fecit hac ratione, ut utrosque lucrificaret, quia utrisque debebat charitatem, de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta. Qui ergo in casu propositionis arcuaderet, aut aliud opus legis faceret, sponte & liberaliter, non legis cogen

tis ratione, sed tantum impendendæ charitatis gratia, non peccaret, nec esset hereticus, ut qui ueritati scripturæ non esset iniurius. Apostolus scribens ad Corint. 1. Cor. 3. de idolothitis disserit ad eum modum, quem hic de aræ euaisione et alijs legalibus obseruandis seruauimus, prædicans in primis charitate fraternæ studendum.

DE BELLO CONTRA TVRCAS.

Præliari aduersus Turcas, est repugnare deo, uisitati iniquitates nostras p̄ illos

Condemnatio Parisiensium.

Hæc propositio uniuersaliter intellecta, est falsa, nec sacris eloquijs conformis,

Confutatio condemnationis.

Intellecta ergo Christi Seruatoris nostri propositio uniuersaliter est falsa: Diligite inimicos uestros, & benefacite his qui uos oderunt, & orate pro persequentibus & calumniantibus uos, ut sitis filij patris uestri qui in cælis est, qui solem suum oriri facit super bonos & malos. Si filius patris nõ cupis esse, nihil ad te hæc pertinebunt. Si diligitis eos, qui uos diligunt, quam mercedem habebitis? Si benefacitis, qui de uobis bene meriti sunt, quæ gratia uobis? Apostolus Turcas non secludit dum tempus habemus, operemur bonum, tum ad omnes, tum maxime ad domesticos fidei. Non docet perden

Matt. 5.
Galat. 6.

- dos & expugnandos, qui non sint domestica fidei, sed uult etiam de his bene mereamur, ut eos benefactis nobis conaliamus. Ita Seruator mandat: Prædicatè Euangelium omni creaturæ. An Turca non est dei creatura? Euangelium eis annuntiandum præcipit, non damnum inferendum, nec bellorum tumultibus concruendos.
- Mat. 10.** Quòd si qui uos non receperint, inquit, excutite puluerem de pedibus uestris, per quod indignos testimini uerbo dei, & condemnationis reos, Non dixit tamen, cædite, perditè, iugulate, cum non audiant Euangelij nuntium. Humana patiebantur, & male audiebant à domino Ioannes & Iacobus, cum exemplo Helie, ignem de cælo optarent descendere super Samaritanos Christum non recipientes, quos increpauit dominus: Nescitis, inquit, cuius spiritus filij sitis. Filius hominis non uenit ad perdendas animas, sed ad seruandas. Cuius exemplo nec uobis liberum esse potest tyrannica uel & oppressione, ecclesiæ hostes in religionem nostram asserere. Si sumus spirituales, sciamus quod spiritualium interest. Spirituales à Spiritu paracletò denominamur. Consolamur ergo, non affligamus, patrocinemur, non inuadamus, mitius agamus, non conatemus. Quid Petrus audierit cum Turcæ illi Iudeorum ipsam ueritatem comprehensuri accurrerant ferocientes, quòd scisatretur à domino, num gladio ferendi essent, nemo nescit. Non est
- Marã. 16.**
- Lucæ. 6.**
- Marã. 6.**
- Mat. 26.**

abbreviata manus domini, nostrarum uirum nihil est
 indiga, habet enim si urgeat necessitas, ut pij uindican-
 tur angelorum numerosas copias, sibi in ministerium de-
 uotas, e quibus uel unus in Asiriorum istorum castris
 ferire potens est, centum octoginta millia, idq; momen-
 taneo adeo temporis spacio. Sed infideles filij firmiter
 animo non destinant adhuc patrem uiuere, uerum iu-
 diam & iniuriarum uindictam, quod carnis oculis non
 conspiciatur. Hunc autem armorum usum ubi Christus
 prescripsit suis, quem iam uidemus toto terrarum orbe,
 & apud Christianos insigniter celebrem & familiare,
 non tam terrenae ditionis primariis, quam Episcopis et
 summis Pontificibus? Quis regum presentium aut pre-
 donum, ita ob pecuniarium questum magna cum in-
 fidelitate & periurij crimine, tam leuiter fraudulen-
 terq; monasteria uulcano tradidit, utriusq; sexus religio-
 sas sacerdotalesq; personas compediuit, ut huius qui-
 dam tempestatis Episcopus? Aliam reperio Christiani
 militis armaturam spiritualem qua efficacissime expu-
 gnati sunt hostes cruas Christi, quos nobis dominus de-
 dit, in materiam & segetem uirtutum, quod si eos clemen-
 tia nobis quantum datum esset adiungeremus, si conali-
 aremus patientiae insignibus, deuineremus pietatis offi-
 cijs, sic futurum sperarem, ut in Christianissimum asse-
 rantur, quem religionis & Christianae pacis splenda-

2. Par. 32

rem, quia in nobis non aduertunt, non mirum si illis ludibrio sumus & ignominie. Quod si omnino armis et bellico tumultu animus est in hostes irruere, age dum non longe ad exteros petenda belli seminaria, cum hostibus nostris domesticis, & plusquam familiaribus iugem conflictum ingrediamur, cum his acriter depugnemus quibus commisi si uictores discedimus serio triumphare licebit, plaudere licebit. Hi cum inuisibiles sint hostes & spirituales, spiritualibus praesidijs sunt propulsandi, abigendiq; nempe scuto fidei, galea salutis, torace iustitiae, gladio spiritus, quod est uerbum dei. Haec est insignis & nunquam satis laudata Christiani militis armatura. Haec pugna Christiano digna, hanc Christus uenit mittere in terram, aliam non nouit christiana religio. Huic nomen dedimus, huic in auctorati sumus, dum donaria in sacro fonte ab ipso duce Christo accepimus, donaria inquam gratiae baptismo collata. Stultum est Turcas bello petere, qui corpori possunt tantum incommo- dare, praeteritis & neglectis his hostibus quouis Turca longe praesentioribus, qui in animae nostrae penetrabilibus, tyrannidem suam exercere non desistant, qua non tantum rem perdunt & corpus, quod alioquin promptulo animo exponere debemus Christi amore, quin & animam conficiunt uulnere immediabili, nisi succurratur, nisi aduigiletur in tempore. Et ut libere animum meum

aperiam hoc aperte de me prædico, q̄ tam inuitus Tur-
cam gladio impeterem, quàm christianum fratrem. Non
dum enim audiui sacra eloquia, quibus hæc Lutheri
sententia non sit conformis, sed satis ac super his immo-
rati sumus, ad alia accingamur.

DE IMMUNITATE ECCLE-
SIASTICORVM.

Si Imperator uel principes reuocent
libertatem datam personis & rebus ec-
clesiasticorum, nō potest eis resisti sine
peccato & impietate,

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc p̄positio est falsa, ip̄ia, schismatica
libertatis ecclesiasticę eneruatiua, ac is-
pietatis tyrānicę excitatiua & nuſtiua.

Confutatio condemnationis.

*Patientiam & omnium malorum tolerantiam no-
bis commendant sacræ literæ. Sed si beneficia pat-
enter sustinetis, hæc est gratia apud deum, In hoc enim
uocati estis, quia Christus passus est pro uobis &c. Et
alibi: Charissimi, nolite peregrinari in seruore q̄ ad ten-
tationem uobis sit, quasi noui aliquid contingat uobis,
sed communiſantes Christi passionibus, gaudete, ut re-
uelatione gloriæ dei gaudeatis, exultantes. Et Aposto-*

1. Petri. 2

1. Petri. 4

- Roma. 12. *lus: Vos inuicem non defendentes charissimi, sed date lo-*
 cum iræ: Scriptum est enim, mihi uindicta, & ego re-
 Deut. 32. *tribuam. Et apud Petrum: Non retaliantes malum pro*
 1. Petri. 3. *malo, aut conuiuium conuiuiõ, sed contra benedicentes,*
sacntes uos in hoc uocatos esse, ut benedictionem hære-
 2. Tim. 3. *ditate possideatis. Sic omnes qui pie uolunt uiuere in*
 Lucæ. 21. *Christo Iesu, opus est, ut persecutionem patiatur, quod*
Paulus ait. Item ipse Seruator: In patientia uestra possi-
 1. Cor. 9. *debitis animas uestras, non uindictæ cupiditate, non in*
 Iohan. 13. *malorum depræcationibus, non in defensione uestri.*
Omniũ seruũ se fecit Apostolus, ut omnes Christo
lucrifaceret. Christus ipse uenit ministrator, Apostoli
accumbebant. Vos qui Christi uices geritis, quid minus
impenditis accumbentibus, quàm uerbi ministerium?
At sic Apostolorum successores exprimitis? Christus
uenerat, ut ministraret, non ut sibi ministraretur, uobis
nisi religiose admodum & pompatæ administretur ex
 Iohan. 6. *communicatione, tyrannide protinus in ouiculas irrui-*
tis, perdentes mactantes. Christus imperij fasces repu-
diauit, cum in regem adoptaretur à popularibus, uos
præpostero adeò ordine quasi pro fõas, & aris dimican-
tes, etiam quouis Turca seuiores, & gentili gentiliores,
 Ioha. 18. *cum summis prinapibus ambitione, & imperitandi li-*
bidine contenditis. Christus regnum suum non esse de
hoc mundo attestatur. Vos patrimonium Petri, cui au-

rum & argenteum non erat, appellatis terrenam urbium, & regnorum ditionem. An nescitis quod qui se hic exultat, humiliabitur? Si ut titulum Christi geritis, ita & gloriam desideratis, cur non gloriæ contemptu potius ad eam citato gradu properatis? Christi autem gloriam, non propriæ gloriæ studio, sed contemptu estis in depturi. Si gloriam meam quero, dicit ille, uerus animarum nostrarum Episcopus, gloria mea nihil est. Sic tantum cōtemptu terreni fastigij reges dominabimur, apud mundanos inglorij, in regno patris purpurati residebimus. Hic stulti facti, sapientia clari in regno patris enitebimus. Hieremias ille uates eadem nota schismatis culpatur, quam in Lutherum impingitis, clamans ac prædicans: Tradendo tradetur auitas hæc in manu exeratus regis Babylonis, & capient eam, de uita periclitabatur, Sic enim sequitur, Et dixerunt primæpes regi: Rogamus, ut occidatur homo iste, de industria enim dissoluit manus uirorum bellantium. Quod Lutherus in ordinem redigere conatur ecclesiasticos qui late imperant, qui luxu defluunt, qui uitæ splendore mundanos superant, qui deniq; ne uestigium quidem christiænæ humilitatis & parsimoniæ, præferunt, male audire cogitur, sic tacto ulcere inclamat ægrotus, sic Christo censuram in rabinos sumente, in necem ueritatis conspiratum est. Vis uiuere noster Luthere? loquere nobis

Act. 3.

Luce. 13.

Iohan. 3.

Hierem. 33

placencia. Vis gratus haberi? adulari discæ. Galero curadineo optas offerri? nulli ledas os, palpo fac sis Papiſticus. Nã ea sunt tempora, ut qui ueritati sua ferat suffragia, reus mortis conclametur, ab his qui spei ecclesiæ uindicias, reuera hostes referunt. Absit tamen uerbis inuidia, bonos non prætendo his dictis, malos contemno. Sed non faciet hæc Lutherus, si à deo non deseratur. Cæterum quòd causamini hanc propositionem, impietatis tyrannicæ exatatiuam, id per Lutherum nõ stat. Nam qui huc prorumperent prinæpes, non diat non peccare, quanquam ex uero si diam præstiterit ecclesiasticũ ordinem sic retundi, ut prouentus Christiane rei auctores reddantur. An non uidemus quoquò uersum flexeris oculos prorsus extinctam iacere pietatem? Quid monastias æque studio est, atq; agros coemere, extendere latifundia, & ære scrinia saturare. Quid de uulgo dicam sacerdotum, quod aut inerti otio, aut uentris studio defouetur, aut alicui lusu in cupiditatis æstum inatatur? Quid deniq; apud ignobile uulgus pastorum ueſtigijs pulchre inambulans, animo aduertitis Christo dignum? Vbi charitatis offiia? ubi amor? Vbi pacis studium? Sed hic uerba perdo in re, de qua conclamatum uidetur, quare ad propositum diuerto. Porrò libertatem ecclesiasticam hic uocari subodoratus sum exemptionem illam, quam uocant, qua immunitate donatus

est Clerus, ne uectigalia, tributum, exactiones, & id genus alia pecuniaria impendia cogatur persolvere, terre no primapi, quæ res q̄ pulchre sacræ scripture conanant nemo non uidet. Schismaticus impie & ecclesiasticæ libertatis eneruatiuus est Christus, si M. N. phas est credere, q̄ suo exemplo cum soluendis tributis neutiq̄ esset obnoxius in Petro docuit nihil repugnandum cum exactoribus cū pecuniæ tantū res agitur, quando accessus aut decessus facultatū pietatem nobis nō adimant. Viderint magnates ecclesiæ quid excusabunt apud uerū iudiciū qui non ludificatur, q̄ pacem christianam & reip. tranquillitatem, odijs, iurgijs, litibus, deniq̄ & bellis, sursum, deorsum misere antiquius duxerint, q̄ Christi exemplum, & Apostolicum mandatum imitari. Eisdē omnibus deumctus es diuino iure, quisquis raso uertice libertatem uindicas, quibus alij infimæ plebis homines tenentur obnoxij, iuxta illud Apo. Cui uectigal, uectigal, cui honorem honorē, cui tributū, tributū, idq̄ ut resp. quæ sine maximis impendijs conseruari nequit, pacē floreat, & concordia uigescat, nisi forte Apostolos imitatus uerbum domini prædicaturus, sine zona & ere nudus obeas apostolicum docendi munus. Sed quid hic uerba perdo? ad propositum redeo scopum: Christus noluit se unq̄ his rebus immiscere, quibus nihil additum esset pietatis, rogatus cum de pendendo Cæsari tributo, de dī

uidenda hereditate, satis constat, quàm neglexerit id genus studia quæ ab ecclesiasticis similiter uult negligi.

DE LIBERO ARBITRIO.

Propositio prima.

Liberum arbitrium non est dominus actuum suorum.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est falsa, sacris doctoribus, ac omni doctrinæ moralis aduersa, cum manicheorum errore conueniens ac heretica.

Confutatio condemnationis.

Si Adam cui erat liberum arbitrium necdum uulneratum, per quod actibus dominabatur, eodem domino nihil promouerit, adeo ut à recta uia nihil etiam cunctatus sese præcipitaret, quid obsecro miselli quibus liberum arbitrium est misere labefactum, hoc præside agrediemur? quod non impurum, non uitiosum, non iradignum deo uideatur? Augustinus respondet huic questioni in hyponosticon, tertia responsione: Quòd homo per malum uelle perdidit posse bene. Item & Ambrosius de uocatione gentium lib. 1. Licet, inquit, insit homini bonum nolle, tamen nisi donatum non habet bonum uelle, & illud contraxit natura per culpam, hoc recipit

Augustin

Ambrosi.

natura per gratiam. Bonorum ergo actuum liberum arbitrium non est dominus, quia non bonum. Sed cui de beatorum bonum quod agimus, Augustinus de uerbis Apostoli ser. 15. indicat: Spiritus regit, caro regitur. Nec spiritus bene regit, si non regatur. Vnde psal. Dominus regit me &c. non liberum arbitrium. Vnde & Paulus: Quicumque spiritu dei aguntur, hi sunt filii dei. Tu es rex meus & deus meus. Spiritus tuus, ait ille, deducet me, non liberum arbitrium. In te domine inimicos nostros uentilabimus cornu, non in arcu uoluntatis nostrae. A domino gressus hominis diriguntur, ut uiam eius uolet, non à libero arbitrio tanquam domino. Ut iumentum factus sum apud te, & ego semper tecum. Tenuisti manum dexteram meam, & in uoluntate tua deduxisti me, non in uoluntate mea. Quoniam ego seruus tuus & filius anallae tuae. Sicut oculi anallae in manibus dominorum suorum & cet. Et apud Hieremiam: Scio, inquit ille, domine, quia non est hominis uia eius, nec est uiri ut dirigat gressus suos. Et Iudith illa praecatur: Rex pacificus, utere seruitio nostro. Eae rex noster deus regit, non liberum arbitrium, quod seruit. Augustinus de uerbis Apostoli sermone. 1. Ergo secundum deum debet uiuere, si secundum seipsum non uiuit, desinat. Tunc autem recte uiuit caro secundum animam, si anima uiuat secundum deum, unde Epicurci uiuentes secundum carnem, & Stoici secundum

Augustin

Psal. 22

Roma. 8.

Psal. 43

Psal. 142.

Psal. 43.

Psal. 36

Psal. 72

Psal. 122.

Idem.

Hier. 10

Augustin

animam, nec hi nec illi secundum deum uiuentes, deserunt. Desiat ergo qui uiuit secundum liberum arbitrium, etiam dum uidetur in bonū ferri, qui nō uiuit secundū deū. Item idem Aug. epi. ad Hilarium. 89. Liber

Augustin tas sine gratia nihil est, nisi contumacia, non est libertas

Iohan. 9. Vere enim liberi eritis, si uos filius liberauerit. In libero arbitrio nulla libertas, sed uera seruitus. Breviter, hæretica est sententia Apostoli, si hæc Lutheri est hære-

Roma. 9. tica. Non est uolentis neq; currentis, sed misericordis dei.

Neq; qui plantat est aliquid, neq; qui rigat, sed qui incrementum dat deus. Nihil enim liberati nisi gratia, ut

Augustin ait Aug. epi. 102. & Iob in tertia respon. per totum.

Propositio secunda.

Frustra garrunt sophiste, actum bonū esse torum a deo, sed non totaliter,

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio est sanctis doctoribus eam ponētibus iniuria, Ambrosio potissimum, Augustino, & Bernardo, q̄s hic Sophistas appellat, & quantum ad id, quod præ tendit actum bonum esse totaliter a deo, & nullo modo a libero arbitrio, est hæretica.

Confutatio condemnationis.

An non totus homo, & totaliter est à deo? An non uoluntas

uoluntas hominis etiam tota & totaliter à deo est? ita credo. Nam sine ipso factum est nihil. Si totus homo est à deo, est & totaliter. Si uoluntas est à deo tota & totaliter, quomodo non actus hominis est à deo, & totus & totaliter? Apostolus hoc ita esse declarat, qui dat uelle & operari pro bona uoluntate. Item Augustinus de uerbis Apostoli, sermone. 11. Est enim liberum arbitrium, sed nihil ualet sine dei gratia. Cum enim dico liberum hominis arbitrium, uide quia hominis dico. Quid deinde homo est, quis creauit? deus. Quis ei liberum arbitrium dedit? deus. Si ergo hominem deus creauit, & homini deus liberum arbitrium donauit, quicquid potest homo de libero arbitrio, cuius gratie debetur, nisi eius qui eum cōdidit cum libero arbitrio? Hæc ille. Nec liberum arbitrium, negamus, id quos uos ueluti consecratiuam iudicatis, imò in deo magis firmamus. Quam enim in angelis, sola uoluntas dei perficitur, eis tamen liberum arbitrium non aufertur, cum se libere deo subiiciunt, qua libertate se deo subiectum Psalter gratulatur. Nonne deo subiecta erit anima mea? Augustinum hic operæ præcū fuerit audire Epistola. 102. Qui putat sibi auferri liberum arbitrium, si nec ipsam uoluntatē sine adiutorio dei, hominem haberi consenserint, non intelligunt, non se firmare liberum arbitrium, sed impellere, ut per inania feratur, Non in domino tanquā in

Iohā. 1.

Augusti.

Esa. 61.

- Auguſti. petra ſtabili collocetur. Quo loco docet Auguſtinus liberum arbitrium ſeſe firmare non poſſe, ſed ad inania impelli, niſi petrae adhaereat. Et Athanaſio ſcribens epiſtola. 144. Sine dei gratia, inquit, uoluntas implet humana, quia nec libera dicenda eſt, quamdiu eſt uincendis, & uincantibus cupiditatibus ſubdita. A quo enim quis deuictus eſt, huic eſt & ſeruus addictus. Hæc ille. A concupiſcentia deuictum eſt liberum arbitrium, ergo ipſius eſt ſeruum effectum. Et Ambroſius de uocatione gentium, capi. finali, libro. 1. cum Auguſtino in unam coit ſententiam. Sed quid obſecro hoc uocabuli eſt totaliter? Scriptura iſtud (quod ſciam) neſcit. Qui fit ergo, ut tanta ſit hæc diſceptatio, tam acer conflictus apud theologos, de huius uerbi efficaciâ? Num alijs uerbis, quam quibus prodita ſunt, tractanda ſunt diuina eloquia? Quod ſi bonus actus totus ſic à deo proſiſcitur, ut tamen non totaliter, ut nonnihil etiam à noſtra uoluntate deriuetur, mentitur Apoſtolus. Sào, inquit, q̄ non habitat in me, hoc eſt, in carne mea bonum. Quibus uerbis, aut quibus lineis mihi adumbratis, inò quibus indiſcijs perſpicuum mihi eſſe poteſt hoc quod libero arbitrio debeo acceptum referre, ſi actus bonus totus non negetur à deo eſſe? Non ſum tam ſtupidus, ut uelim ſine libero arbitrio, aliquid agi à nobis, ſine libero arbitrio, inquit, non tanquam autore, ſed tanquam in quo agit
- Ambro.
- P. om̄. s.

autor gratia dei. Hanc me sententiam docuit Gregorius Grego.
 us, libro Moralium. 22. capi. 10. qui apertissimis uerbis
 totam huius rei controuersiam est complexus, ubi in
 hec uerba pronunat. Sciant sancti uiri, se post primi
 parentis lapsum, de corruptibili stirpe editos, & non
 uirtute propria, sed praeueniente gratia superna, ad
 meliora se uel uota (nota uota) uel opera commutatos.
 Et quicquid sibi mali inesse cognoscunt, de mortali pro-
 pagine sentiunt meritum. Quicquid uero boni in se in-
 spiciunt, immortalis gratiae cognoscunt donum. Et au-
 di quae sequuntur. Eiq; de accepto munere debitores
 fiunt, qui & praeueniendo, dedit eis bonum uelle, quod
 noluerunt, & subsequendo concessit bonum posse, quod
 uolunt. Intelligitis opinor, quod dixit, noluerunt & no-
 lunt. Et idem alio in loco omelia. 9. super Ezechielem,
 Ipse, inquit, nos peruenit, ut uelimus, & adiuuando
 subsequitur, ne frustra uelimus. Hinc orat ecclesia, in se-
 cretis missae, dominica. s. à ferijs pentecostes, ut cum ec-
 clesiasticis loquar. Et nostras rebelles ad te compelle uo-
 luntates. Ear rebellis nostra uoluntas, nisi compellatur
 ad deum, non saluamur. Sic dicit seruator. Iohã. 6.
 Nemo potest uenire ad me, nisi pater meus traxerit eum. Trahimus
 nolentes, ducimus uolentes. Lutherus synxioris theo-
 logiae uindictas & assertores non appellat sophistas, sed
 scholasticos theologos stros tã ppudioso compellat noie.

Propositio Tertia.

Liberum arbitriū dum facit, quod in se est, peccat mortaliter.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc propositio est scādaloſa, impia, in fide & moribus erronea.

Confutatio condemnationis.

Iohā. 15. Opus liberi arbitrij tanq̄ priuatum, & proprium, est peccatū, quare sicut palmes nō pōt edere fructū à se metipſo, nisi manserit in uite, ita nec nos, nisi manserimus in Christo, id quod docet Euanglium. Quisquis est extra Christum, mala est arbor, & extra uitem, qui aut nullos, aut acerbos, aut noxios edit fructus. Palmites autem qui manent in uite, id est, in Christo, purgantur ab agricola cœlesti deo patre, qui nisi purget compurescunt in stercore suo palmites, hoc est, homines liberi arbitrij sordibus uolutati. Augustinus ille optimus liberi arbitrij uirium explorator, in Iohannem tractatu. 49. eandem Lutheri sententiam effert. Nemo, inquit, sibi palpet, de suo Sathan est. Sathan autem non ualet, nisi ad peccandum. Quid his uerbis clarius. Idem ibidē tractatu. 21. Vita nostra tanquam nostra, id est, de uolūtate propria, non erit nisi mala, peccatrix, iniqua. Vita uero bona, de deo in nobis est, non à nobis, à deo nobis datur non à nobis. Qui male uiuebat, in uita sua erat,

qui bene uiuit, ad uitam Christi transfijt, particeps factus uitæ. Fuiſtis, inquit, Apoſtolus aliquando tenebræ, Ephæ. 5. nunc autem lux in domino, in te ergo tenebræ, in domino lux. Hæc Auguſtinus. Item Ambroſius de uocatione gentium, lib. 1. capi. ultimo. Licet inſit homini, malū nolle, tamen niſi donatum non habet, bonum uelle. Illud contraxit natura per culpam, hæc recipit natura per gratiam. Exp. endite hæc uerba Ambroſij. Vnde Auguſtinus de uerbis domini ſuper Mattheum, ſermone. 50. Nemo malus facit bonum, Si nemo malus bonum facit, homo malus, quomodo facit ſe bonum? Facit de malo bonum, qui ſemper eſt bonus. Sana me domine, inquit, Hiero. 17. & ſaluator. Saluum me fac, & ſaluus ero. Quid mihi dicunt uani uana? Tu te ſaluum facis, ſi uolueris? Sana me domine, & ſanabor. Et quia, qui uidentur bona agere libero arbitrio, non deo hoc tribuunt, nec deum in actibus ſuis glorificant, propterea dabit illos deus in ſenſum reprobis, ut faciant ea quæ non conueniunt & euaneſcant in cogitationibus ſuis, & obſcuretur inſipiens cor eorum, dicentes ſe eſſe ſapiētes, ſtulti facti ſunt. Sic Hieremias. Conuerte me domine, & conuertar, quia Hiero. 31. tu dominus deus meus. Poſtquā enim conuerſiſti me, cogit penitentiā, & poſtquā oſtendiſti mihi percuſi foemur meum. Quid hæc uerbosius diſputo? Tota ſimul ſcriptura uobis impijs liberi arbitrij tractatoribus reclamationat.

Caroloſta Prætereo locupletiffimos ſcripturarum teſtes, & quaſi
dus. allegationum pluſtra, quæ Caroloſtadius ille, uere pu-
 rus theologus, poſt Lutherum accumulauit, quibus im-
 purum illum Eccij ſophiſtæ conatum reſtrinxit. Quæ
 omnia, ubi uerbo dei fuerint à uobis Magiſtris noſtris
 debellata, id quod nunquam futurum auguror in ueſtrâ
 partem inclinabimus. Interea in hanc ſententiam perſi-
 ſtere eſt animus.

Propoſitio Quarta.

Liberum arbitrium ante gratiam nihil
 ualet niſi ad peccandum, nō autem ad
 pœnitendum ex Auguſtino, de ſpiritu
 & litera.

Condemnatio Parriſienſium.

Hæc ppoſitio accipiēdo gratiã p gra-
 tia, gratum faciēte de qua loquitur ſcri-
 ptor, eſt erronea, errori Manicheorum
 cōformis, a ſacris eloquijs aliena, puer
 ſe, & trūcate ex Auguſtino allegata.

Confutatio condemnationis.

Hæc propoſitio ſuperioribus agnata, & conſinis,
 iſdem ſcripturis ſtabilitur & aſtruitur, quare operæ ui-
 debar facturus præcūm, ſi alteram alteri coniungerem,
 ſed quem ſecutus ſum ordinem uſq; adhuc, hic nō mu-

to. Augustinus Psal. 142. Noli putare, inquit, aliquid te Augusti.
operari, nisi in quātū malus es & auerte te ab ope tuo
ad opus illius q̄ fecit te, ipse formet, & ipse q̄ formaue-
rat, & q̄ tu exterminasti reformet. Idem de uerbis Apo Idem.
stoli sermone. 13. Hoc potest uoluntas mea, hoc potest li-
berum arbitrium meum, quot liberum arbitrium nisi il-
le regat cadis, nisi ille regat iacet. Et paulo post, pror-
sus si defuerit dei adiutorium nihil boni agere poteris.
Agis quidem illo non iuuante libera uoluntate, sed ma-
le. Ad hoc idonea est uolūtas tua quæ uocatur libera,
ut male agendo sit damnabilis anālla. Vbi hic libertas
in bonum? Et epistola. 107. Non est gratia dei in natu- Augusti.
ra liberi arbitrij, in lege atq; doctrina, sicut Pelagrana
peruersitas desipit, sed ante singulos actus datur illius
uoluntate, de quo scriptum est, Animam uoluntariam Psal. 67.
segregabis deus hereditati tuæ, quia & liberum arbi-
trium ad diligendum deum, primi peccati grauitate per-
didimus. Et lex dei atq; doctrina quāuis & sancta, &
iusta, & bona sit, tamen occidit si non uiuificat spiritus
per quem fit, ut non audiendo, sed ut obediendo, non le-
ctione, sed dilectione teneatur. Vide oro quā Augusti-
nus totus Lutherō suffragetur? Insuper multa diximus
titulo de contritione, quæ hic repetenda forent, si tam
copiæ studeremus quā breuitati. His uerbis nobis Apo- 2. Cor. 3.
stolus satis facit, Non sumus sufficientes cogitare aliquid

à nobis quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est. Quare quamuis multa satis diximus quæ Lutherū uindictent à furiosa uestra condemnatione, tamen prius quā progrediar libet diui Pauli scrium elogium, & sententiam ueluti colophonem (quod dicitur) addere. Is itaq; postquam in Iudaismo supra cœuos omnes profæcerat, conscriptæ legis uirtutes sibi phariseus parauerat, ut iuxta eam iustitiam quæ ex lege est factus esset uir iustus & irrcprehensibilis. Horum omnium rationem pro ruderibus duât, ad legem gratiæ, & Iesu Christi cognitionem prouectus. Hæc uerba scribens Philippeni. Sed quæ mihi erant lucra ea arbitratus sum propter Christum damnum esse. Quinetiam arbitror omnia dânum esse propter excellentiam cognitionis Iesu Christi domini mei, propter quem omnia pro damnis duxi, habeoq; pro ruderibus ut Christum lucrifaciâ, ut reperiatur in illo non habens meam iustitiam ex lege, sed eam quæ per fidem est Christi. Hactenus ille. Quibus uerbis clare contestatur, quàm nihil sit quod ante fidei gratiam inculpati nominis fuerat, & legis obseruator & asserptor zelosus. Et quam contemptim habeat ea omnia quæcumq; ex lege etiam diuina, sibi poterant prouenire aut operari, præ illis quæ ex fide Christi & cognitione Iesu iam cognouerat, quæ acceperat & operatus fuerat. Quid hic quæso tantum de libero arbitrio gloriaz

Philip. 3.

mur? Si ne diuina quidem mandata, & eorumdem legalis & moralis obseruatio sit suscipienda, imò despicenda ante gratiam? Si nihil per moralia, per legem ipsam, per iustitiam legis promeremur, quid uel liberum arbitrium hic sibi uendicat potentie? Quid ex his inferet studiosus Christiane rei, quam ut per liberum arbitriū, per legem, per iustitiam, & opera legis maledictū reddatur auctius? Si non gratia corrigatur, si non expurgatur fide, si non curetur charitate. Quid habes quod non accepisti, inquit ille. Si accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Vtiliter & seruator, Nemo potest uenire ad me, nisi pater meus traxerit eum, tantum abest ut uel nostro Marte, nostris studijs, nostro personato conatu, gratiam in nos quasi de congruo debitam euocemus, & emereamur. Quicquid autem extra gratiam liberi tantum arbitrij patrocinio mente conapimus, nonne iniquitas est? Quicquid sine fide dearmimus, an non peccatum est? Quicquid tandem operis attendamus, nō autore deo, an non apud Euangelistam nihil nominatur? Sed iam satis superq; de hoc articulo tractauimus, si cui delicatioris stomachi, aut copie studioso hæc nostra non satis arrideant, aut satisfaciant, Lutherum, Carolastadium consulant. Neq; per hanc conclusionem Lutherus aliquid commune aut conforme habet cum Manicheis, quippe quorum hæc erat sententia, imò error

1. Cor. 4.

Ioh. 6.

hominibus bonis partē dei inesse, p̄ quam nihil uitiose
agerēt. Rursum malis hoībus, partē mali primā pis nem
pe satanę inditā, p̄ quā semp male agerent.

DE PHILOSOPHIA ET THEO
LOGIA SCHOLASTICA.

Propositio Prima.

Philosophia Aristotelis, de uirtute mora
li, de obiecto, de actu elicito talis est, que
nec in pp̄lo doceri possit, nec ē ad scrip
pturę intelligētiā utilis, quia cōtinet
dūtātaxat portēta uerborū, nō nisi ad cō
tentiones uerborū conficta.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc p̄positio quantum ad omnes suas
ptes, loquēdo, de philosophia Aristote
lis, in his maxime, in quibus a fide nō
discedit, ē falsa, & tāc̄q̄ ab inimico sciē
tię arrogāter, ac insipiēter asserta.

Confutatio condemnationis.

Cypria. Philosophi neq; humiles sunt, neq; mites, sed sibi mul
tum placentes, & hoc ipso, q̄ placent sibi, deo multum
displicentes, Cypriano teste, ex carne nati sunt, & quo
niam quod natum est ex carne, caro est, tota Anthicy
ra digna, est eorum insania, qui Aristotelicam filosof

phiam, studio & arte humana paratam, ulla in parte
 nostræ religioni consentaneam garrunt, quiq; indi-
 gnissime factum clamitant, quod philosophus improbe-
 tur, qui nusquam in fide germana statuit. Qui enim de
 terra est, de terra loquitur. A gere adduā possum, ut cre-
 dan. M. N. eo demeniæ prouectos, ut in condemnatio-
 ne huius propositionis, fidem illam theologiam, quam
 ab auditu uerbi dei manare docet Apostolus, quāq; cor-
 da purificari tradunt Acta apostolica, philosopho gen-
 tili, qui aures habuit incircunasiores, quā ut audire
 posset, & cuius pectus Aegyptijs abhominatiōibus pro-
 phanatum fuit, perspectam aut cognitam uelint. Are-
 stoteles qui ex auditu uerbi dei fidem non habuit, per
 fidem spiritum sanctum non possedit, nec uerba dei, nec
 euangelium tradere potuit, id quot consequi scribit
 Hieronymus Galat. 1. Qui dii, inquit, sunt, tradūt dei
 euangelium, & nō hominis, Martion & Basilides, &
 ceteræ hereticorum pestes, non habent dei euangeli-
 um, quia non habent spiritum sanctum, sine quo huma-
 num fit euangelium, quod doctur. Hæc ille. Vbi deus
 est, est & ibi Euangelium. Iuxta illud, Euangelium est
 dei uirtus ad iustitiam omni credenti, & bonus homo
 de bono thesauro cordis sui profert bona. Apud Ari-
 stotelem nō est deus, id quod nemo non donat, quare nec
 euangelium habet, nec fidem. Fides est donum spūs iux

Iohan. 3.

Rom. 1.

Act. 15.

Hiero.

Roma. 1.

Luce. 6.

- Roma. 10. *Et* Apostolum. Quisquis fidelis Christum habet inhabitantem. Nam corde creditur ad iustitiam. Perdit deus sapientiam sapientium, & hos fastidiosos diuites cuiusmodi sunt, quicumque in lyceo Aristotelis uersati sunt, dimittit inanes, quippe quorum sapientia, stultitia est apud deum, quorum diuitiae adulterinae sunt, & calucomati, ut adagione dicam, aliquid ostentantes rei, sed nihil inuenerunt uiri id genus diuitiarum in manibus suis. A quorum mellito toxico, & blada peste, ipse Paulus nos non retraheret, si non sub horum personata sapientia reconderecur, quod penitissima animi penetrantia conficeret. *Que* mundana philosophia, uos quicumque estis theologastri occætos reddidit, & cæca cum sitis, cæcitatem tamen uestram, dulci illo philantia pre-
- Iohã. 9. *textus.* Quare dominus in Euangelio. Si cæca, inquit, es setis, id est, si uobis ipsis non adblandientes, cæcitatem uestram deprecaremini, peccatum non haberecitis. Nunc autem diatis, uidemus, quare peccatū in uobis manet.
- Apoç. 3. Aristotelicus theologus, hæc uerba re uera effert. Diues sum & ditatus, nullius egens, & nesat, quia & miser est & miserabilis, & cæcus & claudus. Qui si consultum sibi uellet domino, arrectis auribus auscultaret, qui consultit sapientibus in eodem loco. Suadeo tibi a me emere aurum ignitū, ut locuples fias, & uestris albis induaris, ut non appareat dedecus nuditatis tue, &

collirio inungas oculos tuos, ut uideas, Eloquia enim
domini, eloquia casta. Ignitum eloquium tuum uehemen
ter. Lex domini immaculata, conuertens animas. Hanc
legem non apprehendunt philosophi, in uanitate sen-
sus ambulantes. Augustinus Psal. 140. Absorpti sunt iu
xta petram, id est, comparati, iudices magni, potentes
docti, ipsi dicuntur iudices eorum, tanquam iudicantes
de moribus, & sententiam proferentes, dixit hæc Ari-
stoteles: Adiunge illi petræ, & absorptus est. Quis est
Aristoteles, audiant, dixit Christum & apud inferos cõ-
tremisat, dixit hoc Pithagoras? dixit hoc Plato, adiun-
ge illos petræ, compara auctoritatem illorum auctoritati
euangelicæ, compara inflatos cruafixo. Dicamus illis.
Vos literas uestras conscripsistis in cordibus superbo-
rum. Ille crucem suam fixit in cordibus regum. Hacten-
nus Augustinus. Quibus uerbis claret qd tribuendum sit
philosopho, qui petræ nusquã adhæsit Christo. Quam-
obrem candidus ille theologus, diuus Hieronymus, eo-
rum se à teneris testatur annis documenta, diuinis asper-
natus esse misere eloquijs, scribens ad Theosophontem,
in hunc modum. Multi anni sunt, quod ab adolescen-
tia usque ad hanc etatem, diuersa scripsi opuscula, sem-
perq; habui studium audientibus loqui, quod publice in
ecclesia didiciram, nec philosophorum argumenta se-
ctari, & Apostolorum simplicitati acquiescere, sacens

Psal. 11.

Psal. 118.

Psal. 18.

Augusti.

Hiero.

1. Cor. 2. illud scriptum, Perdam sapientiam sapientum, & prudentiam prudentium reprobabo. Et fatuum dei prudentius est hominibus. Hec ille. Omnis sapientia à domino deo est, & cum illo fuit semper, & est ante eum.
- Eccle. 1. In Christo sunt omnes thesauri sapientie & scientie absconditi. Vani sunt omnes hominis in quibus non subest scientia dei, & de his que uidentur bona, non poterunt intelligere eum qui est. Vanus est ergo Aristoteles.
1. Cor. 1. Nos predicamus Christum dei uirtutem & dei sapientiam, inquit ille. Aristoteles sese predicat, suam uirtutem, suam sapientiam, labore tantum & studio conquistam. Ex his intelligitis opinor Aristoteli cum fide nihil sentire, & doctrinam tradere quam non à domino accepit,
- Ambro.** quare futilis est, uanus est, nugator est, mendax est. Ambrosius. 6. libro Exameron, capi. 2. Certe Moses eruditus erat in omni sapientia Aegyptiorum, sed quia spiritum dei accepit, quasi minister dei in aera illam, & usurpatoriam philosophie doctrinam, ueritatis ratione posthabuit, & ea descripsit que nostre spei accommoda iudicauit. Vidit enim in sancto spiritu non illis marascentes iam sapientie uanitates sequendas, que rebus inexplcabilibus, mentem nostram occupant, luduntque opera: sed ea potius describenda, que ad uirtutis spectauere perfectum, inheremus igitur propheticis dictis, nec spiritus sancti quasi uilia de spectui habeamus eloquia. Hec

Ambrosius. Ludibrio ergo habet ignita domini eloqa,
 q̄ ea cōmis̄et frigidis, uanissimis, rixosisq; philosopho-
 rum nugamentis, In sup̄ori titulo de libero arbitrio per-
 spiciū sc̄amus, quā deliret Aristot. de uirtute morali,
 & actu à nostra uoluntate eliatō p̄ liberum arbitrium,
 quare ad sequentia decurro.

Propositio Secunda.

Omnes uirtutes morales, & scientiæ
 speculatiuæ, non sunt ueræ uirtutes &
 scientiæ, sed peccata & errores.

Condemnatio Parrisiensium.

Hæc p̄positio quantū ad primā partē,
 q̄ uirtutes morales sunt peccata, est eo
 dem modo qualificāda, sicut prius fuit
 illa qualificata. Opa quæcūq; ante cha-
 ritatē sunt peccata. Quantū autē ad alte-
 rā, q̄ scilicet scientiæ speculatiuæ sunt
 errores, est manifeste falsa.

Confutatio condemnationis.

Priorē ptē huius p̄positiōis, satis in superioribus asseruimus.
 Quātū attinet ad posteriorē oēs sciētias speculati-
 uas esse errores & pctā, cōstat, quia infidelē nihilo red-
 dūt meliorē, q̄cqd enim aīo. uolunt, q̄cqd ploq̄tur, q̄c-
 quid tandem manibus opatur infidelis animæ arbor, aut

- Roma. 14.** nō acerbū, an nō uitiosum, an nō peccatū est? Quod non
Heb. 11. est ex fide, peccatū est, Et sine fide impossibile est placē
Ambro. re deo. Qui autē deo non placet, cui nisi, ut ait Ambrosi-
 us, sibi & diabolo placet? Sācti.e speculatiue non iustifi-
Psal. 23. cāt impiū. Christus siquidē est dei uirtus, & dñs uirtutū
 ipse est rex glori.e, Ipse est iustitia nostra, ipse est patiē-
 tia nostra, qua patiētes sumus, quia nō est in me, qd' pa-
 tiēs sum, sed in te q' donas patientiā dñe. Ipse est miseri-
 cordia mea, qua misericors esse possum. Et nō egredie-
 ris deus in uirtutibus nostris. Fallax enim equus ad salu-
Psal. 43. tē. In multitudine uirtutis su.e nō saluabitur. Nō saluator
Psal. 32. rex p' multā uirtutē suam, nec gigas in multitudine uir-
Iaco. 1. tutis su.e. In summa, Si deus est omnia in omnibus, à quo
 omne datum optimum, & omne datum perfectum est,
 descendēs. Quid nam extra deum sunt sācti.e specu-
 latiu.e, & uirtutes morales, sine gratia acquisite &
 posse, quā errores & peccata? Qui non ambulat
 in lux, impingit in tenebras. Deus est illa lux, qui illu-
 minat omnem hominem, sācti.e non illuminant, sed
 inflant, & magis faciunt hominē in sensu carnis su.e ob-
Roma. 1. brutescere. Propterea, inquit, tradidit illos deus in sen-
Hierony. sum reprobū &c. Hieronymus subscribit huic nostr.e
 sententi.e epistola. 1. uirtutis uocabulū nō mereri, quod
 extra Christum, & sine fide humano paratur studio, cū
 diāt, Ego existimo, quia sicut spiritus sanctus sanctum
 facit

fiat eum, cui fuerit infusus, ita spiritus sapientie sapientem, spiritus intelligentie intelligentem, consilij consultum, fortitudinis fortem, scientie scientem, pietatis pi-um, timoris timidum, deiq; timore trepidantem. Ita spiritus repromissionis uel spiritus dei sponsorem & deum fiat in quo habitauerit. Quomodo e contrario immundus, spiritum immundum &c. Intelligitis opinor spiritum inspirare ueram sapientiam & pudicam ac pacificam, probatam scientiam, sanctum timorem, pietatem christianam &c. que cum scientie speculatiue, animales, terrene, demoniace, ut Apostoliis utar uerbis, non inserant studiosorum mentibus, errores sunt. Quod autem uirtutes morales, que neutralibus tribuuntur peccata sint, probauimus abunde satis, ubi de actibus medijs cogimus, laudatus Christus, in quo sunt omnes thesauri sapientie & scientie dei reconditi, cuius tanta est ubertas, ut ab eius plenitudine accipiamus omnes, non enim in lumine nostro, sed in lumine tuo domine uidebimus lumen, quod tenebrosum esse non potest.

Propositio tertia.

Theologia scolastica est falsa, scripturarum & sacramentorum intelligentia, & exulem nobis fecit ueram & sinceram theologiam.

Condemnatio Parisiensium.

Hec propositio est falsa, temerarie, sup

Q

be & asserta, ac sane doctrinę inimica,

Confutatio condemnationis.

Non sic Theologiam scholasticam traduimus, quasi erroribus et uanitatibus sit operta. Quis enim liber tam humilis haberi potest, qui non in aliqua parte prosit? Verum hoc nos male habet, quod plus satis scholias doctoribus addicti sunt Theologastri, ut plane in horum quęuis dicta, opiniones, fragmenta, somnia, sententias, sint iurati, ut ex ea una, tanq̃ exemplari petant, quicquid iam christianę rei opus uideatur, neglectis his literis, quę solę immaculatę, solę nitidę, solę uerę & sanctę ab autore spiritu sunt profectę. Theologia autem scholastica non potest mihi non esse suspecta, uel hoc solo nomine (ut interim alia taxam) q̃ Aristotelem recipit, quem & pertinacius defendit, qui infidelis & uanus cũ fuerit mendacia statuit ex proprijs tantum locutus, quare consequitur & uanum & nugatorium esse, quicquid Aristotelias & philosophias uerbis asseratur. Tandiu enim Hieronymo teste in Esaiam humanus sermo habere uidetur rationem, quamdiu diuinę scripturę non fuerit comparatus. Cum autem mendaciũ quasi stipula igni appropinquauerit, cito uoratur & deperit. Quod si Aristotelica & philosophica dempseritis ex uestra theologia, uidebitis prorsus, ridiculam alienis spoliatam plumis corniculam, nuditatis suę ridiculum exhibere spectaculum. Quod autem scholasticorum regnũ inualuit

quadringentis iã ferme annis in caussa fuit uerbi dei aut neglectus, aut suæ gloriæ studium. Dum Franascani enim suum Alensem mordicus tuentur, quem ob sui nominis splendorem suæ familiæ columen, nõ uanis in hoc repertis astutijs asauerunt, iam ipsi gloria intumescere, iam cœlum uerticæ contingere. Cui gloriæ inuidentes Dominicani fratres, Albertum quendam magnũ huic opposuere, qui Alensi nomen fama super æthera notũ, nonnihil obscuraret, eruditionis miraculo. Rursum Minoritæ, silere turpe rati, quo suos æmulos, uel insigniter eruditorum numero antecurrerent, Bonauenturam instigarunt, ut scriptis suos catulos, à tantæ gloriæ competitoribus uindicaret, in quo stadio inde fessi palestritæ prædicatores, ne hic posteriores partes ferrent, diuum quendam Aquinatem statuerunt, qui præter eruditionis scholasticæ palmam quam indeptus uidebatur, etiã sanctitatis nouæ insignijs ælebris esset, quo iam equis, quod diatur, albis præcurrerent. Id non obscure animo aduertentes Minoritæ, dolentes tantum bolum ereptũ è fauibus, imò clauam herculenam è suis manibus extortam manibus pedibusq; sunt adnixi, ut hunc in diuorum cathalogum referrent Bonauenturam, ut cui etiam hic honor debeatur, id quod si non alia commodiore uia, uel multo ære dato impetrare licuit à Sixto Episcopo Romanorum, qui & ipse Franascanus erat. Sub idem tempus, Scotus ille subtilis ex hac familiæ prodijt, qui mult

Prædicato
rũ et Mi
noritarũ
ambitiosa
contemptio

Lirani. *Burgensis* tis doctorum millibus par essent, inuictus & pertinacia
& ambitionis studio. Cui Capreolus & Carrensis ex
prædicatorum familia est obiectus. Postremo etiam Li-
ranus ille, uel passim delirans prodijt, qui Burgensis
prædicatoris telis est confossus, sed non obtigit Burgen-
si incruenta uictoria. Nam minorita quidam, qui Li-
rani partes defenderet, protinus occurrit. Tum metuen-
tes prædicatorij fratres suo nomini, multitudine se arma

Arbores uerūt. Arborem enim nefas quam finxerunt diuis onu-
diuorum stam, quorū pars, ut ante signaui, aram tenerent, pars
ex ordini uti medioximi ramulis inhererent, pars uti dij patella-
bus mendi res, humiliores sedes occuparent. Quo exemplo Frau-
caniū & ascani similem ediderunt operam, quippe qui uno spi-
aliorū mo ritu diuorum nomina, quibus sese magnificè efferunt,
nachorū non possent complecti. Hic est ille sanctorum patrum
confictæ, cathalogus, quibus non tam Lutherus, quàm sacra elo-
quia refragantur. Interim nolo mihi sanctitas iustorum
quomodo noceat, quippe quos sciam nihil minus exop-
tare à nobis, quàm hunc cultum, quem supersticiosuli illis
impendimus, & non parum moueri, quod sic uideant
mortales suis laribus familiaribus affectos, ut præterito
genuino diuorum cultu, singulis ordinibus, singulis offi-
cijs, singulos quosq; deos præferunt, tanquàm gentilitios,
quibus glorie riuulibus, sic utrinqu; altercantibus, mare
uoluminum effluxit, et multa doctorum portentia emer-
serunt, in quibus quisquis uel neuum uel labeculam de-

prehenderet proscribebatur, à magisterij cathedra propulsandus. Tam enim suæ gloriæ pro se quique monasticæ fuerunt studiosi, ut uel hodie utris cædat uictoria, nescias, tam adamantinis uinculis præcordijs infixum hunc habent gloriæ affectum, & tam alto corde conserperunt alter alterius gloriæ inuidiam. Quid his obsecro tantum tribuas fidei? Quid de his sentien dum tam bene, ut uera credas, quæ sic affecti committunt literis? Sed audi quæ nugari animus cogit. Si quando fuerit qui his orgijs non afflatus, uerbum dei pure, candideque conati sunt reuocare in germanam puritatem, & ab horum iniuria uindicare, ij nunc in ipso statim initio, minis & ergastulis constricti, nunc in uincula coniecti, nunc flammis & igne tentati, aut operi cedere, aut in ipso conatu deficere sunt coacti, in quo negotio, qui alias inter se mutuo depugnabant, mutuo flagrabant odio, unis animis in unum coeunt studium, ut saluet perdat, mactent, ignibus tradant, scholasticæ doctrinæ, & monasticæ factioni parum candide fauentes, hic sanguinarij, incendiarij, uastatores, quosuis tyrannos phalaridas, dionisios à tergo reliquerunt. Hæc omnia tamen tam tecte & dissimulanter gessere, ut male affecti animi morbum nemo posset intelligere. Nam hæresis erat & noua hæresis, per bullas papisticas promulgata, his tam sanctis studijs, tam zelosis (si deo placet) conatibus obmurmurare & obstrepere, interdum huc solum spe

Inquisito-
rum hære-
ticæ præ-
uicitatis im-
pietas &
crudelitas

Etatum est, ut illi candidius sentientes, uel in monasticorum & scholasticorum partes pertraherentur uel recantarent suffragium, uel ad palinodiam adigerentur, non ut gladio spiritus, instituerentur, aut felicius saperent. Quo factum est, ut hanc theologiam scholasticam ad sacra eloquia, ac ad amussim exigere & expendere **Lucæ. 11.** planè infeliciè sit tentatum. Væ uobis legis peritis, dicit dominus, qui tulistis clauem scientiæ, ipsi non introistis, & eos qui introibant uelut istis. Et quis non uidet uerbum domini lesbia (quod aiunt) regula præpostere à deo ad scholicorum figmenta, somnia, & moles obtorto collo pertrahi, & amussim ad lapidem aptari, cum tamen contra scolasticorum traditiones ad dei uerbum, ut lapis ad amussim sunt contrahendi. Verum hoc iugum captiuitatis Babylonice, hoc regnum Sathane, deus optimus maximus hac nostra demum ætate discussit & dissipauit, audiens gemitus compeditorum, & inter emptorum uincula soluens. Quare nunc repertis frugibus sacro sancti Euangelij, philosophorum siliquis præcordia nostra conspurcare nolumus, restituis illis puteis, ab Isaac, Seruatore nostro, quos terra, hoc est, humanis commentis, & philosophiæ nugaments oppleuerant philisti, id est, philosophi, pelagiani, scholiacq; doctores, in horum uerba iurati, cæno & lacunis altius immergi insaniam arbitramur. Deniq; nunc orta ea lux, quæ illuminat omnem hominem iustitiæ sole, tene-

bras amare toto pectore recusamus. Apud Ambrosium *Amb.*
male audit uestra philosophia in exameron lib. 5. ca. 24
 quam fouent & ornant M. N. cum dicit: Sunt aliqui,
 qui cum oculos habeant, ad uidendum, non uidere so-
 leant, & uisus sui officium solis fungamur in tenebris.
 De cordis oculis loquor, quos habeant sapientes huius
 mundi, & non uident, in luce nihil cernunt, in tenebro-
 sis ambulant, dum demoniorum tenebrosa rimantur,
 & coeli alta se uidere credunt. Porro autem in fide de-
 uij perpetuae caecitatis tenebris implicantur. Aperiunt os
 quasi scientes omnia, acuti ad uana, haecetes ad aeterna,
 & longae disputationis anfractu prudentes, insciji pro-
 priae insatiae graphicae arte, & suis coloribus philoso-
 phiam questionariorum theologiam depinxit diuus
 Ambrosius. Falsitas, temeritas, superbia, praesentis pro-
 positionis, egregie innotuit, quibusdam non pituosi iu-
 dicij uel quotidianis experimentis uel aliorum, tum Phi- *Philippus*
 lippi Melanchthonis libellis & orationibus editis, qui *Melanch*
 digna censura, dignis encomijs philosophiam theologiam
 scholasticam celebrarunt, non sine magna omnium
 admiratione.

Propositio quarta. M. L.

In sermonibus Io. Tauleri lingua teur-
 toica conscriptis, plus reperio, dicit Lu.
 theologiae solidae & syncerae, quam in unis
 uersis omnium uniuersitatum scholasticis

doctoribus repertū aut reperiri possit
in omnibus suis sententijs.

Condemnatio Parrisiensium.

Propositio quam Luther asserit est ma-
nifeste temeraria.

Confutatio condemnationis.

Temeritas Lutherō impingitur, q̄ parum blande
appellat scholicos doctores qui sibi pulchelli & glorio-
suli uidentur, q̄ humilis uiri eruditionem, magnis præ-
ferat numinibus M. N. Mira certe & temeraria Luthe-
ri temeritas, quod tam grande superalium ausit impete-
re, quod quisquis unquam inuilius & immodestius
tractauit, tergo soluit pœnas. Sic læsit maiestatem pha-
risaïam dominus, quod insigniora ederet, quàm quæ
ipsi sophi imitari possent, quàm quæ homini rusticano
(qualis in speciem apparebat) conuenirent. Sic probro
fuit humilitas Dauid superbiæ Philistæi. Quibus exem-
plis & uos Tauleri eruditionem germana lingua pro-
ditam, despiatis & contemptum aræsitis, q̄ ille forte
gentilem illam ad salutationem duarum literarum M. N.
non sit uenatus, quasi dominus ille non esset qui intelle-
Etum daret paruulis, qui ex ore infantium & lactentiu-
um perficeret laudem, qui linguas infantium faceret di-
sertas, qui sua mysteria absconderet à sapientibus, & re-
uelaret ea paruulis. Temerarius erat ipse Christus, q̄
puellus in doctorum consensu ausit de re diuina uerba

1. Cor. 17

Psal. 113.

Psal. 8.

Luce. 2.

facere, & illotis quasi manibus diuina tractans falce
mittere in messen alienam, id quod phariseis ita prima
forte cute uidebatur. Apud Esaiam dominus: Ad quem
autem respiciam nisi ad pauperculum, & contritum spi- *Esaiæ. 67*
ritu, & trementem sermones meos? Orat Propheta: In-
tellectum da mihi & uiuam. Da mihi intellectum & *Psal. 118.*
scrutabor legem tuam *Esaias ait: Nisi credideritis, non*
intelligetis. Vbi fides, ibi uerbum, ibi intellectus. Absit *Esaiæ.*
ut à uestro superalio rigido, omnis sapientia in omniū
uiarum capita diriuetur. Nam ad suspiria humilis animi
in tugurio cordis sui ingemiscentis, euocatur spiritus san-
cti gratia, & germana dei scientia *Taulerus hoc nomi-*
ne mulo est commendatissimus, q̄ in spēcem minutus &
abiectus spiritu digna intus spirauerit. Vos de facie tan-
tum iudicatis, personā hominis accipitis, non estiman-
tes scientiam dei, Christo bene credulis & in se paruulis *1. Cor. 1.*
esse peruiam. Infirma mūdi elegit deus, ut fortia quæq; *Matt. 13.*
confunderet. Humilis exemplo pharizaica stupiditas
Christi Seruatoris consulta negligenter reiecit, utpote à
fabri filio literarum uelut nesāo, profecta. Sed Silenum
illum alabiadecum non explicuerant, quippe qui sub te-
etorio uili sordidoq; nempe carne peccati, merum numen
& æternam patris sapientiam occultabat. Sed ut audio
non fuit à sacris theologiæ uestræ alienus hic Taulerus
nam fama est monasticen coluisse & magistrerij insignē
titulum è scholis Theologiæ reportaſſe, sed fortaſſe cū

minore superbia & maiore eruditione, quàm uos Sorbonia magistrelli, qui rabdicum uestrum superalium uerbo dei præferre studetis ut crimen lese maiestatis sit, tam sancta numina non adorasse, eorumq; que uis dicta ut oracula delphica non habuisse. Confundat deus uel tandem hos inflatos moabitas, quorum maior est superbia quàm fortitudo.

Propositio quinta M.L.

Quo tēpore cœpit theologia scholastica, i. illusoria, eodē euacuata est theologia crucis, suntq; omnia plane puerfa.

Condemnatio Parrisiensium.

Hęc propositio est falsa, præsumptuose & irrationabiliter asserta, & errori Bohœmorum damnato uicina.

Confutatio condemnationis.

Quoniam theologis scholasticis Aristoteles est penē deus querens in omnibus que sua sunt, & suam uolens iustitiam constituere, per quod & iustitiæ dei non est subiectus, theologia crucis que sui abnegatione & iustitiæ dei desiderio paratur, per hunc gentilicum deum euacuata est, idq; iusto dei iudicio. Pro eo, inquit diuinus uates Esaias, quod eleuate sunt filie Sion, & ambulauerunt extento collo & nutibus oculorum ibant & plaudebant & ambulabant & pedibus suis composito

Esaiæ. 3.

gradu incedebant, decalubabit dominus uerticem filiarū
 Sion, & crimen eorum nudabit. Quarum uerticē sic de
 pilato, quid obtigerit, Apostolus aperit: Quia, inquit,
 in dei sapientia non cognouit mundus per sapientiam
 deum, placuit deo per stultitiam prædicationis saluos
 facere credentes. Stultam enim fecit deus sapientiam hu-
 ius mūdi. Nam omne quod natum est ex carne, caro est. Iohan. 3.
 Quam ob rem Ambrosius libro Epistolarum. 10. Episto
 Ambrosi.
 la. 39. Non glorabitur omnis caro in conspectu eius, id
 est, nemo se placere deo per mundi sapientiam putet,
 quæ tota carnalis est, & à uera sapientia cum omni ua-
 nitate sua destruitur. Dominus enim cogitationes homi-
 num sat, quoni. in uane sunt. Et subdit: Siue contem-
 platio creaturarum, siue sacrorum series uoluminum,
 siue scientia differentium, synacro & assiduo testimonio
 prædixit ueritatem, neq; qui plantat est aliquid, neq; qui
 rigat, sed qui incrementum dat deus. Theologia cruas
 est, quæ diat non minus fidenter quàm uere. Sermo me-
 us & prædicatione mea non erat in persuasorijs humane
 sapientiæ uerbis, sed in estimatione spiritus ac potētiae
 ut fides uestra non sit in sapientia hominum, sed in po-
 tentia dei. Et sapientiam, quam ego loquor, nemo prin-
 apum huius seculi nouit. Et in alio loco, Iesum prædi-
 1. Cor. 1.
 camus & hunc cruaifixū, nō prædicabat gloriā, sed cru-
 am, quia gloriæ partiapēs nō efficiemur nisi per crucē.
 Neasse est moriatur caro prius quàm obtingat gloriam,

- Galat. 5. Si ergo gloriari uolumus, nos gloriari oportet tantum
 2. Cori. 1. in cruce domini nostri Iesu Christi. Et qui gloriatur, iā
 non in se, sed in domino gloriatur. Hanc cruas Christi
 gloriam, sapientia mundi non nouit, philosophica com-
 menta non consequuntur, neq; sophistias cauillis patet.
 Falso Lutherus temerarius & presumptuosior cense-
 tur, quia per theologastros inflatos, sensu carnis suæ,
 astruit euacuari cruas theologiam. Sententiariorum
 enim libri non uno loco hunc odorem eflant, quo sub
 odorari licet, presumptionem, fastum, arrogantiam, pe-
 nitissimæ inditam suis autoribus. Quando auditur cru-
 cis Christi præconium in scholis? In nugassimis solum
 nugis uersantur, in quidditatibus, hæcicitatibus, forma-
 litatibus, & id genus mille argutijs, imò oacosis uanita-
 tibus totum tempus insumunt, & misere sese exhauri-
 unt, quibus pessime ædet, q; posthabito, ne dicam deser-
 Iohan. 7. to puro Christi fonte, unde flumina fluunt aquæ uiuæ,
 ad turbulentissimos latias, & cœnosas lacunas philoso-
 phorum & humanarum traditionum defecerunt. Ma-
 Hier. 17 ledictus enim qui ponit spem suam in homine. Et Pau-
 Coll. 2. lus: Videte, inquit, ne quis uos decipiat per philosophi-
 am, & inanem fallaciã, secundum traditionem homi-
 num, secundũ elementa mudi, & nõ secundũ Christũ.

Propositio sexta.

Libidinem corrumpendę scripturę iā
 ferme trecentis annis patitur ecclesia,

incomparabili damno suo, a doctoribus scholasticis,

Condemnatio Parrisensium.

Hec propositio est falsa, stulte & maliciose asserta.

Confutatio condemnationis.

Quod libidinem corrumpendæ scripturæ passa sit Ecclesia, declararunt abunde Lutherus, Carolo stadium, Philippus Melancthon, Oecolampadius, libellis editis, & ante hos insigni doctrina clari, qui his diebus, diuino fauore è tineis & situ, quibus imputruerant, in lucem subierunt Vuesselus & Gochius, & alij plerique, quibus omnibus fidem adhibemus indubitatisimam, quatenus eorum bene scripta, non potestis uerbo dei conuellere, cum uerbo dei sint consentanea. Neque mirum uideri debet, si hanc propositionem ueram asserimus, Nam quis non uidet theologiam scholasticam pardalem magis Pelagianorum maculis uariegatam? id quod uni debemus Aristoteli, cui ut basi & fundamento inniatur tumida illa humane theologiæ machina, in cuius æsa sedet aræ Pelagus fortis heros. Sed turris hæc Babylo-nica harenæ non petreæ soliditate fixa cum luifero, giganteis fratribus & hebreis superis æmula facta, ruina nam deo auspice minatur. Nam fluminum illisu, que fluunt impetu de libano succissa, & gladio spiritus tenebrata, tum lapillis illis sacræ scripturæ petita subruitur Pelagus.

Aristoteles fundamentum turris scholasticorum, in cuius uertice sedet Pelagus.

quassatur & collabatur. Quid reliquum est, quod ut deum in-
 clamemus ardentissimis uotis, ut his letis initijs noui
 conatus, letus respondeat exitus, ut ad nos redeant pu-
 ra, christiana, salutaria euangelij uerba, quibus imbuti,
 quibus occupati, quibus in deum subiecti, ab hac lucta
 qua cum laruis pugnamus, acendamus, deobriemur,
 absorpti Christi amore. Veritas propositionis patet, com-
 menta scholicorum cum diuinis satis, fideliter conferenti.

Propositio septima.

Theologi scholastici Aristotelis mora-
 lia prorsus conuenire mentiti sunt cum
 Christi Paulique doctrina.

Condemnatio Parrisiensium.

Hac propositione impudenter, & falso
 Theologis scholasticis imponit scrip-
 ptor, quod non est uerum, quamquam satis
 exploratum sit in multis, moralia Aris-
 totelis, cum Christi Paulique doctrina
 consentire.

Confutatio condemnationis.

Mentiuntur qui carnalem Aristotelis sapientiam spi-
 ritu sancto dignam garriunt. Prudentia enim carnis ini-
 mia est deo, et legi dei non est subiecta, neque enim po-
 test. Et qui in carne sunt, deo placere non possunt. Caro
 enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduer-

Roma. 3.

Gala. 5.

sus carnem. Vera autem sapientia est donum spiritus, Hieron.
 quod per Hieronymum superius docuimus, sicut scri- Psalm. 35
 ptum est: Quia apud te est fons uitæ &c. Et ipse fons
 lumen est. Vnde Augustinus psal. 41. Si fons est, & lu-
 men est, merito & intellectus, quia & sciat animã au-
 dam scientia, & omnis qui intelligit luce quadã, non cor-
 porali, non carnali, non exteriore, sed interiore illustra-
 tur. Est ergo fratres quedam lux intus, quã nõ habent,
 qui nõ intelligunt, ut iam non ambulantes, sicut gentes
 ambulant, in uanitate mentis sue, obscurati intelligentia
 alienati à ui. dei per ignorantiam, quæ est in illis, pro-
 pter cecitatẽ cordis ipsorũ. Si ergo illi obscurati sunt in-
 telligentia, id est, quia nõ intelligunt, obscurantur, ergo
 qui intelligunt, illuminantur. In illius luce lumen inob-
 scurabile, lumẽ hoc desiderare quendã fontem, quoddã
 lumẽ quale nõ norũt oculi tui, cui uidendo lumini, ocu-
 lus interior preparatur: Cui hauriendo, sitis interior in-
 ardesat. Hæc Augu. Cuius uerba si fixius expendereis,
Augustin
 uidebis quã nihil gentibus sit deferendum. Conueniunt
 itaq; ethnica & moralia, cũ Christi Pauliq; doctrina,
 ut prudẽtia carnis cũ prudẽtia spiritus, ut mendaciũ cũ
 ueritate, ut lux cũ tenebris, ut deus cũ Belial, ut deniq;
 uita cũ morte. Quid facit, ait Hiero. cum psalterio Ho-
 ratius, cum Euangelij Maro, cũ Apostolis Cicero. Neu-
 trales istos Aristotelicos, scio diuersam ab hac tenere sen-
 tentiam, quippe quibus parum cognita est, ueræ fidei

ratio, & charitatis cognitio. Cessent igitur, & sibi temperet theologi scholastica, sacras literas osatanter lectas pro sua libidine temerare, & nobis sua somnia pro lege Evangelica statuere, non sine christiane rei dispendio, quando oculos reaperunt, quos tot annos prestigij sanarunt. Verum si uerbum dei adferant, omnem reuerentiam impendere, omnem fidem adhibere, & propensum animum referre erimus paratissimi. His itaque contenti, finem faciamus, hoc unum precantes, ne Sorbonia doctores, post hac tam sint sententiaris addicti, ut ab his dissentire flagitium uideatur, quippe qui cum iudicio & delectu sunt legendi. Multa bene, rursus plurima male, memorie tradiderunt. Quare consultissimum fuerit literarum studiosis ad scholasticam ne respicere quidem, ne escam captantes, hamum una inglutiant, sed ad ea sese studia conferant, quae suspensa haecera nihil habent opus, quae non egent praecone, satis per se laudata, hoc est, Evangelica & Apostolica, quae ad bonam mentem sunt profutura.

ADDITVR ET HAEC PROPOSITIO,
ex libro de captiuitate Babylonica.

In Dionysio, qui scripsit de coelesti hierarchia, nihil ferme est solide eruditionis. Et oia sunt illius meditata in praefato libro, ac somnijs prope simillima. In theologia

logia aut mystica pñciosissimus ē, Platonizās magis q̄ Christianizans, in ecclesiastica uero hierarchia ludit allegorij, qd̄ est ociosorū hominū studiū.

Condemnatio Parrificensium.

Hæc ppositio ē falsa, temerarie & arrogāter asserta, ac uiro sc̄tō insigni eruditioē claro iniuria, quē Damascenus diuinū areopagitā Pauli discipulū, sacerimū, & dei loquētissimū appellat.

Confutatio condemnationis.

Demiror quid diuo Hieronymo in mentem uenerit, quod cum omnium insigniter eruditorum cathalogum conscriberet, quorum dignam posteritati commendaret memoriam, hunc quisquis fuerit Dionysium præterierit silentio. Non fit mihi uerisimile Hieronymum tam supina incuria uiros tum uitæ sanctimonia claros, tum eruditione præcellentia numero complexum, ut & huius Dionysij uocabulum lateret, si tantus esset reuera quantus Damasceni uerbis forasse in hac parte male sobrijs prædicatur. Ad hæc, Genadius ille qui post Hieronymum, hanc eandem operam assumpsit, referens si quos prætermisisset Hieronymus, tamen nihil huius meminit Dionysij. Quin & Erasmus Theologicæ rei studiosissimus & interpres, ex tribus Dionysijs unum

Hierony.

Genadius

Erasmus

tandem nobis emerfisse colligit in principio quarti to-
mi Hieronymiani, quo fit ut suspecta mihi sint que Di-
onysio Ariopago tribuuntur, quando quid cui debeat
inerti sumus. Verum quoniam Iohanni Damasceno
(a quo uel sententia parum differre non sine here-
scos suspitione licet) apud theologos uisum est hunc il-
lum esse ariopagum Pauli didascolum, necessum est,
& quasi consequens uidetur ut hic liber quem de cœ-
lesti Hierarchy inscriptum legimus, inter canonicas scri-
pturas anseatur. Tam hodie sunt iurati in Damasce-
num, & sententiariorum theologastri ut male audiat quis-
quis uel ad latum unguem parum reuerenter ab his dis-
sentiât tam opiniosis dogmatis, magis putantes auto-
ris nomen quam uerbi dei ueritatem, quare cum Esaiæ

Esai. 3. loquor, Væ qui diuinitatem malum bonum, & bonum ma-
lum, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras, poner-
tes amarum in dulce, & dulce in amarum. Væ qui sapi-
entes estis in oculis uestris, & coram uobis ipsis prudē-
tes. Et alibi uidetur de hac nostra ætate uastianatus pro-

pheta: Populus ad iracundiam prouocans est, & filij
mendaces, nolentes audire legem dei, qui dicunt uiden-
tibus, nolite uidere, & aspiciētib; nolite aspiciere, lo-
quimini nobis placentia, æffet a facie nostra sanctus Isra-
ël. Nunc hic finem faciamus. Valete in Christo Iesu do-
mino nostro quicūq; in harum annotationum lectionem
inadcritis, & precor candidè, fauetote nostro conatui.

Si quid mordacius diximus, aut rei indignitati, aut nostrae infirmitati donate, nā quod uidebitur peccatū ignoscā cupimus, ne qd hic mali nobis acersamus, oēs enim in Christo diligimus Christianos, quibus Christus uere est curae?

M. N. PARRISIENSIBVS SALVTEM
ET SANAM MENTEM.

AECSUNT EXIMII MAGISTRI nostri, quae pauas occurrerāt obijcēda uestrae cōdēnatiōi, & quae Luthe-
ro uidentur suffragari, quod si quae per
zelum in diuinas literas intēperantius
exāderint aut ebuccinata sint, comiter quae so interprete-
mini, benigneq; accipiatis, id quod & uestrae interest p-
fessionis & rei negotium premeretur, quicquid enim scā-
mus, pio arte animo scāmus, ut & nos huius condemna-
tionis authores, & quoscunq; alios ueritatis studiosos
ad docendum euocāremus. Ne si conuienter cum ue-
stra condemnatione ageremus, ueritatis periclitaretur
ratio. Non inuidebimus tamen, si qui longe felicius hęc
tractaturi sint, neq; rursum probri loco habituri, si lap-
si nonnullis locis conuincamur. Nam ut hic noster la-
bor potissimum ijs desudat, qui uel parum promoue-
rint in re theologica, etiā num in primo hērentes. li-

mine, tantum abest, ut magnis theologis legenda offerre uelimus, ita & in arduis defuisse conatus tyronibus omni gloria non potest carere, quanquam interim nihil minus q̄ gloriam sectemur. Pertinaciam omnem & præ fractam æruicam detestamur, tantum diuini uerbi pabulum impatienter esurimus, quod nisi quam primum uos administraueritis, pitiosum uestrum de Luthero iudicium, ut tragica furiosorum hominum uerba, ut bullata Bardorum nugamenta, & insana omnia in antichyram relegabimus. Contra, tum uos pastoris uocabulo, & magisterij titulo dignos anscebimus, cum pastum uerbi dei per manus uestras exæperimus, cum uos uerba dei sonare audierimus. Iuxta illud Hieremiæ, Cum uenerit uerbum eius tunc factur prophetæ quem misit dominus in ueritate. Interea nostri tenuitatem ingenij, & propensum arte, si non felix, in pias literas studium boni obscuro consulatis, & fauore prosequamini. Quod si omnino hæc Christianorum lectione indigna uidebuntur, uulcano tradantur, aut in spongiam denuo redeant, humiliora enim sunt quæ de nobis sentimus, quam ut pro oraculis haberi uelimus, quæcumq; a nobis proficiuntur. Offerimus ergo cuius Christiano, hæc nostra corrigenda, aut perdenda ut lubebit, sed per uerbum, quod fieri æquum est, & præstamur nihil pertinacius defensuros qd̄ cum ueritate pugnet, Valcte.

Ad Kalendas Iunias. 1521.

DISPVTA

TIO HABITA GRVNIN
GAE IN AEDIBVS
PREDICATOꝝ

RVM, IN

ter Domini

canos atq;

saerdo

tes Ecclesie Diui Martini,

ANNO redempti orbis

1523. in ferijs di-

ui Magniq; Pö

tificis Gre

gorij.

ERVDITISSIMO ATQVE OMNI-
 BVS DOTIBVS MAXIMO
 D. PETRO AQVENSIS
 Canonico apud diuū Mar-
 num Monasterij.

ON ITA DV DV M EST
 quod nouis subinde literis me exa-
 taris in uicariam scriptionē, en no-
 uus fabulator uetri amico obstre-
 po soleo aliquoties deplorare huc
 prolapsam synacritatem doctrinæ
 Euangelicæ, ut nullum sit illius uestigium, quod nō con-
 taminarit hæc noua nostri orbis theologia, cuius auto-
 rem Aristotelem scāmus. Optimum certe quiddam con-
 tingerat diuo Aurelio Augustino, quod in Academicorū
 sectam inaderit, qui iam inuestigant omnia, ut arti ni-
 hil pronuncent, faciebātq; nonnihil ad mutandos Au-
 gustini animos Ciceronis Hortēsius, q, ille liber, non ar-
 tum aliquam sectam temere arroganterq; approbarit,
 sed quod eos docebat audiendos philosophos qui quam
 proxime accederent, ad rei ueritatem, quam inuenisse
 philosophiæ caput est, nos his prophanis philosophis,
 hoc certe plus sumus stupidi, plus iniqui, quod cæco no-
 stro arbitrato statuimus, nō quæ habet ueritas, sed quæ
 nostris affectibus uisa sunt optima, iam si nobis fauerit

Aristotelica autoritas, quid non audemus? quo superatio non pronunciamus ea quæ ex huius bestie fortassis libet scriptis statuere, perinde quasi mox doctrina sit Evangelica, quicquid ex illius libet scriptis statuere. Audiui olim adolescens, à candidissimi pectoris D. The sone uiro certe tota uita laudatissimo, Aristotelicam philosophiam non minores pestes inuexisse in ecclesiam, quàm olim impij dogmatis assertor inuexerit Arrius. Quod si tanti uiri exigua uidebitur dicendi autoritas, Ad do uetustissimum patrem Cypriani magistrum Tertulianum 16. libello de hereticorum præscriptionibus in hæc uerba. Hæ sunt, inquit, doctrine hominum demoniorum prurientibus auribus natæ, de ingenio sapientiæ secularis, quam dominus stulticiam uocans, stulta mundi confusione etiam philosophiæ ipsius elegit. Ea est enim materia sapientiæ secularis, temeraria interpres diuinæ naturæ dispositionis. Ipse denique hereses à philosophia subornantur. Hinc ille iuxta Apostolum euitandæ ille fabulæ & genialogiæ indeterminabiles, & questiones infructuosæ & sermones, serpentes uelut canes, à quibus nos Apostolus refrænans nominatim philosophiam, & inanem seductionem contestatus, cauere oportere scribens ad Collossenses. Videte ne quis sit circumueniens uos per philosophiam & inanem seductionem secundum traditionem hominum, præter prouidentiam spiritus sancti, Fuerat Athenis, & istam sapientiam hu

Hereses
à philoso
phia.

manam, affectatricem & interpolatricem ueritatis de congressibus nouerat, ipsam quoq; in suas hæreses multipartitas uarietatis sectarum inuicem repugnantium.

Respiat orbis. Quid ergo Athenis & Hierosolymis? quid Academiæ & Ecclesiæ? quid hæreticis & Christianis &c. Verum exatit hodie subinde suos Christus, atque nouo spiritu ditat capaces animos, quos ad Euangelicam philosophiam ille apparat. Quanquam neq; hodie desint ueteris erroribus studiosi patroni, quibus non est consilium ita abijcere semel inbibitam philosophiã, quasi illa offiat ad rem theologicam, conmittuntur ij improbißimo studio simul discipuli esse & Aristoteliã & Euangeliã. At quæ nesciat, quã egre hi duo spiritus cohæreant? Verum nonnulla spes affulsit fore, ut prorsus excutiant ueterem philosophiam. Nempe qui nuper aggressi sunt inuestigare de rebus theologicis. Magna quædam spes est fore ut ad paschales feriãs plenum phasẽ faciãnt, ab Aristotele ad Paulum, à Moysẽ ad Christum, à lege ad gratiam, à carne ad spiritum, à seruitute ad libertatem, à metu ad hilaritatem, etenim ille nonnihil defat à priore autore, qui de illius dogmatis ausus est addubitare is nonnihil promouit ad doctrinam Euangelicam, qui candido pectore inquirit illius præscripta, qui discutit, qui uersat, qui meditatur, qui disquirit quæ sunt optima amabo igitur atq; toto pectore adamabo nostræ ciuitatis Dominicanos, si felicius auspicijs, partim persuasi

Aristotelem exuti, Christum induant. Id autem fiet si uelint admittere cordata consilia, habeat suam laudem theologia scholastica, uerum Paulinae theologiae primas demus oportet. Philosophi, inquit, Tertullianus, in Apologetico aduersus gentes capi. 46. affectant ueritatem, & affectando corrumpunt, ut qui gloria captant, Christiani eant necessario appetunt, & integre prestant, ut qui saluti suae curant, adeo neq; de scientia, neq; disciplina, ut putatis, equamur. Igitur quando apud nostrates reflorescunt studia optima, est sane quod mecum gaudeas uir eruditissime. Mihi uti dixi eximia quaedam spes affulsit fore, ut honestissimus nostri municij sacerdotum chorus, melioribus sese studijs nuncupet, quando nuper pulcherrimum sui praebuerint specamen. Siquidem prouocati à Dominicanis in disputationem scholasticam non inualidis arte argumentis, contra ferebant arma, prodibant in hanc disputationem. MAGIHER MANNVS Aberingius legum doctor. M. IOANNES Timmermannus. M. GERARDVS Pistoris. M. NICOLAUS Lesdorpius gymnasiarcha, quos ob id uisum est monumentis consecrare, q; hoc modo plures extimulandos putem ad studia optima, si perspexerint eos uiros neuiquam orbi esse inalebres, quorum fauore atq; industria, recta studia habent optime, uerum hanc laudis partem debemus nostrae auitatis pastoribus, Vuillhelmo, Frederico personae personatus

Theolog.
scholasti-
ca sua me-
retur lau-
dem.

artium liberalium magistro, Medianæ doctore, omnif-
 q̄; melioris eruditionis assertore præcipuo atq; Mag-
 stro Eucardo Largis legum doctore ornatissimo, q̄ hi
 in eam pugnam sacerdotum animos inatarunt, Adde
 spero hic congressus multis stimulos ad meliores lite-
 ras, dabuntq; grauius operam tum clerici, tum nostri
 Dominicani quo in huiusmodi disceptationem quam il-
 li nouam instituūt, adferant sana dignaq; cruditis theo-
 logis, Facient id potissimum si conspexerint grauius li-
 terisq; exâpi si uiderint toto orbe lectit. r. suas dis-
 p̄tunculas. Atqui ut ego fatear quod res est hac potis-
 simum causa hanc nouam pugnam ebucino non quod
 ullius famam foeda macula aspergam, sed quo illos ex-
 âtem ad literas optimas. Quas subiecta conclusiones
 nostri Dominicani collatis neruis nitentur statuere,
 euocabant in nouam disceptationem, omnis ordinis om-
 nis conditionis uiros, Prox̄sit musarum conuentus, at-
 q; in ferijs diui Gregorij literaria pugna conseruere ma-
 nus, huius rei nos tibi fabulam agimus, uerum non hec
 ibi atata sunt omnia, exauxi pauca eam disceptationem
 neq; enim pauculis horis licbat tot autoritatum ma-
 ria effundere, ferebant pleriq; adhuc tactos sub pecto-
 re textus, At omnia depromere non sinebat temporis ra-
 tio Nos igitur si quid exauximus, inde est quod illi po-
 terant in eum confessum deprompsisse, si ita fauissent
 fugatissima tempora. Vale.

GRVNINGAE.

Trū Christus bñdictus ab ho-
ra sue natiuitatis sacerdos simul fuerit &
imperator, atq; an hoc sua meruerit passiōe.
Sacrosanctum post monarchias quatuor
iuxta Danielis p̄sagia impiū Christo uero deo & ho-
mini secundū eius humanitatē ab initio sue benedictae
natiuitatis inabdicaliter traditū sacerdotale simul &
monarchicum est, quare multarum rerū nō modo dono
& factō proprio acquisiuit proprietatem, uerum omni-
um infusum habet dominium.

Primum
corrola.

Ea propter utriusq; gladij autoritas apud
Romanum pontificem Christi regis re-
gum, & summi sacerdotis uicarium ple-
nario iure residet, quorum alter ab ec-
clesia est utendus. Alter uero pro & non
ab ecclesia est euaginandus, sicut & im-
perator Romani pontificis autoritate in
casu uenit deponendus.

Secūdū
corrola.

Cum Christus uerbo & exemplo altissi-
mam docuerit paupertatem, ad supremā
in temporalibus monarchiam dignitatem
simplex religiosus nequaquā inhabilis est,
quo fit ut a uile dominium super uniuer-
sum orbem habere possit.

Christus Ecclesie sponsus ta uetsi Romano pontifici in

temporalibus indixerit generalem amministrationem, particularem tamen minime, quam ita apud imperatorem esse uoluit, ut nullus contra eam præscribere posset. Habetur enim melius electione quam successione imperator, proinde non minus atq; Octavianus Christi uices gerit in terris.

Primum corrola. { Imperatoris igitur autoritas, tallias imponere, bellum mouere, usuras, lupanariaq; permittere potest. Iudeorum autem usuras ab eis amouere tenetur.

Secundū corrola. { Quia omnis potestas ad honorem & utilitatem eius à quo est exerceri debet, sicq; quilibet principis dei & ecclesie uicarius tenetur in hereticos primū, deinde in legem dei manifesti delinquentis congrua coheritione citam usq; ad carnis interitum animaduertere,

Vtraq; potestas suis legibus subditos in conscientie foro, obligat nocentem, in casu liberat eius poenam mitigans, Innocentem uero cognitum talem nonnunquam iuste condemnat, Evangelica tamen lex plus Mosayca eorum statutis grauata.

Primum corrola. { Vnde Romanus pontifex sicut Canones cōdere etiam contra quorumcunq; doctorum determinata, modo non, aut contra scripturam, aut contra priorum quatuor consiliorum sint dictata, potest ita in uotis & iura

{ mentis dispensare. Ceterum religiosos, aut
 { in sacris constitutos, ab horum lectione peni-
 { tus absolueri potest minime.
 Secundu } Christus, p̄inde benedictus ab hora suæ na-
 corrola. } tiuitatis sacerdos fuit simul & imp̄ator atq;
 { hæc sua meruit passione.

INPERTINENS PHISICALE.

Legi naturali & si repugnet mundum inceptisse,
 ipsum tamen accepisse esse potest non ueritati compro-
 batur, ita ut nec locus sine corpore, nec contra, ita nec
 uacuum quo tamen posito, & si motus in eo fieret, non
 tamen in instanti.

Titulus quæstionis affirmatiuæ.

SACRO sanctum, post monarchias quatuor, iu-
 xta Danielis præsagia imperium, Christo uero deo &
 homini secundum eius humanitatem ab initio suæ bene-
 dictæ natiuitatis inabdixabiliter traditum sacerdotale si-
 mul & monarchicum est, quare Christus multarum re-
 rum non modo dono & factio proprio acquisiuit pro-
 prietatem, rerum omnium infusum habuit dominum.
 MAGISTER HERMANNVS Aberingus
 legum doctor. Equidem quando de monarchijs facta est
 inquisitio, pulcherrimum foret hic Philonis atq; Anni
 monumenta referre, quando præter unum Philonem ne-
 scio, quis hic sit alius probata fide chronographus. Ve-
 rum multa euolucere non sinet temporis ratio. Igitur q;

Christi ge
nealogia

Patres optimi nituntur Christo, iuxta assumptam huma-
nitatem regnum asserere, uel hoc solo nomine uidebi-
tur absurdissimū q̄ per Nathan, non per Solomonem
Christus ducat originem. Quin & sacratissima uirgo
Maria, non per Solomonem traxit alta primāpia, sed
per Nathan, ut intelligant patres nostri, Israëliticum re-
gnum, iuxta assumptam carnem nunquam contigisse
Christo, quando unica Salomonis posteritas Suedania
functione illi regno semper sit substituta. Christus autem
quoniam ex linea Nathan duabat originem, inter eos
erat, quos Philo atq; Annius, Abiasarim dicūt fratres
uidelicet atq; nepotes Salomonis, quos ita uocabant He-
braei, q̄ poterant euocari in regnum, si Salomonis poste-
ritas defcisset

Abiasa-
rim.

Cum Christus & uerbo & exemplo al-
tissimam docuerit paupertatem, ad supremam in tempo-
ralibus monarchiam dignitatem simplex religiosus ne-
quaquam inhabilis est, quo fit ut ciuile dominium super
uniuersum orbem habere potest.

Et hoc Corrolarium ita eludo. Cū Christus & uer-
bo & exemplo, fugerit dignitatem publicam, arte ead-
tenus inhabilis est, quatenus Christi uolet esse imitator.
Religiosus igitur, qui absolutum profitetur christianis-
mum, tota uita inhabilis est. Maiorem sic assero. Exem-
plo fugit, Iohānis. 6. uenerunt ut raperent & facerent
cum regē & c. LECTOR. Rex esse noluit, ideo rex

Religio-
sus inhabi-
lis est ad
monarchi-
cā digni.

non fuit? *Quæ consequentia?* DOCTOR ABE. Certe opima, alioqui quis inuitum coegit imperium suscipere? quando & in iudicium uocatus, iudex esse noluit. Lucæ. 12. Hoc exemplo docuit fugiendos honores etiam ultro oblatos tantum abesse, ut cuiquam liceat Christiano cæca ambitione uenari negatam monarchiam, ut olim Constantinopolitanus Antistes Ioannes. Verbo quoque docuit Christus hunc dignitatis apicem fugere. Matth. 23. Principes gentium dominantur eorum. Non ita erit inter uos, sed quicumque uoluerit inter uos esse maior &c. MAGISTER noster. Nō his uerbis Christus Apostolis interdixit orbis monarchiam, sed tate submonuit apostolicos satrapas, ne Ethnicorum principum more impia tyrannide suos premerent, non Ethnicorum more dominaretur. ABE. Mihi arte id non probabitur, cum dicat Christus, Quicumque uoluerit inter uos esse maior, non ait, quicumque uoluerit inter uos exercere iniquam tyrannidem. Minorem sic statuo, qui dicat se in Christo manere debet, sicut ille ambulauit, & ipse ambulare. 1. Iohānis. 2. Christus autem tota uita fugit amplissimam dignitatem. Igitur inhabilis est religiosus, si tamen ille uolet Christi esse imitator. Ita & Apostolus docet, non altum sapere, sed humilibus consentire, ad Ro. 12. ita ad Philippē. 12. humilitate superiores inuicem arbitres, ita. 1. Pe. 5. humilitatem inuicem insinuate.

Iam ut mittamus ista, miror patres optimo, hanc

orbis monarchiam uni Petro uindicare, quū Lucas nar-
rat Petrum, non ut monarcham, non ut primāpcem, sed
ut euangelicum militem ab ecclesie senioribus missum
Samaritanam, Act. 9. LECTOR, Non est missus Petrus
ueluti ordine inferior, sed ut primas apostolici ordi-
nis, qui eam legationem fuerat grauiter obiturus. ABE-
RINGIUS. Si Petro nusquam non constabit apostoli-
ci ordinis suprema dignitas, quid est quod non Petrus,
sed Iacobus respondit ad Iudeorum quæstionem. Act. 15.
quando tamen ipse Petrus synodo assistebat. MA-
GISTER noster, Pulchre orauit doctor, gratiam ha-
beo. ABERINGIUS. Si ita placbit theologis ali-

Christus
neq; sacr
dos, neq;
impator.
ud infero. Christi imperiū, ut hic eximij theologi rē pa-
rū intellectam torquēt, neq; sacerdotale, neq; monarchi-
cum est. Neq; enim ille fuit aut sacerdos aut imperator,
qualem uos cum fingitis, Regni temporalis monarchia
nunquam contigit Christo. Sed neq; sacerdos fuit quales
sumus nos, qui alienum sanguinem offerimus. Regnum
meum, inquit, non est de hoc mundo. Iohannis. 6. Neq;
enim unquam imperatorem egit Christus. Igitur neq;
huius uicario Romano pontifici licbit imperatorē age-
re. Spiritualem Christi monarchiam (de qua dictum est
Psal. 2. Postula a me & dabo. Et Psal. 91. Quoniam tu
hereditabis in omnibus gentibus. Et. 9. Omnia subieci-
sti sub pedibus eius. Et Matth. 28. Data est mihi omnis
potestas) uos torquetis ad mundanum strepitum, hoc
modo

modo, Christus secundum humanitatem in mundo sicut
ardos fuit & imperator, igitur huius uicarius Roma-
nus pontifex &c. Neq; aduertunt patres optimi in Chri-
sto nihil fuisse crassi, sed omnia spiritualia, Nam & ipse
spiritus, deus inquit spiritus est. Iohan. 4. Sed in scriptu-
ris, Christi regnum dicitur æternum. Danielis. 3. Et reg-
num eius regnum æternum. & 6. Regnum eius non dis-
sipabitur. Esaiæ 9. Multiplicabitur eius imperium, &
psal. 35. Da imperium puero tuo. Christus igitur iux-
ta assumptam humanitatem non habuit omnium rerum
infusum dominium, ut patres nostri rem parum intelle-
ctam sunt interpretati, quando illum pater non impe-
ratorem misit, sed propiciatorem per fidem in sangui-
ne ipsius, ad Roma. 3. & 1. Iohan. 2. & 4. Et Esaiæ 61
dicitur a patre ouis destinatus ad uictimam. Propter sce-
lus inquit, populi mei percussus eum, Sicut ouis ad occisi-
onem ducitur, Audis quid Christo iuxta assumptam hu-
manitatem promisit pater, non utiq; imperium, non reg-
num, non gloriam, sed quid? Non est, inquit, speacs ei,
neq; decor. Et desiderauimus cum despectu, &c. LEC-
TOR, Heus tu, Euoluto prophetarum oracula, repe-
ries ubiq; Christo & sacerdotium promitti & imperiũ
Audi Zachariæ uaticanium cap. 6. Ecce uir oriens nomen
eius, Et edificabit templum domino, & dominabitur
super solio suo, Et erit sacerdos super solio suo. Et erit
consilium pacis inter illos duos. ABERINGIUS.

Vatianatus est hæc domini propheta de spūali Christi imperio, quo ille in recte credentium animis sibi solum præparat, iuxta illud, Anima iusti sedes est sapientiæ, Verum ne quid ad dubites de meis interpretationibus, diui Hieronymi commentarios in hunc locum expende, ærnes quàm non sis prorsus propheta vatianum affsecutus.

Vtraq; potestas suis legibus subditos in conscientia foro obligat, nocentem in casu liberat, eius poenam mitigans. Innocentem uero cognitum talem nunq̄ iuste condemnat, euangelica tamen lex plus Moysaica eorum statutis grauata non est.

SVPRIOR, Major patres nostros tam prorsus temere hanc nobis uniuersalem obtrudere, Vtraq; inquit, potestas, perinde quasi quilibet illis liceat statuere, ob id duntaxat q̄ potestates sint, Et quid si romanus pontifex defascat a fide num ob id illi licebit quælibet præscribere, q̄ potestas sit? imò nobis tum uenit iudicandus atq; arguendus, tantum abest ut illi quicquã in nos liceat, per fidem qua Christum professus est filium dei, Petrus ligandi pontificium meruit, ecquid? si ille in Cayphæ edibus degenerasset in sathanam, nunquid clauis secum tulisset Petrus, quo illi adhuc licuisset hanc potestatem in nos exercere? LECTOR, Et nos olim pueri didicimus, ob hæresim suam maiestatem decedere Pontificiã. SVP. Igitur si ob hæresim non est audi

endus Pontifex, quid hanc nobis uniuersalem statuis,
 Vtraq; inquis, potestas &c. Perinde quasi nihil illi non
 licet, hoc duntaxat nomine q. potestas sit, uerū tam est
 hic patrum error crassus ut non mereatur crudita re-
 sponsa. alioqui quid est quod Paulus obiurgarit Petrum
 ad Galat. 2. quid est q. Paulus nusquam non clamitat eui-
 tandos pseudoapostolos, qui psonata sanctimonia impe-
 rite multitudini uenerabiles, in mendacio loquebantur
 doctrinas demoniorum. 1. Timoth. 4. quid est quod Io-
 hannes clamitat cauendos Amichristos, quos iam in
 mundum exisse asserit. 1. Iohan. 4.

MAGISTER IOHANE. Timmermannus, Ita
 inquit patres, Vtraq; potestas, Ego autem ita, Ne u-
 tra potestas suis legibus ad peccatum obligat, nisi id prae-
 ceptat, quod praecepit Christus, non licet cuius ponifi-
 cā ad dei legem aut addere aut tollere, Deut. 4. Aposto-
 lus non solet Corinthijs praecepere, quod à domino prae-
 ceptum non habuit, solet rogatus cordata dare consilia
 1. Corin. 7 &c. 2. Cor. 8. Non quasi imperans dico. Consi-
 lium autem in hoc do &c. ita & Apostoli iubentur non
 suum sed Christi annuntiare Euangelium, Marā ultimo
 Euntes baptizate omnes gentes, docentes seruare eos,
 non quaelibet, sed quaecunq; mandauit uobis, Ita & Pau-
 lus nusquam nō clamitat se Christi negotium agere, atq;
 illius se praedicare Euangelium, ad Gal. 2. Creditum est
 mihi euangelium, & ad Corin. 4. Non enim praedica-

mus nosmetipsos, sed dominū Iesum, nos autem seruos eius, & ad Romā. 1. segregatus sum in Euangeliū dei ita quoq; ut apud Galatas sibi autoritatē assereret, testatur non suum esse euangelium, non humana commenta, non traditiones hominum sed Euangelium dei, quot
 Argumen- ab ipso Iesu Christo didicarat. Quis hic dicturi fuerant
 tam longe Galatæ, si Paulus suo pte ingenio nouum aliquot Euan-
 ualidissi- gelium conflasset quæ illi fuisset dicendi autoritas? quis
 mum. credidisset Paulo An non & Christus toto Euangelio
 destomachatur in traditiones & mandata hominum,
 Tertullia. Mathæi. 23. & Marci. 7. ita & Collo. 2. secundum do-
 ctrinas & traditiones hominum. Adde Tertulliani au-
 toritatem ex libello de prescriptionibus hæreticorum,
 Nobis, inquit, nihil licet ex nostro arbitrio indulgere,
 sed nec eligere, quot aliquis de arbitrio suo induxerit.
 Apostolos dominū habemus autores, qui nec ipsi quicq;
 de suo arbitrio quot induerent elegerunt sed Accep-
 tam à Christo disciplinam fideliter nationibus adsigna-
 runt, itaq; etiam si angelus de cælo aliter euangelisa-
 ret, anathema diceretur à nobis, hæc ille MAGI-
 STER NOSTER, His Tertulliani uerbis euange-
 licū ego sermonē oppono, Qui nos audit, me audit & c
 TIMMER MANNVS, Christus ne sua annūci-
 arent apostoli prius illos abduxit in montē, atq; ibi do-
 cuit quid fuerant docturi, Matthe. 5. Igitur quando ea
 iubent pontificis, quæ iussit Christus, certe audiendi

sunt ut ipse Christus, ita & Apostolus. 1. ad Tim. 1. Ponens me in ministerio Euangelij sui, & c. 2. Cor. 5. Legatione fungimur & c. Etiam uti Christus patris sui causa, hic legatione functus est, nihil deans aliud quam quod a patre acceperat, iuxta illud Iohan. 7. Mea doctrina non est mea, & Ioha. 12. Sicut mandatum dedit mihi pater sic loquor, & Ioha. 16. A me ipso non ueni, & Ioha. 14. A me ipso non loquor, ita suam quoq; functionem Christus in apostolos transfudit, neq; ipsis licet docere aliud, aut nouum euangelium condere, praeter id quod à Christo illis est creditum, iuxta illud ad Galat. 2. Creditum est mihi euangelium, Sicut misit, inquit me pater & ego mitto uos, Christi iubentur annuntiare Euangelium non suum, Indicat hęc uario enigmate Christus, uerum tum potissimum, quum acceptos panes ipse diffregit, factosq; à Christo Apostoli offerrebant multitudini, uel hoc paradigmate satis clamitans, quales esse oporteat doctores sermonis Euangelici, Vt enim ille aggregatis turbis, in caelo tendit obtutus, hac suspicionem inuens, se nihil agere, nihil tradere, quod non accepisset à caelesti patre, ita docebat doctores diuini sermonis nihil apponere simplicia multitudini, praeter quod à Christo ipse accepissent, non è suis affectibus apponerent humana dogmata, non prophanam philosophiam, Christi admiserent Euangelio, sed puram simplicemq; doctrinam euangelicam, ea fide apponerent,

qua à Christo illam accepissent, nec nouis subinde diuisi
onibus turbis euangelicam alimoniam aliter frangerent,
quam eam fregisset ipse Christus.

NOCENTEM in casu liberat &c. Et hanc ita
impugno, non licet cuius etiam eximio prinapi quicq̃
contra scripturas canonicas. Vetant illæ etiam studiosis-
sime innocentem perdere, igitur potestas innocentem co-
gnitum talem nunquam iuste condemnat, Maiorem as-
sero, Deutero. 4. Non addes non tolles legi dei tui, Mi-
norem statuo autoritatibus grauissimis, Danielis 13. In-
nocentem & iustum non interficiēs, Si hominem in dem-
natum non licet flagellare, Act. 22. qui poterit iuste ple-
cti, qui iam pronuntiatus est iustus? aut si id faciunt, quo
modo legum conditores iusta decernunt. Prouerbi. 9. ita
& Nicodemus, Iohann. 7. Nunquid lex nostra iudicat
quenq̃, nisi audierit ab ipso prius & cognouerit quid fa-
ciat? ita & Esaiæ uaticinium mirum, cur patres nihil me-
tuant. 56 Festinant, ut effundant sanguinem innocentem
& Iohelis 3. Effuderunt sanguinem innocentem, & Io-
ne. 1. Ne des super nos sanguinem innocentem. LE C.

Nocentē TOR, in casu diximus iuste condemnat. TIM Quid
potestas incertum fortuitumq̃; casum mihi ingeris, quasi protie-
dimittit nus generali lege sit liatum, quod in casu fortassis uide-
& quan bitur tolerabile. Ego hunc tibi nodum ita dissoluo, No-
do. centem poterit aliquando potestas dimittre, aut arte
mutare penam, si ita uidebitur noxij saluti expedire,

iuxta Christi iudicium de adultera, Iohan. 8. It. & Aurelius Augustinus apud Marcellinum iudicium pro Circuallionibus intercessit. Innocentem uero, quis unquam iuste damnat, Si non locutus sum male, quid me cædis?
 EVANGLICA TAMEN LEX, Et hanc huius corrolarij partem ita impugno, Mofi lege cautum erat, ne quis ab eo sumeret capitis supplicium, qui non sponte patrasset homicidium, quando & huius effugio tres urbes addiderit, Nu. 35. Vestra autem potestas innocentem atq; iam pronunatum iustum, iudicat, quo modo igitur Evangelica lex plus Mosaica eorum statutis grauata non est, Evangelica lex, lex est libertatis, qua nemini quicquam debemus, nisi ut inuicem diligamus, & autem tributa damus magistratibus, non id facimus, quo quicquam illis debeamus, sed ne illis simus offenculo, aut arte ut his illi publicis commodis consulant. alioqui nullius pontificis, nullius imperatoris legibus sumus subiecti, nisi quantum postulat christiana charitas qua iubemur, & acceptam iniuriam, & fraudem dissimulare, 1. Cor. 6. Quare non magis fraudem patimini? Iactabant iudei suam libertatem, & nemini seruiuerint unquam, Christus conuinat eos peccatis suis seruos. Nos docet liberos, quos filius non Moses liberarit, Iohan. 8. Evangelica igitur lex, non solum ab humanis edictis, sed & ab ipsa Mosaice legis seruitute nos liberat, ideo & palam liquet, plus esse libertatis in euangelio, quam in ue-

Euangeli-
um est li-
bertas spi-
ritus.

teri lege, cum ipsa lex sua natura nihil sit aliud quã ser-
uitus, Euangelium nihil nisi libertas, modo magistri no-
stri hanc euangelicam libertatem recte intelligant.

LECTOR, Ita ne igitur liber eris ab imperialibus
ediçtis? Certe poterit ille tallias imponere, usuras per-
mittere &c. TIMMER. Et hoc quicquid est ita elu-
do, Imperator, quoniam Christianus est, frater noster est
eiusdemq; corporis membrum, igitur neq; nos quic-
quã debemus imperatori, neq; quoq; ille uiaßim debet
nobis, nisi ut inuicem diligamus. ad Ro. 13. Verum quan-
do publicus ille est minister, prospicere debet non suo
quæstui, sed commodis publicis, igitur si ob publicam re-
rum tranquillitatem, ille tributum exegerit, pendemus
non grauare quod postulat, quandoq; nostris commodis
& paci militat publicæ. Cæterum si ille uolet cæca an-
bitione exaugere suum satelliaum, si exteris regibus
suas ostendare opes, si alea turpiter perdere, illi nihil de-
bemus, uerum si ille exegerit pendemus, non ut debitũ
sed ne nostro strepitu turbemus publicam tranquillita-
tem neq; enim temere resistendum est potestatibus, quan-
do deo resistit, quibus illius ordinationi resistit, Ferenda
etiam durissima exactio, modo ille ad impia te non im-
pellat. Augu. de ciuita. dei, libro 5 cap. 17. Quid interest
sub quibus regibus uiuas modo ad impia te non compel-
lant. Porro licet nos pendamus quod illi exigunt, Prin-
cipi tamen euangelica autoritate non licet tallias impo-

nere, Id si fecerit, iubemur nos ab apostolo tyrannidem
 dissimulare, ille autem excusatus non est, imò reus est,
 q̄ si reus est, qua autoritate patres mei asserunt prināpi
 licere tallias indicere? **MAGISTER** noster, Audi
 Apostolum ad Roma. capi. 13. Omnis anima potestati-
 bus subdidi. &c. Reddite ergo omibus debita, cui tribu-
 tion, tributum &c. **TIMMER**. Hoc huius epistolæ
 caput, ut uideo à nemine non legi, ita à pauāsimis ui-
 deo recte intelliigi, Nunquam intelliget qui uolet ea trā-
 here ad ecclesiasticos proceres, ad ecclesiarum pontifi-
 ces, ad christianos magistratus, Iussit hæc tuon Christus
 tuon apostolus ea tempestate quando nondum essent ulli
 christiani prināpes. Promiscue tum agebant fideles cū
 ethnicis. Paulus igitur ne quis putaret ob susceptam
 christiani nominis professionem, licere publicam ethni-
 camq; potestatem contemnere, aut huius imperata negli-
 gere, docet nihil negandum impijs magistratibus, quic-
 quid illi ceu suo iure exigunt, quod à tra p̄ctatis iactu-
 ram liceret pendere, non q̄ his quicquam debeas, sed ne
 tua culpa perturbetur ordo publicus, ne illis sis offēdi-
 culo, quos oportebat tua potius modestia ad meliorem
 mentem uocare, ita & Christus soluit didrachmum, nō
 q̄ quicquam debere imperatori, sed ne scandalisemus,
 inquit eos, Matth. 17. Igitur mea modestia qua fero pre-
 mentem tyrannidem, non parit prināpi innocētiā,
 ut illi liceat qualibet ex caussa tales imponere. Apoſto-

lus ubi ad Christianos uertisset stilum. Cæterum, inquit, inter uos nemini quicquam debeatis, nisi ut inuicem diligatis, ad Rom. 3. quando & imperator & pontifex & plebeius, unius sinus corporis mēbra ac fratres inuicem

Bellū an
licitum.

BELLVM mouere, Et hanc partem expugno, Quæro si Christiano ullum bellum sit licitum, qui iubetur à Christo & inimicos diligere, & tollenti tunicam, pallium adijcere, Matth. 5. & à Paulo iubetur fr. uidem pati. 1. ad Cor. 6. Quin & apostoli paradigma de membris, & Christi & apostolorum doctrina de fraterna cōcordia non admittunt ullum bellum. Sunt pontificiæ leges, quæ non omne bellum improbant. Christus autem & Apostoli palam dehortantur à cædibus quando non liceat quenq̄ odisse, quando & is qui fratrem odit homō aīda est. 1. Iohannis 3. Noui quid de bello sentiat & Augusti. & Bernardus, dum suos milites instituit. Ego dico Christi doctrinam non admittere pugnaces animos, non iram, non maliuolentiam, non odium, ad Galat. 5. Tantum abest, ut permittat grassari in Christianos, in fratres, ut non conuenit capiti pugna cum pedibus, ita neq; Christiano cū Christianis, quum inuicem sinus mēbra, ita. 1. Cor. 12. Ephe. 4. Prouocare ad pagnam nemini licet, si licet prouocatum contra mouere arma uiderint magistri nostri, quando neq; id mihi probatur. Non sinebat Mosæica lex suos primāpes adornare prelia, nisi prius pacem obtulissent, Deut. 20. Quando accesserunt

ris ad expugnandū ciuitatem, offerres ei primum pacem
 &c. id si Mosi legi non licuit, quæ tota est in pugnis,
 qui poterit euangelica lege, id esse liatum, quæ pax est
 lex, quæ cogit & inimicos diligere.

LVPANARIA permittere, Non licet impera-
 tori, sed neq; ulli pōtiffa permittere scorta publica quæ
 & Mosaiica lege sunt uetita. Deu. 23. Non erit mere-
 trix de filiabus &c. uerum cogitur permittere, nolens,
 quando aliter tutæ esse non potest uirginum pudicitia, ita
 olim Paulus Corinthijs permisit secunda coniugia, non
 q; non intelligeret, quid foret optimum, sed q; aliter tutæ
 pudicitia esse non potuit (quanquam aliter habeam hone-
 stas nuptias, & foeda prostibula) ita igitur cogitur impe-
 rator admittere scorta publica, ne quid delinquantur fla-
 griosius. Ipse autem sua autoritate facere non potest ut
 apud deum non sit peccatum. Conuiuere potest ut non
 dent pœnas legibus publicis.

Quia omnis potestas ad honorem &
 utilitatem eius à quo est exerceri debet, sitq; quilibet
 primæps dei ecclesiæ uicarius, tenetur in hereticos pri-
 mum, deinde in legem dei manifesti delinquentis con-
 grua coherctione etiam usq; ad carnis interitum animada-
 uertere.

Et hoc ego magistri nostri corrolarium, hoc modo
 arrodo, Non tenetur imò neq; licet ulli potestati quen-
 quam manifeste coherere, quem priuatum non mouit,

nisi manifestū sit flagitium, alioqui iuxta regulam euangelicam admonendus est proximus, Matth. 17. Ecclesiasticæ autem potestatis extrema pœna est excōmunicatio, Gladio Christus nihil docuit suos attentare, Reuocandus est potius tolerātia, atq; doctrinis sanis, quod si ille est insanabilis, suo domino relinquendus erit. Nobis non licet iudicare quenquam, ita docuit apostolus cū de Corintho inæsto esset quæstio, ita iubet Christus sibi seruari uindictam, ita redarguit Apostolos precantes ignem cœlo descendere, Luc. 9. Lapidare Iudeorum est, mederi christi. morum est, Hæreticus nemo pronuntiandus est, nisi qui apostolicas autoritatibus erroris publicæ conuictus, mutare noluerit insana dogmata. Tum demum huic præscribenda est penitentia, ut ab ecclesia depulsus solus mane. at, ut suffusus pudore quandoq; mutetur ad meliorem mentem, ita egit cum hæreticis Hy-meneo atq; Alexandro Apostolus. 1. 1. Timo. 1. Ita cum Hermogene, Phyleto, atq; Phigelo, quos arte ille captis pœna nolebat plectere. **MAGISTPR** noster, *Quæ bona fabula? Quam nouam rem nobis ebucunas Et ubi quicquam traditum est, de his hæreticis, quos tu nobis ingeris,* **TIMME**. Nosti Tertulliani libellū, cui de præscriptionibus hæreticorum ille dedit titulum? **MAGISTER** noster, Nunquam uidi codicem. **TIMMER**. Præstaret & hunc patrem lectitasse, qui uolet de eiusmodi re doctra differere. **MAGISTER** no-

ster. *Somnia mihi narras.* TIMMER. Ne queso magister noster has meas fabulas rideat, Exiguus quidē est libellus, uerū talis est, tantus est, ut optarim in orbe nō esse Dominicanum theologum, qui hunc uetustissimi patris libellum non edidiāset, adeo probe suis coloribus pingit doctores scolasticos. Hoc igitur libello ille narrat hęc que monui. Porro si ab hæreticis sumendū erit capitis suppliūm quid est quod Apostolus iussit deuitandum, qui huiusmodi est, ad Titum. 3. Hæreticū post primam & secundam ammonitionem deuita, nisi forte Magister noster uolet, deuitare uocabulum, ita interpretari, ut audio quosdam magistros nostros, Paulinam dictionem torquere, dum deuitare sunt interpretati, de uita tollere, Id si ita uoluit apostolus, quid est q̄ nusquam non clamitat cauendos pseudoapostolos, quos certe non raro poterat tradidisse potestati publicæ atq; ab his capitis suppliūm sumpsisse, uerum non ita uoluit apostolus, habet & euangelicæ mansuetudo suam iram, non qua scuiat, sed qua corrigit, hinc est quod Christus cauendum docet a falsis prophetis. Attendite, inquit, uobis a falsis, non ait perditte, truidate, iugulate, Christiano enim non licet in fratrem scuire, ob id enim spiritalem ecclesie gladium Christus esse uoluit, ne ethnicorum more frater fratrem iugularet, Ita & Turonensis antistes diuus Martinus (ut autor est Sulpicius) apud imperatorem preator intercessit, ne apud Gallias illa

Deuitare
quid signi
fiat

Hæreticā
non sunt
exurendi
sed sanan
di.

iugularet hereticos. Ita & pro Donatistis arcum & gladio intercessit Augustinus. Igitur hunc imperialem gladium, quem patres nostri Romano tribuunt pontifici, quod imperator sit, prorsus negamus & Romano & cuius alij eximio antistiti, quando Christus pacem docuerit non pugnam, iussus est Petrus, & hunc gladium oculere. Matth. 26. non Petrus tantum, sed in Petri persona ecclesia, quam Christus pacem docuerit, Pacem meam, inquit, do uobis, Iohan. 14. quin & a deo non licet Petro, id est, ecclesie gladium educere, ut cogatur, & benefacere facientibus male, & diligere inimicos, & tollenti tunicam, pallium adiacere, Et Apostolus docet, quantum in nobis est cum omnibus hominibus pacem habendam, Ad Rom. 12. cum simus inuicem fratres alter alterius membra. Ceterum quod hodie gladium permittimus pontifici, non hunc permittimus cuiquam, quod sit pontifex, sed quod prophanam gerit potestatem, cui apostolus gladium permisit. Ad Roma. 13. Pontifici licet mouere arma, qui iussus est predicare euangelium pacis, Quam pulchri, inquit, pedes &c. ad Ro. 10. Neque enim gladio quicquam attentauit Christus, alioqui non fuerat piscatoribus sed imperatoribus aggressurus totum orbem sibi subdere, Imperator cogitur audire, Pontifici Romanum ut preconem doctrine euangelice, Pontifex cogitur audire imperatorem, ut potestatem publicam, cui nos omnes ex equo Apostolus subiecat. Ad Ro. 12.

Petrus ecclesie gestit personam.

Omnia inquit, anima pote statibus &c. Quod si & imperator uolet Romano pontifici tributa imponere, cogetur ille iuxta Pauli doctrinam aequè pendere, atque qui libet extremi ordinis christianus, ita & Christus imperatori soluit didrachmum, tantum abest, ut quicquam in imperatorem possit pontifex. Vult Paulus christianos omnes obaudire potestati publicæ, id si facere uolet Romanus pontifex, si turbare, si obstrepere imperatoris decretis, ipse uiderit si sit christianus, quin & adeo nihil liabit Romano pontifici, in imperatorem, ut & licet ethnicum iussus sit honorare. 1. Petri. 2. Subiecti estote omni humane creaturæ. Siue regi quasi precellenti &c. ita & Ambrosius non grauatius est ducenta auri pondo imperatori pendere, epistola. 33. Si patrimonium, inquit, petitur inuadite, basilicam non trado, &c. Verum hæc ita se habebunt, si syncretitatem spectes doctrinæ euangelicæ. Cæterum si huc adstras parum constitutiones, de immunitatibus ecclesiarum atque clericorum. Quis non ridebit meam fabulam? Alius gladius qui est excommunicationis non est peculiaris illi pontifici, sed communis omnibus, etiam laicis, id est, ecclesiæ. Non enim Paulus excommunicauit Corinthum in cæstum, sed ecclesia quæ fuerat offensa, sed neque cum reconciliauit, fuerunt id aues Corinthij, qui eius correctione reconciliati, condonarunt fratri quod ad miserat. Paulus igitur quando illi fuerant placati libens

Excōmu-
nicatio pe-
nes quos.

condonauit admissum. Si cui, inquit, aliquid condonatus est ego. 1. Corin. Igitur spiritualis ecclesie gladius non est penes unum Romanum pontificem, sed penes eos, qui lesi sunt fratris flagitio. Quod si illi reconciliantur, et Christus reconciliatus est. Nec habet Romanus pontifex, quod in eum seuiat, iuxta illud Euangelicum. Si audierit te lucratus es fratrem tuum. Matthæi 17. Item, si duo ex uobis consenserint. Amen dico uobis, quæcunq; alligaueritis super terram &c. Quod si penes unum pontificem, hæc erit alligandi autoritas, cur Apostolus hoc quicquid est autoritatis, non mandauit Ecclesie et Episcopo? aut certe cur id non iussit Timotheo, ut eum incestum eijceret ecclesie conuentibus, quando per Timotheum mittebat epistolam? Verum ecclesie hanc autoritatem detulit, quæ seculo crimine offensa fuerat. LECTOR. Ita ne igitur tu utrumq; gladium adimis pontifici, quando et Christus eos non ademerit? Neq; enim ille dixit, Nihil est, sed satis est? TIM. Pontifici suum ius non adimo, imò illi uindico, quæ autoritate euangelicæ illi donauit Christus, nempe uerbi ministerium, gladiumq; spiritus, quem tamen ita peculiarem nolo esse Romano pontifici, ut eum adimam ecclesie, cui eum quouis pontificis uis est. Cæterum imperialem gladium iussus est Petrus oculere. Conuertere, inquit, gladium in locum suum. MAGISTER noster, A deo non iussit Christus hunc gladium abdere, ut
 & emere

& emere iusserit gladium. Qui habet, inquit, sacculum
 tollat, similiter & peram, Et qui non habet, uendat &
 tunicam suam & emat gladium, Lucæ. 22. T I M. Ita
 ne igitur secum pugnat Euangelium? an socum disidet
 Christus, ut iubeat & gladium emere, & gladium occu-
 lere? An forte arcanū quid hæc Christi uerba innuunt?
 Audiant patres optimi, Dicam quid hisæ suis uerbis ta-
 tate subindicarit Christus. Emere iubet gladium, at feri- Gladium
 re prohibet, ut disas etiam tum non ulasā, quando ulā- emere qua
 sã poteras, iuxta illud, Beneficite his qui persequuntur re iussit
 uos, Matth. 5. & ad Romanos. 12. Non uos ipsos de- Christus.
 fendentes charissimi, sed date locum iræ. Benedicite per-
 sequentibus uos & c. Ita & Christus cum se ulasã po-
 tuisset, maluit immolari, hoc enim est & gladium eme-
 re, & gladium abdere. Porrò q̄ duos gladios admiserit
 Christus, dum inquit, satis est, puto ego his uerbis Chri-
 stum tate subindicasse Apostolis, ne quid temere pro-
 phanam potestatem inasserent, quando & illa hac par-
 te sui officij non inutilis futura erat pietati Euangelicæ,
 dum facinorosorum hominum coheret uite licentiam,
 alioqui dicturus fuerat Christus: Nimum est, uerum-
 quid hunc gladium nituntur patres nostri Pomificia tri-
 buere, quum Petro sit dictum, ut hunc gladiū abderet?
 Vnde Romanus Pontifex sicut cano-
 nes condere etiam cōtra quorūcunq; doctorum determi-
 nata, modo non aut contra scripturam, aut contra pri-

orum quatuor consiliorum sunt dictata, potest ita in uotis & iuramentis dispensare, ceterum religiosos, aut in sacris constitutos ab horarum lectione penitus absolueret potest minime.

Et hoc corrolarium hoc modo impugno, Afferro Romano pontifici licere (si ita uidebitur ecclesie expedire) dispensare in omnibus humanis decretis etiam quatuor consiliorum, cum sit Episcopus, id est, is qui consulere debeat atq; prospicere aliorum salutem. Igitur si quicquam decreuit Nicenus conuentus, quod (ut nunc sunt hominum mores) Pontifex uiderit suo populo esse exitio, non est Episcopus noster nisi mutet, nisi adtemperet institutum, ut nobis uidebitur expedire, dicam id exemplo Lucentius. Cogimur pontificum decretis ad frequentissimas diuorum ferias, Si conspexerit Romanus pontifex indictas ferias absumi, libidinatione, alea, ebrietatibus, luxu, cædibus, fabulis &c. Peccauit pontifex si non tollit sabbatismos, si ob synodorum, si ob hominum decreta, non uindictet iniuriam dei. Quod si Romanus pontifex indixit ferias, quas nostræ ecclesie Groningane pastor uiderit suo populo esse exitio, licet illi contra Romani pontificis edicta abrogare ferias, quas uidet in perniciam uergeret sui gregis. Et quare est pastor, nisi ut prospiciat que in rem faciunt commissæ multitudinis? Romano pontifici non sunt commissæ tue oues, tu pastorem profueris, alioqui satis foret unum esse Christiani orbis

pastorem, cum tamen Ezechielis uatianium ex equo omnes pastores increpitet, ca. 34. Et Naum. 3. Dormitauerunt pastores tui, non ait pastor, & Zach. 10. Iratus est dominus super pastores. Ita Paulus ex equo omnibus mandauit de ouibus Aetorum. 20. Attendite uobis & uniuerso gregi & c. Igitur si licetbit Groninganis pastoribus mutare Romani pontificis decreta, hac causa, Quid ni licetbit & Romano pontifici mutare decreta patrum suorum, atq; quorumcunq; consiliorum, si uiderit illa non expedire nostris moribus? Sabbatum, inquit dominus, propter homines est, id est, obseruiet hominum utilitati, non homo audiet sabbatum. Video patres nostros Gregorij exemplo Euangelicam auctoritatem tribuere quatuor synodis. At non hic mihi probatur Gregorij auctoritas, quando Gregorio habet contrarium diuus Aurelius Augustinus contra Cres. gramma. li. 2. cap. 22. Item in comonitorio ad Fortunatianum. Item ad Probam. Item in prologo in librum. 3. de trinitate, & lib. 2. contra Donatistas, cap. 3. Item ad Hieronymum epistola. 19. Item Hieronymus ad Theophilum aduersus Ioannem Hieroso. Item di. 9. cap. Quis nesciat, & dist. 9. cap. Noli.

Groninganis pastoribus licetbit arogare diuorum ferias.

Quatuor consilia, ut quatuor Euangelia

In uotis et iuramentis dispensare potest
 TIMMERMANNVS, Potest arte, si id facit
 consulens illorum saluti, si suo questui, non potest. Neq;
 enim pontifex prohibere potest, ut non faciam bonum quod
 facere instituerim.

De Votis

Ceterū in sacris constitutos & religio-
sos ab horarū lectione penitus absolucere pōt minime.

De horis
monias.

TIMMER. Mirum quid hic uelint Theologi,
ita ne secum pugnent ipsi. Dicunt Romano pon. licere
dispensare in omnibus quæ iuris sunt (quod aiunt) posi-
tū. An horarum lectio iuris est diuini? Quis me nouus
Apostolus coegit certum psalmodum et precum nume-
rum quotidie emurmurare, cum Christus doceat non
multis uerbis orandum ethnicorum more, Matt. 6. Et
quid si grauioribus me contingat rebus occupari, dum
lectio quæ faciunt ad erudiendam rudem plebeculam?
quid si sim occupatus consolandis pupillis destitutisq; ui-
uis? Quæ uera est religio, Iacobi. 1. Ita ne igitur mihi
licet hanc pulchram pietatis speciem anteponeere frigi-
dis præculis, quas è suo ingenio nescio quis mihi homo
prescripsit. Si hanc dispensationem non permittis Ro-
mano pontifici, quid orbis monarchiam illi asseris?

MAGISTER noster. Si ita contingit quæpiam gra-
uioribus occupari, tum iam licet Romano pontifici eas
canonicas preces ita mutare, ut ter oret precepcionem do-
minicam, uerū penitus absolucere non poterit. TIM.
Rem nouam audio, Gratiam habeo, quod nesciui, didici.
LECTOR. Stabit hæc mea sententia, perpetuo ad-
dictum esse canonicas precebus, qui beneficia atus est cleri-
cus. TIM. Igitur neq; uos cogemini ad eas preceulas,
quando uobis non sint beneficia. MAGIST. noster.

Sunt maxime nempe qui pauperum liberalitate otiosi uiuimus. TIM. Oretis ergo in dei nomine.

Legi naturali & si repugnet mundum incepisse ipsum tamen accepisse esse potest non ueritate conprobatur ita, ut nec locus sine corpore nec contra, ita nec uacuum quo tamen posito & si motus in eo fieret, non tamen in instanti.

MAGISTER Gerhardus Pistoris. Hoc corrolarium plures habet partes, quarum primam impugno hoc modo teste philosopho. 12. Metaphi. ca. 7. Tum coelum tum terra à deo primo principio dependet, tanquã caussa efficiënte illo eiusdem, igitur non repugnat legi naturali mundum incepisse.

Secundo sic: Si legi naturæ repugnaret mundum incepisse, materia mundi tota esset coeterna ipsi deo primo, ac coeternum stramentum sempiternæ causalitatis ipsius dei, quod sanè est absurdum asserere.

LECTOR. Et ego noui, quid coegerit eximios philosophos dubitare de mundi initijs, hanc enim causam uidebantur adferre, quia nisi semper ante fuisset, sempiternus deinæps esse non posset, quanquã apertissime clamitet Plato mundum & esse coepisse, & tamen non habiturum finem. Verũ siue ille esse coeperit ante tempus siue post tempus, siue cum tempore, ut cum corpore proædit umbra, non est huius loci neque temporis acute differere. **MAGISTER** Gerhardus. Recte narras

Tertio, si mundus lege naturæ fuit ab æterno, ergo generatio fuit ab æterno, patet consequentia per philosophum secundo de generatione dicentem, motus solis in obliquo circulo est causa generationis & corruptio nis in hæc inferiora, & sic infiniti homines præcesserunt ergo in finitæ corruptibiles animæ, & in finitæ circulatione solis mundo existente ab æterno præcesserunt, ergo erit ponere infinitum in actu, & infinita continget pertransire contra philosophum. 3. Physicorum.

Quarto de hac eadem sententia diuersa sentit ac contraria. Nam primo coeli disputat cælum esse ingenitum & incorruptibile. In primo Topicorum uero manifeste dicit, q. quedam sunt problemata dialectica, de quibus rationes non habemus, ut utrū mundus sit æternus, ergo uacillanter, & non demonstratiue loquutus fuisse uidetur mundum fuisse lege naturæ ingenitum & incorrupt.

Item Augustinus libro de ciuitate dei. 12. ca. 14. confutat hanc Aristotelis, & aliorum opinionem de origine mundi dicens, quòd Philosophi, qui sic tenent, putant non quod sciunt, sed quod uolunt.

Quòd locus possit esse sine corpore.

Si id quod minus uidetur inesse, ergo & c. sed extra cælum uidetur esse locus sine corpore, ergo locus sine corpore est reperire sub hac sphaera actiuorum et passiuorum. Probatur, quoniam substantiæ separate, aut ma

Intelligentiæ sunt extra cœlum, sed extra denotat locum
uel nominat conditionem & circumstantiam loci. Nam
dianus extra cœlum, & intra cœlum, ergo uidebitur
ibi locus esse sine corpore.

Vtrū Christus benedictus ab hora nati-
uitatis suæ, Sacerdos fuerit & Imperator, atq; hæc sua
passione meruerit.

Christus, quoniam filius dei sacerdos fuit in æternū,
non secundum ordinem Aaron, sed Melchisedech, qui
induatur ab Apostolo, neq; initium dierum, neq; finem
habens, ut intelligis Christi sacerdotiū, neq; coepisse ab
hora natiuitatis suæ, neq; desisse. Neq; enim ab homine
ille est institutus aut unctus, iuxta illud ad Hebr. eos. 7.
qui non secundum legem mandati carnalis factus est sa-
cerdos, sed secundum uirtutem dei, contestatur enim,
quoniam tu es sacerdos in æternum secundum ordinem
Melchisedech. Item lex homines instituit sacerdotes, ser-
mo autem iurisiurandi filium in æternum. Item psal. 44.
Vnxit te deus &c. Igitur Leuiticum sacerdotium secun-
dum Aaron, & in tempore coepit, & in tempore de-
sijt, Christi sacerdotium, quod non Leuiticum, sed ex tri-
bu Iuda, & in æternum fuit, & in æternum manet, ut
testatur Apostolus ad Hebræos. 7. Passione sua non me-
ruit sibi quicquā, cui nihil accedit, nihil decedit. psal. 101.
Tu autem idem ipse es &c. Verum nobis meruit, ut no-
bis profuit ipsius sacrificium. Ipse enim nobis à patre da-

natus est, ut nostris usibus impenderetur. 1. Cor. 1. Qui factus est nobis sapientia, iustitia, sanctificatio & redemptio &c. Ita & Ioannis. 3. Sic deus dilexit mundum, ut filium suum daret. & 1. Ioan. 4. Testificamur, quoniã pater misit filium suum Saluatorem mundi, & 1. Ephe 1. Qui elegit nos in Christo, ante mundi constitutionem. Et Esai. 9. Puer natus est nobis &c. Nobis, inquit, datus est, cum nondum ille nobis esset editus. Ita Christus nobis fuit sacerdos, quum esset ab eterno unigenitus apud Patrem. Verum qui sacerdos erat in æternum, non enim ab hominibus institutus est. & Apostolus ad Heb. 7. In fine temporum homo factus sacrificium obtulit, quod sibi nihil meruit sed nobis, ita et suos uocat pueros quos suo sacrificio nondũ à patre meruerat, Esai. 7. Ecce pueri mei quos dedit mihi deus. Ita & Io. 11. 17. Ante hoc sacrificium, Pater sancte, serua eos, quos dedisti mihi. Igitur ut Christus suos diat, quos nondum suo sacrificio à patre meruerat, ita & nobis fuit sacerdos, cũ nondum obtulisset sacrificium, cum unigenitus

1. Cor. 1. esset apud patrem, uerum qui in æternum sacerdos erat apud patrem, nobis sacerdos factus est, iuxta assumptã humanitatem, id est, tum pro sacrificio nobis consuluit, tum nobis profuit, quando factus est nobis à patre reconciliatio, quando deus in eo agnitus est reconcilians sibi mundum, alioqui si secundũ humanitatem dumtaxat est sacerdos, si ab hora natiuitatis suæ sacerdos esse coe-

pit, quis eū sacerdotem instituit? quis unxit? Neq; enim lex eum sacerdotem instituit, quæ non admittebat ad sacerdotium, nisi Leuiticæ tribus uiros. A postolus autem, ut æternum Christi sacerdotium asserat, & è tribu Iuda induat, & iuxta ordinem Melchisedech, cui neq; initiū, neq; finis dierum. Sua morte sacerdos fieri non meruit, sed qui sacerdos erat, sua morte sacrificium obtulit. Porrò ut pater nos prædestinauit in Christo ante mundi constitutionem. i. Ephe. i. ita & Christum nouit sacerdotem ante mundi constitutionem, cuius sacrificiò saluandi erant prædestinati. Si ab hora natiuitatis ille sacerdos esse cœpit, Sacerdotem autem nos dicimus scolasticā, q̄ faciat sacra. Christus autem non obtulit suum sacrificium ante eam coenam, quam sub noctem suæ passionis cum discipulis mysticam egit, aut ante cruce supplicium. Igitur ab hora passionis, & non natiuitatis sacerdos esse cœpit. MAGISTER NOSTER. Captiose contra nos argumenta instituis. Quid si ille ante mortem non obtulerit sacrificium, quum & nos hodie habeamus sacerdotulum, qui nõdum obtulit sacrificium, num ideo is non est sacerdos? certe oblaturus est, idq; die ab hac quarta.

Sua morte
si Christus
sacerdos
fieri me-
ruit.

GYMNASIARCHA. Si is est sacerdos, qui aliquando ablaturus est sacrificium, numerabo & me inter sacerdotes, quippe qui hoc sacrificium non deuouerim. MAGISTER NOSTER. Bona uerba. GYM

Lubens audio, daboq; silentes auditus, modo magister autoritatibus grauisissimis obtundat Lesdorpium. Aut certe si id nequis, pergo fabulam texere, Christum dicunt patres optimi sacerdotē, ob id quod olim oblaturus erat in cruce sacrificium, quid arguit eum ab æterno hoc modo sacerdotem asserere? quando ab æterno huic sacrificio à patre destinatus erat, iuxta illud Apostoli ad Hebræos. 9. Apparuit sacerdos cum hostia sua, Is qui sacerdos erat cum hostia, id est, cum assumpta carne in cruce apparuit. Verum mittamus ista, que scissæ aut nescissæ retulerit nihili.

Sacrosanctū post monarchias quatuor iuxta Danielis præfigura imperium Christo uero deo & homini, secundum eius humanitatem ab initio sue benedictæ natiuitatis inabdicaliter traditum sacerdotale simul & monarchicum est, quare multarum rerū non modo dono, & factō proprio acquisiuit proprietatem, uerum omnium infusum habet dominium.

Et hoc quicquid est ita eludo, Noui quatuor Danielis monarchias in Christum desuisse, uerum hanc amplissimam dignitatem illius diuinitati tribuo, humanitati illius præsentissimo animo adimo. Neq; enim quicquid huius imperij filio donauit pater. Alioqui quid est quod in regem uocatus, rex esse noluit, Ioan. 6. qui stabit illius uerbum? Que placata sunt illi factio semper, Ioan. 3. Et regnum meum non est de hoc mundo, Ioan. 18.

MAGISTER noster, Christi regnum non erat de hoc mundo, at in hoc mundo erat. GYM Gratiā habeo, quo nesciui, te docente didici, Quod scāui, te dicente nō perdidici. Dextre nodum amouit theologus. Lubet & aliud inuestigare, quando in omnem nodum discutendum Magister noster tam sit faalis.

Ea propter utriusque gladij autoritas apud Romanum Pontificem, Christi regis regum, & summi sacerdotis uicarium, plenario iure residet, quorum alter ab & pro Ecclesia est utendus, alter uero pro & nō ab Ecclesia est euagmandus, sicut & Imperator Romani Pontificis autoritate in casu uenit deponendus.

GYM. Et hoc corrolarium adco non approbo, ut etiam totis animi neruis id niter impugnare, Quae cō sequentia? Concedimus Christo cōsuisse imperium monarchicum atq; sacerdotale, quando simul & rex & sacerdos successerit & Leuitico sacerdote & Israelitarum regno. Verum negamus Christum hanc amplissimam dignitatem cuius Pontificia tradidisse. Quod si iure diuino eam monarchiam Roma. Ponti. uindicias, nitentur falsissimam assertionem ualidissimis argumentis eludere. Quid plus Roma. Pont. asseris eam monarchiam quam Alexandrino aut Antiocheno. Si Christi habet monarchicū imperium qui Christi est uicarius, habent eam ex equo pontificis omnes, qñ ex equo omnes Christi agunt uices. Neq; enim cuiquam peculiariter

Christus eam monarchiam tribuit, quam assertionem, si non accipitis, nitemur eam Evangelicis autoritatibus statuere. Primum igitur negamus Romani pont. monarchiam. Ministros suos Christus Apostolos statuit non monarchias, non satrapas, non principes non rabinos, hoc est, ministros est, magistros nostros. Ministros instituit iuxta illud. 1. Christus Corin. 3. Quid autem Apollo, quid uero Paulus, Nonne apostolos ministri eius cui uos credidistis? Et. 1. Corin. 4. Sic nos instituit, existimet homo, non ut autores, sed ut ministros Christi non satrapas. 2. Cor. 3. qui & idoneos nos fecit ministros, Colo. 1. Cuius factus sum ego Paulus minister. Satrapas aut principes esse noluit. Matth. 20. Non ita erit inter uos, Princeps gentium dominantur eorum &c. Quicumque uoluerit inter uos esse maior, erit uester minister. Si Petrus uoluit sibi arrogare orbis monarchiam, omnium constituendus erat minister. Ita & Paulus omnes nos membra dicit unius corporis, cuique caput non est Rom. pont. qui & ipse membrum, si tamen est in ecclesia. Christus autem ecclesie sue est caput. Rom. 12. In uno corpore multa membra habemus &c. Singuli autem alter alterius membra. 1. Cor. 12. Sicut unum corpus multa habet membra Ephe. 4. Quonia sumus inuicem membra. Igitur si pontifex nolit nobiscum esse membrum (caput autem non est, iuxta illud Ephe. 5. Christus autem caput ecclesie) uideat ille cuius sit caput aut membrum. Rabinos Apostolos esse noluit, Matt. 23. Vos autem nolite uocari rabbi, unus est

enim magister uester &c. MAGISTER noster, Imò rectissime dicimur omnes quotquot magistri sumus imperitæ multitudinis. GYM. Non ita est uocabulū interpretatus Reuchlinus, ille in suis uocabulis Rabinos uocat nō quoslibet, sed eximios magistros nostros. MAGISTER noster, Reuchlinus suo more nos ridet omnes, nusquā non stomachatur in sacrosanctū gradum facultatis theologice, uerum est, quo illius exsufflemus conuiuium. Ridet ille Rabinos, hoc est, magistros nostros. Christus autē fuit Rabbi, igitur feret nobiscum cōmunē iniuriam. GYM. Si quemquam ille rideat, mihi certe nō est compertū, uirū uideo apostolico pectore non parū quid emolumenti peperisse literis optimis, cui quoque nō parum debet, quisquis hodie theologie est candidatus, Quin & ego hoc illi debeo, q̄ id uocabuli mihi sit interpretatus, ut intelligam eos olim dictos Rabinos, quos hodie uocamus magistros nostros, quales tamen Christus Apostolos esse noluit. Vos autem nolite, inquit uocari Rabbi, unus est enim magister uester &c. Hoc est, Procul sitis à superalio phariseorum, qui sibi placent, quoties audiunt magnificum illud nomen Rabbi. Nolim horum exemplo pro eximijs magistris uos geratis, quando uos nihil sitis aliud, quā mei ministri, ac fratres inuicem. Unus est, quem cōmunem magistrum habetis omnes, huic uni transcribendum si quo honore dignabitur uos mundus, ne quid uobis uclitis arrogare,

quando non sitis aliud quã ministri rei alienæ. Ita. 1. ad Thi. 1. Ponens me in ministerio euangelij sui. Et. 2. Cor. 5. legatione fungimur &c. Ita & Paulus increpat eos, qui se pro eximijs gerbant apostolis, qui Euangelij gloriam sibi ascribebant. 1. Corin. 4. Quid habes, inquit, quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Si tua tradis, inquit, te ipsum prædicas, non Christum, sin aliena, sin Euangelij es minister, quid alienum fulgorcm tibi arrogas, qua fronte tibi uindicas, quod tuum nõ est? Igitur hæc autoritatibus liquet pontificatum non esse monarchiam, nõ imperium ut patres nostri dicunt, sed ministerium, quod ex equo omnibus Apostolis Christus delegauit, Matt. 10. Conuocatis duodecim, misit eos &c. Idem & Mar. ultimo: Euntes in orbem uniuersum. Igitur eandem sollicitudinem, quã debeat Petrus Romanis, debebat & Iacobus Hierosolomitans, quando & ipsum episcopi uocabulũ palam non indicat prinapatum, sed ministeriũ, sed sollicitudinem. Ita & Paulus, diaconos & presbyteros uocat episcopos, Act. 20. Attendite uobis & uniuerso gregi, in quo uos spiritussanctus posuit episcopos &c. Ita & Apostolus iubet prælatos non in imperio, sed in sollicitudine præesse, Rom. 12. qui præst in sollicitudine, ita ad Col. uolo uos scire qualem sollicitudinem habeam pro uobis. 1. Corin. 12. Pro se inuicem sollicita sunt membra. Igitur pontificatus non est imperium, sed ministerium,

sed sollicitudo qua unus prospiciat multis. Sed dicunt ob
 generalem sollicitudinem Ro. Pont. merebitur orbis mo-
 narchiam. Quod si ita uultis, prius est, ut Paulo eam
 demus, cui cura fuit omnium ecclesiarum, qui plus om-
 nibus laborauit, & Cor. 11. & 1. Cor. 15. Pontifias er-
 go officium est, non imperatorem agere, sed pastorem,
 sed ministrum, idq; etiam suo periculo, quando ipse sua
 functione compellitur ἐπισκοπεῖν alijs inscribere, alio-
 rum commodis prospicere, non proprijs. 1. Cor. 9. Ve-
 mihi est, si nō euangelizauero, ita & queritur oēs, que
 sua sunt querere. Ita. 1. Cor. 10. Non quero quod mihi
 utile est &c. Igitur in hac sollicitudine oēs episcopi ex
 æquo Christi egunt uices, sicut ille patris sui causa, hic
 in mundo legatione functus est. Iā quid nituntur patres
 mei Christum imperatorem statuere, atq; mox huius ui-
 carium Roma. pontificam? Imperatorem dicebant Ro-
 mani, q̄ eduabat exercitū. Christo aut̄ quid cōmune cū
 armis, qui tota uita prædicat pacem? LECTOR. At
 tum quidem imperatorem egit Christus, cū templo eijæ-
 ret flagello euentes Ioā. 2. GYM. Certe hac eiectione
 non imperatorem, sed ludimagistrum uideo esse Chri-
 stum. Igitur multo iure mihi plaudam licabit, quando
 ego Christi agam uicarium, idq; forsassis nonnihil ucri-
 us atq; orbis monarcha Romanus Pontifex, aut certe
 Imperator, qui gladio animaduertunt, si quid admissum
 est sceleris. Christus autem non ense proturbauit nego-

āantes, sed flagello, ut intelligatis Christum ludimagistrum, atq; pleno iure me illius uicarium, qui et ipse flagello ad meliorem mentem meos clientulos perpello.

MAGISTER noster, Eam orbis monarchiam, qua Imperator est, est pontifex, concedimus iuris esse quod diamus positiui. Verum Petri monarchiam, qua ille christiani orbis est primas, euangelicam asscimus, cum ampliſsimam hanc apostolicamq; dignitatem non cuiuis tribuerit extremi ordinis apostolo, sed uni Petro, apostolica ordinis primati. GYM. Et hanc illi monarchiam negamus, quando ministros non satrapas Christus Apostolos suos instituit.

Christus ecclesie sponſus, tametsi generalē Pontifici Romano in temporalibus interdixerit administrationem, particularem tamen minime, quā ita apud Imperatorem esse uoluit, ut nullus contra eam possit præscribere. &c.

GYMNA. Christus temporalis imperij nihil dedit Apostolis, quos æu oues inter lupos direxit, Ecce ego mitto uos sicut oues, Matt. 10. quando ne ipse quidem Christus huius mundi imperium, aut administrationem habuit, igitur quādo Petrū Christi diātis uicariū Christus Imperator nunq̄ fuit, igitur neq; Petrus erit. Quis & contendentes de primatu discipulos redarguit, Ego, inquit, in medio uestrum sum, qui ministrat. Quid cum Octauiano Imperatore? Imperauit ille tot orbis

orbis nationibus, quot tum subiectas habet at suo imperio, sciat item & noster imperator, quid hæc ad rem theologiam, Imperator apostolica autoritate præerit suo imperio, quantum quantum est, imperator non gerit Christi uicæ, qui nusquam docuit mouere arma, sed Christi, inquit, minister est, ad Roman. 13. dum aliqua parte sui officij patroânatur iustia.e euangelicæ.

Vnde Romanus pontifex, sicut Canones etiam contra quorumcunq; doctorum determinata, modo autem non contra scripturam aut contra priorum quatuor conaliorum sint dictata, condere potest.

GYM. Et hanc assertionem ita destruo, Si Romano pontifici. nihil licebit contra quatuor conalia, qua autoritate orbis monarchiam sibi uindicat, quum suburbicarum duntaxat ecclesiarum curam, illi delegarit Nicænus conuentus. Si contra quatuor conalia nihil potest, ergo iniquissimo iure orbis est monarcha, & liberi erunt tot Christiani orbis Episcopatus, quos contra Nicæna decreta possidet. Videmus hic quam teneant probe historiam patres optimi, quomodo secum pugnent ipsi Orbis monarchiam pomisia asserunt, & Nicæna statuta rata uolunt, quæ hanc nobis monarchiam Ro. po. aperitissime denegant Quis hos coniunget hiatus? Quasi nõ & alia sexcenta sint horum conaliorum decreta, quæ postea aut obrogarit aut permutarit temporis ratio. Quod si crimen est contra Nicæna statuta quicq; facere,

Nota can
di de le-
ctor argu
mentũ qd
instituitur

qua fronte ausus est Calædonensis conuentus, uniuersa-
 lem pontificem pronuntiare, anni sicut Romanū? qua
 Gregori = consensu ausus fuit diuus magnusq; Gregorius am-
 us uniuersaliſſimam hanc dignitatem Romanæ sedi depellere, idq;
 salis pon- contra Calædonensis synodi decreta. Legant patres op-
 tiffex esse timam epistolam ad Eulogium episcopum Alexandri-
 noluit. num, cui est initium. Communis filius, cuius hæc sunt
 uerba: Ecce in præfatione epistolæ, superbæ appellatio-
 nis uerbum, uniuersalem me Papam dicentes imprime-
 re curastis. Quod peto mihi ultra sanctitas uestra non
 faciat, quia uobis subtrahitur, quod alteri plusquã ratio
 exigit præbetur &c. Et infra: Et quidem in sancta
 Calædonensi synodo atq; post hoc à subsequenibus pa-
 tribus, præcessoribus meis, hoc oblatum sanctitas ue-
 stra nouit, sed tamen nullus eorum hoc nunq̃ uocabulo
 uti uoluit &c. Si crimen est contra Nicæna decreta quic-
 quã facere, quare cum clerici præter matrem & soro-
 rem manet foemina? quando & id interdixerit Nicenū
 concilium. Quare fornicarij sacerdotes, notorij (ut ipsi di-
 cunt) admittuntur hodie ad altaris ministerium, cū hos
 iusserit Nicæna synodus cum laicis cōmunicare? Quare
 ab episcopatu minore, ad maiorem hodie quisquam au-
 sus est transcendere, quando & id cauerit Nicænus con-
 uentus? Sunt id genus sexcenta alia, quæ hodie mutarint
 temporis ratio. Quid ni igitur licet Romano pontifici
 contra horū conciliorum decreta quicquã statuere, quod

toties iam factum asseritur. MAGISTER noster,
 Certe non inuvalidis argumentis quæ diu asseris, Grati-
 am habeo uiris optimis, quæ uocati in hanc disputationem
 proæsserint. Disamus inter hæc quæ nesciuimus, docebi-
 mus quæ didicimus, siquidē hoc nomine profutura est no-
 stra disceptatio, ut ea inquiramus, quæ sunt optima, ea
 teneamus quæ sunt Euangelicæ. Veritas, inquit Aurelius
 Augustinus, disputatione inquiritur, non ueritate dispu-
 tatio, in prologo quæstionū in Gen. Ego humanissimis
 uiris, prandium condico, apparabitur uenuris
 Theologis tenuis epulatio, literarijs iocis
 exhilarabimus conuiuium.

FINIS.

V 2

EPISTOLA

DOCTICVIVSDAM(VT APPARET)

ET CHRISTIANI VIRI, DE CERTA

in deū fiducia habēda, De cæremoniarū usu, & su

perfititione, De cōfessione, De ordine ec-

clesiastico, Et de causa Lutheri,

quid censendum à uere

Christiano.

ITERAS TVAS HVMA

nitatis & officij plenas, præptor

colēdissime, accepi, legi, & intellexi,

Officiū tuum in me boni consulo,

Animum tuum mihi quidem amias-

sinum compertum habeo. Cæterum

quæ moneas indigniora mihi uidentur, quibus albus sub-

dendus sit calculus. Primū quod Prioris Antuerpiani uin-

cula & caræres, ceu quædam puerorum terculamenta

ob aures obijās, non plus me mouet, quam ex pelui (ut

aiunt) redditum fulgur. Neccsum est enim, omnes qui

pie uolunt uiuere in Christo, persecutionem patiantur

propter iustitiam. Nolo interim putēs me Prioris cau-

sæ admixtum, si modo ille Christianæ fidei, male sibi sit

consaus, Equidem fidei meæ rationem quibusuis expo-

nere paratus sum, Prioris uero causam, uel precatiori-

bus (si quid peccatoris apud deum ualeant preces) ad-

iuuo, uel certissimis dei iudicijs dedo, Hoc tamen per-
 suasum habeo, ut Christi probra, flagella, cruciatus, de-
 niq; & deterrimum mortis genus, non obscurant uerbi
 maiestatem, ita neq; Prioris causam (modo pia sit) elcua-
 re potest apud iudicem deum obscuri carceris situs, &
 æreæ compedes, Imò ut diuus ille Iob sublimior erat Iob. 2.
 longe in Christo, sterquilinio insidens humilis, q̄ cum in
 regna sederet purpuratus. Ita cum undiq; subcunt tenta-
 tionum, & persequentium flagra (explorata nimirum
 fide) audentior redditur, & in Christo sublimior quis- Psal. 90.
 q; pius, quippe cum quo deus ipse sit in tribulatione ere-
 pturus, glorificaturus, & longitudine dierum repletu-
 rus captiuum, tandemq; ostensurus salutare dei, Iuxta
 suæ promissionis uocem, Vos estis, qui mansistis mecum Luce. 22
 in tentationibus meis, & ego dispono uobis regnum, si-
 cut disposuit mihi pater meus. Iam quid popul.ribus
 rumusculis de me iactetur, contemno, sat id habens mi-
 hi, si refragante consæntiæ testimonio astruam nihil.
 Surdus sum ad Syrenarum blandus cantilenas, quæ me
 præcipitem dare moliantur in cœnosam humanarum
 opinionum uoragnem, Apage hanc blandam pellacis
 linguæ pestem, quæ uelut melle lito gladio eripere con-
 tendit, mihi uerbi dei fructum, Non est q; easdem Prio-
 ris compedes, mihi timeam, qui in dominum certissimum
 affectorum male asylum spei cert. eiq; fidei sacram an-
 choram coniecit, à cuius unius uoluntate ceu scopo,

utinam nunq̄ contingat aberrare. Ad quam æu cynosu-
 ram, utinam sic sedulo obtutu defixus hæream, ut non
 subinde ferre cogerer carnis meæ per tribulationes sedu-
 lo obmolientes illinc oculos mentis reflectere. Non pa-
 titur dei timor consortem timorem carnis. Non recte coe-
 unt amor dei cum sui pernicioſa dilectione. Neceſſariū
 in primis eſt ut moriatur, quod carnale eſt, ut reſurgat
 id quod ſpirituale eſt. Granum frumenti, niſi ſolo man-
 datum emoriatur, non edit fructū. Honora, inquit ille,
 dominum deū tuū, & ualebis, & præter eum ne timue-
 ris alienū. Quod ſi poſſeſſionis meæ iacturā reueritus
 (cuius tu amplitudinē uideris demirari, & quā ego con-
 temptim habeo) diuina cōſulta negligere, hoc ipſum au-
 dire à domino, quod de iuvene locuplete memorat Euā-
 gelium. Porrò infidelitatis tuæ ulcus quod hic in te ſub-
 odoratus ſum, nolo tangere, modeſtiæ gratia parens,
 nōnihil præceptorio nomini, q̄ æta fiducia, & toto pe-
 ctore, nō credis deum noſtrū propiā ſeruatorem, præ-
 ſentem cuſtodē, & uerū paſtorem, dilectiſſimæ ſibi ſpon-
 ſe ſanctæ eccleſiæ, qui tamen ne unā quidem ouiculam
 ex creditis, ſibi à patre aulis perditurum aſtruxit, ut
 quas obſeruari uigilanter tueri, & ſalutari pabulo pa-
 ſcere poſſit, ſcāt & uelit, non ſecus atq; pupillam oculi
 Contra æ
 remonia-
 rum fidu-
 iam.

Stulta igitur mea quidem ſententia, hæc eſt ratiōna-
 tio, Si ceſſarent æremonialia, ſi exoleret confeſſionis &
 poenitentiæ ſacramentalis uſus, futurū ut homines rude

Iohan. 12.
 Prouer. 7.

Lucæ. 19.

Ioha. 10.

& ruraliter (ut tuis uerbis utar) uiuerent, quasi deo non
 esset cura de omnibus, & quasi non itidem Christi mem-
 bra irent, sicut scriptum est de eis, uti filius ipse homi- Matt. 26
 nis uiuit, sicut scriptum est de eo. Quis obsecro tam stu-
 pide est mentis, qui nō intelligat horum nihil familiare
 fuisse (quæ asura tanto pertimes) ærcum quondam in
 colentibus, & solitarijs quibusq; longe à uulgi aut so da-
 lium contubernio semotis, quorū tamen salutē, cui acce-
 ptam feras, quam dei clementissimæ bonitati, cuius regē Luc. e. 17.
 num non uenit cum obseruatione. Tū, nō uiuit crude et
 ruraliter, quisquis pie uiuat, pia aut uita non è æremo-
 nijs & sacramentorū usibus, pœnitentiæ præsertim &
 cōfessionis sacramentalis propendet, effluitue, sed è su-
 pernis descendit ex dei gratuita munificentia. Item si ni-
 hil damnationis est his, qui sunt in Christo Iesu, quid
 quæso refert, rudis ne sit aut auiilis, humanis oculis uita
 modo non ingrata sit deo? Qui ruditatem & ruralitatē
 (ut sic loquar) declinat moribus, infidelis tamen, age ha-
 beat suā felicitatē cū moraliū præcone Aristotele, hoc ei
 demū nō inuideo, Cui deus non imputat peatū, is non
 peaat. Iā uita auiilis hōis, hoc est, uiuētis secundū ritus
 æremoniarū, & uita agrestis, expers oīm æremoniarū
 à deo iuxta imputatur, quia utrinq; male arboris noxij
 fructus eduntur. Reliquū est ergo, ut (quoniam deus no-
 stras, quæ ex lege aut decretis pontificū sunt, iusticias
 nihil remoratus, seruat quos uult, electos ante mundi

constitutionem, nonnunquam etiam dei fugientes presentiam
 & exosam habentes dei uoluntatem) futile sit, quod hac de
 causa darentur Lutheri scripta, ruralis uita alioqui pos-
 sit exoriri inter Christianos, ut autem hæc omittam, quæ
 hic in nostram sententiam possent adduci, quæ plurima
 sunt libet pauculis indicare mentem meam de confes-
 sione & ceremonijs, quando huc me uocant tuæ literæ.

**De confes-
 sionis usu.** Confessionis uulgaris usum, ut non tollo, ita nec pro-
 bo, Cum ad confitendum spiritus sanctus commouet poeniten-
 tem, & is eiusdem afflatui parens & credens confite-
 tur detegens peccatorum sordes. tum nihil addubito, con-
 fessionem opus esse domini, iuxta illud, Confessio & ma-
 gnificentia opus domini, & proinde bonam esse poeniten-
 ti, idque quia dei donum est, descendens à patre luminum,
 sine cuius lumine nihil potest non esse in tenebris. Alio-
 qui secundum faciem quidem confiteretur, cum a re tamen
 esset alienus, qui tantum præcepti ratione, non ex spiritus
 decreto ad numeranda sacerdoti peccata se attingeret,
 quando à labris tamen præcordia descenderent, neque id
 corde execraretur, quod apud tantas sacerdotis aures,
 deponeret, Augustinum hic habeo meæ sententiæ asser-
 torem Psal. 5. uersu, Et spiritum sanctum tuum ne aufer-
 ras à me, quo loco in hæc uerba scribit, Non potest esse
 confessio peccati & poenitentia in homine à seipso, cum quis
 sibi irascatur sibi displicat, sine spiritus sancti dono non
 est, Est enim spiritus in confitente, hæc ille. Est igitur sa-

lutaris confessio, non quæ ex ecclesie mandato est reue-
renda, sed quam spiritus reddet efficacem & ueram. Nā
nisi uiuas non confiteris, nisi ex uita spiritus, delictum
non agnoscas salubriter. Mortui perit & nulla est Ger- **Eccle. 17.**
mana cōfessio, ab immundo nihil mundum proficiatur
dona enim iniquorum non probat altissimus, uictimæ
impiorum abominabiles domino. Id quod claro exem- **Pro. 15.**
plo docet Moscos Gene. Cum Cayn opus deo placere **Gene. 4.**
non potuit, q̄ ipse immundus esset ob infidelitatem, im-
purus item ut erat Christi proditor Isariothes, sic &
sua confessio morbida erat, cuius rei fidem facit dignus **Mat. 27.**
personata confessione interitus Personata erat, q̄ fides
deesset. Quapropter & propheta significans remissam
iniquitatem ei, cui diuini numinis beneficia obtigit uo-
tum confitende iniustitiæ suæ, aperte dicit, Dixi confi- **Psal. 31.**
tebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remi-
sisti iniquitatem peccati mei. Consequitur ergo, cum pec-
cata remissa sint ante confessionem, uerbalem ipsam con-
fessionē, signum & argumentum esse ueræ respiscētiæ
quippe quæ id ore detestatur & uocæ, quod corde intus
oderit. Hoc quidem uocæ confitari est, uere intus odisse.
Intus autem odisse, quis dei donum ausit in facias ire? Vi-
de tam quid confessionis ritui sit deferendum, quem tot
uerborum ampullis iactamus? Epistolaris angustia hic
non patitur prolixiozem. Ad sacramentum ordinis re-
spiciat animus & properat calamus.

De ordine ecclesiastico quid censendum.

Ordinem in Ecclesia salubriter institutum scio & probo
 quo digestius & requietius agatur uerbi & christiane
 rei ministerium. Corporum ratio eget ordinibus, non
 animus, quippe cuius unius deus est dominus rector et
 pastor longe potentissimus, longe sapientissimus, & lon-
 ge clementissimus. Periculum autem est in ordinatis, ne
 qui in ministerium tantum rei sacre asati sint, domini
 preferant ambitionem, id quod faciunt, qui ordinum ra-
 tione, gratiae collationem, peccatorum ueniam, salutis im-
 pendende negotium sibi arrogant, dictitantes haec uel
 ex sese uel ex ordinis sacramento profluere. Homines
 enim cum sint ad salutem conferre dum libet, aut eandem
 per tyrannidem adimere, in sua non habent manu, ne
 quod solius est dei & agni, sibi temere & mendaciter
 uendicent, poenam temeritatis cum Osa non euasuri. In
 qua sententiam descendit Augu psal. 143. In filiis homi-
 num in quibus non est salus. Sine causa, inquit, sibi
 arrogant homines, quod dant salutem, sibi dent. Responde
 superbo homini, Gloriaris te mihi dare salutem, uide si
 ipse habeas eam. Num fistula dixerit se dare aquam?
 Vana est salus hominis, domini nimirum est salus, &
 super populum domini benedictio. Deus est qui cor mun-
 dum creat, & spiritum rectum innouat in uisceribus no-
 stris, non homo, non sacerdos, non pontifex. Salus enim
 iustorum a domino, non ab homine uel ordinibus. Non

2. Reg. 6
 Augustin

Psal. 3.

Psal. 50

Psal. 36

commemorari apud Lutherum legisse, ordines tollendos,
 & a ceremonijs (ut malis) in totum abstinendum, uerum
 enim uero, arrogantiam, abusum, Symoniam ordinato-
 rum insectatur uerbo dei. Arrogantiam enim eo prola-
 buntur uesane, ut uelint fidem informē (ut cum schola
 apud scholicos loquar) formatam reddere charitate, utq;
 suis plane humanis institutiunculis & commentis, salu-
 tem uel conferre, uel adimere iactent, idq; ordinum tan-
 tum ratione, cuius fidei sit suscipiens, contra manifestam
 scripturā. Ego sum qui deleo iniquitates & peccata pro
 par ne. Et illud: Agitq; omnia uerbo potētiae suae pur-
 gationem peccatorum faciens. Qua arrogantia quid Mo-
 abiticum magis? Abusus est sacramentorū, q; pretextu
 & larua ordinum cauponantur uerbum dei, nundinan-
 tur bona opera, & neminem non emungunt argento,
 nihil refragante scriptura deterriti, gratis accepistis, gra-
 tis date. Et gratis iustificati estis. Iustus ex fide uiuit.
 Verbo domini caeli firmantur &c. Symoniam uero ad-
 miscent ordinibus, q; negatum sit hos in pontificij mune-
 ris & ecclesiastica ordinis gradus subuehi, nisi intrā-
 dente stipe (contra quidem exemplum Christi mitten-
 tis discipulos suos in messem Euangelicam) & huma-
 nae fidei sacramento, contra illud Saluatoris fatum: No-
 lite iurare omnino, neq; per caelum, neq; per terram, sit
 sermo uester est, & non, quo fit, ut negoāo Euangelico
 plane neglecto, humana substituantur decreta, quae mor

Esai. 45

Hebr. 1.

Matt. 10.

Matt. 9.

Luc. 10.

dicus tueri uolunt magnates ecclesie. Porro ceremoniarum miram superstitionem & stultam confidentiam damnat & traduat, cum eas Christianismo opido necessariis, minimeq; intermittendas prædicat, ne (quod tu times) agresti & serino more uiuatur apud Christi populum. Quas sic tractandas & adhibendas monet, ne in superstitionem abeant, id quod fit, cum superstitiosius habentes ceremonias deo sacrificari animo persuademus, cum uerum sit sacrificium, nõ sacer ille externus cultus sed deuota ardensq; in deum uoluntas, cum sui plena abiectioe & effusione. Sacrificium naq; & oblationem que foris speciosa apparent, pro peccato non postulat dominus, imò odio habet & fastidit apud Esaiã, si non intus corda in deum effundamus. Quod si pcul animo absit confidentia, & tractentur ceremonialia hoc animo, ut quædam sint adminicula & subuehicularia in deũ (quibus tamen ipsis, ne tantilla quidẽ iustificationis portio debeatur) Tum demũ recte ceremonie adhibentur, quas uelut alarum subsidium iam in Christo adultus, abiectioe & contemnendas duat, cum uidelicet uirtute dei potens, alicui nihil indigens præsidij in deum rapitur & incalescat. Hactenus, inquam, Lutherus digna uerborũ contumelia inæssit, & ceremoniarum superstitione, & ordinum confidentiã, & superalium theologice maiestatis, his si quid habes quod obijcias, age resellas & conuellas meã sententiã, idq; uerbo dei, & tũ pali

Psal. 39.

Esai. 1.

nodiam á me expectare licabit, atq; amanter sum accepturus, si pro Christiani doctoris officio, & charitatis fraternæ debito, mihi scripturæ sensum recluseris, alioqui in hac sententia p̄sistere certum est.

De causa uero Lutherana probata, nihil expecto factimonie, & rursus de improbata, nihil timeo damni qui in hominibus gloriandum cum Apostolo non puto, Et qui quorumcunq; hominum nomina, titulos, magnificentiã primũ, p̄sonas, splendorẽ, & item humilitatẽ obscuritatẽ, tenuitatem, neglectum, iuxta æstimo, quippe ut laruas & spectra, imò ut res nihili, & mundi quædam proiectamenta, Quã mentem ex paulinis hausiliteris, qui docet deum personam hominis non accipere, qui testatur nihil esse plantantem, nihil esse rigantẽ, qui secundũ faciẽ iudicandum negat, qui deniq; omnem et legalem & humanam iusticiam & mũdi lucra dispensanda uerius esse q̄ compendia aperte confitetur, quo sibi Christum lucri faciãt, in nullius hõis uerba sum iuratus, humanæ doctrinæ, si aliquando nomẽ dederim, iam tamẽ exauthoratum gloriõs, & repudium, remitto philosophorum nugilibus, Solum enim uerbum dei est uirtus ad salutem omni credenti, Esto uel saxum uel asinus qui uerbũ administret, uerbo equidem faciãles aures inclinabo, reiecta & cotẽptius habita persona docentis, Nõ faciãt mihi fidẽ Lutheri nomẽ, ut uera credã quæcũq; scribat (neq; id sibi optat) sed uera euangeliũ audio & testẽ

De causa
M Luth.

1. Corin. 2

Galat. 2.

1. Cor. 3.

Philip. 3.

Rom. 1.

- spiritum, quē in penetrabilibus animi gero presentissimum consultorem. Sic neq; in totius etiam scholae sententiam pedibus co, q; sic schola uel tota sentiat, aut nuge-
- Psal. 145.** tur, hoc est enim in homines confidere, in quibus nō est salus, hoc est, in homine spem ponere, quod execratione dignum clamat Propheta: Verum audio, quid in me loquatur dominus, cū uox hominis aures eminus ferit. Et ministri hōis uerbū ad sacras literas, cū ad amussim lapidem inflecto, cum nō delirante amussi, probo strueturam, quae non iam hominis, sed dei sit, iuxta illud:
- 1. Cor. 3.** Qui incrementū dat deus. Et alibi: Dei pl. m. atto estis, dei aedificatio estis. Quo aequilibrio, si & scholicorum innumera nugamenta, logomachiasq; appenderes, uideres quām ridicule, quām deformiter, imō quām pugnanter apprehenderentur ad scripturę regulam, cū
- 2. Cor. 6.** lanabus examinanda. Nihil lucā cum tenebris, male conponitur deus cum Belial, ex diametro pugnat mendacium hominis cum uero dei uerbo. H. u. d. quāq; igitur mi
- Psal. 129.** hi placeo Luthero nomine, sed sustinuit anima mea in uerbo domini, quod potest seruare animas nostras. Si mihi in primis salua manere potest Biblię autoritas (manebit autem, rumpantur licet illa aemulis) Si deinde Augustino habenda sit fides literis sacris assentienti, Luthero carere non fuerit molestū, interim tamen detrahentibus pio sortassis uiro, & calumniantibus obsistam gladio spiritus. Video enim multo maximam partem ad cō

demmandū promptiores, ad calumniandū procliuiores, obstrepere Lutheri scriptis, quæ uel hoc nōie suspecta habēt, q̄ Lutherana sint &c. Si autē Lutheri mentē uel summa cute exquirerēt, aut arte si nō dissimularēt, tam paratā nō haberēt uirgulā censoriā in uiri eruditionem, nō plane impiā, neq; tā siticulose, ut sanguinarij psychotyranu flāmas spirarēt, & uulcanū inclamarēt, dis di apason à Christo uitæ Christianæ exemplari disidētes.

Causa arte Lutheri talis est (quod meus dicitur animus) quæ columbino oculo & repurgato à scabibus humanarum opinionum animo expensa, nullius pij hominis non arideat animo, si demseris, quæ incogitantè magis quā impie elapsa sunt &c. Neq; enim fieri potest, ut non inconditius aliqua elabantur è buccis, qui cū multis eisq; pugna āsimis hostibus rem habet. Est Lutheri res & pugna cum carne tabo confecta, & prorsus morbida, cui spiritum indere uitalem nequit nisi ad moto cauterio, quo iniuste carni redeat genuinus habitus. Sal nisi mordeat, insulsum est. Hæc quisquis secum æqua mente putauerit, fæale hanc Lutheri ueniam dabit, q̄ liberior, mordacior, & dentatior ipsius sit charitatis, uitijis nemo sine nascatur, optimus ille est, qui minimis urgetur. Charitatis est, non iudicare, humanum est labi, qui non labitur lingua (teste Iacobo) hic perfectus est uir, propterea q̄ fæalis & lubricus lapsus est lingua. Qui Lu. unam mordacitatis notā inurūt, ipsi toti oper-

Lutheri
mordacitas excusatur.

Iacobi .3.

ti sunt iniquitatibus, qui in se minime descendentes, non uident manicae quod in tergo est, Sic frerē fit, ut in aliorum erratis, uel linam supercunus & aquilam, in proprijs uel talpa caedores. Supra hominem est cum tot monstrosis hominibus (quos pertinacia inuictos reddit) linguae bello depugnare, & nihil inde monstrosum contrahere, Quis Luthero ueniam negabit, imò quis tam acrem uerbi dei patronū & uindictam non suscipiat, qui rem ut arduam, ita & cum multorū inimiata conuictam sic egit, sic penē dixerim triumphauit, ut à tot hostibus, à tot obseruatoribus, à tot coruatis, immoderationis, non mendacis tamen linguae notari possit, quanq̄ ne immoderatiōis quidē, si Christum ipsum & apostolum ab hac nota eximant hostes, qui aestuandi in ueram fidē zelo uehementius sunt destomachati in phariseos, pseudoapostolos & rabinos. Ut ad te tandem redeat sermo, mi frater amiaissime, & idem praep̄tor non penitende, quam uellem hanc mentem induisses iam pridem, ut per sonarum respectum, magisterij uanam appellationem, & theologice maiestatē gloriam posthabens, imò negligenter habens, ad unū dei uerbum oculorū aciem deflectisses, ab istis laruatis laruis & personatis faecibus, quibus multorū oculi sic uelut praestigati sunt, ut infeliter sapiant, infelicius iudicent, infeliciissime autem in lapidem offensionis, nempe ueritatē, impingant, Quare praep̄tor deū optimum maximumq̄ quantum possum, ut & tibi

Math. 22

Lucæ: 11.

Philp. 3.

Et tibi et omnibus theologiae nominis studiosis mentē largiatur meliorem. Ignosces spero pro tua humanitate, quod liberior fuerim in te reuocando in uiam. Noni candorem indolis tuae, cum in omnes, tum erga me, hoc uehementior in te fui, quo te magis cupiā in uisceribus

Iesu Christi, ijs bene uale digniss. domine,

Postridie Kalendas Ianuarias,

Anno. 1521.

MARTINVS LVTHERVS, VVOLF
GANGO FABRITIO CA=
PITONI, S. D.

VANTVM LITERAE Cardinalis tui animum meū excec-
runt, tantū tuæ deiecerunt, mi Fab-
bria. Deijāt forte et uultum tuum
exordium hoc triste et ingratum,
sed tua culpa, qui et fidem et au-
toritatem literis Cardinalis tam intempestiua rhetorica
ademeris. Inter multa enim quae mouerunt, hoc erat
unum, quod scribis te iuand. rum Euangelij partium,
diuersam a nobis misisse rationem. Hoc enim quid aliud
est, quam aut tuam, aut nostram rationem damnabilem
esse? cum necesse sit ministerium spiritus sibi ipsi, quam
minime pugnare. Paulus enim eiusdem uestigijs Thimo-

I. COY. 4.

theum incedentem, Corinthijs cōmendat. Atq; ego quidem pro meo in te candore, uerbum hoc diuersitatis leniissem, nisi tu ipse tuus interpret, coegisses sic intelligendum esse, Euangelium tunc promoueri, si Principibus conuocatur, paratur, eorum facta excusentur, & (ut tua uerba sonant) ne pugna proæcis prouocamus. Hæc tua ratio est, quæ iuxta nostram rationem, pulchra aduulatio est, & ueritatis christianæ abnegatio est. Ego nec inimicis optarim hunc animum probari, tantum abest, ut optem hac ratione iuuari Euangelium, ut nihil uehementius deprecær. Et faxit Christus, non ut nihil promoueas, sed ut seruet te nobiscum, ne nocæas. Mansuetudinem & benignitatem exiis, scio. Sed quid christiano, & adulatori? Res est aperta & simplicissima, christianissimus, Rem sicut habet, & agnoscat & fatetur. Male ualere uolunt etiam gentiles eos amicos qui uitij amicum blanduntur, & ueritas Christi uitij & impietati simul blandiri poterit? Nos autem tibi nostram quoq; rationem exponemus, et cum fiducia sub iudicium tuum & orbis proponemus, nihil ueriti, quod scribis offendi multitudinem mordacitate. Quem enim non offendebat Christus? aut quem non arguebat? Et Spiritus ueritatis arguit, non blanditur. Arguit uero non aliquot, sed totum mundum. Igitur nos sic sapimus, omnia prorsus esse reprehendenda, arguenda, confundenda, nihil parandam, nihil conuocandum, nihil excusandum, ut medio

Spiritus

flet campo, & libera & pura & aperta ueritas. Porro
 aliud est, quos corripueris summa mansuetudine susa-
 p̄re, tolerare, inuitare. Hoc g̃a ad charitatis & officij **Charitas.**
 exemplum pertinet, non ad ministerium uerbi. Nam &
 Christus cum omnes acerrime argueret, tum optat galli **Matt. 23.**
 na illis esse, & sub alas colligere. Charitas omnia susti- **Cor. 13.**
 net, omnia suffert, omnia sperat. Fides uero, seu uerbi,
 nihil sustinet prorsus, sed arguit, deuorat, seu ut Hiere-
 mias dicit, euellit, destruit, & dissipat, & maledictus **Hiere. 17.**
 est qui facit opus domini fraudulenter. Aliud est enim **& 48.**
 Fabritij uitium laudare, uel extenuare, aliud benigniter
 & suauiter curare. Primum omnium dicendum est, quid
 rectum & non rectum sit. Deinde, ubi auditor suscepe- **Rom. 14.**
 rit, tolerandus, & ut Paulus ait, Infirmus in fide susa-
 piendus est. Tua uero ratio id efficiat, ut nunq̄ ueritas ag-
 noscatur, & tamen interim blanditia & ficta humanita-
 te presumatur uitium sanari. Sic impletur illud Hiere- **Hiere. 8.**
 mie: Et sanabant contritiones populi mei. Et iterum, **& 23.**
 Confortauerunt manus malorum, ut non conuertantur
 unusquisq; à malitia sua. Nec spero nos tales unq̄ fuisse
 quibus charitas desyderata, in suscipiendis & toleran-
 dis infirmis possit opprobri. Neq; deest mansuetudo,
 benignitas, pax, & gaudium, si quis uerbum nostrum
 probarit, & statim non queat perfectus esse. Contenci
 enim sumus interim, agnouisse illum ueritatem, nō resti-
 tisse, non damnaesse. Quod deinceps agitur, charitatis

Contemp-
tus uerbi.

est, quæ exhortatur, ut et faciat quod cognorit. Nam & si ex animo Cardinalis tuus has literas scripsisset, obsecro, quâto gaudio, qua humilitate nos pedibus eius pro uoluti, dignos non arbitraremur nos, qui puluerem pedum eius osculareremur? Nonne & nos sex sumus & peccati semina? Agnoscat uerbum modo, & seruos nos præstabimus. Porro ijs qui doctrinam ipsam & uerbi ministerium aut dannant, aut contemnunt, aut subdole exequuntur, nulla gratia, nulla charitas, nulla benignitas. Quam & hoc sit summæ charitatis, furori & impietati eorum omnibus uiribus & modis resistere. Si autem ex tua formatura (quod suspicor) Cardinalis tuus, tam egregium hypocritam præstitit, uides tuipse, quod nihil nos mouere debeat. Sed neque fallere nos poteris, quando & Satane cogitationes non ignoremus, & ex uerbis ipsis tum iustificare, tum dannare possimus quemlibet. Scribit Cardinalis tuus, sese præstiturum deinceps, gratia dei, quod ecclesiasticum Magistratum deat. Si hoc fide synæra diat, & tu eum hoc non docuisti, certe animus eius huiusmodi est, qui laruam Cardinalatus, & pompam Episcopalem ablegare, & uerbi ministerio sese ad angere præstituerit. At hoc, qua nam suadela fore credemus? Impossibile est, ut sic paruulam parochiam ad ministrare potens sit, ac difficile est, ut resignet, & Parochus fiat. Et quis (inquis) audebit hoc exigere? Respondeo: Et quomodo tu securus eris, nisi ueritatē hanc

cognitam ei feceris? Foue, & coniuue postea, sed primū
hæc ei nota facta. Sciat, quo peccari, quo non peccari pos-
sit, Deinde ne peccetur, cooperare, Aut si peccarit, tole-
rare. Non autem tolerato, & coniueto, siue per Christi-
anam, siue humanam modestiam, si impie errauerit.

Modestia

Hoc enim facit crudelis adulatio, quæ fingit modestiam
siue Christianam, siue humanam. Iam uero quomodo
& hoc uerum esse credam, quod & tu scribis, sacerdo-
tem uxorum liberatum, & ille scribit causas scribendi
libelli mei iam dudum sublatas e medio? Pulchra libera-
tio, quasi non potior fuisset ei occasio. Abiurare coegisti
uxorculam aduersus conscientiam, de quo nunc dolet.

Obsecro, an tentatis etiam spiritum sanctum? Nonne
perseueratis in odio sacerdotalis coniugij, donec non re-
uocatis exactam abiurationem, & diuortij facti uiolen-
tiam? Scortum, inquis, erat, rhetor optime. At hoc pri-
us explorandū fuerat, iam, ut maxime scortum fuerit.

Coniugiū
sacerdota-
le.

Cur in hunc unum insanistis, & prostibula uestra Hal-
berstadiana, Moguntina, & Magdenburga, aliæq; in-
numera clausibus auribus perpetuo transitis? Vides tu-
am Rhetoricam nihil esse, Fabria? Certe ubi confiteba-
tur uxorem esse, uos quiescere oportuerat, aut Paulum
confutare, qui doctrinam demoniorum uocans, clariissi-
me damnat istum cœlibatum. Quod si mentiretur uxo-
rem esse, periculū eius erat, uos salui eratis. Iam quod
periculum diuortij caussaris in isto nouo coniugio, si

i. Ti. 4.

perteduerit molestiæ uxori, arbitror, & ipsum non ex
 animo à te dia. Quid enim hoc ad doctrinæ pietatem,
 quod mali bonis male utuntur? Nos à uobis non exigi-
 mus, ut cōiuga præstetis omnibus molestijs libera, sed
 tantum, ne doctrinam eius & exempla damnetis. Nos
 nihil de sacerdotum coniugio promittimus, nisi quod au-
 thoritate dei liceat sacerdotes esse coniuges. Præpositus
 Kembergen-
 bergensis uir est, in quo nihil possis non laudare,
 tantum abest, ut leuicatis argui possit. Nisi forte ideo le-
 ues erunt, quia tu metuis leues fore. At ad metum tuum,
 uel spem nostram nihil sequitur, uel non sequitur in fã-
 ctis hominum, nedum in uerbis dei. Alioqui nihil diui-
 norum præceptorum nos hic metus sinet tentare. Vides
 mi Fabria, quantis argumentis ego uexer, ne credam
 Cardinalem tuum ex animo hæc scribere. Tæro deniq;
 tyrannidis illud eximie, qua Andreæm Kaugsdorffium
 M. igdeoburgen. suggestu cum tanta ignominia submo-
 uerit, uirū, cui uix similem sub sua ditione habeat tuus
 Cardinalis. Nec uos adhuc istius pœnitet. Obsecro te mi
 Fabria, cum eū exigis LVTHERV M, qui ad om-
 nia uestra commueat, solis literis blandiusculis palpatus
 cum sint tam infanda, quæ uos molimini, & non estis
 contenti, quod parati sumus ignoscere & tolerare per
 charitatem. Quin expostulatis, ut iustificemus quoq;
 hoc est, ipsam doctrinam abnegemus per impietatem.
 Satis, & plusq; satis tentatis me, optime Fabria. Et ego

Præposi-
 tus Kem-
 bergen.

Andreas
 Kaugf=
 dorff.

Satis, & plusquã satis benigniter respondeo, cum longe
 seueriorem responsionem merueritis, qui non modo
 non factis, quod toties luditis & irridetis suas, sicuti
 uobis uidetur egregijs, sed sicut ego uideo, insigniter in-
 eptis. Nos doctrinam pietatis tuebimur, quantum uiribus
 possumus, offendat siue coelum, siue tartarum. Habes
 itaq; LV THER VM, sicut semper habuisti, obse-
 quentiſſimum mancipium, si modo pietatis amicus fue-
 ris, Rursus egregium contemptorem, si perrexeris cum
 tuo Cardinali ludere in re sacra. Summa esto, Charitas
 nostra pro uobis mori parata est, Fides uero si tãgitur,
 tangitur pupilla oculi nostri. Charitatem expositam ha-
 betote omnibus, siue ludibrijs, siue honoribus. Fidem et
 uerbum adorari à uobis uolumus, & sanctum sancto-
 rum haberi. De charitate nostra nihil non præsūmite, si-
 dem uero nostram nusquã non timeat. Cardinali tuo non
 respondeo, quòd medium iter non potuerim tutus incede-
 re, neq; laudare, neq; uituperare, siue hypocrisim, siue
 synarritatem. Ex te autem intelliget Lutheri spiritũ. Et
 ego, ubi de sinceritate certus factus fuero, me totum non
 differam effundere & profundere ad pedes eius. Vale
 mi Fabria, & animum meum ne dubita candidum esse
 in te. Res ipsa sicut uides, magna & sacra est, cui nos
 deest accommodare, ne forte fratres aut sorores plus di-
 ligamus, quã Christum. Ex crema mea,

die Antonij. M. D. XXII.

Summa

Charitas,

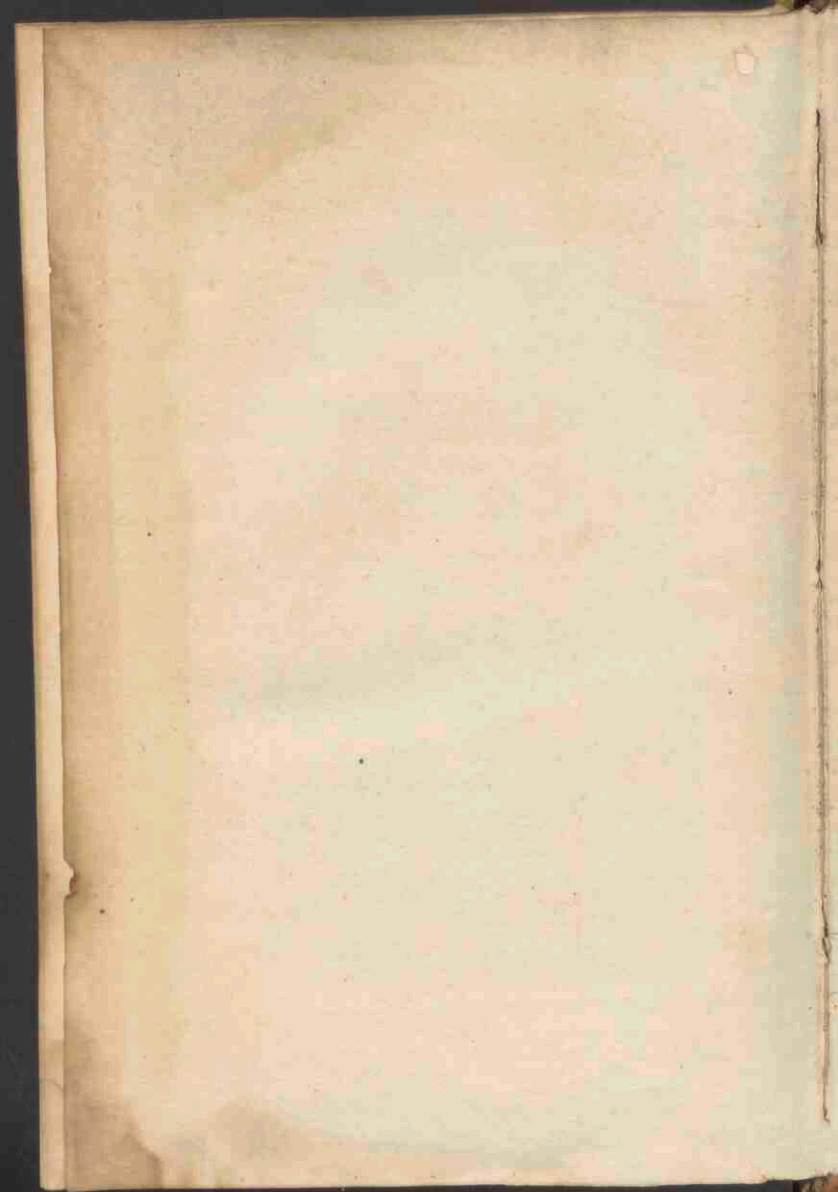
Fides.

Verbum.

L 41450-L

0CN65400640

[Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page]

917-18

